

**Univerzita Karlova v Praze**  
**Právnická fakulta**

**Mgr. Kateřina Holečková**

**Mimosmluvní závazkové poměry s  
přeshraničním prvkem**

Disertační práce

Školitelka autorky: prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc., DSc.

Studijní program: Teoretické právní vědy – Mezinárodní právo soukromé a  
právo mezinárodního obchodu

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 21. 6. 2021

## **ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ**

Prohlašuji, že jsem předkládanou disertační práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 454 499 znaků včetně mezer.

V Praze dne 21. 6. 2021

Mgr. Kateřina Holečková

## **PODĚKOVÁNÍ**

Na prvním místě bych ráda poděkovala své školitelce, paní profesorce Pauknerové, za veškerou podporu a trpělivost, kterou mi v průběhu celého doktorského studia poskytovala a za umožnění mého studijního pobytu na Univerzitě v Lipsku.

Stejný dík dále patří i všem mým nejbližším za veškerou jejich pomoc, trpělivost i za nezbytná občasná rozptýlení.

## Obsah

Úvod.....	1
1. Pojmové vymezení.....	10
1.1. Mimosmluvní závazkový poměr .....	11
1.1.1. České právní pojetí deliktu .....	11
1.1.2. Německé právní pojetí <i>Unerlaubte Handlung</i> .....	14
1.1.3. <i>Torts</i> v anglickém <i>common law</i> .....	16
1.1.4. Unijní pojetí mimosmluvního závazkového vztahu .....	18
1.1.5. Shrnutí.....	30
1.2. Přeshraniční prvek .....	30
1.3. Hraniční určovatel.....	35
2. Úprava v mezinárodních smlouvách.....	40
2.1. Dohoda s Dánskem a Luganská úmluva z roku 2007.....	41
2.2. Haagská úmluva o právu použitelném pro dopravní nehody .....	43
2.3. Haagská úmluva o dohodách o volbě soudu.....	47
2.4. Dvoustranné smlouvy o právní pomoci .....	50
3. Úprava v unijních nařízeních .....	52
3.1. Nařízení Brusel I bis .....	56
3.1.1. Časová působnost .....	57
3.1.2. Věcná působnost .....	58
3.1.3. Prostorově personální působnost .....	64
3.1.4. Pravidla pro určení příslušnosti .....	65
3.1.5. Pravidla pro uznání a výkon rozhodnutí .....	75
3.2. Nařízení Řím II .....	82
3.2.1. Časová působnost .....	82
3.2.2. Věcná působnost .....	84

3.2.3. Prostorově personální působnost .....	89
3.2.4. Struktura určování rozhodného práva podle Nařízení Řím II.....	89
3.2.5. Určování rozhodného práva pro civilní delikty .....	90
3.2.6. Určování rozhodného práva pro kvazidelikty.....	99
3.2.7. Volba práva.....	102
3.2.8. Rozsah a limity rozhodného práva.....	107
4. Pohled do autonomních norem mezinárodního práva soukromého (ČR, SRN).....	113
4.1. České autonomní normy mezinárodního práva soukromého .....	113
4.1.1. Pravomoc českých soudů podle ZMPS .....	114
4.1.2. Určování rozhodného práva podle ZMPS .....	119
4.1.3. Uznání a výkon cizích rozhodnutí podle ZMPS.....	126
4.2. Německé autonomní normy mezinárodního práva soukromého .....	129
4.2.1. Mezinárodní příslušnost podle ZPO .....	129
4.2.2. Určování rozhodného práva podle EGBGB .....	134
4.2.3. Uznání a výkon cizích rozhodnutí podle ZPO.....	139
5. Praktické otázky mimosmluvních závazkových poměrů s mezinárodním prvkem..	143
5.1. Určování mezinárodní příslušnosti .....	144
5.1.1. Unijní úprava .....	145
5.1.2. Česká úprava.....	150
5.1.3. Německá úprava .....	154
5.1.4. Srovnání.....	157
5.2. Určování rozhodného práva.....	158
5.2.1. Česká úprava.....	159
5.2.2. Německá úprava .....	161
5.2.3. Srovnání.....	162
5.3. Uznání a výkon rozhodnutí.....	162

5.3.1. Český přístup .....	163
5.3.2. Německý přístup .....	165
Závěry .....	167
Seznam zkratk .....	171
Seznam použité literatury a dalších pramenů .....	173
Monografie a učebnice .....	173
Zprávy a podobné dokumenty .....	176
Odborné články .....	177
Internetové zdroje .....	182
Seznam použité judikatury .....	183
Soudní rozhodnutí .....	183
Judikatura Soudního dvora EU .....	183
Stanoviska generálních advokátů SDEU .....	186
Judikatura ESLP .....	187
Judikatura českých soudů .....	187
Judikatura německých soudů .....	188
Abstrakt .....	190
Mimosmluvní závazkové poměry s přeshraničním prvkem .....	190
Klíčová slova .....	191
Abstract .....	192
Non-contractual obligations with cross-border elements .....	192
Key words .....	193

## Úvod

Právní úprava mimosmluvních závazkových poměrů není v porovnání s např. úpravou smluvních závazků oblastí, která by byla v odborné literatuře či právní praxi středem pozornosti.

Přitom se jedná o oblast, se kterou se v každodenním životě setkáváme častěji, než jsme si možná vědomi. Tato velmi široká oblast totiž zahrnuje např. odpovědnost za škodu vyplývající z dopravních nehod, škody na životním prostředí, porušení práv duševního vlastnictví, nekalou soutěž či narušení osobnostních práv. Když si o těchto případech čteme v médiích, ať se jedná o spory celebrit s bulvárním tiskem, spory mezi podniky ohledně porušení ochranných známek nebo ekologické havárie průmyslových podniků, nemusíme si nutně uvědomit, že se ve všech těchto případech jedná o případy deliktního jednání, které může vést ke vzniku mimosmluvního závazkového poměru.

I když se tedy jedná o případy, se kterými se v běžném životě setkáváme poměrně často, povědomí o jejich právní úpravě je relativně omezené. Jejich znalost je přitom pro účastníky těchto poměrů zcela zásadní, neboť na rozdíl od smluvních závazků není deliktní právo ovládáno zásadou smluvní autonomie. Zatímco pro smluvní závazky je totiž typický důraz na vůli stran, kdy tyto dobrovolně vstupují do právního poměru, jehož obsah si mohou rámci limitů kogentních ustanovení libovolně upravit, pro mimosmluvní závazkové poměry je typická nedobrovolnost. Jeden z účastníků úmyslně či z nedbalosti poruší právní normu a jiné osobě může při splnění zákonných podmínek vzniknout právo na náhradu újmy tímto jednáním vzniklé. Účastníci často ani relevantní právní úpravu neznají a až zpětně zjišťují, jaké možnosti jim v tomto ohledu právo dává.

V případech, kdy se jedná o mimosmluvní závazkový poměr s přeshraničním prvkem, je všeobecná míra znalosti relevantní právní úpravy ještě nižší. Ani tyto případy přitom nejsou nijak vzácné – se vzrůstající mobilitou obyvatel nejsou výjimkou ani přeshraniční dopravní nehody, přeshraniční aspekty lze nalézt i při narušení osobnostních práv, zejména pokud jsou předmětné hanlivé informace uveřejněny na internetu a jsou celosvětově dostupné. Globalizace světové ekonomiky s sebou přináší i skutečnost, že jen zřídka v dnešní době narazíme na výrobek, který byl vyroben a distribuován pouze v jedné zemi. Zářným mezinárodním případem z nedávné doby je v tomto ohledu tzv. kauza Dieselgate, která vypukla v září roku 2015 poté, co vyšlo najevo, že automobilka Volkswagen manipulovala s údaji o emisích výfukových plynů z vozidel,

kteřá vyráběla. Po zveřejnění těchto informací musela společnost Volkswagen čelit celé řadě soudních i správních či dokonce trestních řízení po celém světě. Občanskoprávní žaloby na náhradu škody byly podávány jak jejími akcionáři, tak přímo zákazníci z mnoha zemí, kteří si předmětná vozidla pořídili.

V případě, že předmětný mimosmluvní závazkový poměr obsahuje přeshraniční prvek, budou jeho účastníci konfrontováni se skutečností, že než vůbec dojde k samotnému hmotněprávnímu posouzení jejich poměru, bude nejprve nutné věc posoudit z pohledu mezinárodního práva soukromého a zejména najít odpověď na tři jeho základní otázky. Zaprvé u soudu jakého státu je poškozený oprávněn podat žalobu (otázka mezinárodní soudní příslušnosti, resp. pravomoci), zadruhé podle jakého práva bude daný právní poměr posuzován (otázka rozhodného práva) a zatřetí jak bude s rozhodnutím nakládáno v zahraničí (otázka uznání a výkonu cizích rozhodnutí).

V tomto ohledu je poměrně problematická skutečnost, že mezinárodní právo soukromé tvoří předně normy vnitrostátního původu.<sup>1</sup> Každý stát má tedy vlastní normy mezinárodního civilního práva procesního, které vymezují pravomoc jeho obecných soudů, vlastní kolizní normy i vlastní podmínky pro uznání a výkon cizích rozhodnutí. Pokud jsou tyto normy pojaty odlišně, mohou jejich rozdíly vést i k rozdílnému hmotněprávnímu posouzení, což je situace z pohledu právní jistoty a předvídatelnosti nežádoucí.

I z těchto důvodů pak dochází na mezinárodní úrovni zejména v průběhu druhé poloviny dvacátého století k unifikaci mezinárodního práva soukromého, a to zejména v rámci Haagské konference mezinárodního práva soukromého, ale i Evropských společenství, popř. EU.

Jak totiž uvádí Pauknerová, vyznačují se normy mezinárodního práva soukromého vedle autonomie (tedy jejich resistencí vůči politicko-ekonomickým vlivům) i jistou dávkou neutrality, apolitičnosti.<sup>2</sup> Skutečnost, že kolizní normy pouze určují rozhodné hmotné právo a normy mezinárodního civilního procesního práva pouze určují mezinárodně příslušný soud, vede k tomu, že političtí představitelé jednotlivých států

---

<sup>1</sup> KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň – Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015, s. 32.

<sup>2</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 10.



jsou více ochotni k jejich sjednocení, a tedy i nahrazení jejich vlastních národních norem úpravou mezinárodní či unijní.

Ani unifikované normy mezinárodního práva soukromého ovšem nepokrývají v dnešní době sílící europeizace a internacionalizace práva vše. Tyto normy mají sice před národní úpravou zpravidla aplikační přednost,<sup>3</sup> zejména u mimosmluvních závazkových poměrů s přeshraničním prvkem však prostor pro autonomní právní úpravu i nadále zůstává poměrně široký. Důsledkem je ovšem pluralita potenciálně aplikovatelných právních pramenů, která opět může vést k právní nejistotě.

Hlavním cílem této práce je analýza platné právní úpravy mimosmluvních závazkových poměrů s přeshraničním prvkem, a to ve vztahu ke všem relevantním právním pramenům, přičemž důraz bude kladem zejména na posouzení, zda tato úprava odpovídá požadavkům na předvídatelnost a právní jistotu.

V přímém kontrastu s požadavkem na předvídatelnost je ovšem požadavek na to, aby právní úprava byla i dostatečně flexibilní. Boj mezi flexibilitou a předvídatelností patří mezi zásadní otázky nejen mezinárodního práva soukromého, ale právní úpravy obecně. Na jednu stranu existuje zájem na jasných a předvídatelných pravidlech, která umožňují subjektům práva přizpůsobit těmto pravidlům své jednání, na druhou stranu je velmi důležitá i možnost přihlídnutí ke konkrétním, možná dokonce unikátním okolnostem každého jednotlivého případu.<sup>4</sup> Zatímco požadavek na právní jistotu může vést k rigiditě právní úpravy,<sup>5</sup> flexibilní řešení kromě omezení předvídatelnosti rovněž kladou v rámci prostoru pro uvážení mnohem vyšší nároky na rozhodování.<sup>6</sup> Vzhledem k tomu, že mimosmluvní závazkové poměry se již ze své podstaty vyznačují velkou mírou nejistoty pro jejich účastníky, kteří do nich zpravidla nevstupují dobrovolně, vychází tato práce z předpokladu, že předvídatelnost je pro jejich úpravu zásadnější. Jistá

---

<sup>3</sup> Aplikační přednost vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je ČR vázána, plyne z čl. 10 Ústavy ČR, aplikační přednost unijní úpravy pak byla dovozena judikaturou SDEU. KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň – Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015, s. 59 s odkazem na slavný rozsudek SDEU ze dne 5. 2. 1963, Van Gend en Loos (C-26/62, EU:C:1963:1) a rozsudek Soudního dvora ze dne 15. 7. 1964, Costa v. E.N.E.L. (C-6/64, EU:C:1964:66).

<sup>4</sup> ROZEHNALOVÁ, N. *Instituty českého mezinárodního práva soukromého*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 27 s odkazem na stať P.H. Neuhausa „*Neue Wege im europäischen internationalen Privatrecht?*“ *Zeitschrift für ausländischen und internationales Privatrecht*, 1971, č. 3, s. 401.

<sup>5</sup> ROZEHNALOVÁ, N. *Instituty českého mezinárodního práva soukromého*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 27.

<sup>6</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Prostor pro uvážení v českém mezinárodním právu soukromém: ohlédnutí se za mezinárodním právem soukromým k výročí Antonína Hobzy*. *Právník*, 2016, roč. 155, č. 1, s. 14.

forma flexibility by ovšem v každé právní úpravě být obsažena měla, neboť nelze vyloučit situaci, ve které bude flexibilnější řešení lépe odpovídat oprávněným očekáváním všech zúčastněných.

Při posouzení, zda je platná právní úprava mimosmluvních závazkových poměrů s přeshraničním prvkem dostatečně předvídatelná a odpovídající požadavku na právní jistotu, vychází tato práce ze dvou výchozích předpokladů či hypotéz.

První hypotézou této práce je předpoklad, že ideální právní úprava mezinárodního práva soukromého by měla směřovat k tomu, aby byla zachována jednotu *forum et ius* – tedy aby soud mezinárodně příslušný k projednání daného mimosmluvního závazkového poměru měl možnost aplikovat své vlastní právo. Zaprvé totiž může být pro účastníky daného právního poměru překvapivé, že obecný soud nebude při řešení jejich případu aplikovat toto právo, ale právo cizí. Zadruhé jsou s aplikací cizího práva nezbytně spojeny i zvýšené náklady a další nevýhody, které v případě, že soud aplikuje vlastní právo, nevyvstanou. Předně tak soud není nucen zjišťovat obsah cizího práva např. prostřednictvím znaleckého posudku. Procesní a hmotněprávní normy mají v takovém případě také stejný původ, takže lze předpokládat, že na sebe budou navazovat a dobře vzájemně fungovat. Rozhodné právo také nebude omezeno uplatněním případné výhrady veřejného pořádku. Uvedené však neznamená, že bychom měli rezignovat na jiné hraniční určovatele nežli *lex fori*. Kritéria uvedená v normách mezinárodního civilního práva procesního a v normách kolizních by si však měla odpovídat tak, aby jejich použití alespoň jednotu *forum et ius* umožňovalo, a to i např. stanovením alternativních hraničních určovatelů či umožněním volby práva.

Druhým výchozím předpokladem této práce je hypotéza, že požadavku právní jistoty a předvídatelnosti nejlépe odpovídají mezinárodně či alespoň regionálně sjednocené normy mezinárodního práva soukromého. V případě unifikovaných norem totiž odpadá známý problém každého praktika, že v případě absence (platné) volby práva není možné předem určit, jakým právem se bude daný poměr řídit. Znalostí národních (např. českých) kolizních norem totiž dostaneme pouze odpověď na otázku, jakým právním řádem se daný poměr bude řídit v případě, že bude žaloba podána u českých soudů, které budou tyto české kolizní normy aplikovat. Národní procesní normy nám pak budou nápomocné jen v tom ohledu, že z nich vyčteme, za jakých podmínek bude možné žalobu podat právě k českým soudům. Ohledně mezinárodní pravomoci,

resp. příslušnosti jiných soudů nám ale národní předpis přirozeně nic neprozradí. Z pohledu předvídatelnosti je tak role národní právní úpravy poněkud omezená. Nadto i v případě, že si normy mezinárodního práva soukromého budou odpovídat alespoň formálně (např. použitím stejných hraničních určovatelů), není nikde zaručeno, že výklad těchto shodných pojmů se nebude stát od státu lišit. Opravdovou unifikaci je tak možné zajistit pouze prostřednictvím uzavření mezinárodní smlouvy, obsahující i ustanovení o jejím výkladu,<sup>7</sup> popř. úpravy unijní, jejíž jednotný výklad je zajištěn ze strany SDEU.

Obě tyto hypotézy jsou naplněny např. v případě novějších unijních nařízení z oblasti evropského mezinárodního práva soukromého, jako je nařízení o dědictví<sup>8</sup> nebo insolvenční nařízení.<sup>9</sup> Obě nařízení obsahují zároveň úpravu mezinárodního civilního práva procesního i kolizního, používají stejné primární kritérium pro určení mezinárodně příslušného soudu a rozhodného práva<sup>10</sup> a tato kritéria jsou nadto podrobena jednotnému výkladu ze strany SDEU. Mimosmluvní závazkové poměry s mezinárodním prvkem ovšem na unijní úrovni tímto způsobem upraveny nejsou a jejich úprava je namísto toho obsažena v normách mezinárodních, unijních i národních. Pro posouzení předvídatelnosti a právní jistoty platné právní úpravy tak budou relevantní prameny posouzeny zvlášť i v jejich souhrnu, a to v několika navazujících krocích.

V rámci teoretické části práce bude nejprve v první kapitole představen samotný pojem mimosmluvního závazkového poměru, mezinárodního prvku a hraničního určovatele. Bez pojmového vymezení těchto základních znaků mimosmluvních závazkových poměrů s mezinárodním prvkem a jejich řešení by totiž nebylo možné výše nastíněnou analýzu současné právní úpravy provést. Za účelem definování mimosmluvních závazkových poměrů bude provedeno stručné srovnání jejich úpravy v několika právních řádech. Porovnáváno tak bude pojetí českého deliktu, německého *Unerlaubte Handlung*, anglických *torts* a pojetí unijní, zejména podle Nařízení Brusel I bis a Nařízení Řím II. Dále bude v první kapitole pojednáno o přeshraničním prvkem jako

---

<sup>7</sup> Srov. např. čl. 7 Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží: „Při výkladu této Úmluvy se přihlédne k její mezinárodní povaze a k potřebě podporovat jednotnost při jejím použití a dodržování dobré víry v mezinárodním obchodu.“

<sup>8</sup> Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. 7. 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení.

<sup>9</sup> Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. 5. 2015 o insolvenčním řízení.

<sup>10</sup> Místo obvyklého pobytu zůstavitele v době smrti podle čl. 4 a 21 nařízení o dědictví; místo, kde jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka podle čl. 3 a 7 insolvenčního nařízení.

předpokladu aplikace norem mezinárodního práva soukromého. V závěrečné části první kapitoly budou představeny základní hraniční určovatelé, které primárně připadají v úvahu pro kolizní řešení přeshraničních mimosmluvních závazků, a to i s ohledem na výše nastolenou otázku flexibility a předvídatelnosti.

V další části práce budou postupně představeny relevantní právní prameny, které upravují mimosmluvní závazkové poměry s přeshraničním prvkem a jejich působnost. Zejména z důvodu lepší přehlednosti a struktury práce budou právní prameny představeny jednotlivě ve třech samostatných kapitolách.

Ve druhé kapitole práce bude představena právní úprava mimosmluvních závazkových poměrů s přeshraničním prvkem obsažená v mezinárodních smlouvách. Bude se jednat zejména o mezinárodní úmluvy přijaté v rámci Haagské konference, ale i úmluvy úzce související s prameny unijními, jako je Dohoda s Dánskem a Luganská úmluva z roku 2007 a dvoustranné smlouvy o právní pomoci. Zároveň se jedná o smlouvy obsahující jak normy mezinárodního civilního práva procesního, tak normy kolizní. V tomto ohledu je zde vhodné uvést, že na rozdíl od úpravy smluvních závazkových poměrů se lze u mimosmluvních závazkových poměrů setkat téměř výlučně s kolizní metodou úpravy a přímá metoda úpravy se u nich téměř nevyskytuje. Jedinou výjimku v tomto ohledu tvoří Vídeňská úmluva o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody, která ovšem upravuje natolik specifickou oblast občanskoprávní odpovědnosti provozovatelů jaderných zařízení, že pro svou omezenou použitelnost nebude předmětem této práce.<sup>11</sup>

Ve třetí kapitole bude detailně představena unijní úprava mimosmluvních závazkových poměrů s přeshraničním prvkem, konkrétně úprava obsažená v Nařízení Brusel I bis a Nařízení Řím II. Vzhledem k tomu, že v mnoha případech bude úprava obsažená v unijních pramenech primárním pramenem práva, jedná se o nejobsáhlejší část práce, ve které bude kladen důraz nejen na obsah analyzovaných právních předpisů, ale zejména na jejich výklad ze strany SDEU.

---

<sup>11</sup> ČR je smluvní stranou Vídeňské úmluvy o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody, viz Sdělení č. 133/1994 Sb., Ministerstva zahraničních věcí o přístupu České republiky k Vídeňské úmluvě o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody a Společnému protokolu týkajícímu se aplikace Vídeňské úmluvy a Pařížské úmluvy. Aktuální statut lze nalézt na [https://www-legacy.iaea.org/Publications/Documents/Conventions/liability\\_status.pdf](https://www-legacy.iaea.org/Publications/Documents/Conventions/liability_status.pdf) [Naposledy navštíveno dne 13. 5. 2020].

Normy autonomního mezinárodního práva soukromého budou představeny v kapitole čtvrté. Konkrétně bude představena národní právní úprava platná v ČR a v Německu. Aby totiž bylo možné ověřit výše uvedené hypotézy o vhodnosti unifikace kolizních a procesních norem mezinárodního práva soukromého, je nezbytné provést srovnání nejméně dvou národních právních úprav. Jako druhou porovnávanou právní úpravu jsem zvolila právní úpravu německou. Jedná se totiž o právní řád jiného členského státu EU, který je ovšem českému právnímu systému poměrně blízký a vycházející z obdobných zásad. I přes tuto jejich blízkost je však nepochybně možné nalézt určité rozdíly, které ale nemusí nutně vyplývat jen z rozdílné zákonné úpravy, ale např. až z jeho výkladu a reálné právní praxe.

Právě na tyto praktické aspekty řešení mimosmluvních závazkových poměrů s přeshraničním prvkem bude zaměřena závěrečná, praktická část této práce obsažená v kapitole 5. V páté kapitole tedy budou teoretické poznatky představené v předchozích kapitolách uplatněny v praxi, konkrétně při určování mezinárodně příslušných soudů, rozhodného práva a uznání a výkonu cizích rozhodnutí. Tyto otázky budou řešeny z pohledu české, německé i unijní úpravy, přičemž důraz bude opět kladen zejména na judikaturu a skutečnou aplikaci zkoumaných právních pramenů.

Jak bylo uvedeno výše, zahrnují mimosmluvní závazkové poměry celou škálu případů různých deliktních skutkových podstat. Proto jsem se v rámci praktické části této práce rozhodla zúžit rozsah mého zkoumání pouze na jeden specifický druh mimosmluvního závazkového poměru. Zkoumání skutečné aplikace všech myslitelných druhů mimosmluvní odpovědnosti, ve vztahu ke všem zkoumaným oblastem mezinárodního práva soukromého, by totiž nebylo ani přehledné, ani praktické. Poskytnutí systematického a praktického přehledu o tom, jak jsou v mezinárodním právu soukromém upraveny a aplikovány normy upravující mimosmluvní závazkové poměry s přeshraničním prvkem, je přitom jedním z hlavních cílů této práce.

Po zralé úvaze jsem se rozhodla v praktické části zaměřit na oblast přeshraničních mimosmluvních závazků vznikajících z narušení osobnostních práv, a to hned z několika důvodů. Primárně se jedná o oblast, která je pro srovnání praktické aplikace norem mezinárodního práva soukromého vhodná již z toho důvodu, že tyto mimosmluvní závazkové vztahy jsou vyloučené z věcné působnosti Nařízení Řím II. Dále se jedná o oblast, ve které panují na hmotněprávní úrovni mezi státy podstatné rozdíly. Tyto

rozdíly pak vedou k fenoménu, označovanému některými jako „*libel tourism*“ jako specifického druhu *forum shopping*, kdy poškození podávají žaloby u soudů států, které mají s daným případem sice společného jen málo, jejich právní úprava je ale pro žalobce velmi příznivá.<sup>12</sup> S rozdíly mezi právní úpravou osobnostních práv úzce souvisí i ústavněprávní rovina problematiky narušení osobnostních práv, kdy při jejich řešení často dochází ke kolizi práva na svobodu projevu a práva na ochranu soukromí.<sup>13</sup> Jedná se také o oblast, ve které i kontinentální soudy čas od času v rámci odškodnění přiznávají náhradu škody, která nemá za svůj cíl pouze kompenzaci utrpěné škody, ale případně i odstrašení či potrestání škůdce. V tomto ohledu je zajímavé posouzení otázky tzv. *punitive damages*, o nichž panuje v české, ale i kontinentální doktríně shoda, že jsou zpravidla v rozporu s veřejným pořádkem, a to kvůli zakotvení sankčního prvku do téměř výhradně kompenzační funkce náhrady škody.<sup>14</sup> Pokud však národní soud v případě nároků vyplývajících z narušení osobnostních práv ve vnitrostátních případech tuto částečně sankční náhradu škody přiznává, nemělo by být případné odepření uznání *punitive damages* přiznaných zahraničním rozsudkem bez dalšího samozřejmé.

V závěru práce dojde ke zhodnocení, zda stávající právní úprava mimosmluvních závazkových poměrů s přeshraničním prvkem požadavku na právní jistotu a předvídatelnost i přes existující roztříštěnost odpovídá či zda by bylo namístě tuto problematiku upravit v normách unifikovaných.

Ohledně metodologie výzkumu bude pro dosažení výše vytyčeného cíle pracováno zejména s metodou analýzy a právní komparace. Pro vymezení základních pojmů v první kapitole je vedle komparace částečně použito i metody zobecňující abstrakce. Při analýze právních pramenů dochází k rozčlenění zkoumané problematiky na jednotlivé, jednodušší části tak, aby mohly být řádně posouzeny a vyhodnoceny

---

<sup>12</sup> KUIPERS, J.-J. *Towards a European Approach in the Cross-Border Infringement of Personality Rights*. German Law Journal, 2011, Volume 12, Number 08, s. 1681.

<sup>13</sup> WAGNER G. *Comparative Tort Law* v ZIMMERMANN, R.; REIMANN, M. *The Oxford handbook of comparative law*. 1. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2006, s. 1020.

<sup>14</sup> ŽIVĚLOVÁ, A. *Umožňuje nový občanský zákoník přiznat v řízení o náhradě nemajetkové újmy punitive damages?* Bulletin advokacie. 2016, č. 4, s. 24-30, BĚLOHLÁVEK, A. J. *Účast na řízeních o hromadných žalobách v zahraničí a uznání a výkon rozsudků v těchto věcech v jiných zemích*. Právní rozhledy, 2016, č. 13-14, s. 467-474 či VANLEENHOVE, C. *A normative framework for the enforcement of U.S. punitive damages in the European Union: Transforming the traditional no pasaran*, Vermont Law Review. 2016, Vol. 41, no. 2, s. 347-404.

ve světle výše stanovených hypotéz. V závěru práce je pracováno i s metodou syntézy, kdy na základě spojení dílčích zjištění dochází k formulaci hlavních závěrů práce.<sup>15</sup>

Při nastolení určité otázky dochází v práci zpravidla k představení řešení, která v tomto ohledu nabízí odborná literatura či judikatura. Nejedná se ovšem o jejich pouhou reprodukci nebo nekritické představení – naopak jsou tato řešení dále analyzována a kriticky hodnocena.

Hlavní přínos této práce spatřuji nejen v kritickém zhodnocení stávající právní úpravy, ale zejména i v praktickém srovnání jejího fungování a posouzení, zda představuje úpravu mimosmluvních závazkových poměrů předvídatelnou a odpovídající zásadě právní jistoty.

---

<sup>15</sup> KNAPP, V. *Vědecká propedeutika pro právníky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 69-76.

# 1. Pojmové vymezení

Pro výše nastíněnou analýzu mimosmluvních závazkových poměrů s přeshraničním prvkem je zásadní nejprve vymezit základní pojmy.

Tím je v první řadě mimosmluvní závazek jako takový. I když se problematika pojmového vymezení může zdát okrajovou či spíše jen akademickou záležitostí, u mezinárodního práva soukromého se jedná o zásadní otázku, neboť úzce souvisí s otázkou kvalifikace a podřazením daného poměru s přeshraničním prvkem pod rozsah správné procesní či kolizní normy. Právě u mimosmluvních závazkových poměrů navíc připadá jen v rámci českého práva v úvahu hned několik příbuzných termínů, jakými jsou delikt, deliktní jednání, mimosmluvní jednání, deliktní odpovědnost, protiprávní jednání či odpovědnost za škodu, které v zásadě mohou popisovat stejné jednání či událost. V mezinárodním kontextu je nadto přirozeně nutné brát v úvahu i pojmosloví obsažené v zahraničních právních řádech, které mohou mít stejný význam jako v právu českém, zpravidla tomu tak však nebude. V této práci bude používán primárně pojem mimosmluvního závazkového poměru podle úpravy obsažené v ZMPS, popř. delikt podle OZ, podle kontextu (a právě rozebíraného pramene) ale také mimosmluvní závazkový vztah či deliktní odpovědnost aj.

Pomocí srovnání českého deliktu, německého *Unerlaubte Handlung*, anglických *torts* a pojetí unijního, zejména podle Nařízení Brusel I bis a Nařízení Řím II jako relevantních úprav evropského mezinárodního práva soukromého, bych ráda vysledovala definiční znaky mimosmluvního závazkového poměru, které jsou těmto pramenům společné a dospěla tak k jeho, i když přirozeně zjednodušené, obecné definici.

Úprava mezinárodního práva soukromého obecně je neoddělitelně spojena s pojmem přeshraničního prvku, neboť jeho předmětem je právě regulace soukromoprávních poměrů s mezinárodním prvkem.<sup>16</sup> Druhá část této kapitoly bude proto stručně věnována i otázce přeshraničního prvku a jeho významu.

Po vymezení mimosmluvního závazkového poměru a mezinárodního prvku bude poslední část této kapitoly věnována hraničním určovatelům, které tvoří nezbytnou součást jakékoli kolizní úpravy a ve které budou z pohledu teorie mezinárodního práva

---

<sup>16</sup> KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň – Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015, s. 23.



soukromého představeny základní hraniční určovatele, které pro úpravu mimosmluvních závazkových poměrů s mezinárodním prvkem připadají v úvahu.

## 1.1. Mimosmluvní závazkový poměr

V této části bude představeno základní pojetí mimosmluvních závazkových poměrů z pohledu několika právních řádů, přičemž důraz bude kladen zejména na základní principy a skutkové znaky deliktu podle dané právní úpravy.

Cílem této podkapitoly totiž není provést komplexní srovnání hmotněprávní úpravy deliktů – nebudou tak řešeny otázky typu, zda daný právní řád odlišuje objektivní a subjektivní odpovědnost, jak jsou nastaveny okolnosti vylučující protiprávnost či jaký je rozsah a účel náhrady újmy (čistě kompenzační nebo případně i exemplární či sankční). Účelem této části je provést základní srovnání úpravy mimosmluvních závazkových poměrů ve vybraných právních řádech s cílem objevit společné znaky a základní principy.

Pro účely tohoto srovnání byla vybrána úprava česká a německá, neboť úprava mezinárodního práva soukromého těchto dvou právních řádů bude předmětem dalších kapitol této práce. Dále bude představena britská úprava jako představitelka systému *common law* a nakonec i úprava unijní jako příklad úpravy nadnárodní.

### 1.1.1. České právní pojetí deliktu

České právní pojetí deliktu prošlo v posledních letech v souvislosti s rekodifikací soukromého práva a přijetím OZ významnou změnou. Došlo nejen k opuštění monismu ustanovení § 420 SOZ – tedy situace, kdy toto ustanovení dopadalo jak na porušení povinnosti v rámci existujícího smluvního vztahu, tak na porušení povinnosti vyplývající z objektivního práva,<sup>17</sup> ale změnila se i související terminologie.

Zatímco podle SOZ se „odpovídalo za škodu“, pojem „delikt“ či „mimosmluvní závazek“ nebyl nikde v zákoníku výslovně uveden a odpovědnost za škodu byla spolu s bezdůvodným obohacením upravena ve zcela samostatné, čtvrté části SOZ, v OZ tvoří závazky z deliktů (Hlava III.) spolu se závazky z právních jednání (Hlava II.) a závazky z jiných právních důvodů (Hlava IV) závazkové právo upravené ve čtvrté části OZ nazvané „Relativní majetková práva“. Byl opuštěn koncept „odpovědnosti za škodu“ a

---

<sup>17</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 12.

místo něj je v ustanoveních § 2909 a násl. OZ stanovena „povinnost k náhradě škody“. Odpovědnost podle důvodové zprávy k OZ totiž nemá být chápána jako hrozba sankcí, která nastupuje až po porušení právní povinnosti. Jde naopak o institut, podle kterého člověk odpovídá za své jednání v plném rozsahu, a odpovídá především za to, že se chová řádně, po právu a že splní své povinnosti.<sup>18</sup> Zatímco SOZ pojímal odpovědnost retrospektivně jako sekundární, sankční povinnost, OZ ji pojímá perspektivně.<sup>19</sup> Došlo také ke změně terminologie ve vztahu ke škodě – výchozím pojmem je nyní „újma“ s tím, že se rozlišuje mezi újmou majetkovou, označovanou jako škoda a újmou nemajetkovou, která musí být odčiněna jen v zákonem stanovených případech, popř. musí být takové odčinění výslovně ujednáno mezi stranami.<sup>20</sup>

Jak již bylo uvedeno výše, opouští OZ koncepci jednotné úpravy civilního deliktu a smluvní a mimosmluvní náhrada škody jsou odděleny.<sup>21</sup> V případě porušení zákonné povinnosti je podle ustanovení § 2910 OZ nově také nutné rozlišovat, zda při porušení došlo k zásahu do absolutního práva nebo do práva jiného – pokud je porušeno právo relativní, je nezbytné zkoumat i to, zda porušená norma byla stanovena na ochranu takového práva.<sup>22</sup> Samostatnou kategorií je – stejně jako v SOZ<sup>23</sup> – povinnost náhrady škody způsobené úmyslným porušením dobrých mravů. Hlavním rozdílem při náhradě škody způsobené porušením povinnosti stanovené zákonem (§ 2910 OZ) a porušením povinnosti ze smlouvy (§ 2913 OZ) je to, že u porušení zákonné povinnosti se vyžaduje zavinění, které je presumováno (§ 2911 OZ), zatímco pro vznik povinnosti k náhradě škody způsobené porušením smluvní povinnosti zavinění vyžadováno není. Zatímco tak ustanovení § 2910 OZ umožňuje škůdci se vyvinít (exkullovat) dokazováním, že škodu nezavinil, povinnosti k náhradě škody vyplývající z ustanovení § 2913 OZ se škůdce

<sup>18</sup> Viz ustanovení § 24 OZ a související komentář ve Důvodové zprávě k OZ.

<sup>19</sup> BEZOUŠKA, P. *Komentář k § 2894* In: HULMÁK, M et al. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1496.

<sup>20</sup> Viz ustanovení 2894 OZ.

<sup>21</sup> Viz Důvodová zpráva k OZ k ustanovením §§ 2909 až 2914 OZ.

<sup>22</sup> Toto rozlišování případů, kdy je porušením zákonné povinnosti zasaženo absolutní právo a kdy je zasaženo právo jiné, bylo zjevně inspirováno ustanovením § 823 německého BGB, které bude dále rozebráno níže. K detailnímu rozboru tohoto ustanovení v OZ, zejména s ohledem na ochranný účel normy viz. např. PIPKOVÁ, P.J. *Ochranný účel normy a jeho význam pro vymezení rozsahu odpovědnosti za škodu (k § 2910 NOZ)*. Právník, 2013, č. 9, s. 869-882, zabývající se zejména metodologií zjišťování ochranného účelu porušené normy a která označuje druhou větu ustanovení § 2910 OZ příhodně jako „malou generální klauzuli“, popř. MELZER, F. *Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku*. Bulletin advokacie. 2011, č. 3, s. 25, kde Melzer pojmenovává újmu, která není založena na zásahu do absolutního práva, jako újmu tzv. čistě majetkovou.

<sup>23</sup> Viz § 424 SOZ.

může zprostit (liberovat) pouze tím, že prokáže, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli, v teorii někdy označovaná jako „vyšší moc“. I přes toto rozdělení je tedy ze systematického hlediska porušení smluvní povinnosti vzhledem ke svému zařazení do Hlavy III. („Závazky z deliktů“) zřejmě nutné považovat za delikt.<sup>24</sup> Jak si ukážeme níže při srovnání s ostatními úpravami, není toto zařazení zcela samozřejmé.

Hlavní rozdíl mezi těmito 3 základními skutkovými podstatami obecného deliktu<sup>25</sup> spočívá tedy v požadované formě zavinění. Zatímco tak všechny vyžadují pro vznik povinnosti k náhradě škody prokázání jednání v rozporu s danou povinností,<sup>26</sup> vznik újmy a příčinnou souvislost, při porušení dobrých mravů je vyžadováno zavinění ve formě úmyslu,<sup>27</sup> u porušení zákonné povinnosti postačuje zavinění ve formě nedbalosti a při porušení smluvní povinnosti není zavinění vyžadováno vůbec.

---

<sup>24</sup> K zařazení porušení smluvních povinností mezi závazky z deliktu v OZ srov. kriticky např. VALDHANS, J. *Mezinárodně-soukromoprávní tvář profesora Týče, neboli od lex loci delicti commissi k lex loci damni infecti*. In: KYSELOVSKÁ, T.; SEHNÁLEK D.; ROZEHNALOVÁ, N. eds. *In varietate concordia: soubor vědeckých statí k počtě prof. Vladimíra Týče*. Brno: Masarykova univerzita, 2019, s. 468. Obdobně pak i doc. Melzer: „*Pojem delikt je ve středoevropské právní tradici spojován s náhradou škody, která je založena na porušení zákonné povinnosti, nikoli povinnosti smluvní.*“ v *Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku*. Bulletin advokacie. 2011, č. 3, s. 25 a je pravdou, že většina autorů o civilním deliktu hovoří i nadále pouze v souvislosti s mimosmluvní náhradou škody.

<sup>25</sup> Opět zejména s ohledem na systematický výklad – vzhledem ke svému zařazení do Pododdílu 1 - Obecná ustanovení, je dle mého názoru vhodné porušení dobrých mravů, porušení zákona a porušení smluvní povinnosti chápat jako základní skutkové podstaty civilního deliktu – obdobně např. ELISCHER, D. *Protiprávnost – co je jejím zdrojem v soukromém právu?* Časopis pro právní vědu a praxi. 2016, č. 4, s. 521 či MELZER, F. *Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku*. Bulletin advokacie. 2011, č. 3, s. 25. Někteří autoři ovšem přicházejí s rozdílným chápáním základních skutkových podstat. Kupříkladu Bezouška také rozlišuje 3 základní skutkové podstaty, řadí nicméně mezi ně úmyslné porušení dobrých mravů (§ 2909), zaviněný zásah do absolutního práva (§ 2910 věta první) a zaviněné porušení ochranného účelu normy (§ 2910 věta druhá) v BEZOUŠKA, P. *Komentář k § 2910 v HULMÁK, M et al. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, marg.č. 2. Hrádek ve svém komentáři k § 2910 OZ jako základní skutkovou podstatu označuje i „odpovědnost za náhodu“ ve smyslu ustanovení § 2904 OZ – viz HRÁDEK, J. *Komentář k § 2910 v ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. et al. Občanský zákoník. Komentář. Sv. VI*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, marg. č. 6.

<sup>26</sup> Často autory označované také jako „protiprávnost“ – v souvislosti s rekodifikací se objevily názory, zda došlo přiblížení či snad ztotožnění pojmu „protiprávnosti“ a pojmu „zavinění“ – srov. k tomu podrobněji ELISCHER, D. *Protiprávnost – co je jejím zdrojem v soukromém právu?* Časopis pro právní vědu a praxi. 2016, č. 4, s. 502.

<sup>27</sup> V případě porušení dobrých mravů je navíc situace specifická tím, že dodržování dobrých mravů jako takové není právní povinností, nýbrž povinností mimoprávní. Jednání v rozporu s dobrými mravy se tak stává protiprávním až ve chvíli, kdy vznikne újma. Srov. BEZOUŠKA, P. *Komentář k § 2909 v HULMÁK, M et al. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, marg. č. 3.

Vedle těchto tří obecných základních skutkových podstat je obsažena OZ i zvláštní skutkové podstaty upravené v §§2920 a násl. OZ, které mají zpravidla vlastní úpravu zavinění i liberačních důvodů. Jako příklad lze uvést škodu z provozní činnosti podle § 2924 OZ, podle které musí ten, kdo provozuje závod nahradit škodu z provozu vzniklou, přičemž odpovědnost je koncipována jako objektivní a liberačním důvodem je ze strany provozovatele vynaložení veškeré péče, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.

Jen zcela stručně bych se ráda na závěr této části zmínila o pojmosloví užitém pro úpravu deliktů v českém mezinárodním právu soukromém. I když totiž bylo přijetí ZMPS součástí rekonstrukce soukromého práva, není v něm použita stejná terminologie jako v OZ. Díl 9 ZMPS a jeho jediné ustanovení § 101 tak nehovoří o závazcích z deliktů, ale o mimosmluvních závazkových poměrech. Zjevná je pak inspirace nařízením Řím II o právu rozhodném pro „*mimosmluvní závazkové vztahy*“. Vzhledem k tomu, že ZMPS upravuje pouze oblasti vyloučené z jeho aplikace,<sup>28</sup> konkrétně mimosmluvní závazkové poměry, které vznikají z narušení soukromí a osobnostních práv včetně pomluvy, je tato volba poměrně logická. Pojem mimosmluvní závazkový poměr je navíc obecnějším pojmem, nežli pojem deliktu a je tak vhodnou volbou pro výraz užitý v rozsahu kolizní normy, u kterých je obecně snaha užívat pojmů co nejobecnějších a nejširších, a to za účelem předejití tzv. kvalifikačního problému.<sup>29</sup> Jediná změna oproti Nařízení Řím II je tak v nahrazení pojmu „vztahy“ termínem používaným v OZ, tedy pojmem „poměry“.

### 1.1.2. Německé právní pojetí *Unerlaubte Handlung*

Německé pojetí *Unerlaubte Handlung* (nedovolené, protiprávní jednání) se vyznačuje řadou společných znaků s pojetím českého deliktu. Ostatně i v Důvodové zprávě k OZ je často na úpravu obsaženou v BGB odkazováno.

I v německém občanském právu se tak objevují 3 základní skupiny deliktů odpovědnosti, konkrétně odpovědnosti vyplývající z ustanovení § 823 odst. 1 BGB (porušení absolutních práv), § 823 odst. 2 BGB (porušení ochranného účelu normy) a § 826 BGB (úmyslné porušení dobrých mravů),<sup>30</sup> označované také jako 3 malé generální

<sup>28</sup> Čl. 1 odst. 2 písm. g) Nařízení Řím II.

<sup>29</sup> KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň – Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015, s. 141.

<sup>30</sup> PETERSEN, J.; MEDICUS, D. *Bürgerliches Recht: Eine nach Anspruchsgrundlagen geordnete Darstellung zur Examensvorbereitung*. 25. vydání. Mnichov: Vahlen, 2015, s. 307.

klausule, kdy jejich současná podoba je výsledkem kompromisu mezi generální klausulí a kompilací jednotlivých specifických deliktů.<sup>31</sup> Navrhovatelé zákona se obávali kazuistiky deliktů, kterou se vyznačovalo římské právo, zároveň ale ani nechtěli zavádět širokou generální klausuli, kterou bychom našli např. v právu francouzském. Proto zvolili takové řešení, podle kterého jsou deliktním právem chráněna pouze určitá specifická práva a rozsah ochrany poskytované německým deliktním právem je tak poměrně zúžený,<sup>32</sup> a to na tři výše uvedená práva.

Ochrana poskytovaná absolutním právům podle § 823 odst. 1 BGB, tedy životu, lidskému tělu, zdraví, svobodě, vlastnictví a dalším obdobným právům<sup>33</sup> je koncipována jako povinnost k náhradě škody způsobené za jejich úmyslné protiprávní porušení.

Povinnost k náhradě škody vzniká podle § 823 odst. 2 BGB také tomu, kdo poruší tzv. ochranný účel normy (tzv. *Schutzgesetzverletzung*). Škůdce v takovém případě odpovídá za škodu jen v případě, že škoda vznikla v souvislosti s porušením těch zájmů, jejichž ochrana byla účelem porušeného právního předpisu.<sup>34</sup> Jinak řečeno, musí se jednat o škodu způsobenou porušením takové zákonné povinnosti, k jejíž prevenci byl daný právní předpis přijat.<sup>35</sup> Cílem tohoto ustanovení je umožnění prosazení různorodých standardů chování stanovených veřejným právem, jako jsou dopravní předpisy, předpisy o ochraně životního prostředí a bezpečnosti práce i pomocí nástrojů soukromého práva a jejich porušení sankcionovat soukromoprávní povinnostmi k náhradě škody.<sup>36</sup>

Poslední malou generální klausuli nalezneme v § 826 BGB, kdy povinnost k náhradě škody vzniká úmyslným jednáním v rozporu s dobrými mravy. Úmysl pak musí zahrnovat i vědomí, že dané jednání je porušením dobrých mravů (*Sittenwidrigkeit*).<sup>37</sup> Uplatnění práv z porušení dobrých mravů není tak neobvyklé, jak by se možná mohlo na první pohled zdát – právě na této skutkové podstatě v § 826 BGB

---

<sup>31</sup> WAGNER G. *Comparative Tort Law* v ZIMMERMANN, R.; REIMANN, M. *The Oxford handbook of comparative law*. 1. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2006, s. 1008.

<sup>32</sup> WAGNER G. *Comparative Tort Law* v ZIMMERMANN, R.; REIMANN, M. *The Oxford handbook of comparative law*. 1. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2006, s. 1008.

<sup>33</sup> Mezi tato další obdobná práva mj. patří práva na ochranu osobnosti člověka (*Persönlichkeitsrecht*). MüKoBGB/Wagner, 8. Aufl. 2020 Rn. 416, BGB § 823 Rn. 416.

<sup>34</sup> BeckOGK/Spindler, 1.2.2021, BGB § 823 Rn. 268.

<sup>35</sup> PIPKOVÁ, P.J. *Ochranný účel normy a jeho význam pro vymezení rozsahu odpovědnosti za škodu (k § 2910 NOZ)*. Právník, 2013, č. 9, s. 869.

<sup>36</sup> MüKoBGB/Wagner, 8. Aufl. 2020 Rn. 532, BGB § 823 Rn. 532.

<sup>37</sup> PETERSEN, J.; MEDICUS, D. *Bürgerliches Recht: Eine nach Anspruchsgrundlagen geordnete Darstellung zur Examensvorbereitung*. 25. vydání. Mnichov: Vahlen, 2015, s. 319.

založili své nároky poškození z kauzy Dieselgate, přičemž německý BGH jim dal v tomto ohledu za pravdu.<sup>38</sup>

Vedle tří generálních klausulí nalezneme i v BGB zvláštní skutkové podstaty, jakými je např. odpovědnost za porušení povinnosti dohledu (§ 832), odpovědnost majitele zvířete (§ 833) či odpovědnost vlastníka pozemku (§ 836).

Náhrada škody způsobené porušením smluvních povinností na rozdíl od českého práva není upravena společně s právem deliktním, ale zcela zvlášť v § 280 BGB v rámci obecných ustanovení závazkového práva.

### 1.1.3. *Torts* v anglickém *common law*

Anglické závazkové právo (*law of obligations*) je tvořeno několika odvětvími a *law of torts* – deliktní právo – tvoří jedno z nich. Dalšími odvětvími, od kterých je třeba právo deliktní odlišovat, jsou právo smluvní (*law of contracts*), právo bezdůvodného obohacení / o náhradách (*law of unjust enrichment / restitutions*) a závazková práva vyplývající z práva ekvity.<sup>39</sup>

Jednu z nejcitovanějších definic *torts* nalezneme v publikaci *Winfield and Jolowicz On Tort*, která k deliktní odpovědnosti (*tortious liability*) uvádí následující: „deliktní odpovědnost vyplývá z porušení povinnosti primárně stanovené zákonem; tato povinnost je adresována neurčitým subjektům a její porušení je odčinitelné žalobou na náhradu škody“.<sup>40</sup> Tato definice je často kritizována pro svou neadekvátnost a skutečnost, že nepokrývá veškeré situace spadající do deliktního práva, jako např. žaloby preventivního charakteru (*injunctions*).<sup>41</sup> Jak nicméně uvádí Rogers, primárním účelem

<sup>38</sup> Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 25. 5. 2020, sp. zn. VI ZR 252/19 (*BGH – Urteil des VI. Zivilsenats vom 25. 5. 2020 - VI ZR 252/19*).

<sup>39</sup> HARDER, S. *Measuring Damages in the Law of Obligations: The Search for Harmonised Principles*. Oxford: Hart Publishing, 2010, s. 1. Toto dělení závazkového práva samozřejmě není jediné možné – někteří autoři mezi závazkové právo neřadí výše uvedené právo ekvity, srov. např. LOBBAN, M. *The Law of Obligations: The Anglo-American Perspective* v PIHLAJAMÄKI, H.; DUBBER, M.H.; GODFREY, A. M. *The Oxford Handbook of European Legal History*. Oxford: Oxford University Press, 2018, s. 1026, popř. dělení Cana citované ve VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 13-14, který jako namísto práva ekvity uvádí jako čtvrtou kategorii právo svěřenecké (*law of trusts*).

<sup>40</sup> ROGERS, W. V. H.; JOLOWICZ, J.A. *Winfield and Jolowicz On Tort*. 14. vydání. Londýn: Sweet & Maxwell, 1994, s. 4.

<sup>41</sup> Srov. např. NOLAN D.; DAVIES, J. v BURROWS, A.S. *English Private Law*. 3. vydání. Oxford: Oxford Univ. Press, 2013, s. 928 nebo STANTON, K. M. *The Modern Law of Tort*. 1. vydání. Londýn: Sweet & Maxwell, 1994, s. 4 nebo ostatně i 14. vydání Winfieldovy publikace editované Rogersem citované výše.

Winfieldovy definice bylo odlišení deliktu od dalších tradičních právních kategorií jako je smlouva či svěřenectví<sup>42</sup> – tedy přístup, který je příznačný i pro unijní právo. Klíčovým aspektem je podle Winfielda skutečnost, že porušovaná povinnost byla stanovena samotným právem, nikoliv ve smlouvě nebo na základě souhlasu dotčené strany.<sup>43</sup>

Těžkosti při hledání koherentní definice částečně mají svůj původ ve struktuře práva *common law* jako práva založeného na precedentech a v historickém vývoji *torts*. Až do poloviny 19. století totiž bylo *law of torts* tvořeno seznamem žalovatelných jednání, resp. formách žalob (*forms of action*), které bylo možné podat<sup>44</sup> a základní otázka, kterou si musel každý poškozený při vymáhání náhrady škody klást, zněla „porušil žalovaný nějakou povinnost, kterou měl vůči žalobci?“, nýbrž „disponuje žalobce žalobním nárokem vůči žalovanému a pokud ano, o jakou žalobu jde?“. Pokud se žalobci nepodařilo skutkový stav uzpůsobit na existující žalobní návrh, nemohl žalobu podat.<sup>45</sup> Tato kazuistika částečně přetrvává dodnes, kdy stále existuje více jak 70 druhů deliktů, každý s vlastním označením a podmínkami odpovědnosti.<sup>46</sup> Mulheronová ve své publikaci uvádí přehled 33 *torts* v současné době uznaných a žalovatelných v anglickém právu, které rozděluje do několika skupin. Delikty lze dle jejího názoru dělit podle toho, zda se jedná o *torts per se*, u kterých není vyžadováno prokázání vzniku škody, neboť jejich hlavním účelem je ochrana zájmů žalovaného (např. případy *trespass to a person* jako je *battery* či *assault*) a ostatní *torts*, u kterých prokázání vzniklé škody vyžadováno je, neboť jejich hlavním účelem je její kompenzace.<sup>47</sup>

Vedle těchto *nominate torts*, které se vyznačují tím, že se týkají odpovědnosti vyplývající z porušení určitého partikulárního práva a mající vlastní specifické označení (*trespass to land, defamation, nuisance* etc.), existuje v britském právu i obecný delikt,

---

<sup>42</sup> ROGERS, W. V. H.; JOLOWICZ, J.A. *Winfield and Jolowicz On Tort*. 14. vydání. Londýn: Sweet & Maxwell, 1994, s. 1 a 5.

<sup>43</sup> ROGERS, W. V. H.; JOLOWICZ, J.A. *Winfield and Jolowicz On Tort*. 14. vydání. Londýn: Sweet & Maxwell, 1994, s. 5.

<sup>44</sup> NOLAN D.; DAVIES, J. v BURROWS, A.S. *English Private Law*. 3. vydání. Oxford: Oxford Univ. Press, 2013, s. 929.

<sup>45</sup> ROGERS, W. V. H.; JOLOWICZ, J.A. *Winfield and Jolowicz On Tort*. 14. vydání. Londýn: Sweet & Maxwell, 1994, s. 46.

<sup>46</sup> NOLAN D.; DAVIES, J. v BURROWS, A.S. *English Private Law*. 3. vydání. Oxford: Oxford Univ. Press, 2013, s. 929.

<sup>47</sup> MULHERON, R. *Principles of tort law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2016, s. 1-9. Mezi další faktory patří i otázka, zda je pro konkrétní *tort* vyžadováno úmyslné jednání či ne, typ zájmu chráněného daným *tort*, možnost procesní obrany poukázáním na spoluzavinění poškozeného či dokonce i otázka promlčení.

nazývaný právními teoretiky jako „*tort of negligence*“.<sup>48</sup> Pro vznik odpovědnosti z *tort of negligence* není třeba porušit žádné konkrétní právo, jako je to tomu u *nominate torts*, klíčové je pouze splnění základních podmínek – musí existovat povinnost, kterou měl škůdce vůči poškozenému, označovaná jako „povinnost péče“ („*duty of care*“), tato povinnost byla škůdcem porušena (*breach of duty*), toto porušení vedlo ke vzniku škody (*causation*), přičemž tvrzená škoda nebyla nepředvídatelná (*remoteness / unforeseeability*).<sup>49</sup> V dnešní době převažuje tento deliktní odpovědnosti nad všemi ostatními druhy a ve světle této dominance někteří autoři polemizují dokonce o tom, zda má vůbec smysl se *nominate torts* nadále věnovat.<sup>50</sup> Proto není zcela správné poměrně rozšířené mínění zejména kontinentálních autorů, že anglické deliktní právo je i nadále soustavou jednotlivých specifických deliktů a ve kterém neexistuje generální deliktní klausule.<sup>51</sup>

#### 1.1.4. Unijní pojetí mimosmluvního závazkového vztahu

Vzhledem k rozsáhlé unifikaci mezinárodní práva soukromého na unijní úrovni samozřejmě nelze opomenout ani výklad mimosmluvních závazkových vztahů či civilních deliktů, jak jsou chápány v evropském mezinárodním právu soukromém, konkrétně v úpravě obsažené v nařízeních Brusel I bis a Řím II.

Předmětem této části naopak nebude mimosmluvní odpovědnost EU vyplývající z primárního práva<sup>52</sup>, jak je vykládána dle ustálené judikatury SDEU,<sup>53</sup> ani výklad pojmu deliktu ve smyslu soukromoprávních kodifikací jako jsou např. Principy evropského deliktního práva PETL (*Principles of European Tort Law*) sestavené předními evropskými civilisty sdruženými v Evropské skupině deliktního práva (*The European*

---

<sup>48</sup> NOLAN D.; DAVIES, J. v BURROWS, A.S. *English Private Law*. 3. vydání. Oxford: Oxford Univ. Press, 2013, s. 930.

<sup>49</sup> MULHERON, R. *Principles of tort law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2016, s. 37.

<sup>50</sup> WAGNER G. *Comparative Tort Law* v ZIMMERMANN, R.; REIMANN, M. *The Oxford handbook of comparative law*. 1. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2006, s. 1009.

<sup>51</sup> WAGNER G. *Comparative Tort Law* v ZIMMERMANN, R.; REIMANN, M. *The Oxford Handbook of Comparative Law*. 1. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2006, s. 1006 či ELISCHER, D. *Protiprávnost – co je jejím zdrojem v soukromém právu?* Časopis pro právní vědu a praxi. 2016, č. 4, s. 509 nebo VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 13.

<sup>52</sup> Čl. 340 (2) SFEU: „V případě mimosmluvní odpovědnosti nahradí Unie v souladu s obecnými zásadami společnými právním řádům členských států škody způsobené jejími orgány nebo jejími zaměstnanci při výkonu jejich funkce.“

<sup>53</sup> Srov. rozsudek Soudu prvního stupně (druhého rozšířeného senátu) ze dne 8. 5. 2007, *Citymo v. Komise* (T-271/04, EU:T:2007:128), bod 86 a zde citovanou judikaturu.



*Group on Tort Law*, neboť lze souhlasit s názorem, že tyto akademické iniciativy nejsou v současné době realizovatelné v normativní podobě.<sup>54</sup>

Ihned na úvod je vhodné poznamenat, že pojmy obsažené v těchto předpisech je zpravidla nutné vykládat autonomně – případné výjimky jsou přímo stanoveny v předmětné unijní normě<sup>55</sup> nebo vyplývají z judikatury SDEU.<sup>56</sup> Povinnost autonomního výkladu je jednou ze zvláštních výkladových zásad vytvořených SDEU, podle které by se při výkladu pojmů unijního práva nemělo vycházet z národních právních řádů, nýbrž by měly být vykládány autonomně jako pojmy unijní. Účelem autonomního výkladu je zejména zajištění toho, aby byl předmětný unijní předpis vykládán jednotně – při jeho aplikaci je nutné vycházet z cílů a systému příslušného předpisu, jakož i z obecných principů, které jsou dovozovány ze souhrnu právních systémů členských států EU.<sup>57</sup> Z tohoto důvodu pak unijní právo přichází s vlastní, autonomní definicí pojmu delikt, která je nezávislá na definicích národních právních řádů a které je proto vhodné věnovat samostatnou část této kapitoly.

Nejstarší unijní normou mezinárodního práva soukromého pracující s institutem deliktu je Bruselská úmluva, konkrétně její čl. 5 odst. 3. Ten stanoví, že osoba, která má bydliště v některém členském státě, může být *ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti* žalována u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události. Toto ustanovení je jedním z pravidel tzv. zvláštní příslušnosti, které dávají žalobci možnost žalovat žalovaného i u soudů jiného státu než jen u soudů jeho bydliště podle čl. 2 a vedle ustanovení čl. 5 odst. 1 (zvláštní příslušnost pro nároky vyplývající ze

---

<sup>54</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 19. Srov. ovšem např. ŽOLNERČÍKOVÁ, V. *Prokazování příčinné souvislosti u škod způsobených propojenými autonomními vozidly*. *Revue pro právo a technologie*. 2020, č. 21, s. 129-152, ve kterém autorka zajímavým způsobem navrhuje využití PETL soudy pro řešení velmi problematické a aktuální otázky kauzality u škod způsobených autonomními vozidly.

<sup>55</sup> Srov. např. čl. 62 nařízení Brusel I bis, které stanoví, že pro posouzení toho, zda má strana řízení bydliště v členském státě, u jehož soudů byl podán návrh, použije soud své právo – tzn. *lex fori*. Nejde tedy o autonomní pojem.

<sup>56</sup> Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. 10. 1976, Tessili (C-12/76, EU:C:1976:133), ve kterém bylo SDEU ve vztahu k místu plnění dle čl. 5 odst. 1 Bruselské úmluvy stanoveno, že musí být stanoveno v souladu s právem rozhodným pro danou smlouvu, tedy dle *lex causae*. Někteří autoři ovšem tvrdí, že v režimu nařízení Brusel I (a tedy i nařízení Brusel I bis) je již tento výklad podle *lex causae* neudržitelný, srov. LEIBLE, S. In: MANKOWSKI, P.; STAUDINGER A.; RAUSCHER T. et al. *Europäisches Zivilprozess- und Kollisionsrecht: Brüssel I-VO, LugÜbk 2007*. Mnichov: sellier european law publishers, 2011, s. 225, marg. č. 41, nicméně SDEU „doktrínu Tessili“ i přes četnou kritiku (a to i ze strany generálních advokátů) následuje i nadále, viz MANKOWSKI P. In: MAGNUS, U.; MANKOWSKI, P. *Brussels I bis Regulation – Commentary*. Mnichov: Otto Schmidt, 2016, s. 249-250.

<sup>57</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 64.

smluv) patří mezi neužívanější alternativy pro určování fóra (ke zvláštní příslušnosti v podrobnostech viz kapitola 3.1.4 níže).

Prvním zásadním rozsudkem, ve kterém byl pojem deliktu ve smyslu čl. 5 odst. 3 Bruselské úmluvy definován, je rozsudek ve věci *Kalfelis*.<sup>58</sup> Ve sporu vyplývajícím z neúspěšných burzovních operací uskutečněných na základě burzovní smlouvy uzavřené mezi lucemburskou bankou a panem Kalfelise, zprostředkované bankou se sídlem Německu, vyvstala otázka výkladu tohoto článku Bruselské úmluvy. Pan Kalfelis totiž u německých soudů zažaloval obě banky o náhradu způsobené škody jak z titulu smluvní odpovědnosti (pro porušení smluvní povinnosti poskytnout informace), tak z titulu odpovědnosti deliktní, protože dle jeho názoru představovalo jednání žalovaných porušení dobrých mravů. Vedle otázky ohledně výkladu čl. 6 Bruselské úmluvy položil německý BGH i zásadní otázku, zda musí být pojem deliktní odpovědnosti dle čl. 5 odst. 3 Bruselské úmluvy vykládán autonomně (*vertragsautonom*), nebo naopak v podle práva rozhodného v daném případě (*lex causae*). SDEU dovedl, že pojem deliktní odpovědnosti musí být chápán jako autonomní pojem, který je nutno vykládat v duchu systému a cílů Bruselské úmluvy. V tomto ohledu SDEU zároveň poskytl i první výklad tohoto pojmu, kdy určil, že věci týkající se deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti zahrnuje veškeré žaloby, „*jejímž cílem je určení odpovědnost žalovaného a které nesouvisejí s „věcmi týkajícími se smlouvy nebo nároků ze smlouvy“*“ ve smyslu čl. 5 odst. 1 Bruselské úmluvy.<sup>59</sup>

I když se tato negativní definice setkala s kritikou zejména ze strany akademické obce,<sup>60</sup> SDEU ji opakovaně potvrdil v řadě dalších rozhodnutí<sup>61</sup> a kupříkladu ve věci *Henkel* stanovil postup přezkumu příslušnosti spočívající v jisté formě vylučovací metody, když uvedl že „*za účelem určení povahy návrhů na určení občanskoprávní*

---

<sup>58</sup> Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 27. 9. 1988, *Kalfelis* (C-189/87, EU:C:1988:459).

<sup>59</sup> V německém znění: „*Alle Klagen, mit denen eine Schadenshaftung des Beklagten geltend gemacht wird und die nicht an einen „Vertrag“ im Sinne von Artikel 5 Nr. 1 anknüpfen.*“; v anglickém pak: „*All actions which seek to establish the liability of a defendant and which are not related to a 'contract' within the meaning of Article 5 (1).*“ Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 27. 9. 1988, *Kalfelis* (C-189/87, EU:C:1988:459), bod 17.

<sup>60</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 23.

<sup>61</sup> Srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 17. 9. 2002, *Tacconi* (C-334/00, EU:C:2002:499), bod 21, rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 18. 7. 2013, *ÖFAB* (C-147/12, EU:C:2013:490) či Rozsudek Soudního dvora (sedmého senátu) ze dne 13. 3. 2014, *Brogstetter* (C-548/12, EU:C:2014:148), bod 20.

*odpovědnosti podaných k předkládajícímu soudu je důležité nejprve ověřit, zda bez ohledu na svou kvalifikaci ve vnitrostátním právu mají smluvní povahu“.*<sup>62</sup>

Pokud jsou tedy podle názoru SDEU případy deliktní odpovědnosti definovány jako případy, ve kterých nejde o odpovědnost smluvní, nabízí se samozřejmě otázka, které případy naopak za smluvní považovány jsou. I tento pojem je totiž přirozeně nutné vykládat autonomně a SDEU tak již učinil v řadě svých rozhodnutích.

Mezi nejznámější nepochybně patří rozsudek ve věci *Engler*,<sup>63</sup> ve kterém SDEU zvolil poměrně široký výklad pojmu smlouva, kdy i s ohledem na svou dřívější judikaturu uvedl, že pro použití pravidla o zvláštní příslušnosti ve věcech týkajících se smlouvy nebo nároků ze smlouvy v čl. 5 odst. 1 Bruselské úmluvy je zásadní určení „*právního závazku dobrovolně přijatého jednou osobou vůči jiné osobě*“. V daném případě vyvstala před předkládajícím rakouským soudem otázka, zda zaslání peněžité poukázky na vyplacení údajné výhry, adresované konkrétní osobě spolu s reklamním katalogem zasílatelské společnosti, resp. následné vymáhání této údajné výhry adresátem, představuje nárok ze smlouvy ve smyslu čl. 5 odst. 1, popř. nárok ze spotřebitelské smlouvy ve smyslu čl. 13 či snad nárok vyplývající z deliktní odpovědnosti dle čl. 5 odst. 3 Bruselské úmluvy. SDEU nejprve uvedl, že v daném případě nemůže jít o spotřebitelskou smlouvu, protože mezi stranami taková smlouva uzavřena nebyla. Následně ovšem nevyločil, že daný vztah může být i přes to kvalifikován jako smluvní ve smyslu ustanovení čl. 5 odst. 1 Bruselské úmluvy – s odkazem na starší rozhodnutí ve věci *Tacconi*<sup>64</sup> uvedl, že ze samotného znění tohoto odstavce vyplývá, že pro jeho aplikaci není uzavření smlouvy vyžadováno. Zatímco spotřebitelskou smlouvu ve smyslu čl. 13 je tak dle názoru soudu třeba vykládat úzce, u smlouvy či nároků z ní dle čl. 5 odst. 1 tomu tak není.<sup>65</sup> Vzhledem k tomu, že SDEU rozhodl, že žaloba podaná v původním řízení spadá do rozsahu použití čl. 5 bodu 1 Bruselské úmluvy, nezabýval se dále otázkou použitelnosti jejího čl. 5 odst. 3. Toto rozhodnutí je významné nejen v tom ohledu, že potvrdilo starší judikaturu SDEU,

---

<sup>62</sup> V německém znění rozsudku: „*Damit ist zunächst zu prüfen, ob eine Klage wie die dem Ausgangsverfahren zugrunde liegende einen Vertrag oder Ansprüche aus einem Vertrag zum Gegenstand hat.*“, v anglickém znění: „*It is therefore necessary in the first instance to examine whether an action such as that at issue in the main proceedings is contractual in nature*“. Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 1. 10. 2002, Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555), bod 37.

<sup>63</sup> Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 20. 1. 2005, Engler (C-27/02, EU:C:2005:33).

<sup>64</sup> Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. 9. 2002, Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499), bod 22.

<sup>65</sup> Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 20. 1. 2005, Engler (C-27/02, EU:C:2005:33), body 43 a 48.

podle které je klíčová dobrovolnost převzetí závazku, ale zejména v tom, že ji dále rozvedlo. Zatímco tak dobrovolnost předpokládá vůli řízené jednání vycházející z autonomního rozhodnutí, dle pojetí SDEU vyjádřené v rozhodnutí *Engler* není naopak nutný úmysl chtít se na základě právního úkonu zavázat – stačí, aby byl příjemce oferty schopen rozumně rozpoznat význam svého projevu být vázán právním úkonem.<sup>66</sup>

Toto dělení působnosti mezi čl. 5 odst. 1 a odst. 3 Bruselské úmluvy (resp. čl. 5 odst. 1 a odst. 3 nařízení Brusel I a čl. 7 odst. 1 a odst. 2 nařízení Brusel I bis) je samozřejmě nápomocné jen do té míry, kdy můžeme jasně říci, že daný nárok nesouvisí s „věcmi týkajícími se smlouvy“ ve smyslu rozhodnutí ve věci *Kalfelis a Henkel*. V praxi ovšem nejsou vzácné případy, kdy i deliktní nárok může se smlouvou „souviset“ a být proto považován za nárok smluvní. K takovým hraničním případům se SDEU vyjádřil např. ve svém rozhodnutí ve věci *Brogssitter*.<sup>67</sup> Pan Brogssitter (Německo), obchodník s luxusními hodinkami uzavřel v roce 2005 smlouvu s výrobcem hodinek panem Fräβdorfem, v té době s bydlištěm ve Francii, na základě které se uvedený výrobce zavázal vyvinout na účet pana Brogssittera hodinové strojky pro luxusní hodinky, které měly být následně sériově uvedeny na trh. Pan Fräβdorf vykonával činnost v rámci společnosti Fabrication de Montres Normandes, ve které byl jediným akcionářem a zároveň ředitelem. Jak pan Fräβdorf, tak uvedená společnost ovšem rozhodné době vyráběli i jiné hodinové strojky, které hodlali uvést na trh pod svým jménem a na svůj účet, čímž podle názoru pana Brogssittera porušili své povinnosti ze smlouvy, neboť v té se údajně zavázali pracovat pouze pro něho. Obrátil se proto na německý soud podáním žaloby, ve které se domáhal jak ukončení sporných činností, tak poskytnutí náhrady škody z titulu deliktní odpovědnosti svých smluvních partnerů na základě německého zákona proti nekalé hospodářské soutěži (*Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb*) a výše rozebraného § 823 odst. 2 BGB. V řízení následně vystala otázka, zda může být tento – dle národního práva deliktní – nárok podřazen pod čl. 5 odst. 3 Nařízení Brusel I či musí být vzhledem k mezi stranami uzavřené smlouvě kvalifikován jako nárok podle čl. 5 odst. 1. Soud nejprve připomněl, že oba pojmy musí být vykládány autonomně a nemohou být chápány jako odkaz na kvalifikaci projednávaného právního vztahu v příslušném

---

<sup>66</sup> BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I. Komentář. I. Díl*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 99.

<sup>67</sup> Rozsudek Soudního dvora (sedmého senátu) ze dne 13. 3. 2014, Brogssitter (C-548/12, EU:C:2014:148).

vnitrostátním právu a připomněl pravidlo o postupu při přezkumu z rozsudku *Henkel*. Následně ovšem uvedl, že pouhá skutečnost, že *jedna ze smluvních stran* podá žalobu na určení občanskoprávní odpovědnosti *proti druhé smluvní straně*, nestačí k závěru, že tato žaloba patří mezi případy, kdy „předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy“ ve smyslu čl. 5 bodu 1 Nařízení Brusel I, ale bude tomu tak pouze v případech, pokud bude možné vytýkané jednání považovat *za porušení smluvních povinností*. A priori tedy půjde o případy, kdy se smlouva mezi žalovaným a žalobcem jeví jako nezbytná k prokázání dovolené či naopak nedovolené povahy jednání vytýkaného první osobě osobou druhou. Jednoduše řečeno je tedy pro rozlišení smluvní a delikt ní odpovědnosti v takových hraničních případech zásadní to, jaké povinnosti byly porušovány – pokud šlo o povinnosti ze smlouvy, je nepodstatné, že jsou následné nároky dle národního práva kvalifikovány jako nároky delikt ní. I přes toto klíčové rozhodnutí, které dokonce někteří považují za překonání pravidel stanovených v rozsudku *Kalfelis*,<sup>68</sup> zůstává mnoho otázek ohledně rozlišení mezi smluvní a delikt ní odpovědností nejasných,<sup>69</sup> zejména v oblasti soutěžního práva. S napětím tak bylo např. v loňském roce očekáváno rozhodnutí SDEU ohledně předběžné otázky předložené kartelovým senátem BGH (*Kartellsenat Bundesgerichtshof*) ve věci *Wikingerhof*. I zde se jednalo o povahu údajně protiprávního jednání, ke kterému ale došlo v rámci smluvního vztahu, konkrétně o zneužití dominantního postavení nizozemskou společností Booking.com BV, provozující známou platformu pro rezervaci ubytování, ve vztahu k německé společnosti Wikingerhof GmHH

---

<sup>68</sup> Srov. stanovisko generálního advokáta Øe ze dne 24. 1. 2019, *Bosworth a Hurley* (C-603/17, EU:C:2019:65), bod 78.

<sup>69</sup> K nejasnostem při rozlišení smluvní a mimosmluvní odpovědnosti přispívá i skutečnost, že ne vždy je judikatura SDEU v tomto ohledu s rozsudkem ve věci *Brogister* v souladu. Jako příklad lze uvést např. rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 14. 7. 2016, *Granarolo* (C-196/15, EU:C:2016:559), který byl vydán po rozhodnutí ve věci *Brogister* a na které je v tomto rozsudku dokonce na několika místech odkazováno (např. body 19 a 21), nicméně s jeho závěry se podle mého názoru v určitém ohledu rozchází. V daném případě se jednalo o spor o náhradu škody způsobené náhlým přerušením zavedených dlouhodobých obchodních vztahů, kdy podle francouzského obchodního zákoníku (*code de commerce*) má takové přerušení za následek vznik odpovědnosti za škodu. Podle názoru SDEU taková žaloba nespádá do oblasti delikt ní nebo kvazidelikt ní odpovědnosti ve smyslu čl. 5 odst. 3 Nařízení Brusel I, pokud mezi stranami existoval tacitní smluvní vztah, což přísluší ověřit předkládajícímu soudu. SDEU se ovšem v rozporu s rozhodnutím *Brogister* nezabýval výslovně otázkou, zda porušená povinnost měla vyplývat právě z dané tacitní smlouvy – pro určení, že věc nespádá pod delikt ní odpovědnost, mu postačila pouhá existence smlouvy. Podstatně lépe se pak s obdobným skutkovým stavem vypořádal Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 7. 2. 2018, sp. zn. 30 Cdo 6002/2016, v případě žaloby na náhradu škody v podobě ušlého zisku vzniklého z důvodu neplatného odstoupení od smlouvy. Odvolací soud věc kvalifikoval jako delikt ní, ovšem Nejvyšší soud danou žalobu podřadil pod smluvní odpovědnost podle čl. 7 odst. 1 Nařízení Brusel I bis, a to s výslovným poukazem na to, že tvrzená škoda měla vzniknout z titulu porušení (konkrétního) závazku sjednaného ve smlouvě.

&Co. KG, provozovatelem hotelu. Společnost Wikingerhof byla názoru, že všeobecné obchodní podmínky společnosti Booking.com, které byly nedílnou součástí mezi nimi uzavřené smlouvy, obsahují ustanovení představují zneužití jejího dominantního postavení a podala v tomto ohledu na společnost Booking.com žalobu na zdržení. Zatímco německé soudy odmítly svou mezinárodní příslušnost pro projednání věci s tím, že se vzhledem k existujícímu smluvnímu vztahu mezi stranami jedná o smluvní závazek podle čl. 7 odst. 1 Nařízení Brusel I bis,<sup>70</sup> SDEU jej i s poukazem na rozhodnutí *Brogstetter* kvalifikoval jako deliktní. Porušovaná povinnost v daném případě totiž nevyplývala ze samotné smlouvy, ale byla stanovena zákonem (německým právem hospodářské soutěže) a žalovanému byla uložena nezávisle na jakékoli smlouvě. Obsah uzavřené smlouvy tak bylo nutné přezkoumat pouze k prokázání existence údajných nedovolených praktik, nikoliv ovšem jejich nedovolenosti jako takové.<sup>71</sup>

Kromě rozlišení smluvní a deliktní odpovědnost existuje také řada rozhodnutí unijních soudů, které se věnují i dalším prvkům „unijního deliktu“. SDEU tak např. opakovaně vyjádřil názor, že deliktní odpovědnost může být založena pouze v případech, kdy je možné mezi škodou a událostí, která vedla k této škodě, prokázat příčinnou souvislost.<sup>72</sup> Mezi další hojně diskutované otázky patří i otázka škody jako aspektu „škodné události“, kterou je nutné odlišit od pojmu „škody“, která je součástí věcného posouzení a která je ve značném rozsahu definována vnitrostátním právem.<sup>73</sup> SDEU ve své judikatuře opakovaně uvedl, že pro účely tohoto ustanovení je důležitá pouze původní

---

<sup>70</sup> Viz rozsudek Vrchního zemského soudu ve Šlesviku ze dne 12. 10. 2017, sp. zn. 16 U 10/17 Kart (*Oberlandesgericht Schleswig, Urteil vom 12. 10. 2017 – 16 U 10/17 Kart*). Text rozsudku je dostupný např. z beckonline.de: GRUS-RS, 2017, 154336. Podle názoru Vrchního zemského soudu byly nároky žalobce sice formálně formulované jako vyplývající ze soutěžního práva (*kartellrechtlich*), ale ve svém věcném základu byly vázány na uzavřenou smlouvu, neboť žalobce se svou žalobou domáhal ukončení praktik právě ve smlouvě zakotvených.

<sup>71</sup> Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 24. 11. 2020, Wikingerhof GmbH & Co. KG v. Booking.com BV (C-59/19, EU:C:2020:950), body 33-36.

<sup>72</sup> „Liability in tort, delict or quasi-delict can only arise provided that a causal connexion can be established between the damage and the event in which that damage originates.“ Rozsudek Soudního dvora ze dne 30. 11. 1976, Handelskwekerij Bier v. Mines de Potasse d'Alsace (C-21/76, EU:C:1976:166), bod 16. Z novějších rozsudků shodně např. rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 21. 4. 2016, Austro-Mechana (C-572/14, EU:C:2016:286), bod 41 a zde citovaná judikatura.

<sup>73</sup> Stanovisko generálního advokáta Bobka ze dne 28. 2. 2018, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:136), body 29-31.

škoda, a nikoli škoda následná<sup>74</sup> a pouze škoda utrpěná přímým poškozeným, a nikoli škoda vzniklá jinému „odrazem“.<sup>75</sup>

Pro kolizní úpravu evropský zákonodárce zvolil širší pojem nežli delikt a Nařízením Řím II tak stanoví pravidla pro určování práva rozhodného pro mimosmluvní závazkové vztahy (*non contractual obligations, außervertragliche Schuldverhältnisse*), a to jako doplnění k úpravě obsažené v Římské úmluvě, resp. v Nařízením Řím I o právu rozhodném pro závazkové vztahy smluvní. Zatímco v rámci procesní úpravy bylo rozlišování smluvní a deliktní odpovědnosti předpokladem určení působnosti obou uvedených pravidel o zvláštní příslušnosti, u kolizní úpravy je toto rozlišení klíčovým předpokladem určení působnosti právě mezi nařízeními Řím I a Řím II, protože daný závazek musí být vždy podřazen pod působnost pouze jednoho z nich.<sup>76</sup>

Pojem mimosmluvního závazkového vztahu je třeba vykládat autonomně<sup>77</sup> s tím, že samotné Nařízení Řím II výslovně stanoví pro mimosmluvní závazek určité pojmové znaky, popř. lze při výkladu vycházet z jeho struktury a toho, které druhy mimosmluvních závazků vysloveně upravuje. Podle Odrážky 11 Preambule by se tak nařízení by mělo vztahovat rovněž na mimosmluvní závazkové vztahy vyplývající z objektivní odpovědnosti – pojmovým znakem mimosmluvního závazku podle Nařízením Řím II tedy není zavinění.<sup>78</sup> Jak bude uvedeno v podrobnostech v kapitole 3.2 níže, je Nařízením Řím

---

<sup>74</sup> Srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 19. 9. 1995, *Marinari* (C-364/93, EU:C:1995:289), body 14 a 15. Že může být otázka povahy škody zcela klíčovou, se ukázalo např. v souvislosti s aférou Dieselgate. Konkrétně šlo o povahu škody způsobené spotřebitelům, kteří zakoupili automobil s nainstalovaným podvodným softwarem a která spočívala ve snížení jejich majetku – šlo o škodu původní, která mohla založit mezinárodní příslušnost ve smyslu čl. 7 odst. 2 Nařízením Brusel I bis i v místě koupě vozidla, nebo jen o škodu následnou, která takové účinky nemá? Otázku vyřešil k SDEU v rozsudku ze dne 9. 7. 2020, *Verein für Konsumenteninformation v. Volkswagen AG* (C-343/19, EU:C:2020:534), kdy na rozdíl od předkládajícího zemského soud v rakouském Klagenfurtu (*Landesgericht Klagenfurt*) dospěl k názoru, že se jedná o škodu původní, nikoliv jen následnou. Tímto výkladem tak dal SDEU fakticky „zelenou“ podávání žalob v rámci tohoto skandálu i v zemích, kam byly vozy vyváženy, nikoliv pouze v Německu, kde byly vozy softwarem vybaveny.

<sup>75</sup> Stanovisko generálního advokáta Sánchez-Bordonyho ze dne 2. 4. 2020, *Verein für Konsumenteninformation* (C-343/19, EU:C:2020:253), bod 25 s odkazem na rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 11. 1. 1990, *Dumez France* (C-220/88, EU:C:1990:8), body 14 a 22.

<sup>76</sup> SCOTT, A. *The Scope of 'Non-Contractual Obligations'* In: BINCHY, W.; AHERN, J. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-contractual Obligations: A New International Litigation Regime*. Leiden: Brill | Nijhoff, 2009, s. 59.

<sup>77</sup> Odrážka (11) Preambule k Nařízením Řím II. V českém překladu se sice hovoří o „samostatném právním pojmu“, podle mého názoru ovšem jde o překlad ne zcela přesný, a to jak s ohledem na existující povinnosti *autonomního* výkladu, tak další jazyková znění – viz anglické *autonomous concept* či německý *autonomer Begriff*.

<sup>78</sup> DICKINSON, A. *The Rome II Regulation: the law applicable to non-contractual obligations*. New York: Oxford University Press, 2008, s. 299.

II strukturováno tak, že obsahuje obecnou úpravu pro civilní delikty<sup>79</sup> (příčemž pro vybrané speciální delikty, jako je např. odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku či porušení práv duševního vlastnictví, obsahuje zvláštní kolizněprávní úpravu), ale i zvláštní úpravu případů, které bychom mohli označit za kvazideliktní či kvazikontraktní – konkrétně bezdůvodného obohacení, jednatelství bez příkazu a předsmulvné odpovědnosti. I tyto případy vzniku škody jiným způsobem než z civilního deliktu je tedy nutné považovat za mimosmluvní závazkové vztahy podle Nařízení Řím II.<sup>80</sup>

Důležitou interpretační pomůckou je také skutečnost, že věcná působnost a ustanovení Nařízení Řím II by měly *být v souladu* s nařízením Brusel I (resp. Brusel I bis) a nástroji upravujícími právo rozhodné pro smluvní závazkové vztahy.<sup>81</sup> Jak daleko tato povinnost souladného výkladu dosahuje, není ovšem zcela jasné. Např. v rozsudku ve věci *Verein für Konsumenteninformation v. Amazon EU Sàrl* SDEU v podstatě bez dalšího pro výklad pojmu mimosmluvního závazkového vztahu ve smyslu čl. 1 Nařízení Řím II převzal vlastní judikaturu k čl. 5 odst. 3 Nařízení Brusel I k výkladu pojmu „věci týkající se deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti“, a to právě s odkazem na cíl soudržnosti.<sup>82</sup> Je vhodné podotknout, že v právní teorii se proti tomuto přebírání procesní judikatury na otázky hmotného práva kolizního objevují kritické hlasy – osobně nicméně souhlasím s názorem Bělohávkova, že i přes to, že tato praxe má svoje limity (zejména s ohledem na specifika procesního rozměru takové analogie), je jen logická a správná.<sup>83</sup> Ještě kontroverznější a otevřenou otázkou ovšem zůstává, zda lze tento postup (aplikace starší, procesní judikatury na výklad norem kolizních) aplikovat i obráceně – tedy pro výklad Nařízení Brusel I (popř. Brusel I bis) použít pravidla a definice obsažené v Nařízení Řím II. Proti takovému postupu se SDEU částečně vyslovil ve věci *Kainz*,<sup>84</sup>

---

<sup>79</sup> V německém znění čl. 4 Nařízení Řím II označované jako „*unerlaubte Handlungen*“ – tedy stejné označení, které je použito i v německém znění čl. 7 odst. 2 Nařízení Brusel I bis. Anglické znění hovoří o *torts/delicts*. Tento dvojtermín je použit proto, že *tort* je výrazem pro protiprávní jednání v právu Anglie a Walesu, zatímco *delict* je používám v právu skotském – použitá terminologie je také opět shodná s terminologií užitou v čl. 7 odst. 2 Nařízení Brusel I bis.

<sup>80</sup> Odrážka (29) Preambule Nařízení Řím II.

<sup>81</sup> Odrážka (7) Preambule Nařízení Řím II. Obdobné ustanovení je obsaženo i v Preambuli k Nařízení Řím I, a to také v odrážce (7).

<sup>82</sup> Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 28. 7. 2016, *Verein für Konsumenteninformation v. Amazon EU Sàrl* (C-191/15, EU:C:2016:612), body 36 a 37. Obdobně např. i rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 21. 1. 2016, *ERGO Insurance* (spojené věci C-359/14 a C-475/14, EU:C:2016:40), bod 43.

<sup>83</sup> BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I. Komentář. I. Díl*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 82.

<sup>84</sup> Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 16. 1. 2014, *Kainz* (C-45/13, EU:C:2014:7).



když ve sporu ohledně mezinárodní příslušnosti pro žalobu vyplývající z odpovědnosti za vadný výrobek odmítl vykládat místo příčinné události ve smyslu čl. 5 Nařízení Řím II, které stanoví zvláštní pravidla pro určení rozhodného práva právě pro případy odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku. SDEU ovšem tato pravidla odmítl na danou situaci aplikovat s tím, že zamýšlený soulad v žádném případě nemůže vést k tomu, že by byla ustanovení Nařízení Brusel I vykládána v rozporu s jeho systematikou a cíli.<sup>85</sup> Naopak v případě *Verein für Konsumenteninformation v. Volkswagen AG*<sup>86</sup> a výkladu místa škodné události podle čl. 7 odst. 2 Nařízení Brusel I bis v kauze Dieselgate SDEU na Nařízení Řím II výslovně odkázal a argumentoval mj. i povinností souladného výkladu. SDEU v daném případě jako místo škodné události v případě instalace softwaru umožňujícího manipulovat s údaji o emisích výfukových plynů do automobilů v kauze Dieselgate určil místo, kde poškozený daný vůz pořídil, a to odkazem na čl. 6 Nařízení Řím II, podle kterého je místem vzniku škody v případech nekalosoutěžního jednání místo, kde „*dochází nebo pravděpodobně dojde k narušení soutěžních vztahů nebo společných zájmů spotřebitelů*“.<sup>87</sup>

Nejpalčivější je ovšem tato otázka zůstává zejména pro oblasti již výše zmíněných kvazikontraktů a kvazideliktů, tedy bezdůvodného obohacení, jednatelství bez příkazu a předsmuvní odpovědnosti. Jak uvádí Tichý, je jejich zařazení do deliktního práva z hlediska kontinentální právní kultury neobvyklou koncepcí,<sup>88</sup> a představa, že by např. bezdůvodné obohacení mělo spadat pod čl. 5 odst. 3 Nařízení Brusel I, resp. čl. 7 odst. 2 Nařízení Brusel I bis právě proto, že podle pojetí obsaženého v Nařízení Řím II jde o mimosmluvní závazkový vztah, není obecně přijímána. Zatímco tedy někteří autoři opatrně poukazují na paradox situace, kdy je starší předpis vykládán pomocí předpisu novějšího,<sup>89</sup> jiní nabádají ke zdrženlivosti<sup>90</sup> a někteří zaujímají postoj chytré horákyně ve

---

<sup>85</sup> *Ibid*, bod 20.

<sup>86</sup> Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 9. 7. 2020, *Verein für Konsumenteninformation v. Volkswagen AG* (C-343/19, EU:C:2020:534).

<sup>87</sup> Viz bod 39 rozsudku *Verein für Konsumenteninformation v. Volkswagen AG*. I když jinak se závěry soudu v tomto rozsudku souhlasím, argumentace pomocí hraničního určovatele v čl. 6 Nařízení Řím II mi v tomto případě přijde ne zcela případná, když se v projednávaném případě nejednalo *per se* o náhradu škody způsobené nekalosoutěžním jednáním.

<sup>88</sup> TICHÝ, L. *Nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 36.

<sup>89</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 37.

<sup>90</sup> MANKOWSKI P. In: MAGNUS, U.; MANKOWSKI, P. *Brussels I bis Regulation – Commentary*. Mnichov: Otto Schmidt, 2016, s. 272.

smyslu, že bezdůvodné obohacení je nárokem smluvním, pokud souvisí se smlouvou a pokud ne, jde o nárok deliktní,<sup>91</sup> jsou i tací, kteří takovou možnost vylučují bez dalšího. Jde jak o autory komentářů,<sup>92</sup> tak o generální advokáty SDEU. Příkladem posledního jmenovaného je stanovisko generálního advokáta Wahla ve věci *Siemens Aktiengesellschaft Österreich*,<sup>93</sup> který výslovně v bodě 75 svého stanoviska uvedl, že „žaloba na vydání bezdůvodného obohacení nepředstavuje „věc týkající se deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti“ ve smyslu čl. 5 odst. 3 Nařízení Brusel I.“ SDEU se bohužel v tomto řízení k otázce zvláštní příslušnosti pro žaloby na vydání bezdůvodného obohacení nevyjádřil, protože daná žaloba podle jeho názoru nepředstavovala věc občanskou a obchodní ve smyslu čl. 1 Nařízení Brusel I a nespadala tedy do jeho působnosti.<sup>94</sup> Zatímco výslovné vyjádření SDEU tedy k této otázce prozatím nemáme, Nejvyšší soud svůj názor na tuto problematiku jednoznačně vyjádřil již v několika svých rozhodnutích. V usnesení 28 Cdo 797/2013 ve sporu ohledně vydání bezdůvodného obohacení vzniklého údajně neoprávněným užitím pozemku žalovaným vyjádřil Nejvyšší soud názor, že pojem „kvazidelikt“ ve smyslu čl. 5 odst. 3 Nařízení Brusel I zahrnuje i nárok z bezdůvodného obohacení.<sup>95</sup> Poněkud problematické ovšem je, že tak Nejvyšší soud ČR učinil pouze s odkazem na českou komentářovou literaturu k OSŘ, která navíc při bližším přezkoumání tento (přínejmenším pro některé) sporný názor předkládá jako fakt, a to bez uvedení jakýchkoli dalších zdrojů.<sup>96</sup> V dalším svém rozhodnutí, v usnesení 28 Cdo 2953/2013 ve sporu ohledně otázky výkladu čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy (jehož znění odpovídá čl. 5 odst. 3 Nařízení Brusel I) zodpověděl Nejvyšší soud otázku, zda pod

---

<sup>91</sup> GRUŠIĆ, U. *Unjust Enrichment and The Brussels I Regulation*. International and Comparative Law Quarterly. 2019, Vol. 68, Issue 4, s. 838.

<sup>92</sup> LEIBL, S. In: MANKOWSKI, P.; STAUDINGER A.; RAUSCHER T. et al. *Europäisches Zivilprozess- und Kollisionsrecht : Brüssel I-VO, LugÜbk 2007*. Mnichov: sellier european law publishers, 2011, s. 263, marg. č. 81.

<sup>93</sup> Stanovisko generálního advokáta Wahla ze dne 7. 4. 2016, *Siemens Aktiengesellschaft Österreich* (C-102/15, EU:C:2016:225). Generální advokát Wahl se mj. i vymezuje i proti názoru generálního advokáta Darmona ze dne 27. 10. 1992, *Shearson Lehman Hutton v. TVB* (C-89/91, EU:C:1992:410), který v bodě 102 tohoto stanoviska s odkazem na rozhodnutí ve věci *Kalfelis* zahrnul mezi věci týkající se deliktní odpovědnosti i nárok založený na bezdůvodném obohacení. I v tomto případě se ovšem SDEU ve svém rozhodnutí k této otázce nadnesené generálním advokátem nakonec nevyjádřil.

<sup>94</sup> Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 28. 7. 2016, *Siemens Aktiengesellschaft Österreich* (C-102/15, EU:C:2016:607).

<sup>95</sup> Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2013, sp. zn. 28 Cdo 797/2013.

<sup>96</sup> „Kvazidelikt se od deliktu odlišuje tím, že ne vždy vyžaduje protiprávní jednání na straně žalovaného. Typickým příkladem kvazideliktu je nárok z bezdůvodného obohacení nebo jednatelství bez příkazu.“ SIMON, P. In: DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. et al. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2903.

jeho rozsah spadá nárok z bezdůvodného obohacení, také kladně. Učinil tak právě s odkazem na své předchozí rozhodnutí uvedené výše a s poukazem na judikaturu SDEU, která ovšem, nutno podotknout, s otázkou kvalifikace bezdůvodného obohacení nijak nesouvisela.<sup>97</sup> I když ve výsledku s těmito rozhodnutími Nejvyššího soudu souhlasím, jsem toho názoru, že je měl soud přinejmenším hlouběji právně odůvodnit, popř. s ohledem na výše uvedenou nejednoznačnost této problematiky podat předběžnou otázku k SDEU ve smyslu čl. 267 odst. 3 SFEU,<sup>98</sup> neboť se dle mého názoru nejedná ani o *acte clair*, ani o *acte éclairé* – tedy o žádnou z výjimek povinnosti soudu poslední instance předložit předběžnou otázku, jak byly dovozeny unijní judikaturou.<sup>99</sup> Na druhou stranu je třeba přiznat, že tak neučinily ani další soudy členských států, které se obdobnou otázkou zabývaly, přičemž většinou rozhodly věc opačně než Nejvyšší soud.<sup>100</sup>

---

<sup>97</sup> Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2014, sp. zn. 28 Cdo 2953/2013. Nejvyšší soud odkázal pouze na obecnou judikaturu SDEU k definici deliktů a kvazideliktů nesouvisejících se smlouvou. Obdobně i pozdější usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2019, sp. zn. 27 Cdo 4352/2017 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 3. 2021, sp. zn. 30 Cdo 240/2021.

<sup>98</sup> Z usnesení samotných bohužel nelze vyčíst, zda bylo předložení předběžné otázky stranami sporu navrhováno – pokud by však k takovému návrhu došlo a soud by se s ním ve svém odůvodnění nevypořádal, šlo by dle Ústavního soudu o porušení práva navrhovatele na spravedlivý (řádný) proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod – viz nálezy Ústavního soudu ze dne 4. 9. 2018, sp. zn. IV. ÚS 2607/17. V případech, kdy soud provede svévolnou interpretaci unijního práva bez předložení předběžné otázky, přichází v úvahu i porušení práva účastníka řízení na rozhodnutí věci zákonným soudcem podle čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Ve vztahu k unijnímu právu je za kompetentní soud nutné totiž považovat právě SDEU. Viz KÜHN, Z. *Iura novit curia: aplikace starého principu v nových podmínkách*. Právní rozhledy, 2004, č. 8, s. 295. Kühn v tomto článku odkazuje i na judikaturu nejvyšších zahraničních soudů, které nepředložení předběžné otázky SDEU také považovaly za porušení ústavního práva na zákonného soudce, jako např. usnesení Spolkového ústavního soudu ze dne 8. 4. 1987, sp. zn. 2 BvR 687/85 (*Bundesverfassungsgericht – Beschluss vom 08. April 1987 - 2 BvR 687/85*). Ve svém nejnovějším rozhodnutí ze dne 29. 1. 2020, sp. zn. 27 Cdo 4100/2018 Nejvyšší soud opět potvrdil svou stávající judikaturu ohledně této otázky, výslovně odmítl zohlednit výše citované stanovisko generálního advokáta ve věci *Siemens Aktiengesellschaft Österreich*, stejně jako svou povinnost položit v tomto ohledu předběžnou otázku k SDEU. Ústavní stížnosti proti tomuto rozhodnutí nebyla podána.

<sup>99</sup> Doktrína *acte clair* stanoví výjimku z předkládací povinnosti pro případ, kdy je příslušný předpis všeobecně a absolutně jasný a o výkladu neexistují rozumné pochybnosti. Výjimka *acte éclairé* je pro případy, že daná otázka již byla SDEU zodpovězena. Viz PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 62 s odkazem na rozsudek Soudního dvora ze dne 6. 10. 1982, CILFIT (C-283/81, EU:C:1982:335).

<sup>100</sup> Viz Stanovisko generálního advokáta Wahla ze dne 7. 4. 2016, *Siemens Aktiengesellschaft Österreich* (C-102/15, EU:C:2016:225), bod 44, ve kterém generální advokát odkazuje na rozhodnutí House of Lords (Spojené království) ze dne 30. 10. 1997 ve věci *Kleinwort Benson Ltd v. City of Glasgow District Council* [1997] UKHL 43; rozhodnutí Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud, Rakousko) ze dne 13. 1. 1998 ve věci 7 Ob 375/97s; a rozhodnutí Högsta Domstolen (Nejvyšší soud, Švédsko) ze dne 31. 8. 2009 ve věci Ö 1900–08 (NJA 2000:49). Je pravdou, že v prvním uvedeném případě anglický *Court of Appeal* tuto předběžnou otázku položil, SDEU ve svém rozsudku ze dne 28. 3. 1995 (C-346/93, EU:C:1995:85) ovšem uvedl, že Bruselská úmluva nebyla v tomto řízení aplikovatelná, a proto se prohlásil nepřislušným na položenou předběžnou otázku odpovědět.

U dalších dvou mimosmluvních závazků výslovně uvedených v Nařízení Řím II – tedy předsmuvní odpovědnosti a jednateřství bez příkazu a jejich chápání jako případů (kvazi)deliktní odpovědnosti ve smyslu Bruselské úpravy je situace jasnější jen částečně. Zatímco v případě předsmuvní odpovědnosti již SDEU v rozsudku *Tacconi*<sup>101</sup> potvrdil, že spadá pod čl. 5 odst. 3 Bruselské úmluvy, u jednateřství bez příkazu na unijní výklad stejně jako u bezdůvodného obohacení stále čekáme.

### 1.1.5. Shrnutí

Z výše uvedeného vyplývá, že základním znakem deliktu, který je společný všem úpravám, je protiprávnost – porušení povinnosti ze strany pachatele deliktu, přičemž tato povinnost je stanovena objektivním právem, a ne základě smlouvy. Klíčové je tedy odlišení závazku deliktního závazku od závazku smluvního. Odlišení deliktu od smlouvy je příznačné pro německé, anglické i unijní právo a ostatně i pro i právo české, a to i přes to, že ve stávající úpravě v OZ je povinnost k náhradě škody způsobené porušením smluvní povinnosti systematicky zařazena mezi závazky z deliktů.

Mezi další obecný znak patří i narušení chráněného zájmu, které ovšem nemusí vždy vést ke vzniku újmy.<sup>102</sup>

Ve všech uvedených právních řádech také nalezneme i obdobu obecného deliktu či generální klausule. I anglické právo, které bývá uváděno jako příklad právní úpravy, ve které nalezneme pouze řadu specifických deliktů, zná delikt obecný, a to *tort of negligence*.

## 1.2. Přeshraniční prvek

Jak již bylo uvedeno v úvodu této kapitoly, je pro aplikaci kolizních, ale i mezinárodně procesních norem vyžadováno, aby měl daný soukromoprávní poměr nějaký vztah k zahraničí, resp. aby obsahoval tzv. přeshraniční neboli mezinárodní

---

<sup>101</sup> Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. 9. 2002, *Tacconi* (C-334/00, EU:C:2002:499).

<sup>102</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 37. Vznik újmy není vyžadován u *torts per se* a zpravidla ani u prevenčních žalob, které ovšem mají svůj základ v deliktní odpovědnosti.

prvek.<sup>103</sup> Existence mezinárodního prvku totiž odděluje působnost soukromého vnitrostátního práva a práva soukromého mezinárodního.<sup>104</sup>

V české doktríně mezinárodního práva soukromého problematiku mezinárodního prvku přehledně rozebírá Kučera, který uvádí, že mezinárodní prvek je v soukromoprávním poměru dán v případech, kdy je vztah k zahraničí přítomen u:

- subjektu právního poměru;
- skutečnosti významné pro vznik a existenci právního poměru;
- předmětu právního poměru;
- právního poměru, který právně souvisí nebo je právně závislý na jiném právním poměru, který se řídí cizím právem.<sup>105</sup>

Pro mimosmluvní závazkové poměry lze uvažovat zejména o odlišné státní příslušnosti či místa pobytu subjektů daného poměru, tedy poškozeného a škůdce (popř. žalobce a žalovaného), u skutečností půjde zejména o místo škodné události. Nikoliv výjimečné jsou situace, kdy bude v rámci jednoho právního poměru přítomno hned několik variací přeshraničního prvku – Valdhans ve své publikaci uvádí jako typický příklad takové situace dopravní nehodu, ve které účastníci pocházejí z dvou různých států a která se odehrála na území státu třetího.<sup>106</sup>

V české nauce dále panuje shoda, že mezinárodní prvek musí být dán objektivně<sup>107</sup> a pro daný poměr musí být dostatečně relevantní, nikoli zjevně

---

<sup>103</sup> Zatímco v ZMPS je převážně užíván pojem mezinárodního prvku, v unijním právu se prosazuje zejména pojem prvku přeshraničního. Naproti tomu Kučera považuje za správný pojem zahraničního prvku – viz KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8.vydání. Plzeň – Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015, s. 24. V této práci bude *promiscue* pracováno zejména s pojmy přeshraniční a mezinárodní prvek.

<sup>104</sup> ROZEHNALOVÁ, N. *Instituty českého mezinárodního práva soukromého*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 23.

<sup>105</sup> KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8.vydání. Plzeň – Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015, s. 24. Shodně i BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I. Komentář. I. Díl*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 150. Z české judikatury viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. 30 Cdo 444/2004, kde Nejvyšší soud přehledně shrnuje: „*O věci s mezinárodním prvkem jde v případech, kdy účastníkem právního vztahu je cizí státní příslušník nebo zahraniční právnická osoba, kdy jeho předmětem je movitá nebo nemovitá věc, v zahraničí, kdy ke vzniku, změně nebo zániku právního vztahu došlo v zahraničí, popřípadě i tehdy, když účastník má bydliště v cizině.*“

<sup>106</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 42.

<sup>107</sup> Do působnosti mezinárodního práva soukromého, tedy alespoň toho českého, by tak neměly spadat situace, kdy je mezinárodní prvek dán pouze vůlí stran, např. volbou zahraničního práva či soudu. ROZEHNALOVÁ, N. *Instituty českého mezinárodního práva soukromého*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 24.

zanedbatelný.<sup>108</sup> Mohou proto nastat případy, kdy je danému právnímu poměru odepřen charakter poměru s mezinárodním prvkem právě proto, že existující mezinárodní prvek je zjevně zanedbatelný a kdy po všech stránkách a vzhledem k očekávání stran by zacházení s případem jako s poměrem s mezinárodním prvkem jevílo jako zjevně nepřiměřené.<sup>109</sup> Lze ovšem souhlasit s názorem, že i toto pojetí má své limity a je uplatnitelné při hodnocení z pohledu vnitrostátního práva, nikoliv však z pohledu normy unifikované, s teritoriální působností zahrnující větší počet státních území, které již svou působnost nad takovými právními poměry neodmítají.<sup>110</sup>

Typickým příkladem takových norem jsou normy unijního původu. Např. Trávníčková jako příklad ne nutně relevantního mezinárodního prvku uvádí místo škodné události, a to zejména v případě, že škůdce a poškozený mají společné bydliště v jiném státě. Uvádí tak zejména z toho důvodu, že řešení podle cizího práva by v takovém případě nemuselo nutně odpovídat představě účastníků o řešení jejich sporu.<sup>111</sup> V unijních normách ovšem nalezneme ustanovení, které popsanou situaci explicitně upravují. V případě kolizní úpravy mimosmluvních závazkových vztahů se jedná o ustanovení čl. 4 odst. 2 Nařízení Řím II, které výslovně uvádí, že v případě, že škůdce a poškozený mají v okamžiku vzniku škody obvyklé bydliště ve stejné zemi, použije se právo této země. Z tohoto výslovného zakotvení je dle mého názoru zřejmé, že pod věcnou působnost Nařízení Řím II mohou spadat i vztahy s – podle některých – zanedbatelným přeshraničním prvkem.

U otázky vztahu přeshraničního prvku a unijních norem je na tomto místě vhodné pro úplnost uvést, že existují i názory, které jdou v tomto ohledu ještě dále a uvádějí, že kupříkladu pro aplikaci Nařízení Řím II není přeshraniční prvek vyžadován a nařízení se tak se použije i na čistě vnitrostátní situace, odehrávající se v rámci právního prostoru

---

<sup>108</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3 nebo KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň – Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015, s. 24 a BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I. Komentář. I. Díl*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 150.

<sup>109</sup> BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I. Komentář. I. Díl*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 152.

<sup>110</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 43.

<sup>111</sup> TRÁVNÍČKOVÁ S. *Mezinárodní prvek v mezinárodním právu soukromém*. In: ROZEHNALOVÁ, N.; KYSELOVSKÁ, T. a kolektiv. *K některým vývojovým otázkám mezinárodního práva soukromého*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2013, s. 134.

jednoho členského státu.<sup>112</sup> Je samozřejmě otázkou, jak moc je takový názor slučitelný se skutečností, že věcná působnost Nařízení Řím II stanovená v čl. 1 předpokládá, že daný mimosmluvní vztah vykazuje spojení k právu různých států<sup>113</sup> a že předpokladem kompetence EU pro přijímání opatření pro sblížení právních předpisů členských států v oblasti justiční spolupráce v občanských věcech je podle čl. 81 SFEU právě existence mezinárodního prvku.<sup>114</sup>

U unijních norem byla nadto často kladena otázka, zda je pro jejich aplikaci vyžadován jakýkoliv přeshraniční prvek (tedy i takový, který vykazuje spojení k právu nečlenského státu) či musí jít o prvek „unijní“.<sup>115</sup> Zatímco u kolizních norem panuje shoda ohledně jejich univerzálního charakteru,<sup>116</sup> u norem upravujících mezinárodní příslušnost musel tuto palčivou otázku vyřešit až SDEU. Zatímco tak v rozhodnutí *Group Josi* soud uvedl, že aplikaci Bruselské úmluvy nebrání skutečnost, že žalobce nemá bydliště ve smluvním státě, neboť rozhodující je místo bydliště žalovaného,<sup>117</sup> v rozsudku ve věci *Owusu* zašel ještě dále a výslovně uvedl, že Bruselská úmluva se vztahuje i na situace zahrnující vztahy mezi soudy pouze jednoho smluvního státu a

---

<sup>112</sup> Stanovisko generálního advokáta Szpunara ze dne 2. 3. 2017, *Vinyls Italia* (Věc C-54/16, EU:C:2017:164), bod 104. V uvedeném případě šlo sice o otázku věcné působnosti Nařízení Řím I v čistě vnitrostátních případech, generální advokát ovšem s odkazem na již výše zmíněnou povinnost soudržného výkladu obou kolizních nařízení argumentoval mj. právě i ustanoveními nařízení Řím II.

<sup>113</sup> TICHÝ, L. *Nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)*. I. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 36. Osobně souhlasím s názorem Tichého vyjádřeného v tomto komentáři, že český překlad čl. 1 Nařízení Řím II „v případě kolize právních řádů“ je pouze otročským překladem anglického spojení „involving conflict of laws“. Proto jsem přejala jeho označení „vztah vykazující spojení k právu různých států“, které odpovídá překladu německého „die eine Verbindung zum Recht verschiedener Staaten aufweisen“, jehož nauka mezinárodního práva soukromého – a tedy i jeho terminologie – je českým poměrům mnohem bližší.

<sup>114</sup> Čl. 81 SFEU, odst. 1: „Unie rozvíjí justiční spolupráci v občanských věcech s mezinárodním prvkem založenou na zásadě vzájemného uznávání soudních a mimosoudních rozhodnutí. Tato spolupráce může zahrnovat přijímání opatření pro sblížení právních předpisů členských států.“ Srovnej. MAGNUS, R: *Der grenzüberschreitende Bezug als Anwendungsvoraussetzung im europäischen Zuständigkeits- und Kollisionsrecht*. Zeitschrift für Europäisches Privatrecht. 2018, Heft 3, s. 512.

<sup>115</sup> MAGNUS, R: *Der grenzüberschreitende Bezug als Anwendungsvoraussetzung im europäischen Zuständigkeits- und Kollisionsrecht*. Zeitschrift für Europäisches Privatrecht. 2018, Heft 3, s. 517.

<sup>116</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 79. Pauknerová tamtéž i následně uvádí těch několik výjimek kolizních norem s unijní působností, které univerzální charakter nemají, jako je čl. 7 Nařízení Řím I, na který navazuje § 87 odst. 3 ZMPS ohledně možnosti stran pojistné smlouvy zvolit si rozhodné právo, či nařízení 1346/2000 o úpadkovém řízení, které týká pouze řízení, kdy jsou hlavní zájmy dlužníka soustředěny v EU. Totéž lze dle mého názoru říci i o nástupci nařízení o úpadku, nařízení 2015/848 o insolvenčním řízení, které pracuje v tomto ohledu se stejnými pojmy.

<sup>117</sup> Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 13. 7. 2000, *Group Josi* (C-412/98, EU:C:2000:399), bod 61.

soudy státu, který není smluvním státem úmluvy.<sup>118</sup> I když je totiž pro aplikaci Bruselské úmluvy zajisté vyžadována existence mezinárodního prvku, nemusí mezinárodní povaha dotčeného právního poměru pro účely jejího použití „nutně vyplývat ze zapojení několika smluvních států z důvodu merita sporu nebo vzájemného bydliště stran sporu“.<sup>119</sup> Těmito rozhodnutími SDEU *de facto* odmítl tzv. doktrínu *Reduktionslehre* zastávanou některými německými autory, podle které by v případě mezinárodního poměru, který nevykazuje vztah k dalšímu členskému státu, ale státu nečlenskému, nemělo být pro určení mezinárodní příslušnosti aplikováno Nařízení Brusel I bis, nýbrž právo vnitrostátní (konkrétně německý občanský soudní řád – ZPO).<sup>120</sup>

Další významnou otázkou, kterou je třeba si v souvislosti s mezinárodním prvkem položit, je otázka, kdo musí jeho přítomnost dokazovat. Poměrně logická úvaha, že by tak měl činit žalobce, který se aplikace daného předpisu mezinárodního práva soukromého dovolává a která byla zastávána jak německou teorií,<sup>121</sup> tak českými soudy,<sup>122</sup> byla v režimu Nařízení Brusel I odmítnuta SDEU v rozhodnutí *Lindner*.<sup>123</sup> V tomto svém rozhodnutí se soud zabýval otázkou, zda je Nařízení Brusel I použitelné i v případech, kdy soud členského státu rozhoduje o žalobě proti státnímu příslušníkovi jiného členského státu, jehož bydliště není tomuto soudu známo a dospěl k závěru, že použitelné je, a to za předpokladu, že se poslední známé bydliště žalovaného nalézalo ve členském státě a rozhodující soud nemá průkazné indicie o tom, že žalovaný má bydliště skutečně mimo území EU. Zatímco tak první výše nastíněná úvaha by v případě neunesení důkazního břemene žalobcem vedla k derogaci Nařízení Brusel I a použitelnosti národních procesních předpisů – názor, který mj. před vynesením rozsudku ve věci *Lindner* zastával i Nejvyšší soud<sup>124</sup> – SDEU se vyslovil pro použitelnost úpravy

---

<sup>118</sup> Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 1. 3. 2005, *Owusu* (C-281/02, EU:C:2005:120), bod 35.

<sup>119</sup> *Owusu*, body 25-26.

<sup>120</sup> MAGNUS, R: *Der grenzüberschreitende Bezug als Anwendungsvoraussetzung im europäischen Zuständigkeits- und Kollisionsrecht*. Zeitschrift für Europäisches Privatrecht. 2018, Heft 3, s. 517-518.

<sup>121</sup> MAGNUS, R: *Der grenzüberschreitende Bezug als Anwendungsvoraussetzung im europäischen Zuständigkeits- und Kollisionsrecht*. Zeitschrift für Europäisches Privatrecht. 2018, Heft 3, s. 538.

<sup>122</sup> Srov. usnesení Okresního soudu v Chebu ze dne 10. 5. 2007, sp. zn. 15 C 45/2006.

<sup>123</sup> Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 17. 11. 2011, *Hypoteční banka a.s. proti Udo Mike Lindner* (C-327/10. EU:C:2011:745).

<sup>124</sup> Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2011, sp. zn. 33 Cdo 2485/2008.



unijní. Zda tím došlo k zavedení zásady *in dubio europäisch*, jak se obává Magnus,<sup>125</sup> zůstává ovšem otevřenou otázkou.

### 1.3. Hraniční určovatel

Poslední pojmem, který bych chtěla v rámci této úvodní kapitoly vymezit, je pojem hraničního určovatele.

Za hraničního určovatele označuje Kučera skutečnost, která je významná pro daný druh právních poměrů nebo otázek určených v rozsahu kolizní normy, která rozhoduje o určení či výběru práva, kterého se má použít pro jejich úpravu.<sup>126</sup> Hraniční určovatel je tak zcela zásadní součástí řešení právních poměrů s mezinárodním prvkem při použití kolizní metody.

Hledání vhodného hraničního určovatele i kolizní metody obecně je výrazem (převážně kontinentální) koncepce mezinárodního práva soukromého, která je postavena na kolizní spravedlnosti, nikoliv na koncepci spravedlnosti materiální.<sup>127</sup> Zatímco cílem kolizní spravedlnosti je dosažení vyváženého výběru mezi potenciálně použitelnými právními řády, kdy použít by měl být ten právní řád, který je danému právnímu poměru nejbližší, a to bez ohledu na hmotněprávní výsledek, u materiální spravedlnosti je rozhodující to, co je rozumné a spravedlivé z hlediska hmotného práva.<sup>128</sup>

Hraničním určovatelem by tedy měla být skutečnost pro daný právní poměr významná. U mimosmluvních závazkových poměrů se takových skutečností nabízí hned několik, přičemž vycházet lze zejména z pojmových znaků mimosmluvního závazkového poměru představených výše v kapitole 1.1. Jako hraniční určovatel se tak nabízí zejména místo, kde došlo ke protiprávnímu jednání či místo, kde se projevil jeho

---

<sup>125</sup> MAGNUS, R: *Der grenzüberschreitende Bezug als Anwendungsvoraussetzung im europäischen Zuständigkeits- und Kollisionsrecht*. Zeitschrift für Europäisches Privatrecht. 2018, Heft 3, s. 538.

<sup>126</sup> KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň – Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015, s. 116.

<sup>127</sup> VALDHANS, J. *Mezinárodně-soukromoprávní tvář profesora Týče, neboli od lex loci delicti commissi k lex loci damni infecti*. In: KYSELOVSKÁ, T.; SEHNÁLEK D.; ROZEHNALOVÁ, N. eds. *In varietate concordia: soubor vědeckých statí k počtě prof. Vladimíra Týče*. Brno: Masarykova univerzita, 2019, s. 470. S přístupem materiální spravedlnosti (*materiál justice*), označované také jako *result selective approach* se naopak převážně setkáme v americkém právním prostředí. SYMEONIDES, S. C. *Result-Selectivism in Private International Law*. Willamette Law Review, 2009, No. 1, s. 4.

<sup>128</sup> PAUKNEROVÁ, M. Všeobecný úvod – teoretická východiska In: PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. LXVIII.

účinky – tedy kde došlo k narušení právem chráněného zájmu.<sup>129</sup> V úvahu ale přichází i místo bydliště či státní příslušnost škůdce nebo poškozeného nebo jejich shodný projev vůle o tom, že jejich právní poměr se má řídit určitým právem,<sup>130</sup> popř. v zemích *common law* preferované *lex fori*.

U mimosmluvních závazkových poměrů je kolizní řešení částečně ztíženo tím, že jedním ze znaků deliktu je právě protiprávnost jednání, tedy porušení objektivního práva. V případech s mezinárodním prvkem ale může nastat situace, kdy podle jednoho z v úvahu připadajících právních řádů bude jednání považováno za protiprávní, v druhém tomu tak ale nebude a nebude tak naplněna skutková podstata daného deliktu. Hledání ideálního hraničního určovatele je tak záležitostí poměrně komplikovanou.

Za tradičního hraničního určovatele pro mimosmluvní závazkové poměry lze bezpochyby označit *lex loci delicti*, tedy místo deliktu.<sup>131</sup> Podle Symeonidese je *lex loci delicti* základním pravidlem kolizní úpravy mimosmluvních závazkových poměrů téměř u všech národních kodifikací přijatých v posledních padesáti letech.<sup>132</sup> Místo deliktu jako takové ovšem není vhodným hraničním určovatelem v případech, kdy se místo deliktního jednání a místo, kde se projeví jeho účinky, nacházejí v jiných státech. Zpravidla proto v rámci hraničního určovatele *lex loci delicti* rozlišujeme mezi dvěma jeho polohami, a to *lex loci delicti commissi* (právem místa deliktního jednání) a *lex loci damni infecti* (právem místa, kde se projevují jeho následky).<sup>133</sup>

V tomto ohledu prodělala tato oblast mezinárodního práva soukromého v posledním století poměrně zajímavý vývoj, kdy v kodifikacích 20. století i nauce výrazným způsobem převládalo *lex loci delicti commissi*.<sup>134</sup> Místo jednání bylo

---

<sup>129</sup> VALDHANS, J. *Mezinárodně-soukromoprávní tvář profesora Týče, neboli od lex loci delicti commissi k lex loci damni infecti*. In: KYSELOVSKÁ, T.; SEHNÁLEK D.; ROZEHNALOVÁ, N. eds. *In varietate concordia: soubor vědeckých statí k počtě prof. Vladimíra Týče*. Brno: Masarykova univerzita, 2019, s. 470.

<sup>130</sup> K volbě práva jako hraničnímu určovateli srov. KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň – Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015, s. 125 a násl.

<sup>131</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 46.

<sup>132</sup> SYMEONIDES, S. *Codifying choice of law around the world: an international comparative analysis*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 52.

<sup>133</sup> VALDHANS, J. *Mezinárodně-soukromoprávní tvář profesora Týče, neboli od lex loci delicti commissi k lex loci damni infecti*. In: KYSELOVSKÁ, T.; SEHNÁLEK D.; ROZEHNALOVÁ, N. eds. *In varietate concordia: soubor vědeckých statí k počtě prof. Vladimíra Týče*. Brno: Masarykova univerzita, 2019, s. 467.

<sup>134</sup> TICHÝ, L. *Nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 52.

považované za vhodného hraničního určovatele i právě s ohledem na výše uvedenou problematiku posouzení protiprávnosti. Mělo se za to, že právo toho místa, jehož objektivní právo bylo daným jednáním narušeno, je tím právem, podle kterého by měla být posouzena i delikt ní odpovědnosti pachatele<sup>135</sup> Postupně ovšem docházelo k jeho nahrazení hraničním určovatelem *lex loci damni infecti*. Tento příklon k právu místa škody lze chápat i jako posun v chápání samotného deliktu, kdy za charakteristický rys delikt ní odpovědnosti je v současné době považován vznik škody, nikoliv protiprávní jednání.<sup>136</sup> V tomto pojetí tak není kladen důraz na sankční funkci delikt ní odpovědnosti, ale na funkci kompenzační. Proto ani cílem kolizní normy není nalezení vhodného práva pro určení míry postihu škůdce, ale práva vhodného pro určení míry odškodnění poškozeného.<sup>137</sup> Velký vliv na upřednostnění *lex loci damni infecti* měl nepochybně i růst významu objektivní odpovědnosti, u které místo protiprávního jednání nemá v zásadě význam.<sup>138</sup>

Ať už však hraniční určovatel *lex loci delicti* chápeme jako zahrnující místo jednání či místo škody, je jen zcela výjimečně v rámci dané právní úpravy jediným hraničním určovatelem pro přeshraniční mimosmluvní závazkové poměry – zpravidla jsou z něj stanoveny určité výjimky. Nejčastěji uváděnou výjimkou je navázání na společný pobyt (*common-domicile exception*). V případech, kdy škůdce a poškozený pocházejí ze stejného státu (mají stejnou státní příslušnost, obvyklý pobyt ve stejném státě aj.), nahrazuje toto „společné“ právo *lex loci delicti*.<sup>139</sup> *Lex domicilii communis* jako právo společné a známé oběma stranám se v takovém případě jeví jako spravedlivější řešení nežli navázání na cizí právní řád místa deliktu.

Další obvyklé výjimky z hraničního určovatele *lex loci delicti* přispívají k větší flexibilitě při určování rozhodného práva. V rámci kolizních norem může být flexibilita představována v mnoha různých podobách - od kolizních norem ad hoc, kolizními

---

<sup>135</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 47-48.

<sup>136</sup> TICHÝ, L. *Nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 52.

<sup>137</sup> VALDHANS, J. *Mezinárodně-soukromoprávní tvář profesora Týče, neboli od lex loci delicti commissi k lex loci damni infecti*. In: KYSELOVSKÁ, T.; SEHNÁLEK D.; ROZEHNALOVÁ, N. eds. *In varietate concordia: soubor vědeckých statí k počt ě prof. Vladimíra Týče*. Brno: Masarykova univerzita, 2019, s. 472.

<sup>138</sup> TICHÝ, L. *Nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 52.

<sup>139</sup> SYMEONIDES, S. *Codifying choice of law around the world: an international comparative analysis*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 58.

pravidly s tzv. únikovými doložkami, kolizními pravidly s neurčitými („soft“) hraničními určovateli (např. nejužší spojení) či alternativními hraničními určovateli.<sup>140</sup> V případě kolizní úpravy mimosmluvních závazkových vztahů je v tomto ohledu často využíváno hraničního určovatele<sup>141</sup> nejužšího spojení, často právě ve formě únikové doložky jako výjimky z pravidla *lex loci delicti*.<sup>142</sup> Jako únikovou doložku označujeme takové ustanovení, které v případech, kdy právní poměr vykazuje užší vztah k jinému právnímu řádu, než který jako rozhodný určuje kolizní norma, umožňuje odchýlení od takové kolizní normy.<sup>143</sup>

Poslední skupina výjimek nemá za svůj primární cíl flexibilnější uspořádání, ale vypořádání se s výše opakovaně uvedeným problémem určení protiprávnosti. Tento problém nastává zejména v situaci, kdy kolizní norma určí jako právo rozhodné právo státu, kde došlo ke škodě – tedy v dnešní době převažující *lex loci damni infecti* a toto místo ale zároveň není místem jednání.

V první řadě se jedná o tzv. pravidla bezpečnosti a chování (*rules of conduct and safety*). Jde o pravidla platná v místě jednání, které vedlo ke škodě a která by měla být zohledněna při posuzování jednání pachatele deliktu v případech, kdy rozhodným právem je právo jiného státu.<sup>144</sup> Koncepce těchto pravidel je založena na tom, že pachatel deliktu měl jednat v souladu s pravidly vydanými státem, v němž jednal, a to bez ohledu na právo rozhodné pro následné soukromoprávní důsledky jeho chování.<sup>145</sup>

Druhým případem je pravidlo oboustranné žalovatelnosti (*double actionability*), na základě kterého mimosmluvní závazek podle cizího práva neopravňuje poškozeného

---

<sup>140</sup> SYMEONIDES, S. *Codifying choice of law around the world: an international comparative analysis*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 174.

<sup>141</sup> Nauka českého mezinárodního práva soukromého nejužší spojení zpravidla neoznačuje jako hraničního určovatele, i když tento pojem je českému právu známý, viz PAUKNEROVÁ, M. *Prostor pro uvážení v českém mezinárodním právu soukromém: ohlédnutí se za mezinárodním právem soukromým k výročí Antonína Hobzy*. Právník, 2016, roč. 155, č. 1, s. 15, v rámci této kapitoly bych tak nicméně pro přehlednost toto označení použila.

<sup>142</sup> SYMEONIDES, S. *Codifying choice of law around the world: an international comparative analysis*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 58.

<sup>143</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Prostor pro uvážení v českém mezinárodním právu soukromém: ohlédnutí se za mezinárodním právem soukromým k výročí Antonína Hobzy*. Právník, 2016, roč. 155, č. 1, s. 17.

<sup>144</sup> SYMEONIDES, S. *Codifying choice of law around the world: an international comparative analysis*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 88.

<sup>145</sup> VALDHANS, J. *Mezinárodně-soukromoprávní tvář profesora Týče, neboli od lex loci delicti commissi k lex loci damni infecti*. In: KYSELOVSKÁ, T.; SEHNÁLEK D.; ROZEHNALOVÁ, N. eds. *In varietate concordia: soubor vědeckých statí k počtĕ prof. Vladimíra Týče*. Brno: Masarykova univerzita, 2019, s. 473.

k náhradě škody, pokud škůdcovo jednání není zároveň žalovatelné podle práva fóra.<sup>146</sup> Toto pravidlo nicméně není v dnešní době příliš obvyklé – z evropských států jej mají obecně v právních řádech zakotveny pouze Ukrajina a Bělorusko a ve Velké Británii je aplikovatelné pouze jen pro případy pomluvy (*defamation cases*).<sup>147</sup>

---

<sup>146</sup> SYMEONIDES, S. *Codifying choice of law around the world: an international comparative analysis*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 58.

<sup>147</sup> SYMEONIDES, S. *Codifying choice of law around the world: an international comparative analysis*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 83. Podle Symeonidese lze toto pravidlo nalézt v právních řádech celkem 15 států, konkrétně Afganistánu, Alžírsku, Bělorusku, Japonsku, Jordánsku, Kataru, Kazachstánu, Kyrgyzstánu, Severní Koreje, Spojených arabských emirátů, Somálska, Súdánu, Tádžikistánu, Ukrajiny a Uzbekistánu.

## 2. Úprava v mezinárodních smlouvách

Jak již bylo uvedeno v úvodu této práce, mají mezinárodní smlouvy aplikační přednost před ustanoveními ZMPS v případech, kdy mezinárodní smlouva stanoví něco jiného než zákon. Zpravidla tomu je v případech, kdy mezinárodní smlouva stanoví jinou kolizní normu (resp. odlišného hraničního určovatele), jinou normu mezinárodního civilního práva procesního či pokud obsahuje přímou hmotněprávní normu, kdy odpadá působnost norem kolizních.<sup>148</sup>

ČR je smluvní stranou celé řady mezinárodních smluv, které obsahují materií týkající se mezinárodního práva soukromého, přičemž některé z nich obsahují i úpravu relevantní pro mimosmluvní závazkové poměry s mezinárodním prvkem.

V první řadě se jedná o mnohostranné mezinárodní smlouvy, které rozšiřují aplikaci ustanovení nařízení Brusel I (bis) na vztahy s dalšími zeměmi, které jím jinak nejsou vázány. Jedná se o v roce 2007 uzavřenou Dohodu s Dánskem<sup>149</sup> a Luganskou úmluvu z roku 2007<sup>150</sup> ve vztahu k Norsku, Švýcarsku a Islandu.

Z mnohostranných mezinárodních smluv uzavřených v rámci Haagské konference jde zejména o Haagskou úmluvu o právu použitelném pro dopravní nehody z roku 1971.<sup>151</sup> V rámci Haagské konference byla v roce 1973 uzavřena i Úmluva o právu použitelném pro odpovědnost za výrobek, ČR nicméně není jejím smluvním státem.<sup>152</sup> Z oblasti mezinárodního práva procesního může být relevantním pramenem i Haagská úmluva o dohodách o volbě soudu, která byla schválena a podepsána EU a která je tak závazná pro všechny členské státy, vč. ČR.

---

<sup>148</sup> BELLOŇOVÁ, P. *Komentář k § 2*. In: PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s.19.

<sup>149</sup> Dohoda ze dne 17. 1. 2005 mezi Evropským společenstvím a Dánským královstvím o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

<sup>150</sup> Úmluva o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, podepsaná smluvními stranami v Luganu dne 30. 10. 2007, schválená rozhodnutím Rady ES ze dne 27. 11. 2008, č. 2009/430/ES

<sup>151</sup> Vyhláška č. 130/1976 Sb., ministra zahraničních věcí o Úmluvě o právu použitelném pro dopravní nehody

<sup>152</sup> Ze států EU tuto úmluvu ratifikovalo celkem 7 členských států – Chorvatsko, Finsko, Francie, Lucembursko, Nizozemí, Slovinsko a Španělsko, viz <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=84> [Naposledy navštíveno dne 24. 5. 2020]

V neposlední řadě se jedná i o řadu dvoustranných smluv o právní pomoci, uzavřených zejména tehdejší Československou socialistickou republikou s dalšími státy bývalého východního bloku, ale i s dalšími státy.<sup>153</sup>

## 2.1. Dohoda s Dánskem a Luganská úmluva z roku 2007

Jak již bylo uvedeno výše, jsou tyto smlouvy specifickým pramenem práva, neboť v podstatě přebírají úpravu obsaženou v Nařízení Brusel I, resp. Nařízení Brusel I bis – tedy úpravu mezinárodní příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

Dohoda s Dánskem byla Evropským společenstvím uzavřena z důvodu specifického postavení Dánského království v oblasti unijní regulace soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem. I když je totiž Dánsko členem EU, jsou mu z historických důvodů poskytnuty určité výjimky mj. při přijímání opatření v rámci spolupráce v oblasti justice. Když byla totiž na počátku devadesátých let 20. století přijímána Maastrichtská smlouva, byla odmítnuta v dánském národním referendu. Následně byla uzavřena tzv. Edinburská dohoda, která Dánsku umožnila učinit výhrady v jistých oblastech, mj. i v oblasti spolupráce v oblasti justice a Dánsko následně Maastrichtskou smlouvu s těmito výhradami v druhém referendu přijalo.<sup>154</sup> V současné době je tato otázka upravena v Protokolu č. 22 k SFEU o postavení Dánska, podle kterého se Dánsko neúčastní přijímání opatření Rady navrhovaných podle části třetí hlavy V SFEU – tedy části upravující justiční spolupráci v občanských věcech. Podle čl. 7 Protokolu však může Dánsko kdykoliv ostatním členským státům oznámit, že si již nepřeje Protokolu (zcela nebo i zčásti) nadále využívat. V takovém případě bude Dánsko v plném rozsahu uplatňovat veškerá opatření přijatá v rámci EU v dané době účinná. Případná unifikace mezinárodního práva soukromého ve vztahu k Dánsku je proto nyní řešena prostřednictvím tzv. paralelních dohod – bilaterálních smluv uzavřených jménem EU Radou a Dánskem ve vztahu k vybrané materii.<sup>155</sup> Příkladem takové paralelní dohody

---

<sup>153</sup> Pro ČR jako jeden z nástupnických států Československa jsou tyto smlouvy i nadále závazné. Viz čl. 5 odst. 2 ústavního zákona č. 4/1993 Sb., České národní rady o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky.

<sup>154</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 21.

<sup>155</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 22.

je i Dohoda o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, jejímž účelem je zajistit uplatňování ustanovení Nařízení Brusel I v Dánsku.<sup>156</sup> Na základě čl. 6 dohody mají dánské soudy právo, resp. povinnost obrátit se předběžnou otázkou na SDEU ohledně jejího výkladu. Čl. 3 dohody dává Dánskému království v případě, že dojde ke změně nařízení, možnost oznámit Komisi, zda se rozhodlo tyto změny přijmout. K takové změně došlo v souvislosti s nahrazením Nařízení Brusel I Nařízením Brusel I bis – dopisem ze dne 20. 12. 2012 Dánsko Komisi oznámilo, že hodlá tyto změny přijmout.<sup>157</sup> Nařízení Brusel I bis je považováno v tomto smyslu za dodatek k Dohodě s Dánskem a jako takový se uplatní i na vztahy mezi EU a Dánským královstvím.<sup>158</sup>

U Luganské úmluvy z roku 2007 je situace poněkud odlišná. Původní Luganská úmluva z roku 1988 byla obdobou Bruselské úmluvy pro vztahy mezi členskými státy Evropského společenství a Evropského sdružení volného obchodu.<sup>159</sup> Když byly na unijní úrovni zahájeny práce o nahrazení Bruselské úmluvy Nařízením Brusel I, byla současně zahájena jednání i o revizi původní Luganské úmluvy. Vzhledem k tomu, že v mezidobí došlo ke změnám primárního unijního práva, vyvstala otázka zmocnění a pravomoci Společenství k uzavření této nové úmluvy – totiž zda uzavření smlouvy spadalo do výlučné či sdílené pravomoci.<sup>160</sup> Plénum Soudního dvora ve svém částečně kritizovaném posudku 1/03<sup>161</sup> rozhodlo, že pravomoc EU k uzavření nové Luganské úmluvy je výlučná. Luganská úmluva z roku 2007 byla tedy nakonec uzavřena mezi EU, Dánskem,<sup>162</sup> Islandem, Norskem s Švýcarskem. Luganská úmluva z roku 2007 se v souladu s jejím čl. 64 použije v případech, kdy žalovaný bude mít bydliště na území smluvního státu, ale zároveň se neuplatní Nařízení Brusel I (bis), Bruselská úmluva či Dohoda s Dánskem. I v Luganské úmluvě z roku 2007 je stejně jako v Dohodě

---

<sup>156</sup> Viz čl. 1 Dohody s Dánskem: „Účelem této dohody je uplatňovat ustanovení nařízení Brusel I a prováděcích pravidel k němu na vztahy mezi Společenstvím a Dánskem v souladu s čl. 2 odst. 1 této dohody.“

<sup>157</sup> Srov. Úř. věst. L 79/4 ze dne 21. 3. 2013. Změny samotné vstoupily v Dánsku v platnost dne 1.6.2013.

<sup>158</sup> Srov. Úř. věst. L 79/4 ze dne 21. 3. 2013.

<sup>159</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 81.

<sup>160</sup> BŘÍZA, P. *Evropský soudní dvůr: Posudek k nové Luganské úmluvě značně posiluje vnější pravomoci Společenství*. *Právní rozhledy*, 2006, č. 10, s. 383.

<sup>161</sup> Posudek 1/03 Soudního dvora (pléna) ze dne 7. 2. 2006 (EU:C:2006:81).

<sup>162</sup> Na Dánsko z důvodu jeho specifického postavení rozebraného výše nedopadají výlučné pravomoci EU, a proto je vedle EU jednou ze smluvních stran úmluvy. VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 86.



s Dánskem zakotvena možnost soudů smluvních států obracet se s předběžnými otázkami ohledně výkladu úmluvy na SDEU.<sup>163</sup> Pro výklad Luganské úmluvy je vzhledem k totožnosti pravidel plně použitelná judikatura SDEU k výkladu totožných ustanovení obsažených v Bruselské úmluvě, Nařízení Brusel I a popř. i Brusel I bis.<sup>164</sup>

Luganská úmluva z roku 2007 bude nadto potenciálně relevantním pramenem práva i pro vztahy s Velkou Británií, která již není členským státem EU a není tak úmluvou vázána z titulu členství. Velká Británie v tomto ohledu zažádala o přistoupení k úmluvě dne 8. 4. 2020, předpokladem přistoupení je souhlas všech smluvních států.<sup>165</sup> Podle čl. 72 odst. 3 Luganské úmluvy z roku 2007 by měly smluvní strany usilovat o to, aby svůj souhlas vyjádřily do jednoho roku od oznámení depozitáře úmluvy o žádosti o přistoupení. Tato lhůta uplynula dne 14. 4. 2021, nicméně do té doby svůj souhlas vyjádřil pouze Island a Švýcarsko – na souhlas Dánska, Norska a EU se tedy stále čeká.<sup>166</sup>

## 2.2. Haagská úmluva o právu použitelném pro dopravní nehody

Haagská úmluva o právu použitelném pro dopravní nehody byla přijata v rámci Haagské konference v roce 1971 a pro ČR (resp. Československou socialistickou republiku) vstoupila v platnost dne 11. 7. 1976.<sup>167</sup> V současné době je závaznou pro 21 smluvních států,<sup>168</sup> z nichž celá řada je zároveň členskými státy EU.<sup>169</sup>

Její věcná působnost je vymezena v prvních dvou článcích – pozitivní vymezení je obsaženo v čl. 1, který stanoví, že „*Úmluva určuje právo rozhodné pro občanskoprávní mimosmluvní odpovědnost z dopravních nehod, bez ohledu na způsob řízení při jejím*

---

<sup>163</sup> Viz Protokol 2 úmluvy o jednotném výkladu úmluvy a o Stálém výboru.

<sup>164</sup> Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2019, sp. zn. 27 Cdo 4352/2017. Nejvyšší soud plnou aplikovatelnost judikatury k Nařízení Brusel I dovodil s ohledem na výslovné znění preambule úmluvy, která uvádí, že jedním z jejích cílů je rozšíření zásad stanovených v Nařízení Brusel I na smluvní strany úmluvy, což nepochybně zahrnuje i související judikaturu SDEU.

<sup>165</sup> Viz oznámení smluvním stranám o žádosti o přistoupení Velké Británie švýcarské spolkové rady jako depozitáře úmluvy ze dne 14. 4. 2020 (*Notification to the Parties of the Convention on Jurisdiction and the Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters, concluded at Lugano on 30 October 2007*) Dostupné z: [https://www.eda.admin.ch/dam/eda/fr/documents/aussenpolitik/voelkerrecht/autres-conventions/Lugano2/200414-LUG\\_en.pdf](https://www.eda.admin.ch/dam/eda/fr/documents/aussenpolitik/voelkerrecht/autres-conventions/Lugano2/200414-LUG_en.pdf) [Naposledy navštíveno dne 25.4.2021].

<sup>166</sup> Viz oznámení depozitáře úmluvy ze dne 18. 3. 2021. Dostupné z: [https://www.eda.admin.ch/dam/eda/fr/documents/aussenpolitik/voelkerrecht/autres-conventions/Lugano2/20210318-LUG\\_en.pdf](https://www.eda.admin.ch/dam/eda/fr/documents/aussenpolitik/voelkerrecht/autres-conventions/Lugano2/20210318-LUG_en.pdf) [Naposledy navštíveno dne 25.4.2021].

<sup>167</sup> Vyhláška č. 130/1976 Sb., ministra zahraničních věcí o Úmluvě o právu použitelném pro dopravní nehody.

<sup>168</sup> Viz status úmluvy dostupný z: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=81> [Naposledy navštíveno dne 24. 5. 2020]

<sup>169</sup> Mezi smluvní státy naopak nepatří Německo či Itálie.

uplatnění.“ Negativní vymezení – tedy stanovení oblastí, na které se Haagská úmluva nevztahuje, je obsaženo v čl. 2. Jedná se např. o odpovědnost výrobců vozidel či třetích osob, úmluva se ale nevztahuje ani na postih a přechod práv týkajících se pojistitelů a regresní nároky sociálně zajišťujících institucí.<sup>170</sup>

Haagská úmluva o právu použitelném pro dopravní nehody má tzv. univerzální charakter – jak plyne z jejího čl. 11, její použití není závislé na podmínce vzájemnosti a úpravy v ní obsažené se použije i v případě, kdy rozhodným právem bude právo nesmluvního státu. Orgány smluvního státu mají povinnosti používat ji od okamžiku jejího vstupu v platnost, a to bez ohledu na to, zda k nehodě došlo na území smluvního či nesmluvního státu či na státní příslušnost účastníků nehody.<sup>171</sup> Úmluva se tedy vztahuje na všechny přeshraniční vztahy z dopravních nehod v mezích svého aplikačního rozsahu, přestože se tyto vztahy týkají v jednom či více prvcích nesmluvních států.<sup>172</sup>

Je navíc vhodné uvést, že Haagská úmluva o právu použitelném pro dopravní nehody má i přes své na první pohled úzké vymezení poměrně široký dosah. I když totiž dopadá pouze na silniční nehody, je výklad pojmu „nehoda“ překvapivě extenzivní. Zahrnuje totiž jak klasické dopravní nehody, tak i poškození způsobená na nehybném vozidle chodcem či zvířetem.<sup>173</sup> Pojem „vozidla“ vedle osobních a nákladních aut zahrnuje i vlaky, tramvaje, koně či lyže.<sup>174</sup> Nezbytná je ovšem vždy souvislost nehody se silničním provozem, přičemž z pojmu „provoz“ je dovozováno, že alespoň jeden ze zúčastněných dopravních prostředků nebo některá ze zúčastněných osob se musí pohybovat.<sup>175</sup>

---

<sup>170</sup> Zahrnutý tak např. nejsou regresní nároky sociálních pojišťoven z titulu vyplacených dávek nemocenské proti viníkovi nehody, který úraz způsobil. Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. 25 Cdo 168/2006.

<sup>171</sup> ESSÉN, E. *Explanatory Report on the 1971 Hague Traffic Accidents Convention*, s. 34, Dostupné z: <https://assets.hcch.net/docs/826ac363-4725-484a-9435-0f10802ba2b3.pdf> [Naposledy navštíveno dne 24. 5. 2020]. Srov. ovšem usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 23 Co 344/2010, kde krajský soud – podle mého názoru v přímém rozporu s univerzálním charakterem úmluvy. - odmítl Haagskou úmluvu aplikovat s odůvodněním, že Německo není jejím smluvním státem a v daném případě bylo druhé vozidlo předmětné nehody registrováno právě v Německu. Opačný názor, již plně v souladu s univerzálním charakterem úmluvy, pak zaujal Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 15. 12. 2015, sp. zn. 23 Cdo 4210/2013, shodou okolností také ve vztahu k Německu.

<sup>172</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2015, sp. zn. 23 Cdo 4210/2013,

<sup>173</sup> SYMEONIDES, S. *Codifying choice of law around the world: an international comparative analysis*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 52.

<sup>174</sup> *Overview of the Hague Convention of 4 May 1971 on the Law Applicable to Traffic Accidents*, s. 2. Dostupné z: <https://assets.hcch.net/docs/545975a7-8a1b-48cd-85d5-150e0d980640.pdf> [Naposledy navštíveno dne: 24. 5. 2020]

<sup>175</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 89.

Základní kolizní pravidlo pro určení rozhodného práva je obsaženo v čl. 3 úmluvy, podle kterého jsou rozhodným právem „vnitřní předpisy státu, na jehož území došlo k nehodě.“ Poněkud zvláštní formulace „vnitřní předpisy“ (*internal law*) je specifickým znakem mezinárodních smluv přijímaných Haagskou konferencí, přičemž odkazem na pouhé vnitřní předpisy daného státu je vyloučena aplikace jeho kolizních norem – jde tedy v podstatě o zákaz zpětného a dalšího odkazu.<sup>176</sup> Hraničním určovatelem je tedy místo dopravní nehody – *lex loci delicti commissi*. Toto tradiční kolizní pravidlo bylo zvoleno pro svou jednoduchost, přehlednost a snadnost aplikace – mělo jít o takové pravidlo, podle kterého si i jednotlivec snadno utvoří představu o tom, které právo bude rozhodné.<sup>177</sup>

Z tohoto základního pravidla nicméně úmluva stanoví v čl. 4-6 výjimky pro specifické případy, jako je např. registrace vozidel zúčastněných na nehodě v témže státě, kdy se i přes skutečnost, že k nehodě došlo v zahraničí, uplatní právě právo státu registrace (čl. 4 písm. b). Jedná se tedy o obdobu *lex domicilii communis* zmíněnou v kapitole 1.3. výše, adaptovanou pro silniční provoz a automobily. Pro případy, kdy vozidla registrována nejsou či jsou registrována ve více státech, je místo práva státu registrace rozhodné právo místa státu, kde mají vozidla obvyklé stanoviště (čl. 6). Zvláštní pravidla jsou stanovena i pro odpovědnost za škodu na věcech (čl. 5), kdy je rozlišováno, zda šlo o věci přepravované ve vozidle či mimo a zda náleží cestujícím či nikoliv. Úmluva neobsahuje výslovné ustanovení ohledně možnosti stran zvolit jiné rozhodné právo než právo určené na základě pravidel úmluvy, převažuje nicméně názor, že tak učinit mohou.<sup>178</sup>

Rozsah rozhodného práva je upraven v čl. 8 úmluvy – jde o poměrně klasický, široce pojatý demonstrativní výčet zahrnující vše od podmínek a rozsahu odpovědnosti, přes způsob a rozsah náhrady škody až po otázku promlčení a zániku práva.<sup>179</sup> Mělo by

---

<sup>176</sup> ROZEHNALOVÁ, N. *Komentář k § 21* v PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, marg. č. 6.

<sup>177</sup> ESSÉN, E. *Explanatory Report on the 1971 Hague Traffic Accidents Convention*, s. 13, Dostupné z: <https://assets.hcch.net/docs/826ac363-4725-484a-9435-0f10802ba2b3.pdf> [Naposledy navštíveno dne 24. 5. 2020].

<sup>178</sup> *Overview of the Hague Convention of 4 May 1971 on the Law Applicable to Traffic Accidents*, s. 3. Dostupné z: <https://assets.hcch.net/docs/545975a7-8a1b-48cd-85d5-150e0d980640.pdf>

<sup>179</sup> Čl. 8:

*Rozhodné právo určuje zejména:*

*1. podmínky a rozsah odpovědnosti;*

*2. důvody vylučující odpovědnost, jakékoliv omezení odpovědnosti a její dělení;*

jít – kromě výslovných výjimek uvedených v čl. 2 úmluvy – o veškeré oblasti, které občanské právo v souvislosti s mimosmluvní odpovědností upravuje.<sup>180</sup>

Tzv. přímé žaloby, které umožňují poškozeným osobám žalovat přímo pojistitele odpovědné osoby, je možné podle čl. 8 úmluvy podat pouze v případě, že jejich podání umožňuje právo rozhodné.<sup>181</sup>

Jak je u přepisů mezinárodního práva soukromého obvyklé, obsahuje úmluva i ustanovení o výhradě veřejného pořádku. Pod pojmem „veřejný pořádek“ rozumíme základní hodnoty právního řádu, hodnoty morální i zásady státního a společenského zřízení, na kterých je nutné za všech okolností trvat.<sup>182</sup> Podle čl. 10 tak lze použití práva rozhodného odmítnout pouze v případě „zjevného rozporu s veřejným pořádkem“ – i když tak ustanovení neuvádí výslovně, jde nepochybně o veřejný pořádek fóra. Formulace „zjevného rozporu“ („*manifestly contrary*“) napovídá, že by výhrada měla být používána v co nejmenší možné míře.<sup>183</sup> Haagská úmluva o právu použitelném pro dopravní nehody obsahuje i povinnost přihlížet k tzv. pravidlům bezpečnosti a chování představeným v kapitole 1.3. výše. Její čl. 7 výslovně stanoví, že bez ohledu na právo rozhodné pro stanovení odpovědnosti se vždy přihlíží k předpisům o řízení a bezpečnosti dopravy (*control and safety of traffic*) platným v místě a v době nehody.<sup>184</sup>

Závěrečná ustanovení úmluvy obsahují pravidla pro interlokální kolize (čl. 12-14) pravidla vstupu úmluvy v platnost (čl. 17) či vztah k jiným mezinárodním smlouvám (čl.

---

3.vznik a povahu škody, jež má být nahrazena;

4.způsob a rozsah náhrady škody;

5.možnost přechodu práva na náhradu škody;

6.osoby, které škodu utrpěly a které mají nárok na její náhradu;

7.odpovědnost pro provozovatele vozidla za svého zaměstnance;

8.promlčení a zánik práva uplynutím doby včetně pravidel počítání počátku, přerušeni nebo stavění této doby.

<sup>180</sup> ESSÉN, E. *Explanatory Report on the 1971 Hague Traffic Accidents Convention*, s. 27-28. Dostupné z: <https://assets.hcch.net/docs/826ac363-4725-484a-9435-0f10802ba2b3.pdf> [Naposledy navštíveno dne 24. 5. 2020].

<sup>181</sup> V EU je tento přímý nárok upraven ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2009/103/ES ze dne 16. 9. 2009 o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrole povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění, konkrétně v jejím čl. 18.

<sup>182</sup> BRODEC, J. *Pojem "evropský veřejný pořádek" v judikatuře Evropského soudního dvora a Ústavního soudu ČR*, Jurisprudence. 2006, č. 8, s. 7. či ROZEHNALOVÁ, N.; DRLIČKOVÁ, K.; KYSELOVSKÁ T.; VALDHANS, J. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 271.

<sup>183</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 93.

<sup>184</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Komentář k § 25*. In: PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, marg. č. 13.

15). Problematická je tato otázka zejména ve vztahu k Nařízení Řím II, které obsahuje obecnou úpravu určování rozhodného práva a které je závazné pro členské státy EU, přičemž jak již bylo uvedeno výše, jsou některé členské státy EU zároveň i smluvními stranami Haagská úmluvy o právu použitelném pro dopravní nehody. Čl. 15 ovšem v tomto ohledu není příliš nápomocný, protože pouze stanoví, že se úmluva „*nedotýká jiných zvláštních úmluv, jež smluvní státy uzavřely nebo uzavřou za účelem úpravy občanskoprávní mimosmluvní odpovědnosti z uvedených dopravních nehod.*“ Nařízení Řím II ovšem neobsahuje zvláštní úpravu občanskoprávní mimosmluvní odpovědnosti z uvedených dopravních nehod, ale právě jen obecnou kolizní úpravu a není ani mezinárodní smlouvou.<sup>185</sup> Pro vyjasnění vzájemného vztahu těchto instrumentů tedy musíme nahlédnout do ustanovení Nařízení Řím II, který ve svém čl. 28 stanoví, že jím není dotčeno použití mezinárodních úmluv, jejichž stranou je jeden nebo více členských států ke dni jeho přijetí a které stanoví kolizní normy pro mimosmluvní závazkové vztahy. Rozsah použití Haagské úmluvy o právu použitelném pro dopravní nehody tedy zůstává Nařízením Řím II nedotčen a státy EU, které jsou zároveň smluvními státy úmluvy, budou v rámci její působnosti aplikovat přednostně právě její ustanovení.

### 2.3. Haagská úmluva o dohodách o volbě soudu

I v oblasti mimosmluvních závazkových vztahů si lze představit situaci, ve které účastníci daného poměru uzavřou dohodu o volbě soudu, který bude příslušný rozhodnout jejich případný či již vzniklý spor. V takovém případě může být relevantním právním pramenem i Haagská úmluva o dohodách o volbě soudu. I když jsou některé mimosmluvní závazkové poměry z její působnosti vyloučeny a její rozsah je tak omezený, bude její úprava na tomto místě stručně představena, neboť kromě samotné volby soudu úmluva upravuje i velmi důležitou oblast uznání a výkon rozhodnutí.

Haagská úmluva o dohodách o volbě soudu je příkladem úmluvy, která je pro ČR závazná, neboť ji podepsala<sup>186</sup> a schválila<sup>187</sup> EU – i v případě této úmluvy se stejně jako Luganské úmluvy z roku 2007 jednalo vzhledem k jejímu předmětu o úmluvu spadající

---

<sup>185</sup> DOBIÁŠ, P. *Současný stav kolizní úpravy práva rozhodného pro dopravní nehody*. Právní fórum. 2010, č. 10, s. 511.

<sup>186</sup> Rozhodnutí Rady 2009/397/ES ze dne 26. 2. 2009 o podpisu Úmluvy o dohodách o volbě soudu jménem Evropského společenství.

<sup>187</sup> Rozhodnutí Rady 2014/887/EU ze dne 4. 12. 2014 o schválení Haagské úmluvy ze dne 30. 6. 2005 o dohodách o volbě soudu jménem Evropské unie.

do výlučné pravomoci EU.<sup>188</sup> Právě schválením ze strany EU se úmluva se stala účinnou dne 15. 10. 2015.<sup>189</sup> Kromě EU a Dánska ratifikovala úmluvu i Velká Británie nebo Mexiko a Singapur. Mezi státy, které úmluvu pouze podepsaly, ale zatím neratifikovaly, patří např. USA, Izrael či Čínská lidová republika.<sup>190</sup>

Úmluva se vztahuje na výlučné dohody o volbě soudu v mezinárodních občanskoprávních a obchodních záležitostech. Úmluva obsahuje úpravu nejen mezinárodní příslušnosti stranami zvoleného soudu smluvního státu (Kapitola II), ale i zcela zásadní otázku uznání a výkonu cizích rozhodnutí (Kapitola III). Za mezinárodní záležitost je podle čl. 1 úmluvy považována taková situace, ve které strany nemají bydliště nebo sídlo v témže smluvním státě a vztah stran nesouvisí pouze s tímto státem.

Věcná působnost úmluvy je na první pohled velmi široká, je ale omezena řadou mandatorních výjimek i výhrad, které mohou smluvní strany uplatnit.<sup>191</sup> Předně jsou vyloučeny dohody, jejichž smluvní stranou je spotřebitel a takové prorogační dohody, které se týkají pracovních smluv.<sup>192</sup> Mezi další vyloučené oblasti patří věci týkající se osobního stavu a způsobilosti fyzické osoby k právním úkonům nebo vyživovací povinnosti, vyloučena je ale i řada mimosmluvních závazkových poměrů.<sup>193</sup> Jde např. o

---

<sup>188</sup> Viz odrážka (4) Preambule k Rozhodnutí Rady 2009/397/ES ze dne 26. 2. 2009 o podpisu Úmluvy o dohodách o volbě soudu jménem Evropského společenství.

<sup>189</sup> 2005 *Choice of Court Convention to enter into force on 1 October 2015 following the approval by the European Union*. Tisková zpráva Haagské konference ze dne 25. 6. 2015. Dostupné z: <https://www.hcch.net/en/news-archive/details/?varevent=412>. [Naposledy navštíveno dne: 6. 1. 2020].

<sup>190</sup> Viz status úmluvy dostupný z: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=98> [Naposledy navštíveno dne: 6. 1. 2020]

<sup>191</sup> THIELE, CH. *The Hague Convention on Choice of Court Agreements: Was it worth the effort?* In: GOTTSCALK, E.; MICHAELS, R.; RUHL, G.; von HEIN, J. *Conflict of Laws in a Globalized World*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, s. 67.

<sup>192</sup> Čl. 2 odst. 1 Haagské úmluvy o dohodách o volbě soudu.

<sup>193</sup> Čl. 2 odst. 2 Haagské úmluvy o dohodách o volbě soudu:

„Tato úmluva se nevztahuje na:

a) věci týkající se osobního stavu a způsobilosti fyzické osoby k právním úkonům;

b) vyživovací povinnosti;

c) jiné oblasti rodinného práva, včetně manželských majetkových režimů a jiných práv a povinností plynoucích z manželských nebo obdobných vztahů;

d) závěti a dědění;

e) konkursy, vyrovnání a obdobné záležitosti;

f) přepravu cestujících a zboží;

g) znečištění moří, omezení odpovědnosti v případě nároků v námořních věcech, dispaš, remorkáž a záchranu v případě nouze;

h) antimonopolní věci (hospodářskou soutěž);

i) odpovědnost za jaderné škody;

j) nároky na náhradu osobní újmy uplatněné fyzickými osobami nebo jejich jménem;

k) mimosmluvní nároky na náhradu škody na hmotném majetku vyplývající z přestupků či trestných činů;

l) věcná práva k nemovitostem a nájem nemovitosti;

m) platnost, neplatnost nebo zrušení právnické osoby a platnost rozhodnutí jejich orgánů;

nároky na náhradu osobní újmy uplatněné fyzickými osobami nebo jejich jménem či mimosmluvní nároky na náhradu škody na hmotném majetku vyplývající z přestupků či trestných činů nebo porušování práv duševního vlastnictví jiných než autorských. Podle čl. 21 úmluvy mohou navíc smluvní státy prohlásit, že se úmluva nebude vztahovat na určitou konkrétní věc. EU v tomto ohledu učinila prohlášení, že úmluvu nebude uplatňovat u některých pojistných záležitostí.<sup>194</sup>

Podle čl. 5 úmluvy je soud smluvního státu určený ve výlučné dohodě o volbě soudu příslušný pro rozhodování sporu, na který se dohoda vztahuje, pokud není dohoda podle práva daného státu neplatná. Ve čl. 6 je naproti tomu stanovena povinnost ostatních (tedy jiných než stranami zvolených) soudů přerušit nebo zastavit řízení, ledaže se jedná o jednu z výjimek v čl. 6 stanovených, jako je např. neplatnost dohody či rozhodnutí zvoleného soudu, že danou věc nebude projednávat.

V souladu s čl. 8 úmluvy musí být pravomocný a vykonatelný rozsudek zvoleného soudu smluvního státu uznán a vykonán v jiném smluvním státě. Uznání nebo výkon rozhodnutí mohou být odmítnuty pouze z důvodů stanovených v čl. 9 úmluvy. Mezi tyto důvody patří nedostatky ve vztahu k předmětné dohodě o volbě soudu, procesní pochybení při vydání rozsudku ve státě původu, rozpor s veřejným pořádkem dožádaného soudu a překážka *res iudicata*.

Čl. 26 Haagské úmluvy o dohodách o volbě soudu je věnován vztahu úmluvy k jiným mezinárodním úmluvám. Vzhledem k tomu, že v současné době je většina smluvních států úmluvy členskými státy EU, je zásadní zejména ustanovení čl. 26 odst. 6, podle kterého není úmluvou dotčeno uplatňování pravidel organizace regionální hospodářské integrace (jakou je i EU), která je smluvní stranou této úmluvy, přijatých před touto úmluvou či po ní. Přednost těchto pravidel (v případě EU zejména Nařízení Brusel I bis, které otázku prorogačních dohod v občanských a obchodních věcech také upravuje<sup>195</sup>) je však podmíněna tím, že žádná ze stran prorogační dohody nemá bydliště ve smluvním státě, který není členským státem organizace regionální hospodářské

---

n) platnost práv duševního vlastnictví jiných než autorských a souvisejících práv;

o) porušování práv duševního vlastnictví jiných než autorských a souvisejících práv, s výjimkou případů, kdy je řízení pro porušení zahájeno z důvodu porušení smlouvy mezi stranami vztahující se k těmto právům, nebo by mohlo být zahájeno z důvodu porušení dané smlouvy;

p) platnost zápisů ve veřejných rejstřících.“

<sup>194</sup> Viz prohlášení EU dostupné z: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/notifications/?csid=1044&disp=resdn>.

<sup>195</sup> Čl. 24 Nařízení Brusel I bis, v podrobnostech viz podkapitola 3.1.4 níže.

integrace (EU). V opačném případě, kdy jedna či více stran bude mít své bydliště nebo sídlo ve smluvním státě, který není členským státem EU, bude mít přednost úmluva.<sup>196</sup>

## 2.4. Dvoustranné smlouvy o právní pomoci

ČR je vedle výše uvedených multilaterálních smluv smluvní stranou i poměrně velkého množství bilaterálních úmluv o právní pomoci. Zatímco některé svou úpravu omezují pouze na základní otázky procesního charakteru, jako je doručování, dokazování či otázky uznání a výkonu rozhodnutí, jiné jdou dále a vedle procesní úpravy obsahují i úpravu kolizních norem, a to včetně úpravy mimosmluvních závazků.<sup>197</sup>

Drtivá většina těchto smluv byla uzavřena tehdejší Československou socialistickou republikou s dalšími státy bývalého východního bloku.<sup>198</sup> Pro ČR jako jeden z nástupnických států Československa jsou tyto smlouvy i nadále závazné.<sup>199</sup>

Vzhledem k tomu, že úprava obsažená v těchto smlouvách je ve velké části obsahově shodná, nebude předmětem této části práce detailní rozbor všech ustanovení uvedených smluv, nýbrž se omezí na výklad jejich společných znaků.

Vymezení působnosti těchto smluv je poněkud problematické, protože smlouvy samotné zpravidla bližší vymezení své působnosti (věcné či osobní) vůbec neobsahují. Lze nicméně souhlasit s názorem, že by měly být aplikovány pouze na vztahy, které mají relevantní vazbu k oběma zemím, které jsou smluvní stranou dané smlouvy.<sup>200</sup>

---

<sup>196</sup> HARTLEY, T.; DOGAUCHI, M. Důvodová zpráva k Úmluvě ze dne 30. 6. 2005 o dohodách o volbě soudu. Haagská konference o mezinárodním právu soukromém, Stálý úřad. 2013, s. 24.

<sup>197</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 67.

<sup>198</sup> Přehled hlavních dvoustranných smluv o mezinárodní právní pomoci v oblasti trestní a civilní a dokumentů souvisejících je uveřejněn na stránkách Ministerstva spravedlnosti <https://justice.cz/web/msp/dvoustranne-smlouvy>. Valdhanš ve své publikaci uvádí celkem 14 úmluv obsahujících úpravu relevantní pro mimosmluvní závazkové poměry, nicméně vzhledem k tomu, že Maďarsko, Polsko, Bulharsko a Rumunsko jsou členy EU, jejich úprava se vzhledem k přednosti unijního práva ve vztazích k těmto zemím v rozsahu pokrytém unijním právem neuplatní. Jde tak pouze fakticky o 10 smluv – s Běloruskem, Gruzii, Kubou, Kyrgyzstánem, Moldavskem, Mongolskem, Ruskem, Ukrajinou, Uzbekistánem a Vietnamem. Otázka uznání a výkonu rozhodnutí je navíc předmětem i bilaterálních smluv o právní pomoci uzavřených s dalšími státy, jako např. se Socialistickou federativní republikou Jugoslávií (207/1964 Sb.), která je určující pro vztahy s nástupnickými státy bývalé Jugoslávie, jako je Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Kosovo, Republika Severní Makedonie a Srbsko, které nejsou členskými státy EU. Otázka uznání a výkonu je zahrnuta např. i ve smlouvě o právní pomoci s Tuniskem (40/1981 Sb.).

<sup>199</sup> Viz čl. 5 odst. 2 ústavního zákona č. 4/1993 Sb., České národní rady o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky.

<sup>200</sup> BŘÍZA, P. *Komentář k § 2*. In: BŘÍZA, P.; BŘICHÁČEK, T. et al. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 18.



Za mezinárodně příslušné pro řešení sporu vyplývající z mimosmluvního závazku jsou zpravidla určeny soudy země, na jejímž území došlo k jednání nebo události zakládající nárok na náhradu škody s tím, že některé smlouvy umožňují žalobci jako alternativu podání žaloby v místě bydliště škůdce.<sup>201</sup>

Kolizní řešení se u většiny smluv shoduje s řešením procesním – za hraničního určovatele pro mimosmluvní závazky je zvoleno *lex loci delicti commissi*.<sup>202</sup> Zpravidla tedy dochází k propojení fóra a rozhodného práva, kdy rozhodující soudce bude aplikovat své národní právo, což lze jen uvítat. Tento tradiční hraniční určovatel je v některých smlouvách doplněn i určovatelem *lex communis* – v případech, kdy mají škůdce a poškozený bydliště či sídlo na území stejného státu, je rozhodným právo tohoto státu.<sup>203</sup>

Úprava uznání a výkonu rozhodnutí vydaných soudy nebo jinými orgány smluvních stran také vykazuje u bilaterálních smluv uzavřených ČR mnohé společné znaky. Uznání zpravidla nepředchází zvláštní procedura a uznání a výkon rozhodnutí není podmíněn prohlášením o vykonatelnosti. Rozhodnutí jsou tedy uznávána a vykonávána na území druhé smluvní strany za předpokladu, že jde o rozhodnutí pravomocné a vykonatelné v zemi původu a není dán žádný důvod pro odepření uznání a výkonu.<sup>204</sup>

---

<sup>201</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 74-75.

<sup>202</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 81.

<sup>203</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 81.

<sup>204</sup> PFEIFFER, M.; ZAVADILOVÁ, M. *Recognition and enforcement of judgments in commercial matters rendered by courts of non-eu countries in the Czech Republic*. Acta Universitatis Carolinae Iuridica, 2020, Vol. 66, č. 4, s. 161.

### 3. Úprava v unijních nařízeních

Mezinárodní právo soukromé je jednou z oblastí, kde je unijní zákonodárce v posledních letech až nebývale aktivní – jak poukazuje Pauknerová, vychází tento vývoj z Amsterodamské smlouvy z roku 1997, která zakotvila kompetenci Evropských společenství přijímat v této oblasti unijní opatření.<sup>205</sup>

V době předchozí totiž Evropská společenství takovou pravomoc postrádala – Smlouva o založení Evropského hospodářského prostoru z roku 1957 sice obsahovala ve svém čl. 220 určitý základ pro unifikaci předpisů v oblasti mezinárodního práva soukromého, když bylo stanoveno, že členské státy mohou zahájit jednání s cílem zajistit zjednodušení formalit, kterým podléhá vzájemné uznávání a výkon soudních rozhodnutí a rozhodčích nálezů, ovšem pravomoc Společenství odpovídající předpis přijmout stále chyběla.<sup>206</sup> Jakákoliv spolupráce v této oblasti tedy musela probíhat na mezivládní úrovni formou mezinárodní úmluvy, jak se nakonec i stalo v případě Bruselské úmluvy přijaté v roce 1968.<sup>207</sup>

Maastrichtská smlouva z roku 1992 v rámci tzv. třetího pilíře EU (Spolupráce v oblasti justice a vnitřních věcí) zavedla i ustanovení o soudní spolupráci v občanských věcech, skutečným zlomem však bylo až přijetí Amsterodamské smlouvy, kdy byl vytvořen „prostor svobody, bezpečnosti a práva“, jehož matérie byla přesunuta ze třetího (mezivládního) pilíře do pilíře prvního – tedy komunitárního.<sup>208</sup> Tímto přesunem došlo k vytvoření zákonodárné pravomoci EU v této oblasti.<sup>209</sup> Čl. 67 Smlouvy o založení Evropského společenství konkrétně zaváděl možnost přijímání „opatření v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech s mezinárodním prvkem, pokud je to nutné k náležitému fungování vnitřního trhu“. Mezi taková opatření mj. patřila i „podpora slučitelnosti kolizních norem platných v členských státech a předpisů k řešení konfliktů pravomocí“.

---

<sup>205</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 15.

<sup>206</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 104.

<sup>207</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 104

<sup>208</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 14-15.

<sup>209</sup> KUIPERS, J.-J. *EU Law and Private International Law: The Interrelationship in Contractual Obligations*. Leiden: Brill | Nijhoff, 2012, s. 12.

Přijímání těchto opatření bylo ještě více zjednodušeno pomocí Smlouvy z Nice z roku 2000, kdy byl opuštěn požadavek jednomyslného rozhodování.<sup>210</sup>

Poslední velkou změnou v oblasti pravomocí EU bylo přijetí Lisabonské smlouvy, která zrušila dosavadní pilířovou strukturu a v Hlavě V. SFEU (Prostor svobody, bezpečnosti a práva“), 3. kapitole nazvané „Justiční spolupráce v občanských věcech“ obsahuje téměř shodnou pravomoc EU přijímat opatření v občanských věcech s mezinárodním prvkem ovšem s tím rozdílem, že již není tolik akcentována podmínka „nezbytnosti řádného fungování vnitřního trhu“.<sup>211</sup> Původní formulace „*pokud je to nezbytné (...)*“ byla totiž v Lisabonské smlouvě změněna na „*zejména pokud je to nezbytné.*“ Jak uvádí Magnus, došlo tak oproti dřívějšímu k podstatnému oslabení tohoto požadavku.<sup>212</sup> V každém případě je tato otázka více kontroverzní v případě unijní předpisů týkajících se rodinného práva, jejichž regulace je skutečně „na hranici“ fungování vnitřního trhu,<sup>213</sup> nežli v oblasti úpravy mimosmluvních závazkových vztahů.

Při výkladu ohledně vnitřních pravomocí EU v oblasti regulace soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem je vhodné zmínit i specifika určitých členských zemích v této oblasti. V souvislosti s výkladem ohledně Dohody s Dánskem již bylo vyloženo specifické postavení Dánského království, nicméně Dánsko není jedinou zemí, která si vyhradila v této rovině zvláštní zacházení. Dalšími takovými zeměmi je Irsko a historicky i Spojené království. Jejich postavení bylo upraveno v Protokolu (č. 21) o postavení Spojeného království a Irska s ohledem na prostor svobody, bezpečnosti a práva k SFEU – podle jeho čl. 1 se tyto státy nepodílejí na přijímání opatření Rady, která jsou navrhována podle části třetí hlavy V. SFEU. Protokol nicméně zároveň oběma státům dával možnost oznámit, že se přijímání opatření zúčastnit chtějí, a dokonce i kdykoliv oznámit, že se chtějí zúčastnit již přijatého opatření. Oba státy tak učinily jak při přijímání Nařízení Brusel I bis,<sup>214</sup> tak při přijímání Nařízení Řím II.<sup>215</sup>

---

<sup>210</sup> Princip jednomyslnosti byl zachován pouze pro oblasti dotýkající se rodinného práva. KUIPERS, J.-J. *EU Law and Private International Law: The Interrelationship in Contractual Obligations*. Leiden: Brill | Nijhoff, 2012, s. 12.

<sup>211</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 17.

<sup>212</sup> MAGNUS, R. *Der grenzüberschreitende Bezug als Anwendungsvoraussetzung im europäischen Zuständigkeits- und Kollisionsrecht*. Zeitschrift für Europäisches Privatrecht. 2018, Heft. 3, s. 518.

<sup>213</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 17.

<sup>214</sup> Viz odrážka (40) Preambule k Nařízení Brusel I bis.

<sup>215</sup> Viz odrážka (39) Preambule k Nařízení Řím II.

S touto vnitřní pravomocí EU v oblasti regulace soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem úzce souvisí i otázka pravomocí vnějších – tedy otázka pravomoci EU uzavřít v oblasti mezinárodního práva soukromého mezinárodní smlouvy se třetími státy nebo mezinárodními organizacemi.<sup>216</sup> O tom, že EU tato pravomoc má, pochybnosti nepanovaly – klíčovou ovšem zůstávala otázka, zda jde o pravomoc sdílenou či výlučnou. Explicitně totiž tato vnější pravomoc EU v primárním právu zakotvena nebyla, mohlo ovšem jít o pravomoc implicitní.<sup>217</sup> Doktrína tzv. implicitních vnějších pravomocí má svůj původ v případě AETR,<sup>218</sup> podle které může pravomoc EU uzavírat mezinárodní dohody implicitně vyplývat ze skutečnosti, že EU již v dané oblasti přijala právní úpravu. V takovém případě totiž členské státy již nadále nemají právo sjednávat vlastní závazky se třetími státy, neboť by to nebylo slučitelné se společnými unijními pravidly a EU je tedy v takovém případě nadána výlučnou vnější pravomocí. Tato doktrína byla rozhodná i pro posouzení (ne)výlučnosti pravomoci EU v případě uzavření Luganské úmluvy z roku 2007.<sup>219</sup> Při její aplikaci došel SDEU k závěru, že vzhledem k existující úpravě mezinárodní příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí v Nařízení Brusel I – tedy oblastí, která se obsahově shoduje s úpravou Luganské úmluvy, jsou podmínky doktríny AETR naplněny a EU proto pro její uzavření disponuje výlučnou pravomocí.

V důsledku tohoto rozhodnutí tak členské státy již nemohou nadále samy uzavírat mezinárodní úmluvy v oblasti „soudní spolupráce v občanských věcech“.<sup>220</sup> Jistá výjimka nicméně platí pro bilaterální smlouvy o právní pomoci – pro ně existuje tzv. systém zpětných pravomocí zakotvený v nařízení č. 662/2009,<sup>221</sup> podle kterého může členský stát při vyjednávání takové smlouvy se třetím státem požádat Evropskou Komisi o povolení takovou smlouvu uzavřít.<sup>222</sup>

---

<sup>216</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 75.

<sup>217</sup> Posudek 1/03 Soudního dvora (pléna) ze dne 7. 2. 2006 (EU:C:2006:81).

<sup>218</sup> Rozsudek Soudního dvora ze dne 31. 3. 1971, AETR (C-22/70, EU:C:1971:32).

<sup>219</sup> BRÍZA, P. *Evropský soudní dvůr: Posudek k nové Luganské úmluvě značně posiluje vnější pravomoci Společenství*. *Právní rozhledy*, 2006, č. 10, s. 383.

<sup>220</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 79.

<sup>221</sup> Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 662/2009 ze dne 13. 7. 2009, kterým se zřizuje postup pro sjednávání a uzavírání dohod mezi členskými státy a třetími zeměmi ve zvláště vymezených věcech v oblasti práva rozhodného ve smluvních a mimosmluvních závazkových vztazích.

<sup>222</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 66.

Poté, co jsme důkladně rozebrali vnitřní i vnější pravomoci EU při regulaci mezinárodního práva soukromého, představíme si jednotlivé předpisy, kterými unijní právo mimosmluvní závazkové vztahy s mezinárodním prvkem reguluje. Půjde téměř výlučně o prameny práva sekundárního, konkrétně o unijní nařízení. I když lze totiž prameny evropského mezinárodního práva soukromého nalézt i v primárním právu,<sup>223</sup> a kolizní normy či normy mezinárodního civilního procesního práva obsahují i některé směrnice, oblast mimosmluvních závazkových poměrů není těmito prameny významně ovlivněna. Výklad proto bude omezen na Nařízení Brusel I bis ve vztahu k mezinárodnímu civilnímu právu procesnímu a Nařízení Řím II, které obsahuje úpravu kolizní.

Dříve než začneme s konkrétním rozбором těchto dvou nařízeních, zmíníme krátce i jisté obecně platné principy pro výklad unijních předpisů.

Výklad unijního práva je totiž oproti národnímu právu poměrně specifický. V první řadě se jedná o roli SDEU, který má výlučnou pravomoc nejen k posuzování platnosti unijního práva, ale i k jeho autoritativnímu výkladu.<sup>224</sup> Povinnost soudů členských států podat k SDEU předběžnou otázku v případě pochybností ohledně správného výkladu unijních aktů je zakotvena v čl. 267 SFEU – existují z ní dvě již výše zmíněné výjimky *acte clair* a *acte éclairé*.<sup>225</sup> Rozhodnutí SDEU o předběžných otázkách mají zpravidla s ohledem na požadavek jednotné interpretace a aplikace unijního práva účinnost *ex tunc* a jsou tak aplikovány i na právní vztahy vzniklé před podáním žádosti o výklad.<sup>226</sup>

S požadavkem jednotné interpretace úzce souvisí i již zmíněná zásada autonomního výkladu, podle které musí být pojmy obsažené v unijních předpisech nikoliv tak, jak jsou vykládány v právu národním, ale autonomně, nezávisle a s ohledem

---

<sup>223</sup> Vedle ustanovení upravujících kompetence EU jde i o tzv. skryté kolizní normy, jako je čl. 54 SFEU zakotvující svobodu usazování či obecný princip zákazu diskriminace. Viz PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 25.

<sup>224</sup> V případě Bruselské úmluvy, která – jak jsme si ukázali výše – nebyla unijním či komunitárním předpisem, ale mezinárodní smlouvou, byl smluvní stranami za tímto účelem uzavřen roku 1971 k Bruselské úmluvě speciální protokol o výkladu, kterým SDEU získal pravomoc k jejímu výkladu.

<sup>225</sup> Viz výše kapitola 1.1.4. Vedle těchto výjimek ještě existuje kategorie nepřipustných předběžných otázek, která byla také vytvořena judikaturou SDEU – jde zejména o situace, kdy se předběžná otázka netýká výkladu unijního práva či pokud otázka není relevantní pro daný spor či je příliš hypotetická. V podrobnostech viz BOBEK, M. *Ptejte se mě na co chcete, já na co chci odpovím aneb přípustnost předběžných otázek před Evropským soudním dvorem*. Soudní rozhledy. 2004, č. 9, s. 321-329.

<sup>226</sup> KOMÁREK, J.; BOBEK, M. *Koho vážou rozhodnutí ESD o předběžných otázkách?* – 2. část. Právní rozhledy, 2004, č. 20, s. 752-757.

na cíle a systematiku příslušného unijního předpisu. Vzhledem k tomu, že v současné době je v EU používáno celkem 24 úředních jazyků, které jsou všechny závazné a stejně autentické, je poněkud oslaben význam klasického gramatického výkladu.<sup>227</sup> Podle ustálené judikatury SDEU povinnost jednotného výkladu a aplikace unijního práva vylučuje, aby byl text ustanovení v případě pochybností nahlížen samostatně v jedné z jeho verzí – naopak je vyžadováno, aby byl daný předpis vykládán a používán ve světle verzí v jiných úředních jazycích.<sup>228</sup> V případě rozdílů mezi jazykovými verzemi je nutné dotčené ustanovení vykládat v závislosti na kontextu a účelu právní úpravy, jejíž je součástí.<sup>229</sup> Při výkladu Nařízení Řím I, Nařízení Řím II a Nařízení Brusel I bis je také nutno brát v úvahu i již výše uvedený cíl soudržnosti a povinnost souladného výkladu.<sup>230</sup>

### 3.1. Nařízení Brusel I bis

Nařízení Brusel I bis je základním unijním pramenem pro určování mezinárodní příslušnosti a uznání a výkon rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, do jehož působnosti spadají mj. i případy týkající se deliktní odpovědnosti.<sup>231</sup>

Nařízení Brusel I bis není historicky první unijní normou, která tuto materii upravuje – v podstatě shodná úprava byla obsažena v již vícekrát zmiňované Bruselské úmluvě a v Nařízení Brusel I. I když mezi jednotlivými předpisy existují určité rozdíly, základní pravidla jsou všem třem úpravám společná. Zpravidla je tak k výkladu novějších předpisů použitelná i starší judikatura – podle SDEU je zásadní podmínkou pouze to, zda lze vykládaná ustanovení považovat za „rovnocenná“.<sup>232</sup> Z tohoto důvodu bude výklad této kapitoly zaměřen primárně na výklad ustanovení obsažených v Nařízení Brusel I bis

---

<sup>227</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 63.

<sup>228</sup> Rozsudek Soudního dvora (osmého senátu) ze dne 19. 4. 2007, Profisa (C-63/06, EU:C:2007:233), body 13-14. K otázce srovnávacího jazykového výkladu viz komentář k tomuto rozsudku BOBEK, M. *Soudní dvůr Evropských společenství: UAB Profisa: K výkladovým „opravám“ nesprávných překladů práva Společenství*. Soudní rozhledy. 2007, č. 10, s. 242.

<sup>229</sup> Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 15. 10. 2015, Nike European Operations Netherlands (C-310/14, EU:C:2015:690), bod 17.

<sup>230</sup> Viz výše kapitola 1.1.4.

<sup>231</sup> Vedle příslušnosti (Kapitola II) a uznání a výkonu rozhodnutí (Kapitola III) obsahuje Nařízení Brusel I bis i Kapitulu IV týkající se výkonu veřejných listin a soudních smírů, ta nicméně s otázkou nároků vyplývajících z deliktní odpovědnosti v podstatě nesouvisí, a proto nebude dále zmiňována.

<sup>232</sup> Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 16. 7. 2009, Zuid Chemie (C-189/08, EU:C:2009:47) bod 18.

jako předpisu nejaktuálnějšího – na případné zásadní rozdíly oproti úpravě předchozí bude případně výslovně poukázáno.<sup>233</sup>

### 3.1.1. Časová působnost

S otázkou změn přijatých v Nařízení Brusel I bis úzce souvisí otázka jeho časové působnosti. Přejícná ustanovení jsou obsažena v čl. 66, podle jehož prvního odstavce se nařízení použije na řízení zahájená 10. 1. 2015 či později. Na rozhodnutí vydaná v řízeních zahájených před tímto datem se ovšem podle druhého odstavce téhož článku i nadále použije Nařízení Brusel I.<sup>234</sup> Čl. 66 tak rozlišuje časovou působnost Nařízení Brusel I bis podle toho, o jakou oblast úpravy se jedná – zda o pravidla o příslušnosti nebo o uznání a výkon rozhodnutí. Zatímco pravidla o příslušnosti se použijí v případě řízení zahájených po 10. 1. 2015, pravidla o uznání a výkonu rozhodnutí se použijí pouze tehdy, pokud rozhodnutí vzejde z řízení zahájeného po 10. 1. 2015.

Nařízení Brusel I bis ovšem obsahuje ještě třetí skupinu pravidel – totiž pravidla o litispendenci a vzájemných žalobách. Jejich časová působnost již z čl. 66 tak zřejmá není – problematická je zejména situace, kdy druhé z předmětných řízení bude zahájeno po 10. 1. 2015, ale první před tímto datem.<sup>235</sup> K obdobné otázce se SDEU vyjádřil

---

<sup>233</sup> Ihned na úvod je vhodné poukázat na to, že takovou významnou změnou není dle mého názoru změna terminologie užitá v českém překladu čl. 5 odst. 3 Nařízení Brusel I oproti terminologii zvolené v totožném ustanovení Bruselské úmluvy a čl. 7 odst. 2 Nařízení Brusel I bis. Zatímco totiž Nařízení Brusel I bis i Bruselská úmluva v daném ustanovení hovoří o „věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti“, Nařízení Brusel I uvádí „ve věcech týkajících se protiprávního jednání či jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání“. Vzhledem k tomu, že v dalších jazykových zněních k žádné obdobné změně daného článku nedošlo (anglický překlad používá v obou případech „*matters relating to tort, delict or quasi-delict*“, německý „*unerlaubte Handlung oder eine Handlung, die einer unerlaubten Handlung gleichgestellt ist*“), jde dle mého názoru pouze o chybu v českém překladu, která ale nemá za následek to, že by ustanovení nemohla být považována za „rovnocenná“.

<sup>234</sup> U Nařízení Brusel I byla otázka určení časové působnosti poněkud problematičtější – zaprvé bylo nutné vymezit časovou působnost nařízení ve vztahu k Bruselské i Luganské úmluvě, kterou Nařízení Brusel I nemohlo derogovat způsobem, jakým Nařízení Brusel I bis v čl. 80 deroguje Nařízení Brusel I (viz MANKOWSKI, P. In: MAGNUS, U.; MANKOWSKI, P. *Brussels I bis Regulation – Commentary*. Mnichov: Otto Schmidt, 2016, s. 1018), zadruhé nebylo zcela jasné, jak ustanovení aplikovat ve vztahu k nově přistoupivším členským státům – v podrobnostech viz SIMON, P. *Problematické určení časové působnosti Nařízení Brusel I. v rozhodnutích Nejvyššího a Ústavního soudu*. Právní rozhledy. 2007, č. 13, s. 481-486.

<sup>235</sup> DRLIČKOVÁ, K. *Časová působnost Nařízení Brusel I bis (článek 66)*. In: VALDHANS, J.; DRLIČKOVÁ, K. *Rozhodování Soudního dvora EU ve věcech uznání a výkonu cizího soudního rozhodnutí: analýza rozhodnutí dle nařízení Brusel I bis*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015, s. 250.

v rozhodnutí *von Horn v. Cinnamon*<sup>236</sup> – ovšem zda se jeho závěry uplatní i v režimu Nařízení Brusel I bis, zůstává zatím otevřenou otázkou.<sup>237</sup>

### 3.1.2. Věcná působnost

Věcná působnost Nařízení Brusel I bis je vymezena v jeho čl. 1 – jde o vymezení jak pozitivní („*Toto nařízení se vztahuje na věci občanské a obchodní bez ohledu na druh soudu*“), tak negativní – nařízení se nevztahuje na daňové, celní a správní věci a na odpovědnost státu za jednání a opominutí při výkonu státní moci (*acta iure imperii*). Druhý odstavec dále výslovně vyjmenovává oblasti, které by sice mohly být považovány za věci občanské a obchodní, a tedy spadat do působnosti nařízení, ovšem z nejrůznějších důvodů jsou z jeho působnosti vyňaty.<sup>238</sup> Takovým důvodem mohou být jak přílišné rozdíly ve vnitrostátním právu jednotlivých členských států, tak existence mezinárodní smlouvy či jiného unijního předpisu, který již danou materii upravuje.<sup>239</sup> V jiných unijních předpisech jsou např. upravena insolvenční a obdobná řízení,<sup>240</sup> vyživovací

---

<sup>236</sup> Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 9. 10. 1997, Elsbeth Freifrau von Horn proti Kevinu Cinnamonovi (C-163/95, EU:C:1997:472). V tomto rozhodnutí došel soud k závěru, že použití pravidel o litispendenci dle Bruselské úmluvy druhým soudem závisí na tom, na jakých pravidlech založil první soud svoji příslušnost. Pokud se použitá pravidla shodovala s pravidly obsaženými v Bruselské úmluvě, byl druhý soud povinen v souladu s pravidly o litispendenci přerušit řízení, dokud první soud nerozhodl o své příslušnosti a případně svou příslušnost odmítnout, pokud ji první soud přijmul.

<sup>237</sup> Srov. např. MANKOWSKI, P. In: MAGNUS, U.; MANKOWSKI, P. *Brussels I bis Regulation – Commentary*. Mnichov: Otto Schmidt, 2016, s. 1018 či DRLIČKOVÁ, K. *Časová působnost Nařízení Brusel I bis (článek 66)*. In: VALDHANS, J.; DRLIČKOVÁ, K. *Rozhodování Soudního dvora EU ve věcech uznání a výkonu cizího soudního rozhodnutí: analýza rozhodnutí dle nařízení Brusel I bis*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 201, s 259. V obou těchto dílech se autoři k jisté analogické aplikaci uvedené judikatury v režimu Nařízení Brusel I bis v podstatě přiklánějí.

<sup>238</sup> 2. *Toto nařízení se nevztahuje na:*

a) věci osobního stavu nebo způsobilost fyzických osob k právům a právním úkonům, majetková práva plynoucí z manželských vztahů nebo vztahů, s nimiž právo pro ně rozhodně spojuje účinky obdobné manželství;

b) insolvenční řízení a podobná řízení

c) sociální zabezpečení;

d) rozhodčí řízení;

e) vyživovací povinnosti vyplývající z rodinných vztahů, rodičovství, manželství nebo příbuzenských vztahů; f) závěti a dědění, včetně vyživovacích povinností vzniklých v důsledku smrti.

<sup>239</sup> ROGERSON, P. In: MAGNUS, U.; MANKOWSKI, P. *Brussels I bis Regulation – Commentary*. Mnichov: Otto Schmidt, 2016, s. 70.

<sup>240</sup> Upravené v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. 5. 2015 o insolvenčním řízení (popř. v jeho právním předchůdci, nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. 5. 2000 o úpadkovém řízení). Podle judikatury SDEU musí být obě nařízení vykládána tak, aby bylo zabráněno jakémukoli překrývání právních pravidel, které tyto akty obsahují, a zároveň i jakémukoliv právnímu vakuu. Žaloby vyloučené z působnosti Nařízení Brusel I bis na základě jeho čl. 1 odst. 2 písm. b) z důvodu, že se týkají „insolvenčních řízení a podobných řízení“, tedy spadají do působnosti insolvenčních nařízení. Viz rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 20. 12. 2017, Valach (C-649/16, EU: C:2017:986), bod 24. V tomto konkrétním případě např. SDEU rozhodl, že z působnosti Nařízení Brusel I bis je vyloučena žaloba na náhradu škody na základě delikttní odpovědnosti proti členům věřitelského výboru,



povinnosti<sup>241</sup> a závěti a dědění.<sup>242</sup> Zatímco ovšem povaha těchto předpisů jako *lex specialis* a jejich vynětí z působnosti Nařízení Brusel I bis je díky jejich výslovnému uvedení zjevná, nesmíme zapomínat na to, že mohou existovat i jiné unijní předpisy, které také jeho působnost vylučují a které v něm takto explicitně uvedeny nejsou. Jde např. o nařízení o ochranné známce EU,<sup>243</sup> které ve svém čl. 122 a násl. částečně vylučuje použití Nařízení Brusel I bis pro případy porušení práv z ochranných známek EU.<sup>244</sup>

### 3.1.2.1. Občanské a obchodní věci

Není asi překvapivé, že pojem „občanské a obchodní věci“ v čl. 1 Nařízení Brusel I bis je dle judikatury SDEU nutné vykládat autonomně. Pojem, který určuje samotnou působnost tohoto instrumentu přirozeně nelze vykládat s ohledem na národní chápání, nýbrž jednotně v celé EU. Bylo to ostatně právě při výkladu tohoto pojmu obsaženého v Bruselské úmluvě v rozhodnutí *Eurocontrol*,<sup>245</sup> ve kterém SDEU zásadu autonomního výkladu zavedl. Ve věci šlo o spor ohledně zaplacení poplatků vybíraných veřejnoprávní mezinárodní organizací Eurocontrol za užití jejich zařízení a služeb vůči německé letecké společnosti LTU. Při nařízení výkonu rozhodnutí belgického soudu v Německu vyvstala otázka, zda takové rozhodnutí představuje věc občanskou a obchodní a zda tedy spadá do působnosti Bruselské úmluvy. SDEU v řízení o předběžné otázce uvedl, že do její působnosti nespádají spory mezi soukromou osobou a veřejnoprávní organizací v případech, kdy daný úřad jednal při výkonu svých pravomocí. Tomu je tak i v případě vybírání poplatků veřejnoprávní či mezinárodní organizací od osob soukromého práva z titulu užívání jejich zařízení a služeb, zejména jestliže je uvedené užívání povinné a výlučné a jestliže sazba poplatků, způsob výpočtu, jakož i postupy vybírání jsou stanoveny vůči uživatelům jednostranně.

---

kteří v rámci insolvenčního řízení odmítli restructuralizační plán právě s poukazem na to, že jde o žalobu přímo vyplývající z insolvenčního řízení a úzce s ním související.

<sup>241</sup> Upravené v nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. 12. 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností.

<sup>242</sup> Upravené v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. 7. 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení.

<sup>243</sup> Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1001 ze dne 14. 6. 2017 o ochranné známce Evropské unie.

<sup>244</sup> Viz rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 5. 6. 2014, *Coty Germany* (C-360/12, EU:C:2014:1318), bod 27 ve vztahu k nařízení č. 40/94 (právního předchůdce současného nařízení o ochranné známce EU) a Nařízení Brusel I.

<sup>245</sup> Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. 10. 1976, *LTU v. Eurocontrol* (C-29/76, EU:C:1976:121).

Toto pravidlo bylo dále upřesněno v celé řadě dalších rozsudků, které se výkladem pojmu „občanské a obchodní věci“ zabývaly a z nichž celá řada souvisela s případy týkajícími se deliktů odpovědnosti. Jedním z nejznámějších rozsudků je hojně citované rozhodnutí ve věci *Sonntag*,<sup>246</sup> které bylo zároveň prvním rozhodnutím, ve kterém byl pojem „veřejnoprávní jednání“ vymezen negativně.<sup>247</sup> Opět se jednalo o návrh na výkon rozhodnutí v Německu, tentokrát ovšem italského rozsudku vydaného v adhézním řízení během trestního řízení v Itálii. V tomto rozsudku byla přiznána náhrada škody rodičům německého žáka, který během školního výletu v Itálii zemřel v důsledku údajné nedbalosti ze strany dohlížejícího učitele, který měl zanedbat svou povinnost dozoru. Vystala otázka, zda může jít v případě občanskoprávního nároku, který ale byl přiznán v řízení trestním, o občanskou a obchodní věc ve smyslu čl. 1 Bruselské úmluvy. Věc nadto komplikovala skutečnost, že učitel na státní škole – jakým byl i pan Sonntag – má v Německu status úředníka. Dozor nad žáky tedy mohl být považován za výkon veřejné moci, který byl navíc kryt veřejnoprávním sociálním pojištěním. SDEU se ovšem s oběma těmito námitkami vypořádal s odůvodněním, že ani typ řízení, ve kterém byl nárok na náhradu škody přiznán, ani specifické postavení učitelů v Německu nemohou mít vliv na to, že daný nárok byl nárokem občanskoprávním. Rozhodnutí tedy mohlo být vykonáno v souladu s Bruselskou úmluvou.

Z pozdějších rozhodnutí lze uvést velmi zásadní rozhodnutí ve věci *Lechouritou*,<sup>248</sup> ve kterém šlo o politicky velmi citlivou otázku náhrady škody způsobené jednáním německých ozbrojených sil v průběhu okupace Řecka za druhé světové války. V tomto konkrétním případě šlo o masakr civilních obyvatel spáchaný německými ozbrojenými silami v roce 1943 v řecké obci Kalavrita, přičemž potomci několika obětí podali před řeckými soudy v roce 1995 žalobu na Německo na náhradu majetkové, jakož i morální a psychické újmy způsobené jim jednáním německých vojáků. V následném řízení se dlouze řešila otázka imunity svrchovaného státu podle mezinárodního práva veřejného, přičemž žalobci namítali, že čl. 5 odst. 3 a 4 Bruselské úmluvy „*zrušuje výsadu imunity států ve všech případech protiprávního jednání spáchaného na území státu, na*

---

<sup>246</sup> Rozsudek Soudního dvora ze dne 21. 4. 1993, Sonntag (C-172/91, EU:C:1993:144).

<sup>247</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 64.

<sup>248</sup> Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 15. 2. 2007, Lechouritou (C-292/05, EU:C:2007:102).

němž se nachází soud, kterému byla věc předložena“.<sup>249</sup> Tuto námitku SDEU ve svém rozhodnutí nepřekvapivě nepřijal a omezil své rozhodnutí pouze na otázku, zda žaloba podaná fyzickými osobami ve smluvním státě proti jinému smluvnímu státu a směřující k získání náhrady škody utrpěné právními nástupci obětí jednání ozbrojených sil v rámci válečných operací na území prvního státu, spadá pod pojem „občanské věci“ ve smyslu čl. 1 Bruselské úmluvy. Připomenul, že ačkoliv určité spory mezi veřejným orgánem a osobou soukromého práva mohou sice do působnosti Bruselské úmluvy spadat, je tomu jinak, jestliže veřejný orgán jedná v rámci výkonu veřejné moci. Vedení války pak označil jako typický příklad výkonu svrchované moci státu, a proto za věc vyloučenou z působnosti Bruselské úmluvy.<sup>250</sup> Na tomto místě je vhodné upozornit, že zatímco Nařízení Brusel I bis ve svém čl. 1 odpovědnost státu za jednání a opominutí státu při výkonu státní moci vylučuje výslovně, v jeho právních předchůdcích tomu tak nebylo – tato zásada nicméně vyplývala z uvedené judikatury SDEU a její výslovné zakotvení tak bylo pouze vyjasněním.<sup>251</sup>

SDEU v rozsudku *Lechouritou* také uvedl, že skutečnost, že podaná žaloba má podle vnitrostátního práva občanskoprávní charakter, je pro její posouzení jako věci občanské ve smyslu čl. 1 Bruselské úmluvy irelevantní – zásadní je to, zda uplatňovaný nárok vychází z úkonu veřejné moci.<sup>252</sup> Z tohoto pohledu jsou velmi zajímavá dvě pozdější rozhodnutí SDEU ve věcech *Sapir*<sup>253</sup> a *Sunico*.<sup>254</sup> Obě rozhodnutí souvisela s otázkou mimosmluvní odpovědnosti, v obou byla řešena otázka výkladu pojmu „občanské věci“ a v obou případech SDEU navzdory povinnosti autonomního výkladu a výše uvedenému rozhodnutí *Lechouritou* při kvalifikaci uplatňovaných nároků dle mého názoru kladl až přílišný důraz na jejich kvalifikaci v daném národním právním řádu.

V případě *Sapir* šlo o žalobu na vydání bezdůvodného obohacení, kterého se domáhala Spolková země Berlín poté, kdy na základě německého zákona o odškodnění za pronásledování národněsocialistickým režimem vyplatila několika poškozeným (s bydlištěm v několika členských, ale i nečlenských státech) toto odškodnění, omylem

---

<sup>249</sup> *Lechouritou*, bod 15

<sup>250</sup> *Lechouritou*, body 36-39.

<sup>251</sup> Obdobně stanovisko generálního advokáta Szpunara ze dne 14. 1. 2020, Rina (C-641/18, EU:C:2020:3), bod 56.

<sup>252</sup> *Lechouritou*, bod 41.

<sup>253</sup> Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 11. 4. 2013, *Sapir* (C-645/11, EU:C:2013:228).

<sup>254</sup> Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 12. 9. 2013, *Sunico* (C-49/12, EU:C:2013:545).

ovšem vyplatila částku vyšší a žalobou na vydání bezdůvodného obohacení se domáhala vrácení tohoto přeplatku. V případě *Sunico* šlo o žalobu na náhradu škody podanou daňovou a celní správou Spojeného království proti dánské společnosti Sunico, kterou se tyto úřady domáhaly náhrady škody způsobené Spojenému království účastí společnosti Sunico na zločinném spolčení za účelem podvodu v oblasti daně z přidané hodnoty (tzv. karuselový podvod).

V obou případech dospěl SDEU k závěru, že daná žaloba do působnosti Nařízení Brusel I spadá a v obou případech částečně odkázal na jejich kvalifikaci v národním právu. V případě *Sapir* uvedl, že právním základem podané žaloby nejsou ustanovení správního práva, ale pravidla obsažená v § 812 odst. 1 BGB ohledně vydání bezdůvodného obohacení.<sup>255</sup> V rozhodnutí *Sunico* obdobně rozhodl, že žaloba nebyla podána na základě předpisů britského daňového práva (ostatně žalovaná společnost Sunico ani nebyla ve Spojeném království osobou povinnou k dani), ale šlo *tort* – tedy národní úpravu týkající se deliktní či kvazideliktní odpovědnosti – použitelný na zločinné spolčení s užitím nezákonných prostředků („*unlawful means conspiracy*“).<sup>256</sup> SDEU také v případě *Sunico* odmítl uznat za relevantní skutečnost, že výše požadované náhrady škody odpovídala částce DPH, kterou by musela na výstupu zaplatit osoba ve Spojeném království k dani povinná. Podle názoru soudu toto nedostačovalo jako důkaz, že podání žaloby spadalo pod výkon veřejné moci – připustil ale, že předkládající soud by měl ověřit, zda důkazy předložené v řízení o daném *tort* nebyly daňovou správou získány v rámci výkonu veřejné moci. Pokud by totiž byly v řízení použity důkazy takto získané, nebyla by daňová správa při řízení ve stejné pozici, jako soukromoprávní strana sporu.

Ve světle výše uvedených rozsudků pak působí poněkud překvapivě rozhodnutí SDEU z roku 2016 ve věci *Siemens Aktiengesellschaft Österreich*,<sup>257</sup> ve kterém také byla státním úřadem podána žaloba na vydání bezdůvodného obohacení proti soukromé společnosti, konkrétně maďarským Úřadem pro hospodářskou soutěž, který po rakouské společnosti Siemens požadoval zaplacení neoprávněně vrácené pokuty. Antimonopolní úřad totiž nejprve uložil této společnosti pokutu za porušení práva hospodářské soutěže, která ovšem byla v řízení před správním soudem snížena a rozdíl byl společnosti (i

---

<sup>255</sup> *Sapir*, bod 37.

<sup>256</sup> *Sunico*, body 15 a 37-38.

<sup>257</sup> Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 28. 7. 2016, *Siemens Aktiengesellschaft Österreich* (C-102/15, EU:C:2016:607).

s úroky) vrácen. Kasační soud ovšem následně potvrdil, že původní pokuta byla vyměřena ve správné výši. Společnost Siemens následně rozdíl opět zaplatila, odmítla ovšem vrátit vyplacené úroky. Úřad proto podal na společnost Siemens podle ustanovení maďarského občanského zákoníku žalobu na vydání bezdůvodného obohacení. Maďarské soudy se následně obrátily na SDEU – překvapivě nikoliv s otázkou, zda lze tento nárok považovat za věc občanskou ve smyslu čl. 1 Nařízení Brusel I, ale zda jej lze podřadit pod jeho čl. 5 odst. 3 – tedy kvalifikovat jej jako věc týkající se deliktů či kvazideliktů odpovědnosti (dlužno podotknout, že stejné stanovisko zastávali i ostatní účastníci řízení).<sup>258</sup> Soud ovšem podanou předběžnou otázku přeformuloval tak, aby zněla na výklad čl. 1 a vyjádřil názor, že daný nárok vyplývá ze správního práva a je proto z působnosti Nařízení Brusel I vyloučen. S existujícím precedentem ve věci *Sapir* se soud vypořádal pouze stručně s odůvodněním, že zatímco v případě *Sapir* šlo o částku vyplacenou omylem, v tomto případě vznikla pohledávka ze zákona použitelného na správní řízení. Původní pokuta uložená společnosti Siemens byla totiž věcí správní, a i když se spor v projednávaném případě přímo pokuty netýkal, byl s ní neodmyslitelně spjat. Argument, že k vyplacení částky nedošlo omylem a nešlo tedy o pohledávku *condictio indebiti*, nýbrž o pohledávku vzniklou jen a pouze v důsledku správního práva, poněkud podrobněji ve svém stanovisku k této věci rozebírá generální advokát Wahl.<sup>259</sup> Jeho stanovisko je zajímavé nejen proto, že se v něm kriticky vyjadřuje k rozsudku ve věci *Sunico* pro přílišný důraz na vnitrostátní právo při kvalifikaci předmětného nároku na náhradu škody, ale i proto, že v něm generální advokát poskytuje užitečný přehled poněkud kazuistické judikatury SDEU k pojmu „občanské a obchodní věci“.<sup>260</sup> I přes tuto

---

<sup>258</sup> Jak maďarský Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, maďarská vláda, Komise, německá vláda a překvapivě i společnost Siemens ve svých vyjádřeních právě s ohledem na rozhodnutí ve věci *Sapir* uváděli, že předmětná pohledávka věc správní nepředstavuje. Viz stanovisko generálního advokáta Wahla ze dne 7. 4. 2016, *Siemens Aktiengesellschaft Österreich* (C-102/15, EU:C:2016:225), bod 32.

<sup>259</sup> Stanovisko generálního advokáta Wahla ze dne 7. 4. 2016, *Siemens Aktiengesellschaft Österreich* (C-102/15, EU:C:2016:225), bod 44

<sup>260</sup> Stanovisko generálního advokáta Wahla ze dne 7. 4. 2016, *Siemens Aktiengesellschaft Österreich* (C-102/15, EU:C:2016:225), bod 36. V poznámce pod čarou č. 13 generální advokát uvádí přehled případů, které pod pojem „věci občanské a obchodní“ spadaly a které ne:

„Pro případy, které dle Soudního dvora **nepadaly** pod pojem „věci občanských a obchodních“, viz mj. rozsudek Soudního dvora ve věci *LTU v. Eurocontrol*, EU:C:1976:137 (vrácení poplatků za využití služeb a vybavení společnosti Eurocontrol); rozsudek Soudního dvora ze dne 16. 12. 1980, *Nizozemsko v. Rütffer*, C-814/79, EU:C:1980:291 (vrácení nákladů spojených s odstraněním vraku); a ze dne 15. 2. 2007, *Lechouritou a další*, C-292/05, EU:C:2007:102 (žaloby o zaplacení odškodnění ze strany Německa za činy spáchané během okupace Řecka ozbrojenými silami Třetí říše). Pro případy, které podle Soudního dvora **spadaly** pod daný pojem, viz mj. rozsudek Soudního dvora ze dne 21. 4. 1993, *Sonntag v. Waidmann*, C-172/91, EU:C:1993:144 (žaloba na náhradu škody podaná proti učitelu státní školy za nedbalost během

kazuističnost je ovšem i v nejnovějších rozsudcích SDEU stále zdůrazňováno hledisko jednání veřejného orgánu v rámci výkonu veřejné moci jako základního rozlišení.<sup>261</sup>

### 3.1.3. Prostorově personální působnost

K prostorově personální působnosti Nařízení Brusel I bis je nutné uvést, že jeho ustanovení dopadají pouze na vztahy obsahující mezinárodní prvek a čistě vnitrostátní vztahy tak nejsou do jeho působnosti zahrnuty.<sup>262</sup> Toto konstatování sice není v nařízení výslovně zakotveno, vyplývá ovšem jak z právního základu této normy, tak z judikatury SDEU.<sup>263</sup> Jak již bylo popsáno v kapitole 1.2., není podle rozhodnutí SDEU ve věcech *Group Josi* a *Owusu* vyžadován prvek unijní – postačí jakýkoliv přeshraniční.<sup>264</sup> Přesto ovšem nelze říci, že by Nařízení Brusel I bis jako celek mělo univerzální povahu – pouze u pravidel určování příslušnosti není jeho působnost omezena na intra-unijní spory.<sup>265</sup> U úpravy litispence a souvisejících řízení a pravidel o uznání a výkonu rozhodnutí půjde naopak právě jen o vztahy intra-unijní.<sup>266</sup>

Základním předpokladem působnosti Nařízení Brusel I bis je bydliště žalovaného v některém ze členských států EU, přičemž z tohoto základního pravidla je stanoveno několik výjimek. Právě zvýšení počtu výjimek, podle kterých se unijní úprava užije bez

---

*školního výletu, která vedla ke smrti studenta); ze dne 1. 10. 2002, Henkel, C-167/00, EU:C:2002:555 (žaloba podaná organizací na ochranu spotřebitele, která chtěla zabránit obchodníkovi v používání nepřiměřených podmínek ve spotřebitelských smlouvách); a ve věci Baten, EU:C:2002:656 (postoupení nároků na výživné vůči bývalé manželce a dítěti)“.*

<sup>261</sup> Např. rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 7. 5. 2020, Rina (C-641/18, EU:C:2020:349), bod 33. V tomto případě šlo o povahu žaloby na náhradu újmy podané proti právníkům osobám soukromého práva, které vykonávají činnost spočívající v klasifikaci a vydávání lodních osvědčení na účet a na základě pověření třetího státu – SDEU dospěl k závěru, že taková žaloba do působnosti Nařízení Brusel I spadá. Z české judikatury lze na tomto místě zmínit např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 11. 2012, sp. zn. 28 Nd 153/2012, ve kterém Nejvyšší soud uvedl, že exekuční řízení o výkon uložené pokuty za spáchaný dopravní přestupek vedené proti cizímu státnímu příslušníkovi nespadá do působnosti Nařízení Brusel I, neboť v dané věci zjevně nejde o občanskou a obchodní věc. K předložení předběžné otázky k SDEU se Nejvyšší soud neuchýlil, neboť se dle jeho názoru jednalo o *acte clair*, přičemž v tomto případě lze s Nejvyšším soudem nepochybně souhlasit.

<sup>262</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 95.

<sup>263</sup> ROZEHNALOVÁ, N.; DRLIČKOVÁ, K.; KYSELOVSKÁ T.; VALDHANS, J. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 173.

<sup>264</sup> Z novějších rozhodnutí shodně rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 17. 3. 2016, Taser International (C-175/15, EU:C:2016:176) bod 20 či rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 7. 5. 2020, Rina (C-641/18, EU:C:2020:349), bod 25.

<sup>265</sup> ROZEHNALOVÁ, N.; DRLIČKOVÁ, K.; KYSELOVSKÁ T.; VALDHANS, J. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 173.

<sup>266</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 95.

ohledu na bydliště žalovaného, je jednou z nejdůležitějších změn, které Nařízení Brusel I bis přineslo oproti Nařízení Brusel I.<sup>267</sup> Zatímco tak podle čl. 4 Nařízení Brusel I mezi tyto výjimky patřila pouze ustanovení o výlučné příslušnosti (čl. 22, resp. čl. 24 v úpravě Nařízení Brusel I bis) a ustanovení o ujednání o příslušnosti (čl. 23, resp. čl. 25), Nařízení Brusel I bis je svým čl. 6 rozšířil o oblast spotřebitelských sporů (čl. 18 odst. 1) a sporů se zaměstnavatelem (čl. 21 odst. 2). V obou případech je nyní slabší straně výslovně dána možnost žalovat protistranu u soudů svého bydliště bez ohledu na bydliště žalovaného – tedy i v případech, kdy se toto nachází mimo EU.<sup>268</sup> U ujednání o příslušnosti také došlo v čl. 25 Nařízení Brusel I bis k opuštění požadavku obsaženého v čl. 23 Nařízení Brusel I, který svou aplikaci podmiňoval bydlištěm aspoň jedné ze stran sporu na území členského státu. V nové úpravě byl tento požadavek odstraněn a Nařízení Brusel I bis se tak se použije na všechny jurisdikční dohody ve prospěch soudů EU bez ohledu na bydliště kterékoliv ze stran.<sup>269</sup>

### 3.1.4. Pravidla pro určení příslušnosti

Stejně jako v národním procesním právu, i v Nařízení Brusel I bis najdeme hned několik druhů soudní příslušnosti – od příslušnosti obecné přes výlučnou po příslušnost danou na výběr či založenou na dohodě stran. Níže budou stručně představeny ty, které mohou být relevantní v případech žalob na náhradu újmy vyplývající z deliktní odpovědnosti.<sup>270</sup>

#### 3.1.4.1. Obecná příslušnost

Základní pravidlo Nařízení Brusel I bis, které je zároveň ustanovením o obecné příslušnosti, je obsažené v jeho čl. 4. Podle tohoto článku mohou být osoby, které mají bydliště v některém členském státě, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u

---

<sup>267</sup> BŘÍZA, P.; GANTNER, F. *Změny v určování mezinárodní soudní příslušnosti v důsledku revize nařízení Brusel I*. Právní rozhledy, 2015, č. 15-16, s. 533-540.

<sup>268</sup> Od situací, kdy má žalovaný bydliště mimo EU je nutné odlišovat situaci, kdy je žalovaný neznámého pobytu. K této situaci se SDEU vyjádřil v již shora citovaném rozhodnutí *Lindner*. Podrobně PAUKNEROVÁ, M. *Žalovaný neznámého pobytu a evropské unijní právo*. In: POLÁČEK, B. *Pocta prof. JUDr. Květoslavu Růžičkovi, CSc. k 70. narozeninám*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 305-316.

<sup>269</sup> BŘÍZA, P.; GANTNER, F. *Změny v určování mezinárodní soudní příslušnosti v důsledku revize nařízení Brusel I*. Právní rozhledy, 2015, č. 15-16, s. 533-540.

<sup>270</sup> Pro detailní přehled viz HOLEČKOVÁ, K. *Určování mezinárodní příslušnosti v případech deliktní odpovědnosti podle Nařízení Brusel I bis*. Obchodní právo, 2019, č. 6, s. 15-24.

soudů tohoto členského státu. Toto ustanovení je vyjádřením zásady *actor sequitur forum rei*, podle které musí žalobce žalovat žalovaného u jeho soudu.<sup>271</sup>

Pro fyzické osoby není pojem bydliště v Nařízení Brusel I bis autonomně definován<sup>272</sup> – jeho čl. 62 stanoví, že pro posouzení toho, zda má strana řízení bydliště v členském státě, u jehož soudů byl podán návrh, použije soud své právo – tzn. *lex fori*. Pro osoby právnické čl. 63 autonomní definici bydliště obsahuje a uvádí, že se jím pro účely nařízení rozumí místo jejich sídla, ústředí nebo hlavní provozovny.

Na základě ustanovení o obecné příslušnosti lze podat téměř jakoukoli žalobu, a to vč. žaloby na náhradu újmy vyplývající z delikt ní odpovědnosti. Výjimku tvoří pravidla vyplývající z výlučné příslušnosti dle čl. 24 a 25 Nařízení Brusel I bis a zvláštní pravidla obsažená ve čtvrtém, pátém nebo šestém oddíle (tj. příslušnost ve věcech pojištění, u spotřebitelských smluv a pro individuální pracovní smlouvy),<sup>273</sup> která obsahují ustanovení chránící slabší strany.

#### 3.1.4.2. Zvláštní příslušnost

Pro oblast mimosmluvních závazkových vztahů je velmi relevantním druhem příslušnosti dle Nařízení Brusel I bis příslušnost zvláštní, označovaná také některými autory jako alternativní<sup>274</sup> či daná na výběr.<sup>275</sup>

Jak již bylo uvedeno výše, dávají ustanovení o zvláštní příslušnosti žalobci možnost žalovat žalovaného, který má bydliště na území členského státu, u soudů jiného státu než u soudů jeho bydliště. Je tomu tak ve vybraných případech, kdy dle názoru evropského zákonodárce existuje dostatečně úzká vazba mezi soudem a podanou

---

<sup>271</sup> VLAS, P. In: MAGNUS, U.; MANKOWSKI, P. *Brussels I bis Regulation – Commentary*. Mnichov: Otto Schmidt, 2016, s. 108.

<sup>272</sup> I když vzhledem k významu pojmu bydliště jako hlavního určovatele mezinárodní příslušnosti bylo zvažováno i to, zda by bylo možné vyvinout autonomní koncepci tohoto pojmu. PFEIFFER, M. *Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém*. Praha: Leges, 2013, s. 71 s odkazem na Zelenou knihu o posouzení nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, KOM (2009) 175 v konečném znění, s. 10.

<sup>273</sup> RAUSCHER, T. *Internationales Privatrecht: Mit Internationalem Verfahrensrecht*. 5. vydání. Heidelberg: C. F. Müller, 2017, s. 467.

<sup>274</sup> ROZEHNALOVÁ, N.; DRLIČKOVÁ, K.; KYSELOVSKÁ T.; VALDHANS, J. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 185.

<sup>275</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 100.



žalobou.<sup>276</sup> Tato ustanovení je pak nutné vnímat jako odchylku ze základního pravidla, která musí být vykládána restriktivně.<sup>277</sup>

Zcela zásadní je pro téma této práce samozřejmě již zmíněné ustanovení čl. 7 odst. 2 Nařízení Brusel I bis, které upravuje zvláštní příslušnost ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti. Žalobu podle tohoto ustanovení lze podat u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události. Pojmové uchopení tohoto ustanovení ve vztahu k pojetí deliktů odpovědnosti a klíčové rozlišení mezi odpovědností smluvní a mimosmluvní již bylo předmětem kapitoly 1.1.4. výše, proto si v tomto ohledu dovoluji odkázat na výklad zde poskytnutý.

Druhým zásadním pojmem tohoto ustanovení je „místo škodné události“, kterým je určen místně příslušný soud.<sup>278</sup> Ze samotného pojmu ovšem nevyplývá, zda má jít o místo, kde došlo k události vedoucí ke vzniku škody, nebo místo, kde se projeví její následky, což je problematické zejména u tzv. distantních deliktů, kdy uvedená místa nejsou totožná a nemusí se ani nacházet na území jednoho státu.

Právě taková situace nastala v případě řešeném SDEU v řízení o předběžné otázce ve věci *Bier v. Mines de Potasse d'Alsace*.<sup>279</sup> V tomto slavném případě se jednalo žalobu na náhradu škody, kterou podala nizozemská společnost Bier podnikající v zemědělství proti francouzské společnosti Mines de Potasse d'Alsace. Tvzená škoda měla být způsobena činností žalované ve Francii, která vypouštěla ze svého závodu odpadní látku do řeky Rýn – kontaminací následně došlo k poškození plantáží žalobkyně v Nizozemí. SDEU následně uvedl, že místo škodné události ve smyslu čl. 5 odst. 3 Bruselské úmluvy zahrnuje jak místo, kde vznikla škoda, tak místo příčinné události, v níž má tato škoda původ. Ve kterém z těchto míst žalobce svou žalobu podá, je otázkou jeho volby. Základní myšlenkou tohoto pravidla, v zahraniční literatuře někdy označovaného jako princip ubikvity (*principle of ubiquity*),<sup>280</sup> je skutečnost, že se daný distantní delikt

---

<sup>276</sup> Viz odrážka (16) Preambule k Nařízení Brusel I bis.

<sup>277</sup> Např. rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 5. 7. 2018, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533), bod 26 a zde citovaná judikatura.

<sup>278</sup> Na rozdíl od pravidel obecné příslušnosti čl. 4, které určují pouze mezinárodní příslušnost soudu a místní příslušnost jimi určována není, určuje řada ustanovení zvláštní příslušnosti dle čl. 7 Nařízení Brusel I bis díky své formulaci „u soudu místa“ i soud místně příslušný. To je i příklad žalob dle čl. 7 odst. 2.

<sup>279</sup> Rozsudek Soudního dvora ze dne 30. 11. 1976, *Handelskwekerij Bier v. Mines de Potasse d'Alsace* (C-21/76, EU:C:1976:166).

<sup>280</sup> VON HEIN, J. *Protecting victims of cross-border torts under Article 7 No. 2 Brussels Ibis: Towards a more differentiated and balanced approach*. In: BONOMI, A.; ROMANO, G. P. *Yearbook of Private International Law Vol. XVIII - 2014/2015*. Kolín: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2016, s. 243.

neodehrál „více“ v jednom státě než jiném a soudy obou států jsou tak k projednání daného případu stejně způsobilé.<sup>281</sup>

V dalších rozhodnutí SDEU bylo toto pravidlo opakovaně potvrzeno a nebylo z jeho strany nikdy zpochybněno,<sup>282</sup> došlo ovšem k jeho upřesnění pro specifické delikt ní skutkové podstaty.<sup>283</sup> Z této judikatury vyplývá, že se místo, kde došlo ke škodné události ve smyslu ustanovení čl. 7 odst. 2 Nařízení Brusel I bis, může lišit v závislosti na povaze práva, které bylo údajně porušeno.<sup>284</sup> Jinak bude kvalifikováno místo škodné události v případech porušení práv duševního vlastnictví,<sup>285</sup> jinak v případě porušení práv hospodářské soutěže.<sup>286</sup> Zcela specifická a bohatá je judikatura SDEU k výkladu pojmu škodné události pro oblast náhrady škody vyplývající z porušení osobnostních práv, která bude předmětem praktické části této práce.

Z dalších ustanovení o zvláštní příslušnosti uvedených v čl. 7 Nařízení Brusel I bis, na které se lze odvolávat při podání žaloby vyplývající z mimosmluvní odpovědnosti, lze jmenovat např. ustanovení o adhezním řízení dle čl. 7 odst. 3<sup>287</sup> či o pobočce dle čl. 7 odst. 5 nařízení.<sup>288</sup>

---

<sup>281</sup> GONZÁLES, J. C. *Distance Torts: The Mines de Potasse decision forty years on*. In: BONOMI, A.; ROMANO, G. P. *Yearbook of Private International Law Volume 18 (2016/2017)*. Kolín: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2017, s. 26.

<sup>282</sup> Z nejnovějších rozsudků SDEU viz např. rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 9. 7. 2020, Verein für Konsumenteninformation v. Volkswagen AG (C-343/19, EU:C:2020:534), bod 23.

<sup>283</sup> ROZEHNALOVÁ, N.; DRLIČKOVÁ, K.; KYSELOVSKÁ T.; VALDHANS, J. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 205.

<sup>284</sup> Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 3. 10. 2013, Pinckney (C-170/12, EU:C:2013:635), bod 32.

<sup>285</sup> Srov. např. rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 19. 4. 2012, Wintersteiger (C-523/10, EU:C:2012:220) nebo rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 22. 1. 2015, Hejduk (C-441/13, EU:C:2015:28). Z literatury přehledně KYSELOVSKÁ, T. *Procesní a kolizní problematika práv k duševnímu vlastnictví se zaměřením na judikaturu Soudního dvora EU*. Revue pro právo a technologie. 2013, č. 8, s. 19-27.

<sup>286</sup> Za všechny např. níže citované rozhodnutí *CDC Hydrogen Peroxide* či rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 5. 7. 2018, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533). Z literatury KYZLINKOVÁ, Š. *Konsekvence a rizika příslušnosti soudu ve sporech o náhradu škody ze zakázaných dohod*. Obchodněprávní revue. 2015, č. 10, s. 295-299.

<sup>287</sup> Podle tohoto ustanovení lze žalobu na náhradu škody způsobené jednáním, které je trestným činem podat u soudu, u něhož byla podána trestní obžalob – samozřejmě za předpokladu, že daný právní řád uplatnění občanskoprávního nároku v rámci řízení trestního umožňuje.

<sup>288</sup> Žalobu lze podle tohoto ustanovení podat u soudu místa pobočky žalovaného za předpokladu, že se jedná o spor vyplývající z jejího provozování. V tomto ohledu viz např. rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 5. 7. 2018, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533), ve kterém SDEU mj. vyložil právě pojem „spor vyplývající z provozování pobočky“ ve vztahu k delikt něprávním nárokům. V daném případě se jednalo o žalobu na náhradu škody údajně způsobené zneužitím dominantního postavení. Podle názoru soudu lze v případě takového jednání místní příslušnost soudu založit na ustanovení čl. 5 odst. 5 Nařízení Brusel I pouze v případech, kdy daná pobočka dominantního podniku měla skutečný a významný podíl na takovém zneužívajícím jednání – tedy zda např. skutečně

Specifickým typem zvláštní příslušnosti jsou příslušnosti procesního charakteru, jako jsou společné a vzájemné žaloby uvedené v ustanoveních čl. 8 Nařízení Brusel I bis.<sup>289</sup> I tato ustanovení samozřejmě mohou být využita k založení příslušnosti soudu pro projednání nároku vyplývajícího z deliktní odpovědnosti.

Kupříkladu na základě čl. 8 odst. 1 Nařízení Brusel I bis, který umožňuje žalovat více osob najednou v případech, kdy jsou předmětné právní nároky spojeny tak úzce, že je účelné je projednat a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí v oddělených řízeních, byla podána žaloba ve známém rozhodnutí SDEU ve věci *CDC Hydrogen Peroxide*.<sup>290</sup> V tomto případě se jednalo o občanskoprávní nároky na náhradu škody požadované po několika účastnících protiprávní kartelové dohody s bydlištěm v různých členských státech. Podle výkladu SDEU ustanovení čl. 8 odst. 1 Nařízení Brusel I bis umožňuje podání takové společné žaloby u soudů místa bydliště jednoho ze žalovaných, nezbytnou podmínkou nicméně zůstává, aby i ostatní žalovaní měli svá bydliště na území některého členského státu.<sup>291</sup>

#### 3.1.4.3. Výlučná příslušnost

Ustanovení o příslušnosti výlučné podle čl. 24 Nařízení Brusel I bis souvisí s problematikou mimosmluvních závazků spíše jen okrajově, představují ovšem natolik důležitou součást této úpravy, že je vhodné je na tomto místě alespoň stručně zmínit.

Ustanovení o výlučné příslušnosti mají absolutní přednost před všemi ostatními druhy příslušnosti – pokud soud, u kterého bylo zahájeno řízení, zjistí, že soudy jiného členského státu jsou výlučně příslušné k projednání předmětné žaloby, musí dle čl. 27

---

nabízení a uplatňovala tvrzené predátorské ceny a zda byl její podíl na tomto jednání dostatečně významný, aby mohl být považován za úzce související se sporem.

<sup>289</sup> ROZEHNALOVÁ, N.; DRLIČKOVÁ, K.; KYSELOVSKÁ T.; VALDHANS, J. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 185.

<sup>290</sup> Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 21. 5. 2015, *Cartel Damage Claims Hydrogen Peroxide SA (C-352/13, EU:C:2015:335)*. V daném rozhodnutí nebyla primárně řešena otázka, zda spolu uplatňované nároky dostatečně souvisí ve smyslu čl. 6 odst. 1 Nařízení Brusel I (dnešní čl. 8 odst. Nařízení Brusel I bis), ale zda jeho uplatnění brání skutečnost, že žaloba byla podána u bydliště soudu toho ze žalovaných, vůči kterému později došlo ke zpětvzetí žaloby. SDEU vyjádřil názor, že samotná skutečnost zpětvzetí žaloby jeho použití nebrání, ledaže by byla prokázána existence tajné dohody mezi žalobcem a uvedeným spolužalovaným uzavřené s cílem uměle vytvořit nebo zachovat podmínky pro použití uvedeného ustanovení v době podání této žaloby. Podrobně k tomuto rozhodnutí např. WURMNEST, W. *International jurisdiction in competition damages cases under the Brussels I Regulation: CDC Hydrogen Peroxide*. *Common Market Law Review*, 2016. Vol. 53, Issue 1, s. 225–248.

<sup>291</sup> Z české judikatury obdobně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2020, sp. zn. 30 Cdo 4162/2019.

Nařízení Brusel I bis i bez návrhu prohlásit, že není soudem příslušným. Nerespektování ustanovení o výlučné příslušnosti pak může vést i odepření uznání a výkonu rozhodnutí podle čl. 45 odst. 1 písm. e).

Záležitosti, u kterých je dána výlučná příslušnost soudů určitého členského státu, jsou v čl. 24 Nařízení Brusel I bis vyjmenovány taxativně a jak již bylo uvedeno výše, uplatní se bez ohledu na bydliště stran. Spojení s teritoriem EU je totiž dáno jinými faktory, než je bydliště žalovaného<sup>292</sup> – jde často o oblasti, které úzce souvisí s otázkou suverenity daného státu<sup>293</sup> a které jsou v daném státě regulovány kogentními normami.<sup>294</sup>

Mezi takové záležitosti patří dle názoru evropského zákonodárce řízení o věcných právech a nájmu k nemovitostem, o platnosti založení, nulitě nebo zrušení společností, řízení o platnosti zápisu do veřejných rejstříků a řízení, jejichž předmětem je zápis nebo platnost patentů, ochranných známek a dalších průmyslových práv.

U těchto záležitostí se s mimosmluvními závazkovými vztahy opravdu tak často nesetkáme, existují ale i rozhodnutí SDEU, ve kterých se soud tohoto tématu dotkl alespoň okrajově. Jde většinou o rozhodnutí, ve kterých SDEU negativně vymezil rozsah působnosti čl. 24<sup>295</sup> a přitom se implicitně vyjádřil i k povaze dané žaloby jako věci deliktní ve smyslu čl. 7 odst. 2 Nařízení Brusel I bis.

Tak tomu např. bylo v rozhodnutí *Land Oberösterreich proti ČEZ a.s.*<sup>296</sup>, kdy se jednalo o žalobu na zdržení se imisí podanou spolkovou zemí Horní Rakousy (*Land Oberösterreich*) proti české společnosti ČEZ a.s. Podle názoru této spolkové země byly pozemky v jejím vlastnictví zasaženy účinky ionizujícího záření vyvolaného provozem jaderné elektrárny Temelín – toto záření pak mělo představovat imise a žalobou podanou k rakouským soudům se tato spolková země domáhala jejich zabránění. V řízení následně vyvstala otázka, zda lze uvedené řízení považovat za „řízení, jejichž předmětem jsou

---

<sup>292</sup> ROZEHNALOVÁ, N.; DRLIČKOVÁ, K.; KYSELOVSKÁ T.; VALDHANS, J. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 235.

<sup>293</sup> MANKOWSKI, P. In: RAUSCHER, T. *Europäisches Zivilprozess - und Kollisionsrecht: EuZPR/EuIPR; Kommentar. Band I, Brüssel Ia-VO*. 4. vydání. Kolín: Otto Schmidt, 2016, s. 622. Shodně i stanovisko generálního advokáta Madura ze dne 11. 1. 2006, *Land Oberösterreich proti ČEZ a.s.* (C-343/04, EU:C:2006:13), bod 39 a pozn. pod čarou 31-33.

<sup>294</sup> De LIMA PINHEIRO, L. In: MAGNUS, U.; MANKOWSKI, P. *Brussels I bis Regulation – Commentary*. Mnichov: Otto Schmidt, 2016, s. 561.

<sup>295</sup> Vzhledem k tomu, že ustanovení o výlučné příslušnosti představuje výjimku z obecných pravidel o příslušnosti, musí být vykládána restriktivně. Viz např. rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 13. 10. 2005, *Brigitte a Marcus Klein proti Rhodos Management Ltd.* (C-73/04, EU:C:2005:607), body 14-15 a zde citovaná judikatura.

<sup>296</sup> Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 18. 5. 2006, *Land Oberösterreich proti ČEZ a.s.* (C-343/04, EU:C:2006:330).

věcná práva k nemovitostem“ ve smyslu ustanovení o výlučné příslušnosti čl. 18 Bruselské úmluvy (názor zastávaný žalobkyní) či jde o věc týkající se deliktní odpovědnosti ve smyslu ustanovení o příslušnosti zvláštní dle čl. 5 odst. 3 Bruselské úmluvy (názor zastávaný žalovanou). V řízení o předběžné otázce, která byla předkládajícím soudem položena pouze ve vztahu k výkladu ustanovení čl. 18 Bruselské úmluvy, SDEU rozhodl, že taková žaloba do působnosti tohoto článku nespadá. Vzhledem k tomu, že soud ve svém rozhodnutí výslovně odkázal na výše uvedené rozhodnutí ve věci *Bier v. Mines de Potasse d'Alsace*, je dovozováno, že žaloba na zdržení se imisí by spadala pod ustanovení o zvláštní příslušnosti ve smyslu čl. 7 odst. 2 Nařízení Brusel I bis.<sup>297</sup>

#### 3.1.4.4. Dohodnutá příslušnost

Vzhledem k významu principu autonomie vůle je v Nařízení Brusel I bis zvlášť upravena i příslušnost založená na dohodě stran. I když platí, že se s prorogačními dohodami setkáváme častěji u závazků smluvních, lze takovou dohodu o příslušnosti dle čl. 25 Nařízení Brusel I bis uzavřít samozřejmě i případě závazků mimosmluvních.<sup>298</sup> Podmínkou ovšem zpravidla je, aby byl tento druh sporu v prorogační dohodě výslovně uveden.

Ve výše citovaném rozhodnutí ve věci *CDC Hydrogen Peroxide* SDEU uvedl, že rozsah dohody o příslušnosti je omezen pouze na spory z právního vztahu v rámci kterého byla tato doložka uzavřena.<sup>299</sup> Žalovaní se v tomto případě neúspěšně dovolávali prorogačních doložek obsažených v kupních smlouvách uzavřených s některými z poškozených a které odkazovaly na „spory vzniklé v rámci smluvních vztahů“. Dle

---

<sup>297</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 31. Vymezení této žaloby jako nespádající pod působnost čl. 18 Bruselské úmluvy bylo o to důležitější, že ČR není a nebyla smluvním státem Bruselské úmluvy. Použití ustanovení o výlučné příslušnosti tak bylo jedinou možností, jak věc podřadit pod její působnost. Viz BŘÍZA, P. *ČEZ, a.s.: české jádro na rakouských zahrádkách aneb výlučná mezinárodní příslušnost civilních soudů podle čl. 16 Bruselské úmluvy*. *Jurisprudence*, 2006, č. 6, s. 52-53.

<sup>298</sup> Na rozdíl od českého procesního práva podle Nařízení Brusel I bis není podmínkou, aby byla prorogační dohoda uzavřena pouze ve věcech týkajících se vztahů mezi podnikateli vyplývajících z podnikatelské činnosti. Prorogační dohoda však podle čl. 25 odst. 4 nesmí být v rozporu s ustanoveními o ochraně slabší strany v čl. 15, 19 a 23 a ani jí strany nemohou vyloučit příslušnost soudů výlučné příslušných dle čl. 24 nařízení.

<sup>299</sup> Cílem tohoto požadavku je zabránit tomu, aby byla jedna strana překvapena tím, že určitému soudu budou přiděleny všechny spory, které vyvstanou ve vztazích, jež má se svým smluvním partnerem, a které mají původ v jiných vztazích než ve vztahu, v rámci kterého byla příslušnost soudu dohodnuta. Viz *CDC Hydrogen Peroxide*, bod 68 a zde citovaná judikatura.

názoru SDEU ovšem obdobný abstraktní odkaz nezahrnuje spory týkající se deliktní odpovědnosti – v daném případě takové, která smluvnímu partnerovi údajně vznikla z důvodu jeho chování v souladu s protiprávní kartelovou dohodou. Poškozený podnik totiž nemohl takový spor rozumně předvídat v okamžiku, kdy s uvedenou doložkou souhlasil, neboť k tomuto datu o protiprávní kartelové dohodě, na které se jeho smluvní partner podílel, nevěděl – na uvedený spor tedy nelze nahlížet tak, že má původ ve smluvních vztazích.<sup>300</sup>

Z pohledu následné judikatury je zajímavý i názor SDEU vyslovený v témže rozhodnutí v bodě 71, podle kterého by případná doložka mohla být v takovém případě účinnou, pouze pokud by výslovně odkazovala na spory, které se týkají odpovědnosti za porušení práva hospodářské soutěže. V rozhodnutí z roku 2018 ve věci *Apple Sales International*<sup>301</sup> se totiž SDEU od tohoto požadavku částečně odklonil. V daném případě prorogační doložka, které se dovolával žalovaný, sice také výslovně na spory týkající se odpovědnosti z porušení práva hospodářské soutěže neodkazovala, podle SDEU to ovšem nebránilo jejímu použití. Podle názoru soudu je totiž nutné rozlišovat, o jaké protisoutěžní jednání se jedná – zda o účast na protiprávní kartelové dohodě ve smyslu čl. 101 SFEU či o zneužití dominantního postavení dle čl. 102 SFEU. Zatímco totiž účast na kartelové dohodě v zásadě nemá přímou souvislost se smluvním vztahem mezi účastníkem této kartelové dohody a třetí osobou, na které se účinky této dohody projeví, u zneužití dominantního postavení se účinky protisoutěžního jednání ve smluvních vztazích, které podnik v dominantním postavení navazuje prostřednictvím smluvních podmínek, projevit mohou. Doložka o příslušnost sjednaná v distribuční dohodě se tak může vztahovat na protisoutěžní jednání dodavatele ve smyslu čl. 102 SFEU i přes to, že na takové spory výslovně neodkazuje.

Příslušnost ve věcech deliktní odpovědnosti lze založit i na pravidle tzv. tiché prorogace dle čl. 26 Nařízení Brusel I bis. Čl. 26 umožňuje založit příslušnost soudu jinak nepřislušného v případech, kdy se žalovaný řízení před tímto soudem účastní. To ovšem neplatí, pokud se žalovaný řízení účastní pouze proto, aby namítal nepřislušnost tohoto soudu či pokud je jiný soud příslušný výlučně podle čl. 24 Nařízení Brusel I bis.

---

<sup>300</sup> *CDC Hydrogen Peroxide*, body 68-70.

<sup>301</sup> Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 24. 10. 2018, *Apple Sales International* a další v. MJA (C-595/17, EU:C:2018:854).

Pravidlo tacitní příslušnosti má přednost jak před pravidly o ochraně slabší strany,<sup>302</sup> tak před prorogačními dohodami ve smyslu čl. 25 Nařízení Brusel I bis<sup>303</sup> - a to přes to, že nařízení výlučnost jurisdikční dohody presumuje.<sup>304</sup>

#### 3.1.4.5. Příslušnost ve věcech pojištění

Posledním, poněkud specifickým druhem příslušnosti dle Nařízení Brusel I bis, který připadá v úvahu při podání žaloby na náhradu újmy vyplývající z deliktní odpovědnosti a který je pro úplnost vhodné zmínit, je příslušnost ve věcech pojištění dle Oddílu 3 Nařízení Brusel I bis. Tento oddíl sice primárně obsahuje pravidla o příslušnosti pro žaloby mezi účastníky pojistné smlouvy, najdeme zde ale i pravidla pro tzv. přímé žaloby. Přímé žaloby umožňují poškozenému podat ve věcech pojištění odpovědnosti žalobu přímo proti pojistiteli škůdce, a to dokonce u i místa bydliště poškozeného.<sup>305</sup>

#### 3.1.4.6. Litispence a další obecná ustanovení k určování příslušnosti

Vedle pravidel o určování příslušnosti upravuje Nařízení Brusel I bis i několik otázek obecně souvisejících se určováním příslušnosti, mezi které patří ustanovení o

---

<sup>302</sup> Viz rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 20. 5. 2010, ČPP Vienna Insurance Group (C-111/09, EU:C:2010:290). V reakci na toto rozhodnutí došlo v Nařízení Brusel I bis oproti Nařízení Brusel I k určité změně, kdy byl k ochraně slabší strany přidáno ustanovení, podle kterého musí soud před uznáním své příslušnosti ověřit, že je žalovaný informován o svém právu namítat nepříslušnost soudu a o účincích jeho účasti či neúčasti na řízení. BŘÍZA, P.; GANTNER, F. *Změny v určování mezinárodní soudní příslušnosti v důsledku revize nařízení Brusel I*. Právní rozhledy. 2015, č. 15-16, s. 533-540.

<sup>303</sup> STAUDINGER, A. In: RAUSCHER, T. *Europäisches Zivilprozess - und Kollisionsrecht: EuZPR/EuIPR; Kommentar. Band I, Brüssel Ia-VO*. 4. vydání. Kolín: Otto Schmidt, 2016, s. 830-831, s poukazem na rozsudek Soudního dvora ze dne 24. 6. 1981, Elefant Schuh GmbH v. Jacqmain (C-150/80, EU:C:1981:148). Z novějších rozhodnutí např. rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 17. 3. 2016, Taser International (C-175/15, EU:C:2016:176), bod 23. SDEU v tomto rozsudku také potvrdil, že výše uvedené se uplatní i v případě dohod o příslušnosti soudů třetího – ie nečlenského – státu.

<sup>304</sup> Viz druhá věta prvního odstavce čl. 25 Nařízení Brusel I bis: „*Pokud se strany nedohodnou jinak, je tato příslušnost výlučná.*“ I když jsou tedy soudy příslušné na základě prorogační dohody příslušné „výlučně“, nemají před ustanoveními o tiché příslušnosti přednost – tu mají pouze soudy příslušné výlučně ve smyslu čl. 24 Nařízení Brusel I bis. V podrobnostech k otázce výlučnosti jurisdikčních dohod viz BŘÍZA, P. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 146-147.

<sup>305</sup> Viz ustanovení čl. 13 odst. 2 ve spojení s čl. 11 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel I bis, které dle výkladu SDEU v rozsudku ze dne 13. 12. 2007, FBTO Schadeverzekeringen (C-463/06, EU:C:2007:792) opravňují poškozeného k podání žaloby přímo proti pojistiteli u soudu místa jeho bydliště za předpokladu, že je takováto přímá žaloba přípustná a má-li pojistitel bydliště na území některého členského státu. V podrobnostech srov. velmi kriticky JAYME, E. *Der Klägergerichtsstand für Direktklagen am Wohnsitz des Geschädigten (Art. 11 Abs. 2 i.V.m. Art. 9 EuGVO): Ein Danaergeschenk des EuGH für die Opfer von Verkehrsunfällen*. In: KRONKE H.; THORN, K. *Grenzen überwinden – Prinzipien bewahren. Festschrift für Bernd von Hoffmann zum 70. Geburtstag*. Bielefeld: Verlag Ernst und Werner Gieseking, 2011, s. 657-663.

přezkoumání příslušnosti a přípustnosti (čl. 27-28), překážka litispendence a související řízení (čl. 29-34) a předběžná a zajišťovací opatření (čl. 35).

Z pohledu mimosmluvních závazkových vztahů jsou nepochybně nejzajímavější pravidla o litispendenci. I když je v tomto ohledu v odborné literatuře více věnována pozornost zejména vztahu mezi pravidly o litispendenci, prorogačními dohodami a problematice tzv. italského torpéda,<sup>306</sup> které s otázkou mimosmluvních závazkových vztahů souvisí jen velmi okrajově, problematika tzv. negativních určovacích žalob je jim naproti tomu velmi blízká. Otázka jejich povahy totiž byla předmětem rozhodnutí SDEU věci *Folien Fischer*<sup>307</sup> a úzce souvisí i s otázkou litispendence.

Ve sporu předcházejícímu řízení před SDEU šlo o údajné protisoutěžní jednání švýcarských společností Folien Fischer a Fofitec, kterého se dle tvrzení italské společnosti Ritrama (podnikající ve stejném oboru výroby fólií) měly dopustit svou distribuční politikou a odmítáním poskytnutí licence této společnosti. V tomto ohledu se na ně společnost Ritrama také obrátila dopisem, v reakci na který podaly obě švýcarské společnosti k německým soudům negativní určovací žalobu (*negative Feststellungsklage*), ve které se mj. domáhaly soudního určení neexistence jejich deliktů odpovědnosti v oblasti hospodářské soutěže. Po podání této negativní určovací žaloby podala společnost Ritrama k italským soudům žalobu na plnění, ve které se domáhala náhrady škody jí způsobené protiprávním jednáním obou švýcarských společností.

V řízení před německými soudy následně vyvstala otázka, zda může být žaloba, ve které se žalobce domáhá určení toho, že není deliktů odpovědný, resp. že k deliktů jednání nedošlo, považována za žalobu ve věcech týkajících se deliktů odpovědnosti dle čl. 5 odst. 3 Nařízení Brusel I. Právě na základě tohoto ustanovení totiž byla negativní určovací žaloba k německým soudům podána, německé soudy nižší instance ovšem svou příslušnost odmítly a věc následně dospěla až k BGH, který se s touto otázkou obrátil na SDEU.

---

<sup>306</sup> Za všechny např. BOGDAN, M. *Zneužití litispendence pomocí italského torpéda*. Acta Universitatis Carolinae. Iuridica. 2008, s. 21-26 či KENNY, D.; HENNIGAN, R. *Choice-of-court agreements, the Italian Torpedo, and the Recast of the Brussels I Regulation*. International and Comparative Law Quarterly, 2015, Vol. 64, Issue 1, s. 197-209. Bylo to právě ve vztahu k pravidlům o litispendenci a prorogačním dohodám, ve kterých doznalo Nařízení Brusel I bis řady změn oproti Nařízení Brusel I, viz BRÍZA, P.; GANTNER, F. *Změny v určování mezinárodní soudní příslušnosti v důsledku revize nařízení Brusel I*. Právní rozhledy. 2015, č. 15-16, s. 533-540.

<sup>307</sup> Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 25. 10. 2012, Folien Fischer a Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664).



SDEU vyjádřil názor, že pouhá skutečnost, že při podání negativní určovací žaloby dochází k převrácení úloh procesních stran (neboť žalobce je potenciálním dlužníkem pohledávky založené na deliktním jednání, zatímco žalovaný je údajným poškozeným tímto jednáním), neznamená, že pravidla pro určení příslušnosti dle čl. 5 odst. 3 nařízení nelze použít. Důsledkem tohoto konstatování pak nebylo pouze rozšíření působnosti čl. 5 odst. 3 Nařízení Brusel I, resp. čl. 7 odst. 2 Nařízení Brusel I bis, ale i otevření dalších možností pro využití (či zneužití) pravidla litispendence. Skutečnost, že negativní určovací žaloby a žaloby na plnění obecně mohou představovat „řízení v téže věci mezi týmiž stranami“ ve smyslu čl. 27 Nařízení Brusel I byla SDEU judikována již před rozhodnutím ve věci *Folien Fischer*,<sup>308</sup> možnost podání negativní určovací žaloby na základě ustanovení o zvláštní příslušnosti čl. 5 odst. 3 Nařízení Brusel I však byla do té doby národním soudy zpravidla odmítána, a to právě s poukazem na možné zneužití pravidel o litispendenci prostřednictvím „torpédování“ žaloby na plnění podané u jiného soudu.<sup>309</sup>

Jak totiž konstatoval ve svém stanovisku generální advokáta Jääskinen, zvyšuje takový výklad čl. 5 odst. 3 Brusel I nebezpečí maření či sabotáže řízení ze strany osob potenciálních škůdců, neboť jim poskytuje možnost zahájit řízení před jiným soudem, než je soud bydliště žalovaného<sup>310</sup> Jak ovšem správně uvádí Mankowski, vypořádání se problematikou torpédování musí probíhat na úrovni čl. 29 Nařízení Brusel I bis, nikoliv v rámci výkladu jeho čl. 7 odst. 2.<sup>311</sup>

### 3.1.5. Pravidla pro uznání a výkon rozhodnutí

Po rozsáhlém výkladu k pravidlům určování mezinárodní příslušnosti obsažených v Nařízení Brusel I bis se nyní zaměříme na druhou oblast úpravy tohoto dvojitého instrumentu – tedy na oblast uznání a výkonu rozhodnutí.

---

<sup>308</sup> GEBAUER, M., *Lis Pendens, Negative Declaratory-Judgment Actions and the First-in-Time Principle*. In: GOTTSCHALK, E.; MICHAELS, R.; RUHL, G.; von HEIN, J. *Conflict of Laws in a Globalized World*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, s. 90. Srov. ovšem velmi kriticky SACK, R. *Negative Feststellungsklagen und Torpedos*. Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht. 2018, Heft 9, s. 893-897, ve kterém se Sack oproti takovému výkladu čl. 29 Nařízení Brusel I bis vyhrazuje.

<sup>309</sup> GEBAUER, M. *Negative Feststellungsklage am Gerichtsstand der unerlaubten Handlung*, Zeitschrift für Europäisches Privatrecht, 2013, Heft 4, s. 874.

<sup>310</sup> Stanovisko generálního advokáta Jääskinen z dne 19. 4. 2012, *Folien Fischer a Fofitec* (C-133/11, EU:C:2012:226), bod 70.

<sup>311</sup> MANKOWSKI, P. In: MAGNUS, U.; MANKOWSKI, P. *Brussels I bis Regulation – Commentary*. Mnichov: Otto Schmidt, 2016, s. 266.

Jde o zcela zásadní oblast, která ostatně stála na počátku evropské úpravy mezinárodního práva soukromého vůbec. Již výše uvedený čl. 220 Smlouvy o založení Evropského hospodářského prostoru, na základě kterého byla přijata i Bruselská úmluva, měl za cíl umožnit smlu státům koordinaci právě v oblasti vzájemného uznání a výkonu soudních rozhodnutí.<sup>312</sup> Lze tedy souhlasit s názorem, že důvodem přijetí Bruselské úmluvy byla více než unifikace pravidel pro určení mezinárodní příslušnosti právě unifikace pravidel pro pohyb soudních rozhodnutí mezi členskými státy.<sup>313</sup>

Jak již bylo naznačeno výše, uplatní se ustanovení o uznání a výkonu rozhodnutí Nařízení Brusel I bis na rozdíl od ustanovení o příslušnosti pouze na vztahy intra-unijní, protože na jejích základě jsou uznávána a vykonávána rozhodnutí vydaná v členském státě EU. Rozhodnutí vydané v nečlenském státě tak na základě ustanovení Nařízení Brusel I bis uznat a vykonat nelze. Na druhou stranu je skutečnost, že jde o rozhodnutí jiného členského státu, jediným relevantním mezinárodně-unijním prvkem, který pro účely uznání a výkonu požaduje. Je tak zcela nepodstatné, zda bylo rozhodnutí vydáno proti osobě, která nemá bydliště ve členském státě<sup>314</sup> (tedy obecná podmínka pro *zahájení řízení* podle Nařízení Brusel I bis, i s případnými výjimkami uvedenými výše), zda byla mezinárodní příslušnost soudu založena na unijních pravidlech či zda dokonce šlo o rozhodnutí vydané v ryze vnitrostátním sporu.<sup>315</sup>

Pokud jde o samotný proces uznání a výkonu rozhodnutí, je třeba zdůraznit, že úprava obsažená v Nařízení Brusel I bis je úpravou velmi liberální.<sup>316</sup> Rozhodnutí členských států jsou podle čl. 36 Nařízení Brusel I bis v jiných státech uznávána bez dalšího, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení. To samé platí i pro výkon rozhodnutí podle čl. 39 nařízení.

Právě opuštění požadavku na tzv. *exequatur*, neboli zvláštní řízení o prohlášení o vykonatelnosti, představovalo jednu z nejvýznamnějších změn, které Nařízení Brusel I

---

<sup>312</sup> FIORINI, A. *The Evolution of European Private International Law*. International and Comparative Law Quarterly. 2008, Cambridge University Press, Vol. 57, Issue 4, s. 970. Obdobně je princip vzájemného uznávání soudních rozhodnutí akcentován i v soudobém primárním evropském právu – viz čl. 67 odst. 4 SFEU.

<sup>313</sup> ROZEHNALOVÁ, N.; DRLIČKOVÁ, K.; KYSELOVSKÁ T.; VALDHANS, J. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 256.

<sup>314</sup> Viz odrážka (27) Preambule k Nařízení Brusel I bis.

<sup>315</sup> ROZEHNALOVÁ, N.; DRLIČKOVÁ, K.; KYSELOVSKÁ T.; VALDHANS, J. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 259.

<sup>316</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 119.

bis oproti Nařízení Brusel I přineslo.<sup>317</sup> Příčinou tohoto velmi volného režimu uznávání a výkonu je vzájemná důvěra při výkonu spravedlnosti v rámci EU, v důsledku které by rozhodnutí vydaná soudy jiného členského státu měla být v podstatě považována za rozhodnutí vydaná v dožádaném členském státě.<sup>318</sup>

I tento liberální přístup má ovšem své meze, díky kterým nelze hovořit o tom, že by rozhodnutí členských států byla uznávána či vykonávána v jiných členských státech zcela automaticky. Díky existenci korekčních mechanismů, jako jsou důvody pro odepření uznání a výkonu rozhodnutí, panují i nadále mezi rozhodnutími vydanými ve státě uznání a výkonu a rozhodnutími vydanými v jiném členském státě v praxi jisté rozdíly.

#### 3.1.5.1. Důvody pro odepření uznání a výkonu

Důvody pro odepření uznání a výkonu rozhodnutí jsou stanoveny v čl. 45 Nařízení Brusel I bis. Jsou jimi zjevný rozpor s veřejným pořádkem, nepravdivost v řízení, překážka *res iudicata* a rozpor s ustanoveními o příslušnosti Nařízení Brusel I bis o výlučné příslušnosti a o ochraně slabší strany.<sup>319</sup> Tyto důvody jsou stanoveny taxativně,<sup>320</sup> jejich výklad musí být restriktivní<sup>321</sup> a mohou vést k odepření uznání nebo

<sup>317</sup> V podrobnostech viz BŘICHÁČEK, T. *Změny v obecném režimu uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v civilních věcech v EU*. Právní rozhledy. 2013, č. 5, s. 165-171 nebo SCHRAMM, D. *Enforcement and the abolition of exequatur under the 2012 Brussels I Regulation*. In: BONOMI, A.; VOLKEN, P. *Yearbook of Private International Law : Volume XV (2013/2014)*. Mnichov: sellier european law publishers, 2014, s. 143-174.

<sup>318</sup> Viz odrážka (26) Preambule k Nařízení Brusel I bis.

<sup>319</sup> Jak upozorňuje Pauknerová, oproti národní úpravě chybí ve výčtu důvodů pro odepření absence vzájemnosti – tedy důvod typicky obsažený v národních úpravách. Logicky je tomu tak z důvodu, že „vzájemnost“ je dána již samotnou existencí unifikované úpravy. PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 122.

<sup>320</sup> Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 13. 10. 2011, Prism Investments (C-139/10, EU:C:2011:653), bod 33. Je ovšem nutné rozlišovat mezi důvody pro odepření uznání a odepření výkonu. Zatímco odepření uznání je možné vždy pouze z důvodů uvedených v čl. 45 Nařízení Brusel I bis (viz odrážka (30) Preambule), čl. 41 odst. 2 umožňuje pro odepření či odklad výkonu i uplatnění důvodů podle vnitrostátního práva pod podmínkou, že tyto důvody nejsou neslučitelné s důvody uvedenými v čl. 45 nařízení. Toto pravidlo je vyjádřením principu, že Nařízení Brusel I bis pouze upravuje ty aspekty výkonu rozhodnutí, které souvisí s mezinárodním právem soukromým. Důvody pro odmítnutí výkonu, které by byly aplikovány i na čistě vnitrostátní rozhodnutí, Nařízení Brusel I bis nijak neupravuje a jejich uplatnění tak neomezuje. Pojem neslučitelnosti je tedy třeba vykládat tak, že půjde o jakoukoli překážku výkonu, která bude mít souvislost se zahraničním původem rozhodnutí. Naproti tomu za slučitelný důvod bude považována většina důvodů bránící výkonu rozhodnutí podle národního procesního práva, jako je dobrovolné splnění povinnosti stanovené dotčeným rozhodnutím. CUNIBERTI, G.; RUEDA, I. In: MAGNUS, U.; MANKOWSKI, P. *Brussels I bis Regulation – Commentary*. Mnichov: Otto Schmidt, 2016, s. 847.

<sup>321</sup> Striktní výklad důvodů pro odepření uznání a výkonu je dán tím, že představují překážku volného pohybu rozsudků mezi členskými státy – tedy jednoho z hlavních cílů této unijní úpravy. Viz rozsudek

výkonu pouze na návrh dotčené strany – soud je nemůže přezkoumávat z vlastní iniciativy.<sup>322</sup> Zároveň jsou však tyto důvody obligatorní – soud nemá v případě jejich existence možnost uvážení a musí uznání či výkon daného rozhodnutí odmítnout.<sup>323</sup> Za žádných okolností ovšem nesmí být v dožádaném členském státě rozhodnutí přezkoumáváno ve věci samé.<sup>324</sup> Každá z dotčených stran může také podle čl. 36 odst. 2 Nařízení Brusel I bis podat návrh na vydání rozhodnutí o neexistenci důvodů pro odepření uznání.

### 3.1.5.2. Výhrada veřejného pořádku

Nejobecnějším a v teorii i praxi hojně diskutovaným důvodem pro odepření uznání a výkonu rozhodnutí je zjevný rozpor s veřejným pořádkem dožádaného členského státu. Jak již bylo uvedeno výše, rozumíme pod pojmem „veřejný pořádek“ zpravidla základní hodnoty právního řádu, hodnoty morální i zásady státního a společenského zřízení, na kterých je nutné za všech okolností trvat.

V rámci revize Nařízení Brusel I bylo Komisí navrhováno, aby spolu s odstraněním *exequatur* byly odstraněny i stávající důvody pro odepření uznání a výkonu – pro odpor členských států právě s ohledem na navrhované odstranění výhrady veřejného pořádku k tomu však nedošlo.<sup>325</sup> Z toho je patrné, jak moc je možnost uplatnění výhrady veřejného pořádku při uznávání a výkonu rozhodnutí z jiných členských států i nadále pro členské státy EU důležitá.

Obsah veřejného pořádku ve smyslu čl. 45 odst. 1 písm. a) Nařízení Brusel I bis je stanoven národními právními řády – ostatně podle dikce daného ustanovení jde o „o veřejný pořádek dožádaného státu“. SDEU ve své judikatuře opakovaně zdůrazňuje, že mu sice nepřísluší vymezit obsah pojmu „veřejný pořádek členského státu“, přísluší mu ovšem kontrolovat meze, v jejichž rámci může soud členského státu tuto výhradu

---

Soudního dvora ze dne 28. 3. 2000, Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164), body 19, 21 a zde citovaná judikatura.

<sup>322</sup> Viz návětí čl. 45 Nařízení Brusel I bis: „Na návrh kterékoli dotčené strany (...)“.

<sup>323</sup> FRANCO, S. MAGNUS, U.; MANKOWSKI, P. *Brussels I bis Regulation – Commentary*. Mnichov: Otto Schmidt, 2016, s. 869.

<sup>324</sup> Čl. 52 Nařízení Brusel I bis. Z judikatury SDEU shodně např. rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 11. 5. 2000, Renault (C-38/98, EU:C:2000:225), bod 29.

<sup>325</sup> BŘICHÁČEK, T. *Změny v obecném režimu uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v civilních věcech v EU*. Právní rozhledy. 2013, č. 5, s. 165-171.

použit.<sup>326</sup> Možnost stanovení těchto vnějších limitů pak dává pojmu „veřejný pořádek“ i jistý komunitární dosah.<sup>327</sup>

Jako všechny výjimky z obecného pravidla musí být výhrada veřejného pořádku vykládána restriktivně a uplatnit ji lze pouze ve výjimečných případech.<sup>328</sup> Při respektování zákazu přezkumu cizího rozhodnutí ve věci samé musí zásah představovat opravdu zjevné porušení právního pravidla, které je v právním řádu dožádaného státu považované za zásadní nebo uznáváno za základní.<sup>329</sup>

Obecně lze rozlišit mezi dvěma aspekty veřejného pořádku – mezi procesním a hmotněprávním (*procedural and substantive public policy*).<sup>330</sup> U procesní kontroly jde o zjištění, zda uznávaný či vykonávaný rozsudek nebyl vydán v řízení, které bylo stíženo takovými vadami, které by byly v rozporu s procesním veřejným pořádkem dožádaného státu.<sup>331</sup> Typicky jde o porušení práva na obhajobu a práva na spravedlivý proces.

Právě o porušení těchto práv se jednalo v rozhodnutí SDEU ve známém případě *Krombach*,<sup>332</sup> ve kterém se obdobně jako ve věci *Sonntag* jednalo o uplatnění občanskoprávního nároku na náhradu škody v rámci trestního řízení, a proto je vhodné

---

<sup>326</sup> Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 23. 10. 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319), bod 47 a zde citovaná judikatura.

<sup>327</sup> BRODEC, J. *Pojem "evropský veřejný pořádek" v judikatuře Evropského soudního dvora a Ústavního soudu ČR*, Jurisprudence. 2006, č. 8, s. 9. Zda lze v tomto smyslu hovořit o „evropském veřejném pořádku“, není ovšem zcela jasné. Jak uvádí Kapitán, patří tato otázka mezi nejostřeji diskutovaná témata a ani v české teorii nepanuje v tomto ohledu shoda. Zatímco např. Brodec se ve výše citovaném článku přiklání k jeho existenci, Valdhans ve své monografii odmítá rozdělování veřejného pořádku na unijní a národní a autoři Bříza a Břicháček se svým komentáři stanoví k této otázce podstatně opatrněji, když pojem unijního veřejného pořádku označují za „snad prozatím příliš odvážný“. Srov. KAPITÁN, Z. *Teorie veřejného pořádku a kritéria jeho použití*. Časopis pro právní vědu a praxi. 2004, č. 3, s. 220, VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 61 a BŘICHÁČEK, T.; BŘÍZA, P. In: BŘÍZA, P.; BŘICHÁČEK, T. et al. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 33. Osobně se přikláním k názoru, že evropský veřejný pořádek nebo veřejný pořádek Unie nepochybně existuje a je nedílnou součástí veřejného pořádku vnitrostátního. Obdobně např. stanovisko generálního advokáta Szpunara ze dne 3. 3. 2015, Diageo Brands (C-681/13, EU:C:2015:471), bod 39.

<sup>328</sup> Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. 3. 2000, *Krombach* (C-7/98, EU:C:2000:164), bod 21.

<sup>329</sup> Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 28. 4. 2009, *Apostolides* (C-420/07, EU:C:2009:271)

<sup>330</sup> SCHRAMM, D. *Enforcement and the abolition of exequatur under the 2012 Brussels I Regulation*. In: BONOMI, A.; VOLKEN, P. *Yearbook of Private International Law: Volume XV (2013/2014)*. Mnichov: sellier european law publishers, 2014, s. 160-161, 163. Zde uvedené dělení však nesmí být směřováno s rozlišením mezi hmotněprávním a procesním *ordre public* ve smyslu oddělení kolizní problematiky od problematiky mezinárodního práva procesního, uváděné např. Bělohávkem - srov. BĚLOHLÁVEK, A.J. *Výhrada veřejného pořádku hmotněprávního a procesního ve vztazích s mezinárodním prvkem*. Právník. 2006, č. 11, ročník 145, s. 1267-1268.

<sup>331</sup> BRODEC, J. *Pojem "evropský veřejný pořádek" v judikatuře Evropského soudního dvora a Ústavního soudu ČR*, Jurisprudence. 2006, č. 8, s. 8.

<sup>332</sup> Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. 3. 2000, *Krombach* (C-7/98, EU:C:2000:164).

jej zde alespoň stručně zmínit. Německý občan pan Krombach byl ve Francii obžalován z trestného činu ublížení na zdraví s následkem smrti. I přes to, že mu byla řádně doručena trestní obžaloba, jejíž součástí byl i občanskoprávní nárok na náhradu škody uplatňovaný otcem oběti, se pan Krombach hlavního líčení ve Francii nezúčastnil a francouzský soud s ním vedl řízení jako s nepřítomným. V souladu s francouzským právem v rámci tohoto řízení nebyla umožněna účast ani jeho zplnomocněnému obhájci a pan Krombach byl v nepřítomnosti a bez zastoupení odsouzen k trestu odnětí svobody a náhradě škody. Otec oběti následně podal návrh na výkon rozhodnutí k německým soudům, přičemž vyvstala otázka, zda by výkon rozhodnutí neměl být v Německu odepřen proto, že obžalovanému nebyl umožněn výkon práva na obhajobu. BGH se v tomto ohledu obrátil na SDEU a ten tento názor potvrdil. Podle názoru SDEU bylo v daném případě porušeno právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 EÚLP, neboť jeho součástí je ve smyslu judikatury ESLP i právo na účinnou obhajobu advokátem.<sup>333</sup> Takové porušení tohoto základního práva je pak nepochybně v rozporu s veřejným pořádkem ve smyslu čl. 27 bodu 1 Bruselské úmluvy (dnešní čl. 45 Nařízení Brusel I bis) a dožádaný soud může výkon rozhodnutí odmítnout.<sup>334</sup>

U procesní výhrady veřejného pořádku je nutné zdůraznit, že jí podle čl. 45 odst. 3 Nařízení Brusel I bis není možné uplatnit pro případy porušení pravidel o příslušnosti. V čl. 45 odst. 1 písm. e) výslovně stanoví případy, kdy může nerespektování pravidel o příslušnosti vést k možnosti odepření uznání a výkonu rozhodnutí (již výše uvedená ustanovení o výlučné příslušnosti a o ochraně slabší strany) a tento výčet není možné uměle rozšiřovat s poukazem na výhradu veřejného pořádku.<sup>335</sup>

Hmotněprávní veřejný pořádek na rozdíl od procesního chrání hodnoty a zásady vyplývající z hmotného práva.<sup>336</sup> Uplatnění této výhrady ovšem bývá málokdy úspěšné, což bývá odůvodňováno zaprvé tím, že mezi právními řády jednotlivých členských států neexistují v oblasti občanských a obchodních až tak fundamentální rozdíly, které by

---

<sup>333</sup> Právě skutečnost, že se SDEU při výkladu limitů veřejného pořádku odvolal na EÚLP patří k nejzajímavějším aspektům tohoto rozhodnutí. V této souvislosti je vhodné zmínit i to, že předmětné řízení ve Francii bylo předmětem řízení i před ESLP, který porušení čl. 6 EÚLP také konstatoval. Viz rozsudek ESLP ze dne 13. 2. 2001, ve věci Krombach proti Francii, stížnost č. 29731/96.

<sup>334</sup> Viz i odrážka (29) Preambule k Nařízení Brusel I bis, kde je nemožnost obhajoby v případech rozhodnutí v občanskoprávním řízení vztahujícím se k trestnímu řízení vydané v její nepřítomnosti povinného zvláště uvedena jako důvod pro odepření výkonu.

<sup>335</sup> Z judikatury SDEU obdobně i *Krombach*, body 31-32.

<sup>336</sup> ROZEHNALOVÁ, N.; DRLIČKOVÁ, K.; KYSELOVSKÁ T.; VALDHANS, J. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 270.

mohly vést k narušení veřejného pořádku a zadruhé již uvedeným zákazem přezkumu ve věci samé, který možnost hmotněprávního přezkumu rozhodnutí dožádaným soudem podstatně omezuje.<sup>337</sup>

V tomto ohledu tak máme k dispozici několik rozhodnutí SDEU, která vymezují pojem „veřejného pořádku“ negativně. Z pohledu mimosmluvních závazkových poměrů je zajímavé rozhodnutí ve věci *Renault*,<sup>338</sup> ve kterém se jednalo mj. o náhradu škody způsobené údajným porušením práv duševního vlastnictví. Opět se jednalo o občanskoprávní nárok přiznaný v rámci trestního řízení ve Francii, který měl být vykonán v zahraničí, tentokrát v Itálii. Obžalovaná italská společnost Maxicar byla odsouzena za zločin padělání, neboť vyráběla náhradní díly do aut značky Renault v rozporu s exklusivními právy duševního vlastnictví společnosti Renault podle francouzského práva. Při řízení o výkonu občanskoprávního nároku na náhradu škody v Itálii bylo společností Maxicar namítáno, že francouzská úprava, která přiznává existenci takových exklusivních práv na náhradní díly, je v rozporu se zásadami Společenství o volném pohybu zboží a volné hospodářské soutěži, a proto i s veřejným pořádkem. SDEU ovšem v souladu se zásadou restriktivního výkladu pojmu veřejného pořádku uvedl, že v daném případě údajné porušení práva Společenství rozhodnutím francouzského soudu nebylo natolik zjevné, aby mohla být výhrada uplatněna.

Z novějších rozhodnutí SDEU, které pojem veřejného pořádku vymezují negativně, je velmi podnětné rozhodnutí ve věci *flyLAL-Lithuanian Airlines*.<sup>339</sup> V tomto případě šlo o uznání a výkon rozhodnutí litevského soudu o nařízení předběžných a zajišťovacích opatření v Lotyšsku, a to ve sporu o náhradu škody vyplývající z údajných porušení unijního práva hospodářské soutěže. Uvedená žaloba směřovala proti akciovým společnostem, jejichž akcionářem byl lotyšský stát. Žalovaní namítali, že uznání a výkon zajišťovacích opatření by byl v rozporu s veřejným pořádkem, neboť výše částky k zajištění byla poměrně značná a žalobce se nacházel v likvidaci, takže případné škody způsobené nařízením zajišťovacího opatření by zůstaly nenahrazeny. Dle jejich názoru by se tak nařízení předběžného opatření mohlo v konečném důsledku dotknout

---

<sup>337</sup> SCHRAMM, D. *Enforcement and the abolition of exequatur under the 2012 Brussels I Regulation*. In: BONOMI, A.; VOLKEN, P. *Yearbook of Private International Law: Volume XV (2013/2014)*. Mnichov: sellier european law publishers, 2014, s. 163-164.

<sup>338</sup> Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 11. 5. 2000, *Renault* (C-38/98, EU:C:2000:225)

<sup>339</sup> Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 23. 10. 2014, *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-302/13, EU:C:2014:2319).

hospodářských zájmů lotyšského státu, čímž by mohla být ohrožena i jeho bezpečnost. Není asi překvapivé, že s tímto názorem se SDEU neztotožnil a uvedl, že veřejný pořádek má za cíl chránit právní zájmy, které jsou vyjádřeny v právní normě, a nikoli zájmy čistě ekonomické.

## 3.2. Nařízení Řím II

Nařízení Řím II doplňuje unijní úpravu mimosmluvních závazkových vztahů obsaženou v Nařízení Brusel I bis z kolizního hlediska, neboť obsahuje pravidla pro určení rozhodného práva pro případy mimosmluvních závazkových vztahů občanského práva vykazujících spojení k právu různých států.

Nařízení Řím II bylo prvním unijním nařízením souhrnně unifikujícím kolizní normy.<sup>340</sup> Na rozdíl od Nařízení Brusel I bis či Nařízení Řím I nemělo nařízení Řím II svého předchůdce v žádné úmluvě. Proces přijímání nařízení byl poměrně komplikovaný, neboť v oblasti mimosmluvních závazků panují mezi členskými státy ještě větší rozdíly, než tomu je v případě závazků smluvních<sup>341</sup> a ne vždy se členskými státy podařilo dosáhnout při vyjednávání potřebného kompromisu. Zejména problematikou se ukázala kolizněprávní úprava osobnostních práv.<sup>342</sup> Jak si ukážeme níže, bylo ustanovení obsahující jeho úpravu nakonec z Nařízení Řím II zcela vypuštěno.

### 3.2.1. Časová působnost

Otázka časové působnosti Nařízení Řím II je poněkud méně komplikovaná než u Nařízení Brusel I bis, neboť ji není nutné vymezovat ve vztahu k případným právním předchůdcům.

Její úprava je obsažena v závěrečných ustanoveních Nařízení Řím II, konkrétně v čl. 31-32. Čl. 31 („Časová působnost“) stanoví, že Nařízení Řím II se „použije pro skutečnosti, jež vedou ke vzniku škody, ke kterým dojde po vstupu tohoto nařízení v platnost.“ Čl. 32 („Den použitelnosti“) uvádí, že se nařízení použije ode dne 11. 1. 2009.

---

<sup>340</sup> LEIBL, S.; LEHMANN, M. *Die neue EG-Verordnung über das auf außervertragliche Schuldverhältnisse anzuwendende Recht ("Rom II")*. Recht der Internationalen Wirtschaft. 2007, Heft 10, s. 721.

<sup>341</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 136.

<sup>342</sup> TICHÝ, L. *Nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 24.



Jak je patrné, pracují kolizní normy unijního původu s poněkud odlišnými pojmy, než na které jsme zvyklí z českého právního řádu. Zatímco u českých právních předpisů rozlišujeme mezi jejich platností a účinností, v Nařízení Řím II se stejně jako v Nařízení Řím I<sup>343</sup> setkáváme s pojmem „použitelnost“. Použitelností rozumíme určení momentu, od kterého se podle pravidel obsažených v dané kolizní normě určuje obligační statut.<sup>344</sup>

U Nařízení Řím II ovšem otázku jeho použitelnosti komplikuje to, že je uvedena v obou výše uvedených člancích, přičemž je v obou případech navázána na jinou skutečnost. Čl. 31 váže použitelnost Nařízení Řím II na den vstupu v platnost bez toho, aby bylo toto datum v nařízení samotném uvedeno,<sup>345</sup> v čl. 32 je naproti tomu výslovně stanoveno jako rozhodující datum 11. 1. 2009. Toto nedopatření pak musel výkladem vyřešit SDEU ve svém rozhodnutí ve věci *Homawoo*,<sup>346</sup> ve kterém uvedl, že vnitrostátní soud je povinen použít Nařízení Řím II pouze na skutečnosti, ke kterým došlo od 11. 1. 2009 a vedly ke vzniku škody. Výslovně také uvedl, že datum zahájení řízení o náhradu škody, jakož i datum určení rozhodného práva soudem, kterému byl spor předložen, nemá na vymezení časové působnosti Nařízení Řím II vliv.

Ve vztahu ke „skutečnosti, která vedla ke vzniku škody“ je vhodné uvést, že se jedná o původní skutečnost, ke které musí dojít po rozhodném datu. Následné škody, které vzniknou až po 11. 1. 2009, ale u kterých došlo k původní škodné události před tímto datem, tak působnost Nařízení Řím II založit nemohou.<sup>347</sup> V tomto ohledu je tak poněkud problematické posouzení děletrvajících škodných události (jako je např. působení imisí), které je z časového hlediska obtížné diferencovat.<sup>348</sup>

---

<sup>343</sup> Viz čl. 28 Nařízení Řím I – „*Toto nařízení se použije na smlouvy uzavřené ode dne 17. 12. 2009.*“

<sup>344</sup> KUTOVÁ, K. *Časová působnost předpisů upravujících oblast závazkových vztahů v právu EU*. Právní rozhledy. 2012, č. 6, s. 204-208. Kutová v tomto článku poukazuje na to, že výklad ustanovení o časové působnosti kolizních norem dále komplikuje skutečnosti, že to, co je v českém překladu dané normy označováno jako platnost, obsahově odpovídá institutu účinnosti. K pojmu použitelnosti v českém právu obsahový ekvivalent neexistuje.

<sup>345</sup> V případech, kdy v daném unijním předpisu chybí zvláštní ustanovení stanovící datum vstupu v platnost je toto datum určeno podle obecného pravidla zakotveného v čl. 297 odst. 1 třetím pododstavci SFEU. Nařízení Řím II bylo zveřejněno v Úředním věstníku Evropské unie dne 31. 7. 2007, a proto vstoupilo v platnost dvacátým dnem následujícím po jeho zveřejnění, tedy dne 20. 8. 2007.

<sup>346</sup> Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 17. 11. 2011, *Homawoo* (C-412/10, EU:C:2011:747).

<sup>347</sup> LEIBLÉ, S.; LEHMANN, M. *Die neue EG-Verordnung über das auf außervertragliche Schuldverhältnisse anzuwendende Recht ("Rom II")*. Recht der Internationalen Wirtschaft. 2007, Heft 10, s. 724.

<sup>348</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 184.

### 3.2.2. Věcná působnost

Stejně jako u Nařízení Brusel I bis je věcná působnost Nařízení Řím II vymezena v jeho čl. 1 a to jak pozitivně, tak negativně. Pozitivní vymezení je obsaženo v první větě prvního odstavce, podle které se nařízení vztahuje na mimosmluvní závazkové vztahy občanského a obchodního práva v případě kolize právních řádů.

Negativní vymezení nalezneme hned ve větě následující, podle které se naopak nevztahuje zejména na věci daňové, celní či správní ani na odpovědnost státu za jednání a opomenutí při výkonu státní moci (*acta iure imperii*).<sup>349</sup> Druhý odstavec čl. 1 taxativně vyjmenovává oblasti, které jsou z jeho působnosti vyňaty.<sup>350</sup> Mezi vyloučené oblasti patří např. mimosmluvní závazky vznikající v souvislosti se škodou z jaderné události<sup>351</sup> či mimosmluvní závazkové vztahy vyplývající z práva obchodních společností<sup>352</sup> a jak již bylo opakovaně naznačeno výše, i mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z narušení soukromí a osobnostních práv, včetně pomluvy.

Mimosmluvní závazky vznikající z narušení osobnostních práv přitom byly součástí původního návrhu nařízení vypracovaného Komisí. Podle čl. 6 návrhu mělo být

---

<sup>349</sup> V odřázcce (9) Preambule Nařízení Řím II je ve vztahu k nárokům vyplývajícím ze zásady *acta iure imperii* uvedeno, že by měly zahrnovat i nároky vznesené vůči osobám jednajícím jménem státu a odpovědnost za jednání orgánů veřejné moci, včetně odpovědnosti osob pověřených výkonem veřejné moci.

<sup>350</sup> „2. Z oblasti působnosti tohoto nařízení se vyjmají

a) mimosmluvní závazkové vztahy, které vyplývají z rodinných vztahů a vztahů považovaných rozhodným právem za vztahy se srovnatelnými účinky, včetně vyživovací povinnosti;

b) mimosmluvní závazkové vztahy, které vyplývají z majetkových vztahů mezi manželi nebo mezi osobami ve vztazích považovaných rozhodným právem za vztahy s účinkem srovnatelným s manželstvím a ze závětí a dědění;

c) mimosmluvní závazkové vztahy, které vyplývají ze směnek cizích a vlastních, šeků a jiných převoditelných cenných papírů, v rozsahu, v jakém závazky z těchto převoditelných cenných papírů vyplývají z jejich převoditelnosti;

d) mimosmluvní závazkové vztahy, které vyplývají z práva obchodních společností a jiných zapsaných nebo nezapsaných právnických osob a týkají se například vzniku, zápisem nebo jinak, způsobilosti k právům a právním úkonům, vnitřního uspořádání nebo rušení obchodních společností a jiných zapsaných nebo nezapsaných právnických osob, osobní odpovědnosti vedoucích osob a členů za závazky obchodní společnosti nebo právnické osoby a osobní odpovědnost auditorů vůči obchodní společnosti nebo jejím členům za zákonný audit účetních dokladů;

e) mimosmluvní závazkové vztahy, které vyplývají ze vztahů mezi zakladateli, správci a oprávněnými osobami dobrovolně vytvořeného trustu;

f) mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají v souvislosti se škodou z jaderné události;

g) mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z narušení soukromí a osobnostních práv, včetně pomluvy.“

<sup>351</sup> Otázka odpovědnost za jaderné škody je upravena hned ve dvou mezinárodních úmluvách – jde o již výše zmíněnou Vídeňskou úmluvu o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody a Pařížskou úmluvu ze dne 29. 7. 1960 o odpovědnosti vůči třetím stranám v oblasti jaderné energie.

<sup>352</sup> Uvedené vyloučené otázky budou spadat pod tzv. osobní statut společnosti. UNBERATH, H.; CZIUPKA, J. In: RAUSCHER, T. *Europäisches Zivilprozess – und Kollisionsrecht: EuZPR/EuIPR; Kommentar. Band III, Rom I-VO, Rom II-VO*. 4. vydání. Kolín: Otto Schmidt, 2016, s. 680.

rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy vyplývající z narušení soukromí a osobnostních práv (*violations of privacy and rights relating to the personality*) právo určené na základě základního pravidla (*lex loci damni infecti*), ledaže by použití tohoto práva bylo v rozporu se základními principy práva soudu ohledně svobody projevu a práva na informace. V takovém případě mělo být rozhodným právem právě *lex fori*. Právo na odpověď (*right of reply*) a obdobná opatření se dále měla řídit právem státu, kde měl svůj obvyklý pobyt provozovatel vysílání nebo vydavatel.<sup>353</sup> Vzhledem k převažujícím rozdílům v právní úpravě členských států a nemožnosti dosáhnout v tomto ohledu kompromisu však bylo nakonec Komisí rozhodnuto, že tato otázka bude z působnosti Nařízení Řím II zcela vyloučena.<sup>354</sup> V Nařízení Řím II pak v tomto ohledu zůstala pouze v čl. 30 odst. 2 povinnost Komise předložit Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru studii o situaci v oblasti práva rozhodného pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají v souvislosti s narušením soukromí a osobnostních práv.<sup>355</sup>

Ve vztahu k pozitivnímu vymezení pojmu mimosmluvního závazku je možné z velké míry odkázat na výklad v rámci této práce již poskytnutý. Pojem mimosmluvního závazkového vztahu podle Nařízení Řím II byl předmětem výkladu kapitoly 1.1.4., ohledně pojmu „vztahy obchodního a občanského práva“ panuje v odborné literatuře shoda, že – i vzhledem k povinnosti souladného výkladu opakovaně zmiňované výše – lze při jeho výkladu vycházet z judikatury SDEU k tomuto pojmu pro Nařízení Brusel I bis, resp. jeho právních předchůdců.<sup>356</sup> Pro připomenutí je však vhodné na tomto místě uvést, že v Nařízení Řím II je výslovně stanoveno, že pod mimosmluvní závazkové

---

<sup>353</sup> Důvodová zpráva Komise k návrhu Nařízení Řím II (*Proposal for a Regulation of the European Parliament and the Council on the law applicable to non-contractual obligations ("ROME II")*) /\* COM/2003/0427 final - COD 2003/0168, Explanatory Memorandum), s. 35.

<sup>354</sup> DICKINSON, A. *The Rome II Regulation: the law applicable to non-contractual obligations*. New York: Oxford University Press, 2008, s. 236.

<sup>355</sup> Tato *Studie Mainstrat* byla zveřejněna v únoru roku 2009. Viz Srovnávací studie k situaci v 27 členských státech ohledně určování rozhodného práva pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z narušení soukromí a osobnostních práv (*Comparative study on the situation in the 27 Member States as regards the law applicable to non-contractual obligations arising out of violations of privacy and rights relating to personality, JLS/2007/C4/028. Final Report*). Ve studii bylo opakovaně poukazováno na nevýhody vyplývající ze skutečnosti, že rozhodné právo není v této oblasti určováno na základě jednotných kolizních norem, nicméně i po jejím uveřejnění nepřijala Komise pro začlenění této otázky do věcné působnosti Nařízení Řím II zatím žádné kroky.

<sup>356</sup> DICKINSON, A. *The Rome II Regulation: the law applicable to non-contractual obligations*. New York: Oxford University Press, 2008, s. 149 či UNBERATH, H.; CZIUPKA, J. In: RAUSCHER, T. *Europäisches Zivilprozess – und Kollisionsrecht: EuZPR/EuIPR; Kommentar. Band III, Rom I-VO, Rom II-VO*. 4. vydání. Kolín: Otto Schmidt, 2016, s. 659.

vztahy a tedy jeho působnost patří i skutkové podstaty, které běžně kvalifikujeme jako kvazideliktů či kvazikontraktů – tedy předsmuvní odpovědnost, jednatelství bez příkazu a bezdůvodné obohacení.<sup>357</sup> Nařízení se dále vztahuje i na mimosmluvní závazkové vztahy, které pravděpodobně vzniknou<sup>358</sup> a výslovně zahrnuty jsou i mimosmluvní závazkové vztahy vyplývající z objektivní odpovědnosti.<sup>359</sup>

Poslední pozitivní podmínkou věcné působnosti Nařízení Řím II je to, že se musí jednat o případy vykazující poměr k právu různých států – jinak řečeno je podmínkou aplikace Nařízení Řím II existence mezinárodního prvku.<sup>360</sup> Jak již bylo uvedeno výše v kapitole 1.2, vyjádřil generální advokát Szpunar ve svém stanovisku ve věci *Vinyls Italia* názor, že pro aplikaci Nařízení Řím II není přeshraniční prvek vyžadován a lze jej použít i na čistě vnitrostátní situace, odehrávající se v rámci právního prostoru jednoho členského státu,<sup>361</sup> osobně však s tímto názorem nesouhlasím. Pokud je mi známo, tak SDEU se v žádném ze svých rozsudků v tomto smyslu nevyjádřil a i v odborné literatuře panuje shoda, že existence mezinárodního prvku podmínkou použitelnosti Nařízení Řím II bezpochyby je.<sup>362</sup> Poukázat lze v tomto ohledu i na text důvodové zprávy k Nařízení Řím II, která blíže vysvětluje termín „*conflicts of laws*“ z anglického znění čl. 1<sup>363</sup> a která jako případy „kolize právních řádů“ uvádí situace, které zahrnují jeden či více prvků,

---

<sup>357</sup> Viz článek 2 odst. 1 Nařízení Řím II.

<sup>358</sup> Viz článek 2 odst. 2 Nařízení Řím II. Podle Nařízení Řím II tak bude určeno právo rozhodné i pro žaloby na zdržení, jejichž cílem je zabránit jednání, které by mohlo vést ke vzniku škody. LEIBL, S.; LEHMANN, M. *Die neue EG-Verordnung über das auf außervertragliche Schuldverhältnisse anzuwendende Recht ("Rom II")*. *Recht der Internationalen Wirtschaft*. 2007, Heft 10, s. 723.

<sup>359</sup> Viz odrážka (11) Preambule Nařízení Řím II, poslední věta.

<sup>360</sup> ROZEHNALOVÁ, N.; DRLIČKOVÁ, K.; KYSELOVSKÁ T.; VALDHANS, J. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 137.

<sup>361</sup> Stanovisko generálního advokáta Szpunara ze dne 2. 3. 2017, *Vinyls Italia* (C-54/16, EU:C:2017:164), bod 104.

<sup>362</sup> Z české literatury srov. např. kromě výše citované publikace ROZEHNALOVÁ, N.; DRLIČKOVÁ, K.; KYSELOVSKÁ T.; VALDHANS, J. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 137 i TICHÝ, L. *Nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 39 či PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 184. Ze zahraniční literatury např. DICKINSON, A. *The Rome II Regulation: the law applicable to non-contractual obligations*. New York: Oxford University Press, 2008, s. 156-157 či UNBERATH, H.; CZIUPKA, J. In: RAUSCHER, T. *Europäisches Zivilprozess – und Kollisionsrecht: EuZPR/EuIPR; Kommentar. Band III, Rom I-VO, Rom II-VO*. 4. vydání. Kolín: Otto Schmidt, 2016, s. 657-658 nebo RAUSCHER, T. *Internationales Privatrecht: Mit Internationalem Verfahrensrecht*. 5. vydání. Heidelberg: C. F. Müller, 2017, s. 363.

<sup>363</sup> Anglické znění první věty čl. 1 Nařízení Řím II: „*This Regulation shall apply, in situations involving a conflict of laws, to non-contractual obligations in civil and commercial matters.*“

kteře jsou cizí domácímu právnímu řádu a mají za následek možnou aplikaci cizího práva.<sup>364</sup>

Již méně jasná je ovšem otázka, zda musí být tento prvek objektivní či může být i subjektivní – tedy daný pouze vůlí stran, např. volbou zahraničního práva či sudiště. V literatuře je tato otázka hojně diskutována v souvislosti s čl. 3 odst. 3 Nařízení Řím I,<sup>365</sup> který podle některých názorů připustil volbu cizího práva jako jediný přeshraniční prvek, i když ji omezil pouze na pozici hmotněprávní volnosti v rámci vnitrostátního práva.<sup>366</sup>

Vzhledem k tomu, že téměř stejnou formulaci jako v čl. 3 odst. 3 Nařízení Řím I obsahuje Nařízení Řím II ve svém čl. 14 odst. 2,<sup>367</sup> je otázka subjektivního mezinárodního prvku relevantní i pro věcnou působnost Nařízení Řím II. Pokud prozkoumáme názory české doktríny na čl. 3 odst. 3 Nařízení Řím I, zjistíme, že není jednotný. Zatímco Rozehnalová ve výše citovaném díle tuto možnost připouští,<sup>368</sup> a Trávníčková s ní výslovně souhlasí,<sup>369</sup> Bělohávek ji naopak naprosto odmítá a čl. 3 odst. 3 chápe jako zákaz subjektivní internacionalizace, tedy vyloučení autonomního ovlivnění kolizního statutu ve vztazích bez mezinárodního prvku.<sup>370</sup>

Osobně domnívám, že ať už se přikloníme ke kterékoli z těchto variant, byla výslovná úprava této otázky v čl. 3 odst. 3 Nařízení Řím I, a tedy i čl. 14 odst. 2 Nařízení

---

<sup>364</sup> „The proposed Regulation would apply to all situations involving a conflict of laws, i.e. situations in which there are one or more elements that are alien to the domestic social life of a country that entail applying several systems of law.“ Důvodová zpráva Komise k návrhu Nařízení Řím II (*Proposal for a Regulation of the European Parliament and the Council on the law applicable to non-contractual obligations ("ROME II")* /\* COM/2003/0427 final - COD 2003/0168, Explanatory Memorandum), s. 8.

<sup>365</sup> Čl. 3 odst. 3 Nařízení Řím I: „V případě, že všechny ostatní prvky pro situaci významné se v okamžiku volby nacházejí v jiné zemi než v zemi, jejíž právo bylo zvoleno, není volbou práva, kterou strany učinily, dotčeno použití ustanovení práva této jiné země, od nichž se nelze smluvně odchýlit.“

<sup>366</sup> ROZEHNALOVÁ, N. *Instituty českého mezinárodního práva soukromého*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 143.

<sup>367</sup> Čl. 14 odst. 2 Nařízení Řím II: „V případě, že se v okamžiku, kdy došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, nacházejí všechny prvky pro situaci významné v jiné zemi než v zemi, jejíž právo bylo zvoleno, není volbou práva, kterou strany učinily, dotčeno použití ustanovení práva této jiné země, od nichž se nelze smluvně odchýlit.“

<sup>368</sup> ROZEHNALOVÁ, N. *Instituty českého mezinárodního práva soukromého*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 143. Srov. ovšem TRÁVNÍČKOVÁ S. *Mezinárodní prvek v mezinárodním právu soukromém*. In: ROZEHNALOVÁ, N.; KYSELOVSKÁ, T. a kolektiv. *K některým vývojovým otázkám mezinárodního práva soukromého*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2013, s. 139, která při prezentaci názorů Rozehnalové vyjádřeném na tuto problematiku v jejich dřívějších dílech shrnuje, že zatímco v Římské úmluvě byla volba práva ve vnitrostátním vztahu připuštěna, v Nařízení Řím I již tomu tak není.

<sup>369</sup> TRÁVNÍČKOVÁ S. *Mezinárodní prvek v mezinárodním právu soukromém*. In: ROZEHNALOVÁ, N.; KYSELOVSKÁ, T. a kolektiv. *K některým vývojovým otázkám mezinárodního práva soukromého*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2013, s. 140.

<sup>370</sup> BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I. Komentář. I. Díl*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 594.

Řím II ze strany evropského zákonodárce vhodnou volbou. Je dobře známým faktem, že jejich výsledná podoba byla výsledkem kompromisu mezi *common law* pojetím, které zásadně volbu práva i bez objektivního prvku dovoluje a pojetím kontinentálním, které tuto možnost zpravidla nepřipouští.<sup>371</sup> Podle mého názoru představuje tato úprava šalamounské řešení, kdy umožnění takto omezené volby vylučuje díky svému výslovnému zakotvení do úpravy obou nařízení jakékoli pochybnosti, které by jinak mohly s ohledem na otázku relevantnosti subjektivního mezinárodního prvku vyvstat. Kdyby totiž výslovná úprava chyběla, šlo by zcela jistě argumentovat, že i subjektivní přeshraniční prvek vede ke „kolizi právních řádů“ a stranám by tak bylo umožněno vyhnout se aplikaci kogentních ustanovení jejich práva. Díky přijatému řešení je postaveno najisto, že i v případech čistě vnitrostátních nebude mít volba cizího práva širší dopad než jakákoli jiná, stranami domluvená odchylka od dispozitivních norem daného právního řádu a role subjektivního mezinárodního prvku je tak podstatně limitována.

Ve chvíli, kdy je pro aplikaci Nařízení Řím II nutné, aby daný vztah vykazoval spojení k právu různých států, vyvstává stejně jako u Nařízení Brusel I bis otázka, zda musí být tyto „různé státy“ státy unijní, přičemž i v tomto případě je nutné na tuto otázku odpovědět záporně. Pro použitelnost Nařízení Řím II tedy postačí, pokud daný mimosmluvní závazek vykazuje vztah k právu členského státu a státu třetího.<sup>372</sup> Členským státem se pak rozumí všechny členské státy EU kromě Dánska.<sup>373</sup> Stejně tak není rozhodující, zda je právo rozhodné určené podle kolizních norem obsažených v Nařízení Řím II právem členského státu. V čl. 3 je totiž výslovně zakotven tzv. princip univerzality,<sup>374</sup> když tento článek uvádí, že: „*právo určené na základě tohoto nařízení se použije bez ohledu na to, zda je právem některého z členských států.*“

---

<sup>371</sup> VON HEIN, J. In: RAUSCHER, T. *Europäisches Zivilprozess – und Kollisionsrecht: EuZPR/EuIPR; Kommentar. Band III, Rom I-VO, Rom II-VO.* 4. vydání. Kolín: Otto Schmidt, 2016, s. 172. Obdobně i TRÁVNÍČKOVÁ S. *Mezinárodní prvek v mezinárodním právu soukromém.* In: ROZEHNALOVÁ, N.; KYSELOVSKÁ, T. a kolektiv. *K některým vývojovým otázkám mezinárodního práva soukromého.* 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2013, s. 142-143 či BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I. Komentář. I. Díl.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 624, který výsledný kompromis označuje jako „úlitbu multilegálnímu prostředí komunitárního práva.“

<sup>372</sup> UNBERATH, H.; CZIUPKA, J. In: RAUSCHER, T. *Europäisches Zivilprozess – und Kollisionsrecht: EuZPR/EuIPR; Kommentar. Band III, Rom I-VO, Rom II-VO.* 4. vydání. Kolín: Otto Schmidt, 2016, s. 637.

<sup>373</sup> Viz čl. 1 odst. 4 Nařízení Řím II. Ke specifickému postavení Dánska viz kapitola 2.1.

<sup>374</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 185.

### 3.2.3. Prostorově personální působnost

S principem univerzality úzce souvisí i otázka prostorové působnosti Nařízení Řím II.<sup>375</sup> Na rozdíl od Nařízení Brusel I bis, jehož aplikace je (zpravidla)<sup>376</sup> podmíněna bydlištěm žalovaného v členském státě, Nařízení Řím II obdobné personální omezení neobsahuje.

Jako přímo použitelná unijní norma bude bez dalšího aplikováno soudy členských států (kromě Dánska) pokaždé, kdy bude daný případ spadat do jeho věcné a časové působnosti vymezené výše, bez ohledu na bydliště, obvyklý pobyt či státní příslušnost účastníků daného mimosmluvního závazkového poměru. Ve chvíli, kdy budou k rozhodnutí mezinárodně příslušné soudy členského státu EU, bude Nařízení Řím II aplikováno přednostně před autonomními kolizními normami.

### 3.2.4. Struktura určování rozhodného práva podle Nařízení Řím II

Poté, co jsme si detailně představili působnost Nařízení Řím II, můžeme přikročit k rozboru jeho samotných pravidel k určení rozhodného práva.

Jak již bylo připomenuto výše, obsahuje Nařízení Řím II kolizní normy jak pro určení rozhodného práva pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z civilních deliktů (čl. 4-9 v kapitole II Nařízení Řím II), tak pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z kvazideliktů (ustanovení článků 10-12 v kapitole III Nařízení Řím II). Použití těchto dvou kategorií se vzájemně vylučuje – mimosmluvní závazek tak např. nemůže vzniknout zároveň z civilního deliktu a z bezdůvodného obohacení.<sup>377</sup> Zvláště je upravena volba rozhodného práva pro daný mimosmluvní závazkový vztah (čl. 14 v kapitole IV Nařízení Řím II). Nařízení obsahuje i společná pravidla a ostatní ustanovení, která upravují zejména rozsah a limity rozhodného práva určeného na základě kolizních norem (čl. 15-22 v kapitole V a čl. 23-28 v kapitole VI Nařízení Řím II).

---

<sup>375</sup> LEIBLÉ, S.; LEHMANN, M. *Die neue EG-Verordnung über das auf außervertragliche Schuldverhältnisse anzuwendende Recht ("Rom II")*. Recht der Internationalen Wirtschaft. 2007, Heft 10, s. 724.

<sup>376</sup> K výjimkám srov. kapitolu 3.1.3. Prostorově personální působnost Nařízení Brusel I bis.

<sup>377</sup> DICKINSON, A. *The Rome II Regulation: the law applicable to non-contractual obligations*. New York: Oxford University Press, 2008, s. 244.

### 3.2.5. Určování rozhodného práva pro civilní delikty

Kapitola II Nařízení Řím II (Civilní delikty) je koncipována tak, že obsahuje obecnou kolizní skutkovou podstatu (čl. 4) a pět speciálních skutkových podstat. Těmi jsou odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku (čl. 5), nekalá soutěž a jednání omezující volnou hospodářskou soutěž (čl. 6), škoda na životním prostředí (čl. 7), porušení práv duševního vlastnictví (čl. 8) a protestní akce v kolektivním vyjednávání (čl. 9).

#### 3.2.5.1. Obecné pravidlo

Podle obecného pravidla v čl. 4 odst. 1 nařízení je: „*rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z civilních deliktů, právo země, kde škoda vznikla, bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a bez ohledu na to, ve které zemi nebo kterých zemích se projeví nepřímé následky této skutečnosti.*“ Jde o základní skutkovou podstatu, která se uplatní na veškeré civilní delikty spadající do působnosti Nařízení Řím II a které nepůjde podřadit pod některou ze speciálních skutkových podstat a zároveň nedošlo k uzavření dohody o volbě práva.

Jako hraniční určovatel tedy bylo zvoleno místo vzniku škody – *locus damni infecti*. Evropský zákonodárce se tak vědomě odklonil od tradičního hraničního určovatele pro oblast deliktního práva – *locus delicti commissi*.<sup>378</sup> Podle odrážky 15 Preambule k Nařízení Řím II se totiž jeho konkrétní uplatnění v případě rozptýlení prvků daného případu do více zemí různí, což může být zdrojem nejistoty ohledně rozhodného práva. Zvolení hraničního určovatele místa, kde přímá škoda vznikla, mělo být naproti tomu odrazem moderního chápání civilní odpovědnosti, které již nemá za svůj hlavní cíl potrestání zaviněného jednání, ale je kladen důraz na její kompenzační funkci.<sup>379</sup> Zohledněn byl také vzrůstající význam objektivní odpovědnosti.<sup>380</sup>

---

<sup>378</sup> Viz odrážka (15) Preambule k Nařízení Řím II: „*Zatímco zásada lex loci delicti commissi je základním přístupem uplatňovaným pro mimosmluvní závazkové vztahy v téměř všech členských státech (...)*“.

<sup>379</sup> DICKINSON, A. *The Rome II Regulation: the law applicable to non-contractual obligations*. New York: Oxford University Press, 2008, s. 2298 s odkazem na Důvodovou zprávu Komise k návrhu Nařízení Řím II (*Proposal for a Regulation of the European Parliament and the Council on the law applicable to non-contractual obligations ("ROME II")*) /\* COM/2003/0427 final - COD 2003/0168, *Explanatory Memorandum*), s. 12.

<sup>380</sup> Viz odrážka (16) Preambule Nařízení Řím II. Obdobně i TICHÝ, L. *Nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 52.



Hraničním určovatelem podle obecného pravidla je tedy pouze místo, kde vznikla přímá škoda – místo jednání ani nepřímé následky škody při určování rozhodného práva podle čl. 4 odst. 1 Nařízení Řím II nejsou nijak relevantní. V důrazu na primární škodu jako na jediného relevantního ukazatele lze opět spatřovat určitou paralelu k pravidlům o mezinárodní příslušnosti podle Nařízení Brusel I bis, kdy v judikatuře SDEU je opakovaně zdůrazňováno, že pro účely čl. 7 odst. 2 nařízení je relevantní pouze původní škoda utrpěná přímým poškozeným,<sup>381</sup> přičemž tato judikatura by vzhledem k povinnosti souladného výkladu měla být plně aplikovatelná i na výklad čl. 4 Nařízení Řím II.<sup>382</sup>

I při výkladu samotného pojmu civilního deliktu lze vycházet z judikatury pro výklad deliktů odpovědnosti podle čl. 7 odst. 2 Nařízení Brusel I bis<sup>383</sup> a rozebraného detailně v kapitole 1.1.4. výše. Pro přehlednost je možné na tomto místě shrnout, že pod civilním deliktem ve smyslu čl. 4-9 Nařízení Řím II chápeme jakékoli právem nedovolené jednání, které vede (či může vést) ke vzniku škody.<sup>384</sup>

Obecné pravidlo v čl. 4 odst. 1 má ovšem i své „obecné“ výjimky stanovené v odst. 2 (společný domicil) a odst. 3 (úniková doložka nejužšího spojení) článku 4.

### 3.2.5.2. *Lex domicilii communis*

Podle odst. 2 čl. 4 Nařízení Řím II se v případech, kdy osoba, vůči které je vznášen nárok na náhradu škody a poškozený mají v okamžiku vzniku škody obvyklé bydliště ve stejné zemi, nepoužije právo místa škody, ale právo země jejich společného obvyklého bydliště. Jak již bylo uvedeno v kapitole 1.3. výše, patří *lex domicilii communis* k nejčastějším výjimkám z *lex loci delicti*, přičemž v případě Nařízení Řím II je tento konstruován jako společné obvyklé bydliště účastníků, neboť právě obvyklé bydliště je termínem v kolizním unijním právu zpravidla používaným.

Samotné Nařízení Řím II pojem „obvyklého bydliště“ definuje pouze pro právnické osoby a podnikající fyzické osoby v čl. 23,<sup>385</sup> pro fyzické nepodnikající osoby

<sup>381</sup> Např. rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 9. 7. 2020, Verein für Konsumenteninformation v. Volkswagen AG (C-343/19, EU:C:2020:534), body 27-28.

<sup>382</sup> Obdobně např. ROZEHNALOVÁ, N.; DRLIČKOVÁ, K.; KYSELOVSKÁ T.; VALDHANS, J. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 144.

<sup>383</sup> TICHÝ, L. *Nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 54.

<sup>384</sup> UNBERATH, H.; CZIUPKA, J. In: RAUSCHER, T. *Europäisches Zivilprozess – und Kollisionsrecht: EuZPR/EuIPR; Kommentar. Band III, Rom I-VO, Rom II-VO*. 4. vydání. Kolín: Otto Schmidt, 2016, s. 669.

<sup>385</sup> Čl. 23 Nařízení Řím II:

tedy žádnou definici neobsahuje a je nutné jej vykládat autonomně. Na rozdíl od úpravy obsažené v čl. 62 Nařízení Brusel I bis totiž v Nařízení Řím II nenalezneme obdobný odkaz na národní právo a dle mého názoru tedy při výkladu pojmu obvyklého bydliště nelze z definice podle *lex fori* vycházet.<sup>386</sup> Za obvyklé bydliště (*habitual residence, gewöhnlicher Aufenthalt*) fyzické osoby je zpravidla považováno skutečné středisko jejich životních zájmů.<sup>387</sup>

*Lex domicilii communis* podle čl. 4 odst. 2 Nařízení Řím II navíc nemá přednost pouze před *lex loci damni*, ale i v případě dvou speciálních skutkových podstat, které budou stručně představeny níže, konkrétně před právem rozhodným podle čl. 5 v případě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku a právem rozhodným podle čl. 9 v případě odpovědnosti za škody způsobené protestní akcí v kolektivních vyjednávání, neboť oba tyto články jsou uvozeny větou „[a]niž je dotčen čl. 4 odst. 2“.

### 3.2.5.3. Úniková doložka zjevně užšího spojení

Druhou z výjimek představuje úniková doložka zjevně užšího spojení. Podle čl. 4 odst. 3 Nařízení Řím II se za situace, kdy ze všech okolností případu vyplývá, že je předmětný civilní delikt zjevně úžeji spojen s jinou zemí, než je země uvedená v odst. 1 nebo 2, použije se právo této jiné země. Zjevně užší spojení tedy představuje výjimku jak z *lex loci damni*, tak z *lex domicilii communis*.

Účelem zakotvení této únikové doložky je jako i v jiných případech zejména zajištění větší pružnosti (flexibility) a umožnění individuálního posouzení každého případu soudem.<sup>388</sup> Protože se ovšem má jednat pouze o *zjevné* případy, měla by tato

---

1. Pro účely tohoto nařízení se za obvyklé bydliště v případě společností a jiných zapsaných nebo nezapsaných právnických osob považuje místo jejich ústřední správy.

Dojde-li ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, nebo vznikne-li škoda v důsledku jednání pobočky, zastoupení nebo jiné provozovny, považuje se za obvyklé bydliště místo, ve kterém se nachází pobočka, zastoupení nebo jiná provozovna.

2. Pro účely tohoto nařízení je obvyklým bydlištěm fyzické osoby, která jedná při výkonu své podnikatelské činnosti, její hlavní místo podnikání.

<sup>386</sup> Pro opačný názor srov. VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 238. K potřebě autonomního výkladu se naopak kloní i JAKOB, D.; PICHT. In: RAUSCHER, T. *Europäisches Zivilprozess – und Kollisionsrecht: EuZPR/EuIPR; Kommentar. Band III, Rom I-VO, Rom II-VO*. 4. vydání. Kolín: Otto Schmidt, 2016, s. 1009 či pro výklad v podstatě totožného čl. 19 v Nařízení Řím I BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I. Komentář. II Díl*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1664.

<sup>387</sup> JAKOB, D.; PICHT. In: RAUSCHER, T. *Europäisches Zivilprozess – und Kollisionsrecht: EuZPR/EuIPR; Kommentar. Band III, Rom I-VO, Rom II-VO*. 4. vydání. Kolín: Otto Schmidt, 2016, s. 1009.

<sup>388</sup> Viz odrážka (14) Preambule k Nařízení Řím II.

výjimka být vykládána velmi restriktivně.<sup>389</sup> Okolnosti odůvodňující její použití by měly být dány objektivně a neměly by být založené na subjektivních úmyslech či očekávání stran.<sup>390</sup> Zjevně užší vztah k jiné zemi by podle představy evropského zákonodárce mohl být založen zejména na již existujícím vztahu mezi stranami, jakým může být např. smlouva, který úzce souvisí s daným civilním deliktem.

V takovém případě se jedná o akcesorické navázání, jehož příkladem může být navázání deliktního nároku pacienta vůči lékaři pro poškození zdraví pacienta z důvodu nedbalosti lékaře na *lex causae* příslušné smlouvy o péči o zdraví či navázání deliktních nároků obyvatel domu, kteří utrpěli škodu v důsledku nedbalostně provedené rekonstrukci jejich budovy na *lex causae* smlouvy o dílo, kterou se stavitel k rekonstrukci zavázal.<sup>391</sup> Nespornou výhodou akcesorického navázání je skutečnost, že v případě současného uplatnění souvisejících nároků, tedy smluvního i deliktního, budou posouzeny podle stejného práva,<sup>392</sup> což lze ocenit i vzhledem k nejasnostem ohledně hranice mezi smluvním a mimosmluvním závazkem.

Kromě již existujících vztahů však v čl. 4 odst. 3 Nařízení Řím II další okolnosti, ze kterých by mohlo vyplývat zjevně užší spojení s jiným státem, uvedeny nejsou. Nejpalčivější, dosud otevřenou otázkou podle mého názoru zůstává, nakolik může být za takovou okolnost považováno místo deliktního jednání. Zatímco Tichý jeho relevanci bez dalšího vylučuje,<sup>393</sup> Fentiman se opatrně kloní spíše k jeho použití vzhledem k tomu, že jinak by praktická využitelnost únikové doložky v čl. 4 odst. 3 Nařízení Řím II byla omezena téměř na minimum.<sup>394</sup> Je pravdou, že podle čl. 4 odst. 1 nemá být na místo, kde

---

<sup>389</sup> Pro opačný názor, podle kterého by úniková doložka měla být naopak vykládána extenzivně, a to zejména s ohledem na potřebu „*spravedlivého posouzení jednotlivých případů*“ (*need to do justice in individual cases*) podle citované odrážky (14) Preambule srov. SYMEONIDES, S.C. *Rome II and Tort Conflicts: A Missed Opportunity*. The American Journal of Comparative Law, 2008, Vol. 56, No. 1, s. 199-200.

<sup>390</sup> DICKINSON, A. *The Rome II Regulation: the law applicable to non-contractual obligations*. New York: Oxford University Press, 2008, s. 341.

<sup>391</sup> UNBERATH, H.; CZIUPKA, J; PABST, S. In: RAUSCHER, T. *Europäisches Zivilprozess – und Kollisionsrecht: EuZPR/EuIPR; Kommentar. Band III, Rom I-VO, Rom II-VO*. 4. vydání. Kolín: Otto Schmidt, 2016, s. 732.

<sup>392</sup> Důvodová zpráva Komise k návrhu Nařízení Řím II (*Proposal for a Regulation of the European Parliament and the Council on the law applicable to non-contractual obligations ("ROME II")* /\* COM/2003/0427 final - COD 2003/0168, *Explanatory Memorandum*), s. 13

<sup>393</sup> TICHÝ, L. *Nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 71.

<sup>394</sup> FENTIMAN R. *The Significance of Close Connection*. In: BINCHY, W.; AHERN, J. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-contractual Obligations: A New International Litigation Regime*. Leiden: Brill | Nijhoff, 2009, s. 99-100.

došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, brán zřetel, podle mého názoru ale toto ustanovení nevyklučuje jeho relevantnost pro čl. 4 Nařízení Řím II jako celek. Vyloučení jakéhokoli významu místa jednání nad rámec čl. 17 Nařízení Řím II (tedy zohlednění pravidel bezpečnosti a chování, viz níže) není vzhledem k tomu, že protiprávní jednání představuje základní prvek každého deliktu, racionální, a to i vzhledem k tomu, že bylo pro přeshraniční mimosmluvní závazky dlouhou dobu rozhodným hraničním určovatelem. Přirozeně však místo jednání nemůže jako relevantní okolnost překonat místo škody samo o sobě, jinak by pravidlo zakotvené v čl. 4 odst. 1 Nařízení Řím II zcela ztratilo svůj smysl – ve spojení s dalšími faktory (např. společnou státní příslušností stran či nepřímými následky škody), může ale podle mého názoru hrát významnou roli i v rámci únikové doložky podle čl. 4 odst. 3 nařízení.

Naopak jednoznačnou je podle mého názoru odpověď na otázku, zda využití únikové doložky z *lex domicilii communis* podle čl. 4 odst. 2 nařízení může vést k užití *lex loci damni* podle jeho odst. 1. Tedy zda v případech, kdy mají účastníci společné obvyklé bydliště, může vést úniková doložka k tomu, aby bylo užito právo místa škody a pomocí výjimky z výjimky tak dospět k primárnímu pravidlu. Existují totiž názory, že znění odst. 3 takové užití únikové doložky vzhledem k použitému množnému číslu<sup>395</sup> není možné, protože podle striktně jazykového výkladu by měla úniková doložka sloužit jako odchylka od obou odstavců a není tak možné, aby vedla k použití odst. 1.<sup>396</sup> Další autoři ovšem tento výklad odmítají,<sup>397</sup> popř. možnost užití *lex loci damni* prostřednictvím únikové doložky podle odst. 3 bez dalšího připouští,<sup>398</sup> s čímž osobně souhlasím.

#### 3.2.5.4. Speciální skutkové podstaty

Obecné pravidlo v čl. 4 Nařízení Řím II se nicméně použije pouze v případě, že daný civilní delikt nebude možné podřadit pod rozsah jednoho ze speciálních pravidel čl. 5-9 Nařízení Řím II. Zvláštní úprava byla zvolena u těch druhů deliktů, u kterých by

---

<sup>395</sup> V anglickém znění čl. 4 odst. 3 Nařízení Řím II „paragraphs“, v německém „Absätze“, ve francouzském „paragraphes“. V českém překladu je užito jednotného čísla a odpověď se zdá být nasnadě, ovšem pouze s poukazem na neproblematické české znění tuto otázku dle mého názoru vypořádat nelze.

<sup>396</sup> Viz UNBERATH, H.; CZIUPKA, J.; PABST, S. In: RAUSCHER, T. *Europäisches Zivilprozess – und Kollisionsrecht: EuZPR/EuIPR; Kommentar. Band III, Rom I-VO, Rom II-VO*. 4. vydání. Kolín: Otto Schmidt, 2016, s. 730.

<sup>397</sup> DICKINSON, A. *The Rome II Regulation: the law applicable to non-contractual obligations*. New York: Oxford University Press, 2008, s. 343.

<sup>398</sup> TICHÝ, L. *Nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 71.

obecné pravidlo nedovolovalo dosáhnout přiměřené rovnováhy mezi zájmy zúčastněných subjektů.<sup>399</sup> Jedná se celkem o 5 speciálních skutkových podstat, přičemž ještě před jejich stručným představením je vhodné uvést, že všechny speciální kategorie v kapitole II Nařízení Řím II by měly být vykládány autonomně.<sup>400</sup> Jak bude uvedeno níže, výjimku v tomto ohledu představují pouze protestní akce v kolektivním vyjednávání podle čl. 9 nařízení.

#### 3.2.5.5. Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku

Prvním zvláštním deliktem jsou mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají ze škody způsobené vadou výrobku podle čl. 5 Nařízení Řím II. Rozhodné právo podle čl. 5 není určeno pomocí jediného hraničního určovatele, ale pomocí tzv. kaskády, tedy systému po sobě nastupujících hraničních určovatelů.

Tento systém je postaven na principu, že následný hraniční určovatel nastupuje až tehdy, pokud není naplněn hraniční určovatel předchozí.<sup>401</sup> Podle čl. 5 je tedy primárně rozhodným právem právo země, v níž měl poškozený v okamžiku vzniku škody obvyklé bydliště, byl-li výrobek v této zemi uveden na trh. Pokud tato podmínka není splněna, mělo by být rozhodným právem země, ve které byl výrobek pořízen, byl-li výrobek v této zemi uveden na trh. Pokud ani tato podmínka není splněna, je rozhodným právem právo země, kde škoda vznikla, byl-li výrobek v této zemi uveden na trh. Ani jeden z uvedených hraničních určovatelů se však neuplatní v případě, že osoba, vůči které je uplatňován nárok na náhradu škody, nemohla rozumně předvídat uvedení daného výrobku nebo stejného typu výrobku na trh v zemi, jejíhož rozhodného práva by se použilo na jejich základě – v takovém případě je totiž rozhodným právem právo země bydliště této osoby.

V odst. 2 čl. 5 je zakotvena i úniková doložka nejužšího spojení, jejíž text je v podstatě identický s textem únikové doložky podle čl. 4 odst. 3 Nařízení Řím II. Aby bylo vše ještě komplikovanější, navzdory všem těmto pravidlům uvedeným v čl. 5 se v případě společného obvyklého pobytu stran prosadí jako rozhodné právo *lex domicilii communis* podle čl. 4 odst. 2, neboť jak již bylo uvedeno výše, čl. 5 není jeho použití dotčeno.

---

<sup>399</sup> Viz odrážka (19) Preambule k Nařízení Řím II.

<sup>400</sup> DICKINSON, A. *The Rome II Regulation: the law applicable to non-contractual obligations*. New York: Oxford University Press, 2008, s. 260.

<sup>401</sup> KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň – Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015, s. 121.

Třešničkou na dortu je pak skutečnost, že před všemi těmito pravidly má v určitých případech přednost v kapitole 2 zmíněná Haagská úmluva o právu použitelném pro odpovědnost za výrobek.<sup>402</sup> Soudy členských států EU, které jsou smluvní stranou této úmluvy,<sup>403</sup> budou tedy přednostně aplikovat kolizní pravidla v ní obsažená, a nikoliv úpravu Nařízení Řím II.

### 3.2.5.6. Nekalá soutěž a jednání omezující volnou hospodářskou soutěž

Jen o trochu méně komplikované kolizní řešení představuje čl. 6 Nařízení Řím II upravující zvláštní delikt nekalé soutěže a jednání omezujícího volnou hospodářskou soutěž. Jde ve své podstatě o dva delikty, u kterých je navíc při určování rozhodného práva dále rozlišováno podle míry narušení soutěže.

U nekalé soutěže je rozhodným právem právo země, kde dochází k narušení soutěžních vztahů nebo společných zájmů spotřebitelů. Pokud jsou ovšem nekalosoutěžním jednáním poškozeny zájmy výlučně určitého soutěžitele, je rozhodným právem právo určené podle čl. 4 Nařízení Řím II.

Obdobně u mimosmluvních závazků vznikajících z omezení hospodářské soutěže (jakým je např. kartelová dohoda či zneužití dominantního postavení<sup>404</sup>) je rozhodným právem právo země, jejíž trh je nebo může být narušen – pokud je ovšem narušen trh ve více zemích, má za jistých podmínek žalobce možnost žalovat podle *lex fori*. Musí jít ovšem o žalobu podanou u soudu bydliště žalovaného, musí jít o soud členského státu EU a trh tohoto státu musí být jedním z těch trhů, které byly omezením „přímo a významně narušeny.“ Touto volbou je žalobci umožněno podřídit náhradu škody jedinému právnímu řádu (princip koncentrace) – jinak je totiž v případě narušení trhu ve více

---

<sup>402</sup> TICHÝ, L. *Nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 83.

<sup>403</sup> Tedy Chorvatsko, Finsko, Francie, Lucembursko, Nizozemí, Slovinsko a Španělsko.

<sup>404</sup> Viz Odrážka (23) Preambule Nařízení Řím II: „Pro účely tohoto nařízení by měl pojem „omezování hospodářské soutěže“ zahrnovat zákaz dohod mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve vzájemné shodě, jejichž cílem nebo výsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže v členském státě nebo na vnitřním trhu, jakož i zákaz zneužití dominantního postavení v členském státě nebo na vnitřním trhu, jsou-li tyto dohody, rozhodnutí, jednání ve vzájemné shodě či zneužití zakázány články 81 a 82 Smlouvy o ES nebo právem členského státu.“ Dnes čl. 101 a 102 SFEU. V tomto ohledu lze souhlasit s Tichým, podle kterého má být autonomní výklad těchto pojmů výkladem podle evropského kartelového práva. TICHÝ, L. *Nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 104.

zemích aplikován tzv. princip mozaiky, podle kterého jsou nároky v každé z dotčených zemích posuzovány zvlášť podle tamního práva.<sup>405</sup>

V případě zvláštních deliktů podle čl. 6 Nařízení Řím II je jeho odst. 4 vyloučena volba práva – rozhodné právo určené na jeho základě tedy nelze vyloučit dohodou podle čl. 14 nařízení. Toto omezení bylo zavedeno s ohledem na veřejný zájem na regulaci hospodářské soutěže, která by neměla být ani v soukromoprávní rovině volbou práva obcházena<sup>406</sup> – lze nicméně souhlasit s názorem, že toto omezení se neuplatní v případě dvoustranných mimosmluvních závazků předvídaných čl. 6 odst. 2, který odkazuje na obecné pravidlo čl. 4 nařízení.<sup>407</sup>

### 3.2.5.7. Škoda na životním prostředí

V čl. 7 Nařízení Řím II je stanovena kolizní norma pro případy mimosmluvních závazků vznikajících ze škody na životním prostředí. Pod škodou na životním prostředí se podle Preambule nařízení rozumí nepříznivá změna v přírodním zdroji, zhoršení jeho funkce či snížení biodiverzity.<sup>408</sup>

Pro určení rozhodného práva odkazuje čl. 7 nařízení na obecné pravidlo *lex loci damni* podle čl. 4 odst. 1, zároveň je ale žalobci dána možnost zvolit si za rozhodné právo země, kde došlo ke skutečnosti, která vedla ke vzniku škody. Možnost této volby je odůvodněna důrazem na snahy EU o vysokou úroveň ochrany životního prostředí, principu přednosti nápravných opatření u zdroje, zásadě „znečišťovatel platí“ a principu prevence.<sup>409</sup>

Umožnění volby práva místa jednání má odrazovat znečišťovatele např. od toho, aby své provozy umísťovali na hranice se státem, ve kterém jsou standardy ochrany životního prostředí nižší a mohl se tak vyhnout přísnějšímu postihu, který by jim hrozil

---

<sup>405</sup> TICHÝ, L. *Nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 106.

<sup>406</sup> DE BOER, T. M. *Party autonomy and its limitations in the Rome II regulation*. Yearbook of Private International Law, 2007, Vol. 9, s. 23.

<sup>407</sup> DICKINSON, A. *The Rome II Regulation: the law applicable to non-contractual obligations*. New York: Oxford University Press, 2008, s. 426. Pro opačný názor srov. DE BOER, T. M. *Party autonomy and its limitations in the Rome II regulation*. Yearbook of Private International Law, 2007, Vol. 9, s. 24.

<sup>408</sup> Odrážka (24) Preambule k Nařízení Řím II.

<sup>409</sup> Odrážka (25) Preambule k Nařízení Řím II. Možnost volby žalobce zvolit si jiné právo pak nebyla zavedena za účelem rozšíření práv poškozeného, ale právě za účelem podpory dosažení obecného cíle EU v oblasti ochrany životního prostředí. KINDLER, P. *Abgasmanipulation als Umweltschädigung*. Recht der Internationalen Wirtschaft, 2021, Jahrgang 67, Heft 6, s. 324.

podle práva domovského státu.<sup>410</sup> V tomto ohledu je poněkud překvapivé, že volba práva dohodou stran podle čl. 14 Nařízení Řím II nebyla u škody na životním prostředí na rozdíl od deliktů podle čl. 6 vyloučena, když veřejný zájem na ochraně životního prostředí by měl být přinejmenším stejně silný jako v případě veřejného zájmu na ochraně volné soutěže. Okamžik, ke kterému má být poškozeným právo zvoleno, je určován podle *lex fori*.<sup>411</sup>

#### 3.2.5.8. Porušení práva duševního vlastnictví

U mimosmluvních závazkových vztahů vyplývajících z porušení práva duševního vlastnictví podle čl. 8 Nařízení Řím II je rozhodným právem *lex loci protectionis*, tedy právo země, pro kterou je uplatňována ochrana těchto práv. Jde o jisté promítnutí zásady teritoriality práv duševního vlastnictví i do jejich kolizněprávní regulace.<sup>412</sup> V případě porušení práv duševního vlastnictví na území více států povede aplikace čl. 8 Nařízení Řím II k tomu, že v souladu s mozaikovým přístupem uvedeným výše budou pro jedno porušení aplikovány různé právní řády, neb bude v každém případě aplikováno právo dané země, pro které ochrana uplatňována.<sup>413</sup> Pokud bude ovšem porušeno unijní právo duševního vlastnictví, jako např. ochranná známka EU<sup>414</sup> či průmyslový vzor Společenství,<sup>415</sup> které poskytují jednotnou ochranu a jednotný účinek na celém území EU, je podle čl. 8 odst. 2 nařízení rozhodným právem právo země, kde k porušení došlo. Podle odst. 3 nelze rozhodné právo určené podle čl. 8 vyloučit dohodou stran podle čl. 14 Nařízení Řím II.

#### 3.2.5.9. Protestní akce v kolektivním vyjednávání

Posledním zvláštním deliktem je odpovědnost za škodu způsobenou trvajícím nebo uskutečněnou protestní akcí v kolektivním vyjednávání podle čl. 9 Nařízení Řím II, kdy rozhodným právem je právo země, ve které akce byla nebo má být uskutečněna.

---

<sup>410</sup> SYMEONIDES, S.C. *Rome II and Tort Conflicts: A Missed Opportunity*. The American Journal of Comparative Law, 2008, Vol. 56, No. 1, s. 210.

<sup>411</sup> Odrážka (25) Preambule k Nařízení Řím II.

<sup>412</sup> KYSELOVSKÁ, T. *Procesní a kolizní problematika práv k duševnímu vlastnictví se zaměřením na judikaturu Soudního dvora EU*. Revue pro právo a technologie. 2013, č. 8, s. 26.

<sup>413</sup> KYSELOVSKÁ, T. *Procesní a kolizní problematika práv k duševnímu vlastnictví se zaměřením na judikaturu Soudního dvora EU*. Revue pro právo a technologie. 2013, č. 8, s. 26.

<sup>414</sup> Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1001 ze dne 14. 6. 2017 o ochranné známce Evropské unie.

<sup>415</sup> Nařízení Rady (ES) č. 6/2002 ze dne 12. 12. 2001 o (průmyslových) vzorech Společenství.



Jde o velmi specifickou úpravu, která byla do Nařízení Řím II doplněna v návaznosti na vydání rozsudku ve věci *Torline*,<sup>416</sup> ve kterém SDEU rozhodl, že protestní akce v kolektivním vyjednávání spadají pod působnost čl. 5 odst. 3 Bruselské úmluvy jako věc týkající se deliktní odpovědnosti, a bylo proto považováno za vhodné, aby i tyto mimosmluvní závazky měly svou zvláštní úpravu.<sup>417</sup>

V úvahu připadá i volba práva podle čl. 14 nařízení a přednostně bude aplikováno i *lex domicilii communis* podle čl. 4 odst. 2. Na rozdíl od ostatních zvláštních deliktů v Kapitole II Nařízení Řím II nemá být pojem protestní akce v kolektivním vyjednávání vykládán autonomně – ohledně jeho přesného významu odkazuje nařízení na vnitrostátní předpisy každého členského státu.<sup>418</sup>

### 3.2.6. Určování rozhodného práva pro kvazidelikty

Na rozdíl od rozhodného práva pro civilní delikty, které obsahuje obecné pravidlo a několik zvláštních skutkových podstat, obsahuje Kapitola III Nařízení Řím II pouze tři zvláštní skutkové podstaty, které určují právo rozhodné pro bezdůvodné obohacení (čl. 10), jednatelství bez příkazu (čl. 11) a předšmluvní odpovědnost (čl. 12). Je ovšem vhodné uvést, že tyto zvláštní úpravy mají ve skutečnosti mnoho společného – ať už jde o strukturu hraničních určovatelů či důraz na navázání na již existující, zejména smluvní vztahy mezi stranami. U všech kvazideliktů je také možná volba práva podle čl. 14 Nařízení Řím II.

#### 3.2.6.1. Bezdůvodné obohacení

Rozhodné právo pro bezdůvodné obohacení je podle čl. 10 nařízení primárně určeno jako *lex causae* již existujícího právního vztahu mezi stranami, které s mimosmluvním závazkem z bezdůvodného obohacení úzce souvisí, ať už jde o vztah smluvní či vyplývající z civilního deliktu. Zatímco *lex causae* smlouvy bude primárně určováno podle kolizních pravidel obsažených v Nařízení Řím I, u *lex causae* civilního deliktu by mělo jít primárně o pravidla dle Kapitoly II Nařízení Řím II.

---

<sup>416</sup> Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 5. 2. 2004, DFDS *Torline* (C-18/02, EU:C:2004:74).

<sup>417</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 203.

<sup>418</sup> Odrážka (27) Preambule k Nařízení Řím II.

V případě, že rozhodné právo nemůže být takto určeno a strany mají v okamžiku, kdy došlo ke skutečnosti, která vedla k bezdůvodnému obohacení, obvyklé bydliště ve stejné zemi, použije se *lex domicilii communis*. Zde je vhodné upozornit, že na rozdíl od čl. 4 odst. 2 Nařízení Řím II se tedy v případě bezdůvodného obohacení právo společného obvyklého bydliště neuplatní přednostně před základním pravidlem v odst. 1, pouze jako náhradní hraniční určovatel v případě, že právo tímto způsobem určit nelze.<sup>419</sup>

Pokud právo není možné určit ani tímto způsobem, je rozhodným právem právo země, kde k bezdůvodnému obohacení došlo. Ve vztahu ke všem výše uvedeným pravidlům čl. 8 je v jeho odst. 4 navíc zakotvena úniková doložka zjevně užšího spojení, která má před všem těmito pravidly přednost. Vzhledem k tomu, že na již existující vztah mezi stranami je navázán hraniční určovatel podle odst. 1, není možné vykládat únikovou doložku podle čl. 10 odst. 4 analogicky k doložce čl. 4 odst. 3 Nařízení Řím II a její výklad je tak zcela ponechán na uvážení rozhodujícímu orgánu. Nepochybně lze souhlasit s názorem, že se zpravidla nebude jednat o „únik“ z akcesorického navázání na *lex causae* podle odst. 1, neboť si jen těžko lze představit okolnosti, které by mohly představovat zjevně užší spojení než již existující vztah mezi stranami, ale spíše o únik z odst. 2 (společného obvyklé bydliště) či odst. 3 (místa bezdůvodného obohacení).<sup>420</sup>

### 3.2.6.2. Jednatelství bez příkazu

Rozhodného právo pro mimosmluvní závazkový vztah vznikající z jednatelství bez příkazu podle čl. 11 Nařízení Řím II je určováno obdobným způsobem, jako u bezdůvodného obohacení, a to pomocí kaskády. Primární je akcesorické navázání na úzce související již existující vztah mezi stranami a jeho *lex causae*, následované společným obvyklým bydlištěm a právem země, kde k nepřikázanému jednatelství došlo a zakotvena je i úniková doložka.

### 3.2.6.3. Předšmluvní odpovědnost

Zahrnutí předšmluvní odpovědnosti mezi mimosmluvní závazkové vztahy lze v unijním právu vysledovat k rozsudku věci *Tacconi*, ve kterém SDEU uvedl, že

---

<sup>419</sup> Viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 28 Cdo 3204/2014.

<sup>420</sup> DICKINSON, A. *The Rome II Regulation: the law applicable to non-contractual obligations*. New York: Oxford University Press, 2008, s. 507.

předsmluvní odpovědnost spadá pod případy deliktů a kvazideliktů odpovědnosti podle čl. 5 odst. 3 Bruselské úmluvy.

V daném případě se jednalo o kvalifikaci nároku na náhradu škody v případě bezdůvodného přerušeni jednání o smlouvě, přičemž SDEU uvedl, že v případě absence dobrovolně přijatého závazku (viz výše kapitola 1.1.4 k unijnímu pojetí smluvního závazku) je takový nárok nutné kvalifikovat jako mimosmluvní.<sup>421</sup> V tomto ohledu je tedy logické, že otázky předsmluvní odpovědnosti jsou vyloučeny z působnosti Nařízení Řím I<sup>422</sup> a naopak jsou výslovně upraveny v čl. 12 Nařízení Řím II.

Podle odrážky (30) Preambule k Nařízení Řím II by měla předsmluvní odpovědnost zahrnovat např. porušení povinnosti podat pravdivé informace a selhání jednání o uzavření smlouvy. Poskytnutí takového vodítka pro autonomní výklad tohoto pojmu není jediným rozdílem kolizní úpravy předsmluvní odpovědnosti oproti bezdůvodnému obohacení a nepřikázaného jednání, odlišná je i struktura navázání. Rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy vznikající z předsmluvního jednání je právo smlouvy, které se použije na smlouvu nebo které by se na ni použilo, pokud by byla uzavřena – tedy *lex contractus in negotio*. Jde tedy o navázání na *lex causae* konkrétní vyjednávané smlouvy, a to bez ohledu na to, zda ke skutečnému uzavření smlouvy došlo.

Pokud rozhodné právo nelze určit tímto způsobem, jsou v čl. 12 odst. 2 stanovena náhradní kolizní pravidla. Rozhodným právem je právo země, kde škoda vznikla (písm. a), popř. právo země společného obvyklého bydliště stran, pokud takové existuje (písm. b). Z obou těchto práv je umožněn únik v podobě zjevně užšího spojení (písm. c).

Struktura čl. 12 odst. 2 tedy v zásadě kopíruje strukturu obecného pravidla pro civilní delikty v čl. 4 Nařízení Řím II. Nejedná se proto o kaskádu, ve které by k aplikaci následujícího hraničního určovatele došlo až v případě, kdy předchozí není naplněn,<sup>423</sup> neboť v daném ustanovení nejsou hraniční určovatelé uvozeni výrazem „nemůže-li být rozhodné právo určeno (...)“, ale spojkou „nebo“. Podle mého názoru by stejně jako

---

<sup>421</sup> Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. 9. 2002, Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499).

<sup>422</sup> Čl. 1 odst. 2 písm. i) Nařízení Řím I, podle kterého jsou z věcné působnosti nařízení vyloučeny závazky vyplývající z předsmluvního jednání.

<sup>423</sup> K označení struktury čl. 12 odst. 2 Nařízení Řím II jako kaskády viz VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 213. K posloupnosti hraničních určovatelů TICHÝ, L. *Nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 170.

v případě čl. 4 nařízení mělo mít přednost právo společného obvyklého bydliště a pokud strany společné obvyklé bydliště v okamžiku rozhodné skutečnosti ve stejné zemi nemají, je rozhodným právo místa země, kde škoda vznikla a nikoliv naopak. Z obou pravidel je umožněn únik v podobě zjevně užšího spojení, který ze své podstaty únikové doložky nemůže představovat poslední náhradní hraniční určovatel. Je ale nutné přiznat, že tato otázka je spíše teoretickou záležitostí, neboť situace, kdy nebude možné provést akcesorické navázání na předmětnou smlouvu podle odst. 1, budou jen velmi vzácné.<sup>424</sup>

Jak již bylo uvedeno v úvodu této části, od všech výše uvedených kolizních pravidel pro kvazidelikty v Kapitole III Nařízení Řím II je umožněno odchýlit se pomocí volby práva podle čl. 14. Jeho základní principy a podmínky volby budou představeny v následující části.

### 3.2.7. Volba práva

Volba rozhodného práva je nepochybně jedním ze základních principů moderního kolizního práva.<sup>425</sup> Možnost stran zvolit si svobodně pro svůj závazkový vztah rozhodné právo je vyjádřením principu autonomie vůle, na kterou je kladen vysoký důraz i v rámci unijní kolizní úpravy závazkových vztahů – a to jak smluvních,<sup>426</sup> tak mimosmluvních. Vzhledem k tomu, že tradičně je volba práva spjata se smluvními závazky, bylo i tak zařazení možnosti volby práva do Nařízení Řím II malou revolucí, neb v právních řádech mnoha členských států nebyla volba práva v oblasti mimosmluvních závazků umožněna.<sup>427</sup> Jde ovšem o logický důsledek toho, že volba práva se stává součástí kolizní úpravy i mimo smluvní závazky obecně, kdy dochází k jejímu rozšíření i na dříve nemyslitelné oblasti práva rodinného či dědického.<sup>428</sup>

Důvodů, pro které mají strany zájem na zvolení rozhodného práva pouze na základě své subjektivní vůle, a nikoliv v návaznosti na objektivní kritéria stanovená

---

<sup>424</sup> Obdobně např. HAGE-CHAHINE, N. *Culpa in Contrahendo in European Private International Law: Another Look at Article 12 of the Rome II Regulation*. Northwestern Journal of International Law and Business, 2012, Vol. 32, Issue 3, s. 529-530.

<sup>425</sup> DE BOER, T. M. *Party autonomy and its limitations in the Rome II regulation*. Yearbook of Private International Law, 2007, Vol. 9, s. 19.

<sup>426</sup> Čl. 3 Nařízení Řím I. V případě smluvních závazkových vztahů se dokonce jedná o primární způsob určení rozhodného práva – viz odrážku (11) Preambule k Nařízení Řím I. V podrobnostech viz např. BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I. Komentář. I. Díl*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 586 a násl.

<sup>427</sup> BŘÍZA, P. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 97.

<sup>428</sup> DE BOER, T. M. *Party autonomy and its limitations in the Rome II regulation*. Yearbook of Private International Law, 2007, Vol. 9, s. 19.

zákonodárcem, je mnoho. Mezi nejčastěji uváděné patří právní jistota a předvídatelnost ohledně rozhodného práva a s tím související odpadnutí sporů ohledně jeho určení.<sup>429</sup> Vzhledem k tomu, že k volbě práva rozhodného pro mimosmluvní závazkové vztahy bude zpravidla docházet v rámci již existujícího smluvního vztahu, existuje i silný zájem stran na tom, aby veškeré závazky z tohoto vztahu vzniklé, ať už smluvní či mimosmluvní povahy, byly podřízeny jednomu právnímu řádu. Ilustrativní příklad uvádí ve své publikaci Bříza, který za typickou označuje situaci, ve které jedna ze smluvních stran plní svůj smluvní závazek např. k dodání stavební konstrukce a v rámci tohoto smluvního plnění způsobí její zaměstnanci škodu, která ale nevznikne porušením smlouvy a ani s jejím plněním bezprostředně nesouvisí.<sup>430</sup> Rozšíření primárně smluvní volby práva i na související mimosmluvní závazky je nepochybně vhodným a stranami vyhledávaným řešením.

V Nařízení Řím II je volba práva zakotvena v čl. 14, který stranám dává právo zvolit si právo, kterým se bude řídit „*jejich mimosmluvní závazkový vztah*“. Volba práva je tedy umožněna jak pro závazky vyplývající z civilních deliktů podle Kapitoly II Nařízení Řím II, tak pro kvazidelikty podle Kapitoly III. Jinak ovšem pro volbu práva podle čl. 14 nařízení platí řada omezení ohledně toho, kdo je jí kdy oprávněn učinit a která budou představena níže. Jak také bylo uvedeno v předchozí kapitole, u některých speciálních civilních deliktů, konkrétně u nekalé soutěže a jednání omezujícího volnou hospodářskou soutěž podle čl. 6 a porušení práv duševního vlastnictví podle čl. 8, je volba práva dohodou stran podle čl. 14 Nařízení Řím II zcela vyloučena. Pokud ovšem půjde o volbu práva učiněnou v těchto mezích, bude mít volba vždy přednost před rozhodným právem určeným na základě kolizních kritérií. Zvolit je možné kterékoliv právo – čl. 14 ani jiným ustanovením Nařízení Řím II není nijak omezena volba práva např. pouze na právo členského státu EU či na právo státu, který vykazuje k danému právnímu poměru aspoň nějaký vztah. Stranám je tedy v tomto ohledu dopřána absolutní volnost.

Dohodu o volbě práva je vhodné uzavřít výslovně, postačí nicméně i její implicitní uzavření, pokud volba bude s dostatečnou určitostí vyplývat z okolností případu. Jak uvádí Valdhans, odborná literatura při výkladu toho, o které okolnosti by se v případě

---

<sup>429</sup> ROZEHNALOVÁ, N.; DRLIČKOVÁ, K.; KYSELOVSKÁ T.; VALDHANS, J. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 139.

<sup>430</sup> BŘÍZA, P. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 95-96.

implicitní volby mělo jednat, věnuje podstatně větší pozornost závazkům smluvním než mimosmluvním. Příklady uvedené u smluvních závazků lze ovšem podle jeho názoru na mimosmluvní vztáhnout jen pokud daný delikt bude úzce souviset se smlouvou.<sup>431</sup> Vzhledem k tomu, že ve většině případů bude volba práva uzavřena předem, a to v rámci úpravy závazku smluvního, lze dle mého názoru v tomto ohledu vycházet i z odborné literatury pro závazky smluvní. Mezi tradičně uváděné případy patří výslovné odkazy na ustanovení konkrétního zákona ve smlouvě, z čehož lze usuzovat na skutečnost, že úmyslem stran byla aplikace daného národního právního řádu jako celku,<sup>432</sup> či dlouhodobá zavedená praxe stran.<sup>433</sup> Názory ohledně toho, zda může takovou okolnost představovat prorogační dohoda, se liší. Přístup, podle kterého strany volbou určitého soudu zároveň zvolily za rozhodné právo *lex fori*, je přístupem typickým zejména pro země *common law*.<sup>434</sup> Tento přístup má zejména s ohledem na následnou jednotu *forum et ius* své nesporné výhody, je však velmi kritizován zejména německými autory.<sup>435</sup> Jako neschůdnější se tak jeví řešení, podle kterého je volba práva jednou z relevantních okolností, na základě kterých lze nepochybně na implicitní volbu práva usuzovat, nesmí však být okolností jedinou. Takové kompromisní řešení bylo zvoleno v případě Nařízení Řím I<sup>436</sup> a lze z něj podle mého názoru vycházet i při výkladu čl. 14 Nařízení Řím II.

Nařízení Řím II rozlišuje z časového hlediska mezi dvěma typy volby práva. Zatímco dohodu o volbě práva uzavřenou poté, co došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, mohou strany uzavřít bez dalších omezení, u dohody o volbě práva před touto skutečností tomu tak není. Dohodu předem je totiž možné uzavřít pouze v případě, že byla svobodně sjednaná a za předpokladu, že všichni účastníci jednali v rámci své podnikatelské činnosti. Za tímto rozlišením stojí skutečnost, že dohody o volbě práva pro mimosmluvní závazkové vztahy uzavřené před škodnou událostí jsou ze své podstaty

---

<sup>431</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 217.

<sup>432</sup> Např. Bříza se nicméně k tomuto způsobu implicitní volby staví poměrně kriticky, viz BŘÍZA, P. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 45.

<sup>433</sup> BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I. Komentář. I. Díl*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 603.

<sup>434</sup> BŘÍZA, P. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 44.

<sup>435</sup> BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I. Komentář. I. Díl*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 605.

<sup>436</sup> Viz odrážka (12) Preambule k Nařízení Řím I: „Dohoda stran o volbě jednoho či více soudů členského státu za účelem rozhodování o sporech vzniklých ze smlouvy by měla být jedním z hledisek, které by mělo být zohledněno při rozhodování, zda volba práva s dostatečnou určitostí vyplývá z ustanovení smlouvy.“

velmi problematické. Strany dohodu uzavírají v rámci existujícího smluvního vztahu, ale nemají (nebo by alespoň neměly mít) předem v úmyslu protiprávní čin, který by měl za následek jejich delikt ní odpovědnost, spáchat. Není tedy dopředu jasné, kdo bude poškozený a kdo škůdce a ani jaká bude povaha a závažnost způsobené škody. Otevírá se tak potenciální prostor pro poškození slabší strany, které bude v důsledku její slabší vyjednávací pozice a případně i neznalosti vnučen pro ni potenciálně nevýhodný právní řád.<sup>437</sup> Právě ochrana slabší strany je podle Preambule Nařízení Řím II důvodem pro uvedená omezení volby práva.<sup>438</sup>

Dohodu o volbě práva předem mohou tedy uzavřít pouze strany v rámci své podnikatelské činnosti. Tato formulace se setkává s kritikou jak s ohledem na to, že termín „v rámci své podnikatelské činnosti“ je termínem novým, se kterým ostatní unijní akty nepracují,<sup>439</sup> tak proto, že takto široká formulace ve skutečnosti slabší stranu nechrání, neb slabší stranou může být i malý či střední podnikatel. Takový podnikatel sice jedná v rámci své podnikatelské činnosti, ale tato skutečnost na jeho faktickém postavení slabší strany nic nemění.<sup>440</sup> Obdobně kriticky bývá nahlížena i podmínka svobodně sjednané dohody. Zatímco podle některých jde o naprosto zbytečnou formulaci, která nemá žádný význam a jako taková by měla být z uvedeného ustanovení vyškrtnuta,<sup>441</sup> další kritizují zejména skutečnost, že tato formulace chybí u ex-post dohod o volbě práva, kterou mohou uzavřít i účastníci nejednající v rámci své podnikatelské činnosti.<sup>442</sup> Osobně souhlasím s názorem, že požadavek svobodně sjednané dohody

---

<sup>437</sup> SYMEONIDES, S. C. *Party Autonomy in Rome I and II from a Comparative Perspective* In: BOELE-WOELKI, K.; EINHORN, T.; GIRSBERGER, D.; SYMEONIDES, S.C. *Convergence and Divergence in Private International Law - Liber Amicorum Kurt Siehr*. Eleven International Publishing, 2010, s. 541.

<sup>438</sup> Odrážka (31) Preambule k Nařízení Řím II.

<sup>439</sup> JUNKER, A. *Der Reformbedarf im Internationalen Deliktsrecht der Rom II-Verordnung drei Jahre nach ihrer Verabschiedung*. Recht der Internationalen Wirtschaft. 2010, Jahrgang 56, Heft 5, s. 267. Jedná se zejména o omezení volby práva v případech spotřebitelských smluvních vztahů podle čl. 6 Nařízení Řím I.

<sup>440</sup> SYMEONIDES, S.C. *Party Autonomy in Rome I and II from a Comparative Perspective* In: BOELE-WOELKI, K.; EINHORN, T.; GIRSBERGER, D.; SYMEONIDES, S.C. *Convergence and Divergence in Private International Law - Liber Amicorum Kurt Siehr*. Eleven International Publishing, 2010, s. 548.

<sup>441</sup> Ve svém článku Junker jasně odmítá názory, že by formulace svobodně sjednaná (*frei ausgehandelte Vereinbarung*) měla znamenat např. to, že volba nemůže být obsažena např. ve všeobecných obchodních podmínkách (*Allgemeine Geschäftsbedingungen*, označované jako *AGB*), neboť v takovém případě je volba „předformulovaná“, ale ne „svobodně“ sjednaná. JUNKER, A. *Der Reformbedarf im Internationalen Deliktsrecht der Rom II-Verordnung drei Jahre nach ihrer Verabschiedung*. Recht der Internationalen Wirtschaft. 2010, Jahrgang 56, Heft 5, s. 267.

<sup>442</sup> ZHANG, M. *Party Autonomy in Non-Contractual Obligations: Rome II and its Impacts on Choice of Law*, 2009, Seton Hall Law Review, Vol. 39, s. 43. Symeonides je nicméně názoru, že požadavek

vylučuje možnost volby v adhezních smlouvách a její přípustnost ve všeobecných obchodních podmínkách bude třeba posoudit v každém jednotlivém případě podle jejich obsahu.<sup>443</sup>

U dohod o volbě práva uzavřených poté, co došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, tedy obdobná omezení nenajdeme. Za absencí omezení stojí úvaha, že v případě již vzniklého mimosmluvního závazkového vztahu je riziko zneužití podstatě menší, neb strany jsou v takové pozici, ve které jsou schopny posoudit svá práva a povinnosti a zvážit tak případná pro a proti volby práva.<sup>444</sup> S touto úvahou by se dalo samozřejmě zejména v případě spotřebitelů úspěšně polemizovat,<sup>445</sup> nicméně je pravdou, že případy uzavření dohody o volbě práva po škodné události budou tak vzácné, že vedení této polemiky by bylo více teoretickou než praktickou záležitostí.<sup>446</sup> Jisté omezení pro oba druhy dohod o volbě práva představuje skutečnost, že volbou práva nesmí být dotčena práva třetích osob.

Výše uvedené požadavky na volbu práva nelze obejít pomocí aplikace jiného ustanovení Nařízení Řím II. Podle názoru některých autorů by bylo možné stranami zvolené právo aplikovat pomocí únikové doložky nejužšího spojení podle čl. 4 odst. 3 Nařízení Řím II i přes to, že podmínky pro dohodu stran dle čl. 14 nebyly naplněny.<sup>447</sup> Tuto možnost ovšem ve svém rozsudku ve věci *Verein für Konsumenteninformation v. Amazon EU Sàrl* výslovně SDEU odmítl právě z důvodu možného obcházení omezení stanovených v čl. 14 nařízení.<sup>448</sup>

---

svobodně sjednané dohody se i navzdory možnému argumentu *a contrario* aplikuje i na ex-post dohody. SYMEONIDES, S.C. *Party Autonomy in Rome I and II from a Comparative Perspective* In: BOELE-WOELKI, K.; EINHORN, T.; GIRSBERGER, D.; SYMEONIDES, S.C. *Convergence and Divergence in Private International Law - Liber Amicorum Kurt Siehr*. Eleven International Publishing, 2010, s. 545.

<sup>443</sup> BŘÍZA, P. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 97.

<sup>444</sup> SYMEONIDES, S. C. *Party Autonomy in Rome I and II from a Comparative Perspective* In: BOELE-WOELKI, K.; EINHORN, T.; GIRSBERGER, D.; SYMEONIDES, S. C. *Convergence and Divergence in Private International Law - Liber Amicorum Kurt Siehr*. Eleven International Publishing, 2010, s. 541.

<sup>445</sup> Obdobně např. BŘÍZA, P. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 96.

<sup>446</sup> Např. de Boer je názoru, že vzhledem ke vzácnosti případů uzavření dohody o volbě práva mimo již existující smluvní vztah nemá dělení čl. 14 Nařízení Řím II žádný smysl. Viz DE BOER, T. M. *Party autonomy and its limitations in the Rome II regulation*. Yearbook of Private International Law, 2007, Vol. 9, s. 27

<sup>447</sup> DE BOER, T. M. *Party autonomy and its limitations in the Rome II regulation*. Yearbook of Private International Law, 2007, Vol. 9, s. 27.

<sup>448</sup> Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 28. 7. 2016, *Verein für Konsumenteninformation v. Amazon EU Sàrl* (C-191/15, EU:C:2016:612), body 46-47.



Již v rámci části ohledně věcné působnosti Nařízení Řím II výše bylo pojednáno o omezených účincích volby práva v případech, kdy se jedná o čistě vnitrostátní situace. Čl. 14 odst. 2 nařízení pro tyto případy, kdy v okamžiku, kdy došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, nacházejí všechny prvky pro situaci významné v jiné zemi než v zemi, jejíž právo bylo zvoleno, omezují účinky volby práva pouze na dispozitivní ustanovení práva této země. Stranám smlouvy tak není umožněno v těchto v podstatě vnitrostátních případech obejít kogentní předpisy dané země. Obdobně pak odst. 3 stejného článku stanoví, že v případech, kdy strany zvolí právo nečlenského státu, nejsou touto volbou dotčena kogentní ustanovení unijního práva.

### 3.2.8. Rozsah a limity rozhodného práva

Poté, co jsme si podrobně představili kolizní normy obsažené v Nařízení Řím II, na základě kterých budeme určovat rozhodné právo pro daný mimosmluvní závazkový vztah, je vhodné se alespoň krátce zmínit také o rozsahu takto určeného rozhodného práva a jeho limitům.

Rozsah neboli působnost rozhodného práva je stanoven v čl. 15 Nařízení Řím II. Jedná se o demonstrativní výčet otázek, které se budou řídit rozhodným právem určeným na základě nařízení a který má sloužit k větší právní jistotě adresátů norem ohledně jeho rozsahu. Jedná se o výčet poměrně široký,<sup>449</sup> ze kterého je patrná snaha zákonodárce o zahrnutí co nejširšího okruhu otázek, a to i takových, které mohou být v některých právních řádech považovány za otázky práva procesního, nikoliv hmotného, jako např. otázka promlčení nebo důkazního břemene.<sup>450</sup>

---

<sup>449</sup> Viz čl. 15 Nařízení Řím II:

*„Rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy podle tohoto nařízení se řídí zejména*

*a) základ a rozsah odpovědnosti, včetně určení osob, které mohou nést odpovědnost za své jednání;*

*b) důvody pro vyloučení odpovědnosti, omezení odpovědnosti a rozdělení odpovědnosti;*

*c) určení vzniku škody, její povahy a posouzení nebo nárokovaného odškodnění;*

*d) opatření, která může soud přijmout v rozsahu své pravomoci podle procesního práva, aby zabránil vzniku nebo trvání škody na zdraví nebo na majetku anebo aby zajistil náhradu této škody;*

*e) otázka, může-li dojít k převodu práva na uplatnění nároku na náhradu škody nebo odškodnění, včetně dědění;*

*f) určení osob oprávněných k náhradě škody utrpěné jimi osobně;*

*g) odpovědnost za jednání jiné osoby;*

*h) způsob zániku závazku a pravidla o promlčení a prekluzi, včetně pravidel o počátku, přerušení a stavení běhu promlčecí doby nebo prekluzivních lhůt.“*

<sup>450</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 224.

Mezi takové oblasti na hraně mezi hmotným a procesním právem je např. i otázka výše a druhu náhrady škody. Např. v britském *common law* je otázka nápravy (*remedies*) tradičně považována za otázku procesní, podle úpravy v Nařízení Řím II ovšem spadá pod rozsah působnosti rozhodného (hmotného) práva.<sup>451</sup> Tuto skutečnost lze dovodit jak ze znění čl. 15 písm. c) Nařízení Řím II, tak z odrážky (32) Preambule, která se sice primárně věnuje otázce možnosti uplatnění výhrady veřejného pořádku v případě tzv. *punitive damages*, nicméně z jejího textu lze dovodit i to, že otázka druhu odškodnění je otázkou rozhodného práva, nikoliv *lex fori*.

V otázce přiznávání náhrady škody na zdraví v případě obětí silničních nehod je ovšem v odrážce (33) stanovena jistá modifikace. Soud by totiž měl při stanovování výše náhrady škody v takovém případě zohlednit veškeré významné skutkové okolnosti týkající se konkrétní oběti, včetně skutečné újmy a nákladů na následnou a zdravotní péči. Účelem tohoto ustanovení je zabránění přiznání neadekvátních náhrad za situace, kdy by přiznání náhrady škody na zdraví ve výši odpovídající *lex loci damni* mohlo v případech, kdy oběť nehody přebývá ve státě s podstatně vyšší cenovou úrovní, vést k nepřiměřeně nízkému odškodnění oběti.<sup>452</sup> Původně bylo toto ustanovení koncipované jako výslovná výjimka z obecného pravidla *lex loci damni* ve prospěch práva místa obvyklého bydliště oběti, o jejíž doplnění se do návrhu nařízení zasazoval Evropský parlament, jeho návrh byl ovšem odmítnut ze strany Komise i Rady. Do finálního textu Nařízení Řím II se tedy toto pravidlo dostalo jen ve formě doporučení pro soudy členských států v Preambuli.<sup>453</sup>

Velmi zajímavou a zároveň praktickou je i otázka možnosti smluvní limitace náhrady škody – ujednání samotné by jako smlouva mělo spadat pod působnost Nařízení Řím I, otázka jeho dovolenosti, resp. možnosti jejího uzavření by ovšem měla spadat pod delikt ní statut podle Nařízení Řím II.<sup>454</sup> Otázkou rozsahu rozhodného práva se kromě čl. 15 zabývá i čl. 22 nařízení, který stanoví, že rozhodným právem jsou stanovena i pravidla pro použití právních domněnek nebo určení důkazního břemene.

---

<sup>451</sup> RUSHWORTH, A. *Remedies and Rome II Regulation*. In: BINCHY, W.; AHERN, J. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-contractual Obligations: A New International Litigation Regime*. Leiden: Brill | Nijhoff, 2009, s. 199-200.

<sup>452</sup> TICHÝ, L. *Nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 75.

<sup>453</sup> SYMEONIDES, S.C. *Rome II and Tort Conflicts: A Missed Opportunity*. *The American Journal of Comparative Law*, 2008, Vol. 56, No. 1, s. 205.

<sup>454</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 225.

Rozsah rozhodného práva je tedy víceméně jasný, jaké jsou ale jeho limity? Pro aplikaci rozhodného práva jsou v kolizních normách zpravidla stanovena určitá omezení, jejichž účelem je zejména ochrana veřejného zájmu. Ani Nařízení Řím II není v tomto ohledu výjimkou. Mezi ustanovení, která mohou v nějakém ohledu modifikovat aplikaci rozhodného práva, patří imperativní ustanovení podle čl. 16, pravidla bezpečnosti a chování podle čl. 17 a výhrada veřejného pořádku podle čl. 26 Nařízení Řím II.

### 3.2.8.1. Imperativní normy

Pod pojmem imperativních norem v mezinárodním právu soukromém chápeme normy zpravidla veřejnoprávního charakteru, které sice samy o sobě do mezinárodního práva soukromého nepatří, mohou mít ovšem pro daný soukromoprávní poměr s mezinárodním prvkem významné důsledky.<sup>455</sup>

Jedná se o normy, které se v rámci své působnosti prosazují bez ohledu na to, jakým právem se daný právní poměr řídí a představují tak pro jeho aplikaci významné omezení. Zpravidla se jedná o veřejnoprávní normy správního a finančního práva – typickým příkladem jsou např. omezení dovozu a vývozu či embarga. Pokud totiž není možné dané zboží do příslušné země dovážet, je irelevantní, že se smlouva ohledně tohoto zboží řídí jiným právem. Nejedná se ovšem pouze o předpisy regulující zahraniční obchod – z oblastí potenciálně relevantních pro mimosmluvní závazkové poměry lze např. jmenovat předpisy týkající se ochrany životního prostředí či bezpečnosti provozu.<sup>456</sup>

Úprava imperativních norem v Nařízení Řím II je poměrně stručná – čl. 16 pouze stanoví, že nařízením není nijak dotčeno použití imperativních ustanovení práva země, v níž má soud sídlo. Preambule je pak jen o trochu více sdílnější, kdy stanoví, že z důvodu ochrany veřejného zájmu jich mohou soudy členských za výjimečných okolností použít.

Pokud tedy chceme zjistit, jaké normy evropský zákonodárce považuje za imperativní, můžeme tak učinit např. srovnáním s úpravou obsaženou v Nařízení Řím I. Nařízení Řím I imperativní normy definuje ve svém čl. 9 odst. 1 jako ustanovení, „jejichž dodržování je pro stát při ochraně jeho veřejných zájmů, jako např. jeho politického, společenského a hospodářského uspořádání zásadní do té míry, že se vyžaduje jejich

<sup>455</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Imperativní normy a mezinárodní právo soukromé – klasické téma v současnosti*. Právník, 2021, roč. 160, č. 1, s. 1.

<sup>456</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Komentář k § 25*. In: PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 183.

*použití na jakoukoli situaci, která spadá do jejich oblasti působnosti, bez ohledu na právo, které by se jinak na smlouvu podle tohoto nařízení použilo.*“ V souladu se zásadou souladného výkladu lze při výkladu čl. 16 Nařízení Řím II vycházet i z judikatury SDEU k výkladu imperativních norem podle čl. 9 Nařízení Řím I.

V rozhodnutí *Da Silva Martins* např. SDEU právě s odkazem na svou dřívější judikaturu k povaze imperativních norem podle Nařízení Řím I při výkladu čl. 16 Nařízení Řím II uvedl, že pojem imperativních norem musí být jako výjimka z rozhodného práva vykládán restriktivně a ze strany soudu vyžaduje podrobnou analýzu znění, obecné systematiky, cílů a kontextu přijetí dané ustanovení za účelem zjištění, že jde o opravdu natolik důležité ustanovení ve vnitrostátním právním řádu, že uplatnění této výjimky odůvodňuje.<sup>457</sup> V tomto konkrétním případě se jednalo o otázku, zda může být za imperativní normu považováno ustanovení portugalského práva o tříleté promlčecí lhůtě u žaloby na náhradu újmy způsobené pojistnou událostí, kdy podle *lex causae* (zde práva španělského) byla tato lhůta pouze jednoletá. SDEU tuto otázku odpověděl negativně s tím, že pro aplikaci jiné promlčecí lhůty, než lhůty stanovené v *lex causae*, by musely být soudem uvedeny zvláště významné důvody, jako například zjevný zásah do práva na účinný prostředek nápravy a na účinnou soudní ochranu.<sup>458</sup>

I když tedy obě nařízení mají mnoho v úpravě imperativních norem společného, přeci jen mezi nimi existuje jeden podstatný rozdíl. Zatímco Nařízení Řím I umožňuje v čl. 9 odst. 3 za určitých okolností i aplikaci imperativních norem třetího státu, nejen imperativních norem *lex fori*, v Nařízení Řím II obdobné ustanovení nenalezneme. Toto opomenutí bývá kritizováno,<sup>459</sup> nicméně je pravdou, že alespoň částečně mohou roli těchto dalších imperativních norem hrát pravidla bezpečnosti a chování podle čl. 17 Nařízení Řím II.<sup>460</sup>

---

<sup>457</sup> Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 31. 1. 2019, *Da Silva Martins* (C-149/18, EU:C:2019:84), body 27-30.

<sup>458</sup> *Da Silva Martins*, body 32-34.

<sup>459</sup> Srov. JUNKER, A. *Der Reformbedarf im Internationalen Deliktsrecht der Rom II-Verordnung drei Jahre nach ihrer Verabschiedung*. *Recht der Internationalen Wirtschaft*. 2010, Jahrgang 56, Heft 5, s. 268.

<sup>460</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 193.

### 3.2.8.2. Pravidla bezpečnosti a chování

Pravidla bezpečnosti a chování jsme si jako jednu z výjimek z rozhodného práva, jejímž hlavním cílem je vypořádat se s problematikou posouzení protiprávnosti v případech, kdy rozhodným právem je právo jiného státu než státu protiprávního jednání představili již výše v kapitole 1.3.

Nařízení Řím II tuto výjimku také upravuje, a to ve svém čl. 17. Ten stanoví, že k pravidlům bezpečnosti a chování platným v místě a v okamžiku, kdy došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku odpovědnosti, by jako ke skutkové otázce mělo být přihlíženo při posuzování chování osoby, vůči které je vznášen nárok na náhradu škody.

Podle Preambule by tento pojem měl zahrnovat veškeré právní předpisy související s bezpečností a chováním, včetně například pravidel bezpečnosti silničního provozu v případě dopravní nehody.<sup>461</sup> Vedle pravidel silničního provozu jsou zpravidla uváděny i technické standardy výrobků, pravidla bezpečnosti práce či technické požadavky ve stavebnictví.<sup>462</sup> Fakticky se bude jednat o právní předpisy, které stanoví potenciálnímu škůdci rámeček jednání, při jehož zachování je možné předejít škodě.<sup>463</sup>

Pravidla bezpečnosti a chování bývají někdy označována jako podmnožina imperativních norem,<sup>464</sup> v jejich použití je ovšem oproti imperativním normám dle čl. 16 Nařízení Řím II jeden podstatný rozdíl – pravidla bezpečnosti a chování totiž nejsou aplikována jako právo, má k nim být pouze přihlíženo, a to jako ke skutkové otázce. Symeonides tak dochází k závěru, že ustanovení čl. 17 není fakticky kolizní normou, ale jen instrukcí pro skutkové posouzení odpovědnosti pachatele.<sup>465</sup> I tak se ovšem jedná o velmi důležité ustanovení – vzhledem k tomu, že pachatel deliktu by měl primárně jednat právě v souladu s normami platnými v místě a okamžiku jeho jednání, je vhodné, aby na ně byl při posuzování daného případu brán zřetel.

---

<sup>461</sup> Viz Odrážka (34) Preambule Nařízení Řím II.

<sup>462</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 231.

<sup>463</sup> TICHÝ, L. *Nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 208.

<sup>464</sup> VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 234. Obdobně (i když ve vztahu k předpisům o řízení a bezpečnosti dopravy podle Haagské úmluvy o právu použitelném pro dopravní nehody) i PAUKNEROVÁ, M. *Imperativní normy a mezinárodní právo soukromé – klasické téma v současnosti*. *Právník*, 2021, roč. 160, č. 1, s. 10.

<sup>465</sup> SYMEONIDES, S.C. *Rome II and Tort Conflicts: A Missed Opportunity*. *The American Journal of Comparative Law*, 2008, Vol. 56, No. 1, s. 211-213.

### 3.2.8.3. Výhrada veřejného pořádku

Výhrada veřejného pořádku má stejně jako imperativní normy za svůj hlavní cíl ochranu veřejného zájmu.<sup>466</sup> Na rozdíl od imperativních norem se však výhrada neaplikuje bez ohledu na to, jaké právo je právem rozhodným, ale naopak v přímé návaznosti na jeho aplikaci. Podle čl. 26 Nařízení Řím II totiž dává soudu možnost odmítnout ve výjimečných případech použití rozhodného práva, pokud by toto použití bylo zjevně neslučitelné s veřejným pořádkem místa soudu.

Pojmu veřejného pořádku jsme se již podrobně věnovali v souvislosti s výkladem Nařízení Brusel I bis, na tomto místě bych se proto jen krátce zmínila o specifických kolizní výhrady veřejného pořádku a jejího použití v rámci Nařízení Řím II.

I v případě kolizní výhrady veřejného pořádku je třeba postupovat při jejím použití velmi opatrně a aplikovat ji opravdu jen ve velmi závažných případech. Nejen že její extenzivní využití výrazně narušuje unifikační cíle unijní kolizní úpravy<sup>467</sup> – oproti procesní výhradě veřejného pořádku má její užití i daleko širší dopady. Pokud totiž soud daného členského státu aplikuje výhradu veřejného pořádku při aplikaci rozhodného práva, stává se jeho posouzení rozporu daného práva závazným posouzením celoevropským, neboť výsledné rozhodnutí bude uznatelné a vykonatelné na území všech členských států. Naopak v případě, kdy soud z důvodu výhrady veřejného pořádku odmítne uznat či vykonat cizí rozsudek, účinky uplatnění výhrady veřejného pořádku jsou omezeny pouze na území daného státu.<sup>468</sup> Je proto vhodné kolizní výhradu veřejného pořádku aplikovat s ještě větší rozvahou, než je tomu v případě výhrady procesní.

Pokud jde o uplatnění výhrady veřejného pořádku v rámci Nařízení Řím II, uvádí jeho Preambule jeden konkrétní případ, který měl být jako porušení veřejného pořádku místa soudu posuzován, kterým je přiznání *punitive damages*, neboli uložení nekompensačního odškodnění exemplární nebo represivní povahy v mimořádné výši.

---

<sup>466</sup> Viz odrážka (32) Preambule Nařízení Řím II.

<sup>467</sup> VON HEIN, J. *Of Older Siblings and Distant Cousins: The Contribution of the Rome II Regulation to the Communitarisation of Private International Law*. *Rebels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, 2009, Band 73, Heft 3, s. 503-504.

<sup>468</sup> RUSHWORTH, A. *Remedies and Rome II Regulation*. In: BINCHY, W.; AHERN, J. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-contractual Obligations: A New International Litigation Regime*. Leiden: Brill | Nijhoff, 2009, s. 201-202.

## **4. Pohled do autonomních norem mezinárodního práva soukromého (ČR, SRN)**

Poté, co byly v předchozích kapitolách detailně představeny prameny mezinárodního a unijního původu, budou v poslední teoretické části této práce představeny prameny národní neboli autonomní normy mezinárodního práva soukromého.

I když totiž mají tyto normy díky aplikační přednosti unijních i mezinárodních norem poměrně omezený rozsah, rozhodně nejde o úpravu, kterou by bylo možné bez dalšího zcela přejít. Právě v oblasti úpravy mimosmluvních závazkových poměrů zůstává prostor pro jejich aplikaci – např. v porovnání se závazky smluvními – poměrně široký.

Pro lepší přehled budou v této kapitole představeny dvě národní úpravy – přirozeně úprava česká, ale také úprava německá, jako představitelka právního řádu jiného členského státu, jehož právní systém je navíc českému systému poměrně blízký.

### **4.1. České autonomní normy mezinárodního práva soukromého**

Mezinárodní právo soukromé je v českém právním řádu komplexně upraveno ZMPS, kdy předmětem jeho úpravy jsou vedle kolizních norem i normy mezinárodního práva procesního a normy soukromého cizineckého práva.

ZMPS byl přijat v roce 2012 v souvislosti s rekonstrukcí soukromého práva, přičemž nahradil úpravu obsaženou v SZMPS. Na rozdíl od občanského práva, u kterého došlo v souvislosti s přijetím OZ k výrazným konceptuálním změnám, nebylo přijetí ZMPS v oblasti mezinárodního práva soukromého výraznou změnou – úprava v ZMPS na úpravu vs SZMPS v mnohém navazuje a je tak patrná kontinuita s dřívější úpravou.<sup>469</sup> ZMPS nabyl účinnosti dne 1. 1. 2014, přičemž vznik a existence právních poměrů a skutečnosti z nich vzniklé a řízení zahájená před tímto datem se podle § 123 ZMPS posuzují podle úpravy obsažené v SZMPS.

Jak bylo uvedeno již v úvodu této práce, má obecně úprava v ZMPS poměrně omezený rozsah, neboť jak mezinárodní smlouvy, tak unijní prameny mají před úpravou obsaženou v ZMPS aplikační přednost. Tato zásada je uvedena i v samotném ZMPS,

---

<sup>469</sup> PAUKNEROVÁ, M. Všeobecný úvod – teoretická východiska In: PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. LXIX.

konkrétně jeho § 2, podle kterého se jeho úpravy použije „v mezích ustanovení vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána a přímo použitelných ustanovení práva Evropské unie“.<sup>470</sup>

Zákon je rozdělen na devět částí. První část obsahuje obecná ustanovení, vymezující předmět úpravy, aplikační přednost unijního práva a tři obecné instituty obecného mezinárodního práva soukromého, které jsou použitelné bez ohledu na to, zda se jedná o procesní či kolizní otázku (nutně použitelné normy, výhradu veřejného pořádku a obcházení zákona). Druhá část ZMPS obsahuje obecná ustanovení mezinárodního práva procesního, následovaná v třetí části obecnými ustanoveními mezinárodního práva soukromého. Čtvrtá část zákona, nazvaná „Ustanovení pro jednotlivé druhy soukromoprávních poměrů“ představuje zvláštní část ZMPS, kde jsou stanoveny pro jednotlivé druhy soukromoprávních poměrů zvláštní procesní i kolizní normy. Pátá část upravuje právní pomoc ve styku s cizinou a část šestá, nazvaná „Řízení o úpadku“, pokrývá problematiku mezinárodních insolvencí v rozsahu, v jakém není upravena unijním právem.<sup>471</sup> V sedmé části nalezneme úpravu rozhodčího řízení a uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. Část osmá a devátá stanoví přechodná a závěrečná ustanovení a účinnost ZMPS.

V následujících částech této kapitoly budou představena ta ustanovení ZMPS, která jsou relevantní pro mimosmluvní závazkové poměry s mezinárodním prvkem, a to včetně relevantních obecných institutů mezinárodního práva soukromého. Struktura výkladu bude následovat strukturu zákona – nejprve tedy bude představena úprava pravomoci českých soudů, následovaná výkladem ohledně určování rozhodného práva podle ZMPS a úpravou uznání a výkonu cizích rozhodnutí.

#### **4.1.1. Pravomoc českých soudů podle ZMPS**

Pravomoc českých soudů k rozhodování soukromoprávních poměrů s mezinárodním prvkem je v ZMPS upravena hned na několika místech. Obecnou úpravu nalezneme v rámci obecné části mezinárodního práva procesního v § 6 a násl., ve zvláštní

---

<sup>470</sup> Vzhledem ke skutečnosti, že přednost mezinárodních smluvní i unijních předpisů i bez výslovné úpravy v zákoně vyplývalo přímo z ústavního pořádku ČR a práva EU, lze ustanovení § 2 ZMPS chápat spíše jako ustanovení deklaratorního charakteru. BŘÍZA, P. *Nový český zákon o mezinárodním právu soukromém v kontextu práva EU a mezinárodních smluv*. Právní rozhledy. 2013, č. 17, s. 580.

<sup>471</sup> Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. 5. 2015 o insolvenčním řízení.



části ZMPS nalezneme pro vybrané právní poměry odchylky od obecného pravidla, které otázku pravomoci upravují zvláště jako *lex specialis*.

Ještě před analýzou samotné úpravy by na tomto místě bylo vhodné vyjasnit si terminologii v zákoně používanou. Zatímco totiž v případě mezinárodní či unijní úpravy výše bylo v souladu s terminologií těchto předpisů používáno označení mezinárodní příslušnost, při výkladu ZMPS místo toho, opět v souladu se zákonnou terminologií, používáme termínu pravomoc. Je tomu tak proto, že národními předpisy je v první řadě určována právě pravomoc (ve smyslu oprávnění) soudů daného státu o věci rozhodnout – mezinárodní pravomoc soudů dalších států jimi být určována není a ani být nemůže, neboť by tím bylo zasahováno do jejich suverenity. ZMPS jako národní předpis tedy neurčuje meze pravomoci orgánů cizích států, a proto ani není přesné v tomto ohledu hovořit o mezinárodní pravomoci či příslušnosti.<sup>472</sup> Pravidla o mezinárodní pravomoci či příslušnosti v tomto smyslu mohou být obsažena pouze v pramenech mezinárodního či unijního původu.

#### 4.1.1.1. Obecná pravomoc českých soudů

Obecné pravidlo pravomoci českých soudů k rozhodování o soukromoprávním poměru s mezinárodním prvkem nalezneme tedy v § 6 ZMPS. Ten stanoví, že jejich pravomoc je dána v případech, kdy je podle procesních předpisů pro řízení místně příslušný soud na území ČR, pokud z ustanovení ZMPS nebo jiného právního předpisu nevyplývá něco jiného. Pro případ mimosmluvních závazkových poměrů však v rámci čtvrté, zvláštní části ZMPS, konkrétně v Hlavě XI (Závazková práva), žádnou zvláštní úpravu nenalezneme. Jediné ustanovení o pravomoci v rámci této hlavy je ustanovení § 85 ZMPS, které stanoví, že pravomoc českých soudů ve věcech závazkových a jiných majetkových práv může být založena také písemnou dohodou stran. V případě, že k uzavření takové dohody nedojde,<sup>473</sup> bude pro mimosmluvní závazkové poměry relevantní úprava obsažená v obecné části mezinárodního práva procesního.

---

<sup>472</sup> KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň – Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015, s. 352-353.

<sup>473</sup> Je ovšem třeba říci, že úprava prorogační dohody podle § 85 ZMPS se uplatní jen zcela výjimečně. Vzhledem k tomu, že v případě, že si strany (bez ohledu na místo bydliště) zvolí za mezinárodně příslušný český soud (tedy soud členského státu EU), bude přednostně aplikována úprava obsažená v čl. 25 Nařízení Brusel I bis. V podrobnostech viz ROZEHNALOVÁ, N. Komentář k § 85. In: PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 573-575,

Pravomoc podle § 6 je koncipována jako fakultativní<sup>474</sup> a přiznává českým soudům pravomoc, jestliže lze na území ČR určit místně příslušný soud. Vazbou právě na místní příslušnost má být vyjádřena nutná míra intenzity vztahu k určitému území, která „opravňuje“ stát založit pro určité spory pravomoc jeho soudů k řešení.<sup>475</sup> Najde-li se totiž v určitém státě soud místně příslušný k rozhodnutí v konkrétní věci, lze odtud dovodit též dostatečně intenzivní vztah k soudnictví takového státu.<sup>476</sup> Splnění podmínek pro místní příslušnost některého z tuzemských soudů zároveň značí i existenci právně relevantního vztahu sporu k území, které podléhá svrchovanosti ČR.<sup>477</sup>

Místní příslušnost českých soudů je pro účely nalézacího řízení upravena v §§ 84 až 89a OSŘ.<sup>478</sup> Při jejich aplikaci však nesmíme zapomenout na případnou aplikační přednost Nařízení Brusel I bis – k aplikaci § 84 a násl. OSŘ prostřednictvím odkazu v § 6 ZMPS dojde zpravidla pouze v situacích, kdy má žalovaný bydliště mimo EU.<sup>479</sup> Irelevantním je tak založení místní příslušnosti na základě bydliště žalovaného podle § 85 odst. 1 OSŘ – pravomoc českých soudů však může založit skutečnost, že se v ČR žalovaný zdržuje.<sup>480</sup> U podnikatele – fyzické osoby, je ve věcech vyplývajících z podnikatelské činnosti relevantním kritériem pro založení místní příslušnosti, a potažmo pravomoci českých soudů i místo podnikání (§ 85 odst. 2 OSŘ). Dále připadá v úvahu i založení pravomoci na základě posledního známého bydliště v ČR (ovšem pouze v případě občanů ČR) podle § 86 odst. 1 OSŘ či umístění závodu nebo organizační složky zahraniční právnické osoby podle § 86 odst. 3. Pro majetkové spory je v případech,

---

<sup>474</sup> Nejde tedy o případ výlučné pravomoci, která je v ZMPS stanovena u vybraných ustanovení, jako § 39 odst. 1 (prohlášení občana ČR za mrtvého či nezvěstného), § 60 odst. 3 (rozhodování o osvojení nezletilého dítěte, které je občanem ČR a má na území ČR obvyklý pobyt) a § 68 (rozhodování o věcných právech k nemovitým věcem na území ČR).

<sup>475</sup> ROZEHNALOVÁ, N. *Určení fóra a jeho význam pro spory s mezinárodním prvkem (dokončení z čísla 4/2005)*. Bulletin advokacie, 2005, č. 5, s. 12.

<sup>476</sup> Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2017, sp. zn. 32 Cdo 547/2017, s odkazem na usnesení ze dne 17. 2. 2000, sp. zn. 20 Cdo 1648/1998, uveřejněném v časopise Soudní judikatura, číslo sešitu 7, ročník 2000.

<sup>477</sup> Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2017, sp. zn. 32 Cdo 547/2017.

<sup>478</sup> Ustanovení o místní příslušnosti bychom v českém právním řádu našli i v zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ten nicméně obsahuje natolik specifickou úpravu tzv. nesporných řízení, že jeho ustanovení na tomto místě v kontextu výkladu § 6 ZMPS zahrnuta nebudou. V rámci řízení vykonávacího jsou i v mezinárodním kontextu prostřednictvím odkazu v § 6 ZMPS aplikována ustanovení o místní příslušnosti dle § 45 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 10. 2013, sp. zn. 28 Nd 228/2013.

<sup>479</sup> Přičemž ve vybraných případech bude Nařízení Brusel I bis aplikováno i přes to, že žalovaný má bydliště mimo EU – viz kapitola 3.1.3 této práce.

<sup>480</sup> BŘICHÁČEK, T. *Komentář k § 6*. In: BŘÍZA, P.; BŘICHÁČEK, T. et al. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 43.

kdy obecný soud nelze jinak určit, místně příslušný soud, v jehož obvodu se nachází majetek žalovaného.

#### 4.1.1.2. Příslušnost daná na výběr

Stejně jako v Nařízení Brusel I bis, i v OSŘ nalezneme pravidla alternativní příslušnosti neboli příslušnosti dané na výběr, a to v § 87 OSŘ. A obdobně jako v Nařízení Brusel I bis, i zde nalezneme ustanovení o místní příslušnosti, které je zaměřeno na případy žaloby na náhradu újmy. Jedná se o § 87 písm. b), podle kterého je k projednání žaloby místně příslušný i soud místa, kde došlo ke skutečnosti, která zakládá právo na náhradu újmy. I když je zde použitý termín „místa, kde došlo ke skutečnosti, která zakládá právo na náhradu újmy“ na první pohled méně ambivalentní nežli „místo škodné události“ v čl. 7 odst. 2 Nařízení Brusel I bis, nepanuje ohledně jeho výkladu stoprocentní shoda.

Podle převažujícího výkladu obecných soudů je skutečností, která zakládá právo na náhradu újmy, pouze porušení povinnosti či jiná škodná událost (tedy příčina újmy), nikoli i její následek spočívající v projevení se újmy.<sup>481</sup> V komentářové literatuře se ovšem setkáme i s názorem, že tento restriktivní výklad je v rozporu s jazykovým, systematickým, logickým i teleologickým výkladem pojmu skutečnost a celého ustanovení.<sup>482</sup> V tomto ohledu je poněkud překvapivé, že tato zásadní otázka dlouho nebyla předmětem rozhodování Nejvyššího soudu – až v loňském roce bylo vydáno rozhodnutí, kterým se Nejvyšší soud přiklonil k širšímu výkladu, zahrnujícímu i místo újmy.<sup>483</sup> Stalo se tak ovšem ve specifickém případě neoprávněného zásahu do osobnosti člověka a závěry daného rozhodnutí tak podle mého názoru není možné zobecnovat.<sup>484</sup>

Ustanovení § 87 OSŘ o příslušnosti dané na výběr dávají žalobci možnost žalovat žalovaného u jiného soudu, než je jeho obecný soud – první věta tohoto ustanovení explicitně stanoví, že uvedené soudy jsou příslušné *vedle* obecného soudu žalovaného. Obecně tedy platí, že podmínkou pro tuto volbu je skutečnost, že žalovaný má svůj obecný soud, tj. že má v ČR bydliště, nebo se zde zdržuje.<sup>485</sup> Uvedené ovšem neplatí

---

<sup>481</sup> Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 5. 2019, sp. zn. 22 Co 91/2019.

<sup>482</sup> HRÁDEK J. *Komentář k § 87*. LAVICKÝ, P. *Občanský soudní řád: Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Dostupné v systému ASPI.

<sup>483</sup> Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2020, sp. zn. 25 Cdo 2669/2020.

<sup>484</sup> Blíže k tomuto rozhodnutí viz kapitola 5.1.2 níže.

<sup>485</sup> PŘÍDAL, O. *Komentář k § 87*. In: SVOBODA, K.; SMOLÍK, P.; LEVÝ, J. et al. *Občanský soudní řád*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 378.

v případě aplikace těchto ustanovení prostřednictvím § 6 ZMPS, který pravomoc českých soudů váže na existenci místně příslušného soudu – tedy jakéhokoli místně příslušného soudu. Podle judikatury je tak možné pravomoc českých soudů založit i pouze na skutečnosti, že v ČR došlo ke skutečnosti, která zakládá právo na náhradu škody podle § 87 písm. b) OSŘ<sup>486</sup> a tedy pouze na základě alternativní příslušnosti.<sup>487</sup>

#### 4.1.1.3. Vynětí z pravomoci českých soudů a důsledky nedostatku pravomoci

Z pravomoci českých soudů jsou v souladu se zásadou svrchované rovnosti států dle § 7 ZMPS vyňaty cizí státy, pokud jde o řízení vyplývající z jejich jednání a úkonů učiněných při výkonu jejich státních, vládních a jiných veřejných pravomocí a funkcí. Vzhledem k tomu, že je v tomto ustanovení výslovně uvedeno, že z pravomoci českých soudů jsou vyňata pouze jednání *acta iure imperii*, jedná se tzv. funkční, a nikoliv absolutní imunitu.<sup>488</sup>

Pravomoc soudu ve věci rozhodnout patří mezi podmínky řízení, k jejichž splnění přihlíží soud i bez návrhu podle § 103 OSŘ v každé fázi řízení. Nedostatek pravomoci soudu danou věc projednat a rozhodnout je neodstranitelným недостатkem podmínky řízení, který v každé fázi řízení vede k jeho zastavení.<sup>489</sup> Řízení pak bude zastaveno opravdu v jakékoli fázi řízení, a to bez ohledu na délku řízení. Ústavní soud např. odmítl ústavní stížnost stěžovatelky, kyperské společnosti, která namítala porušení svého ústavního práva na přístup k soudu tím, že předmětné řízení bylo pro nedostatek pravomoci zastaveno až po 8 letech řízení. Argumentovala přitom rozhodnutím Ústavního soudu ve věci I. ÚS 487/04, ve kterém tento označil zastavení řízení pro neexistenci pravomoci obecných soudů po 13 letech probíhajícího sporu za neústavní.<sup>490</sup> Ústavní soud se nicméně s danou argumentací neztotožnil, kdy poukázal na to, že na rozdíl od stávající věci nešlo v jeho předcházejícím rozhodnutí o spor s mezinárodním

---

<sup>486</sup> Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2017, sp. zn. 32 Cdo 547/2017.

<sup>487</sup> Obdobně viz právní věta usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 16. 8. 2018, sp. zn. 26 Co 236/2018: „*Je-li jedním z účastníků řízení zahraniční fyzická nebo právnická osoba, je pravomoc soudů České republiky dána, je-li dána jejich příslušnost (§ 6 ZMPS) a postačí, aby byla dána jakákoliv z místních příslušností (§ 84 až 89a OSŘ., tj. obecná místní příslušnost, výlučná místní příslušnost nebo místní příslušnost na výběr daná).*“

<sup>488</sup> KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň – Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015, s. 357.

<sup>489</sup> Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2017, sp. zn. 32 Cdo 547/2017.

<sup>490</sup> Nález Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2007, sp. zn. I. ÚS 487/04.

prvkem, nýbrž o práva zaměstnance vyplývající ze služebního poměru, což právo na přístup k soudu daleko více zvýrazňovalo.<sup>491</sup>

Současně ovšem platí, že v případech, kdy pravomoc českých soudů k projednání a rozhodnutí věci nebyla dána v době podání návrhu, ale v době, kdy soud o tomto návrhu rozhodoval, již dána byla, není důvod zastavit řízení pro nedostatek pravomoci podle stavu ke dni zahájení řízení.<sup>492</sup> Ustanovení § 6 ZMPS totiž váže pravomoc českých soudů na to, že je dána jejich příslušnost – není v něm ovšem na rozdíl od § 11 OSŘ obsažena zásada *perpetuatio fori*, podle které by pro závěr o nedostatku pravomoci byly až do skončení řízení rozhodné okolnosti, které tu jsou v době jeho zahájení.<sup>493</sup> Na druhou stranu však není podstatné, že podmínka pravomoci byla *někdy* během řízení splněna. Není-li dána pravomoc českých soudů k projednání a rozhodnutí věci v době podání návrhu na zahájení řízení a ani v době, kdy soud o tomto návrhu rozhodoval, pak skutečnost, že tato podmínka řízení byla nebo mohla být splněna někdy v průběhu takto vymezeného úseku řízení, nemá vliv na správnost závěru o nedostatku pravomoci soudu.<sup>494</sup>

#### 4.1.2. Určování rozhodného práva podle ZMPS

Na rozdíl od úpravy pravomoci českých soudů nenalezneme v ZMPS obecnou kolizní normu, ale pouze zvláštní kolizní normy pro jednotlivé právní poměry v části čtvrté. Pouze pro případy, kdy rozhodné právo není možné pro konkrétní právní poměr určit na základě jiných ustanovení ZMPS, je rozhodným právem podle § 24 odst. 2 ZMPS právo, které je s ním v nejužším vztahu. Toto ustanovení nicméně nemůžeme chápat jako obecnou kolizní normu, ale pouze jako normu pro subsidiární určení rozhodného práva.

##### 4.1.2.1. Kolizní úprava v § 101 ZMPS

Kolizní normu pro mimosmluvní závazkové poměry nalezneme ve zvláštní části ZMPS, Hlavě XI (Závazková práva), Díle 9 (Některé mimosmluvní závazkové poměry). Tento díl je tvořen jediným paragrafem, § 101, který obsahuje kolizní úpravu pro

---

<sup>491</sup> Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 2. 2018, sp. zn. II. ÚS 3381/17.

<sup>492</sup> Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5258/2014 a zde citovaná judikatura Nejvyššího soudu.

<sup>493</sup> Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1578/2008. I když se výklad poskytnutý Nejvyšším soudem v této věci týkal § 37 SZMPS, vzhledem k obdobnému znění § 6 ZMPS se tyto závěry uplatní i v režimu ZMPS.

<sup>494</sup> Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2012, sp. zn. 29 Cdo 20/2012.

mimosmluvní závazkové poměry vznikající z narušení soukromí a osobnostních práv včetně pomluvy. Důvodem pro takto omezený rozsah je skutečnost, že většina mimosmluvních závazkových poměrů spadá pod působnost Nařízení Řím II – prostor pro aplikaci autonomních kolizních norem tedy zůstává jen pro oblasti vyloučené z jeho věcné působnosti a jak bylo vysvětleno výše v kapitole 3.2.2. výše, mezi tyto patří právě i mimosmluvní závazky z narušení soukromí a osobnostních práv.

Důvodová zpráva k ZMPS je v tomto ohledu poměrně strohá – omezuje se v podstatě pouze na konstatování existence Nařízení Řím II a Haagské úmluvy o právu použitelném pro dopravní nehody. Dále je uvedeno, že ustanovení § 101 ZMPS je určeno pro mimosmluvní závazkové vztahy, které jsou z použití Nařízení Řím II vyloučeny, přičemž pro škody z jaderné události platí úprava ve Vídeňské úmluvě o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody. Není tedy zřejmé, proč zákonodárce raději nepřistoupil k zavedení obecné kolizní normy pro mimosmluvní závazkové poměry a stanovil úpravu pouze pro jednu z výslovně vyloučených oblastí z Nařízení Řím II. Z důvodu právní jistoty a předvídatelnosti by podle mého názoru bylo vhodné do úpravy ZMPS zařadit právě i obecnou kolizní normu pro mimosmluvní závazkové poměry, která byla obsažena i v předchozí právní úpravě (§ 15 SZMPS).<sup>495</sup> Na druhou stranu ovšem její absence nebude zvláště problematická – ostatní oblasti vyloučené z věcné působnosti Nařízení Řím II budou zpravidla pokryty rozsahem jiných kolizních norem ZMPS<sup>496</sup> a pro případné mezery lze využít výše uvedené podpůrné kolizní normy v § 24 odst. 2 ZMPS.

Mimosmluvní závazkové poměry vznikající z narušení soukromí a osobnostních práv včetně pomluvy se podle § 101 ZMPS řídí právem státu, ve kterém k narušení došlo. Hraničním určovatelem je tedy místo narušení soukromí a osobnostních práv – z uvedeného opět není bez dalšího zcela jasné, zda je míněno místo protiprávního jednání (*loci delicti commissi*) či místo vzniku újmy (*loci damni infecti*). Že je narušením míněno protiprávní jednání, je ovšem patrné z dalšího textu tohoto ustanovení, které dává postíženě osobě mj. právo volby práva státu, ve kterém se dostavil výsledek narušujícího

---

<sup>495</sup> § 15 SZMPS: „Nároky na náhradu škody, nejde-li o porušení povinnosti vyplývající ze smluv a jiných právních úkonů, řídí se právem místa, kde škoda vznikla, nebo místa, kde došlo ke skutečnosti, která zakládá nárok na náhradu škody.“

<sup>496</sup> VALDHANS, J. Komentář k § 101. In: PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 650.

jednání. Pokud je tedy *lex loci damni infecti* v zákoně uvedeno jako alternativa, je zřejmé, že základním pravidlem musí být *lex loci delicti commissi*.

Český zákonodárce se tedy přiklonil k tradičnějšímu hraničnímu určovateli *lex loci delicti commissi*. zároveň ovšem zakotvil flexibilní prvek spočívající v možnosti postižené osoby rozhodné právo zvolit.<sup>497</sup> Tato volba nicméně není neomezená – postižený má možnost zvolit pouze již zmíněné právo místa újmy nebo místa svého obvyklého pobytu či sídla, popř. místo obvyklého pobytu či sídla původce narušení. U *lex loci damni infecti* je navíc zákonem stanoveno omezení, podle kterého může poškozený zvolit právo země, ve které se dostavil výsledek narušujícího jednání pouze v případě, že původce narušení mohl předvídat, že se právě v daném státě dostaví výsledek jeho narušujícího jednání.

Pokud zůstaneme u místa narušujícího jednání, vystávají nám dvě otázky, na které nedává zákon zcela značnou odpověď – zaprvé jde o otázku výkladu místa narušujícího jednání a zadruhé o otázku rozhodného práva v případě, kdy k narušení dojde na území více států. U slovně vyřčené pomluvy je určení místa jednání poměrně snadné – jde o místo jejího vyřčení. Komplikovanější situace bude v případě distantních deliktů, kdy předmětná informace může být publikována v tištěných médiích nebo na internetu. Valdhans se v tomto ohledu kloní k názoru, že lze vycházet z judikatury SDEU ve věci *Shevill a e-Date Advertising*,<sup>498</sup> ve kterých bylo pro tyto případy za místo protiprávního jednání soudem označeno místo obvyklého bydliště či sídla vydavatele.<sup>499</sup> Jedná se sice o judikaturu k unijnímu předpisu, a to navíc mezinárodního práva procesního (Nařízení Brusel I bis) a uvedené závěry by tak neměly být převzaty bez dalšího, v tomto konkrétním případě je ovšem podle mého názoru použit lze. Ostatně české soudy na tuto judikaturu odkazují i v případech čistě vnitrostátních, při výkladu českého procesního

---

<sup>497</sup> VALDHANS, J. Komentář k § 101. In: PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 652.

<sup>498</sup> Rozsudek ze dne 7. 3. 1995, *Shevill a další v. Presse Alliance* (C-68/93, EU:C:1995:61) a rozsudek ze dne 25. 10. 2011, *eDate Advertising a další* (C-509/09 a C-161/10, EU:C:2011:685) – oba rozsudky jsou podrobně rozebrány v kapitole 5.1.1. níže.

<sup>499</sup> VALDHANS, J. Komentář k § 101. In: PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 653.

práva.<sup>500</sup> Nebylo by proto překvapivé, kdyby tak učinily i v případě výkladu ustanovení § 101 ZMPS.

K otázce určení rozhodného práva v případě, že k narušení došlo na území více států nám zákon, ale ani judikatura (a to ani unijní) neposkytují zatím žádnou odpověď. Nabízí se minimálně dvě řešení. Prvním je tzv. mozaikový princip, podle kterého se narušení v každém státě posuzuje podle daného práva. Jde o princip používaný sice zpravidla v případě hraničního určovatele *lex loci damni infecti*, jeho použití si lze ovšem představit i v případě *lex loci delicti commissi*. Jeho zřejmou nevýhodou je nicméně aplikace práva hned několika právních řádů najednou, což není příliš praktické. Jako praktičtější alternativou se jeví i ponechání této otázky na úvaze soudu, aby určil stát, kde došlo k narušení v nejpodstatnější míře.<sup>501</sup>

K možnosti postižené osoby zvolit si rozhodné právo lze učinit tři poznámky. První je konstatování, že jde na rozdíl od čl. 14 Nařízení Řím II o volbu omezenou – jak bylo uvedeno výše, má postižená osoba právo zvolit si pouze právo místa svého obvyklého pobytu, obvyklého pobytu narušitele a právo místa, kde došlo k narušujícímu jednání (pokud bylo předvídatelné pro narušitele). Na druhou stranu je volba práva podle ZMPS umožněna jednostranným právním jednáním poškozeného – není tedy podmíněna uzavřením dohody obou stran. S touto skutečností pak souvisí druhá poznámka a totiž to, že volba práva na základě dohody stran není v ZMPS pro mimosmluvní závazkové poměry vysloveně upravena a je tak otázkou, zda by měla být i připuštěna. Osobně souhlasím s názorem, že ve světle principu autonomie vůle a úpravě obsažené v Nařízení Řím II by měla být umožněna přinejmenším *ex-post*, tedy po vzniku sporu.<sup>502</sup> Třetí a poslední poznámkou k volbě práva podle § 101 ZMPS je otázka jejího okamžiku. V komentářové literatuře najdeme jak názor, že volbu je možné učinit v návrhu na zahájení řízení či v průběhu řízení,<sup>503</sup> tak restriktivnější výklad, podle kterého by volba

---

<sup>500</sup> Konkrétně § 87 OSŘ – viz již výše citované usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2020, sp. zn. 25 Cdo 2669/2020.

<sup>501</sup> BŘÍZA, P. *Komentář k § 101*. In: BŘÍZA, P.; BŘICHÁČEK, T. et al. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 574.

<sup>502</sup> BŘÍZA, P. *Komentář k § 101*. In: BŘÍZA, P.; BŘICHÁČEK, T. et al. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 574.

<sup>503</sup> VALDHANS, J. *Komentář k § 101*. In: PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 653.



měla být učiněna nejpozději při prvním úkonu ve věci samé.<sup>504</sup> Osobně bych se klonila k druhému výkladu, a to i s ohledem na právní jistotu stran a soudu, podle kterého práva bude daná věc posuzována.

#### 4.1.2.2. Určení rozhodného práva na základě únikové doložky

Jak je patrné z výše uvedeného, nenalezneme v české úpravě obdobu čl. 4 odst. 2 Nařízení Řím II – tedy výjimku společného obvyklého bydliště stran sporu. V případech, kdy budou mít strany společné bydliště, vyvstává nejprve otázka, jestli je mezinárodní prvek v daném případě dostatečně významný, a nikoliv zanedbatelný a zda tedy vůbec v přichází v úvahu aplikace kolizních norem. Pokud ano, bylo by možné právo společného bydliště stran aplikovat na základě volby postižené osoby podle § 101 ZMPS, popř. v krajním případě pomocí všeobecné únikové doložky podle § 24 odst. 1 ZMPS.

Otázkou únikových doložek jsme se zabývali obecně v rámci kapitoly 1.3. výše, u Nařízení Řím II jsme se pak setkali jak s únikovou doložkou z obecného pravidla v čl. 4 odst. 3, tak u vybraných zvláštních kolizních norem (např. čl. 5 odst. 2 Nařízení Řím II). Ustanovení § 24 ZMPS zakotvuje všeobecnou únikovou doložku, podle které je možné nepoužít právního řádu určeného na základě ustanovení ZMPS ve zcela výjimečných případech, kdy by toto použití jevilo jako nepřiměřené a odporující rozumnému a spravedlivému uspořádání vztahu účastníků. Zohledněny by měly být všechny okolnosti dané věci a důvodné očekávání účastníků ohledně použití jiného právního řádu. Cílem všeobecné únikové doložky je dosažení kolizní spravedlnosti.<sup>505</sup> Stejně jako u Nařízení Řím II by úniková doložka měla být užita jen velmi restriktivně a každé její užití by mělo být řádně odůvodněno. Mezi okolnosti, které by soudce měl před její aplikací zvažovat patří kromě již uvedených relevantních okolností dané věci právě i kolizní spravedlnost a přiměřenost, ale také ochrana práv třetích osob.<sup>506</sup>

---

<sup>504</sup> BŘÍZA, P. *Komentář k § 101*. In: BŘÍZA, P.; BŘICHÁČEK, T. et al. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 574.

<sup>505</sup> ROZEHNALOVÁ, N. *Instituty českého mezinárodního práva soukromého*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 44.

<sup>506</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Prostor pro uvážení v českém mezinárodním právu soukromém: ohlédnutí se za mezinárodním právem soukromým k výročí Antonína Hobzy*. *Právník*, 2016, roč. 155, č. 1, s. 19.

#### 4.1.2.3. Rozsah a limity rozhodného práva

Ohledně rozsahu rozhodného práva určeného na základě § 101 ZMPS nenalezneme v zákoně žádný příkladný výčet, lze však souhlasit s názorem, že lze analogicky použít čl. 15 Nařízení Řím II, a to s výjimkou pravidel o promlčení, neboť ZMPS obsahuje zvláštní kolizní normu pro otázku promlčení v § 46.<sup>507</sup>

I rozhodné právo určené na základě kolizní normy v § 101 ZMPS (či v krajním případě na základě § 24 odst. 1 či 2) má své limity v podobě imperativních ustanovení a výhrady veřejného pořádku.

Imperativní ustanovení neboli nutně použitelné normy jsou v ZMPS upraveny mj. v § 3, podle kterého nejsou rozhodným právem dotčeny nutně použitelné normy českého práva.

Aplikace imperativních norem práva fóra je tradiční, všeobecně akceptovanou zásadou, takže v tomto ohledu úprava ZMPS není nijak zvlášť specifická – zásadní je naopak otázka aplikace zahraničním imperativních norem, a to jak těch, které jsou součástí *legis causae*, tak norem práva třetího státu.<sup>508</sup>

Aplikace zahraničních imperativních norem, které jsou součástí práva rozhodného pro daný právní poměr je upravena v § 23 ZMPS.<sup>509</sup> Toto ustanovení upravuje otázku zjišťování a používání zahraničního práva a stanoví mj. i to, že se zahraničního *legis causae* má použít tak, jak se ho používá na území, na němž toto právo platí. Dokonce je i výslovně specifikováno, že se má použít těch jeho ustanovení, kterých by se na území, na němž toto právo platí, pro rozhodnutí ve věci použilo, bez ohledu na jejich systematické zařazení nebo jejich veřejnoprávní povahu. Do uvedeného pak nepochybně patří i imperativní normy *legis causae*. Pro pořádek je však potřeba uvést, že toto neplatí v případě, že by normy zahraničního práva byly v rozporu s nutně použitelnými ustanoveními práva českého – právo fóra má tedy fakticky v tomto ohledu přednost.

Pravidla použití zahraničních imperativních norem práva třetího státu nalezneme v § 25 ZMPS. Použití těchto norem je ovšem možné pouze na návrh účastníka a návrh

<sup>507</sup> BŘÍZA, P. *Komentář k § 101*. In: BŘÍZA, P.; BŘICHÁČEK, T. et al. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 575.

<sup>508</sup> PAUKNEROVÁ, M. *Imperativní normy a mezinárodní právo soukromé – klasické téma v současnosti*. Právník, 2021, roč. 160, č. 1, s. 5.

<sup>509</sup> REMSOVÁ, K. *Uplatnění koncepce nutně použitelných ustanovení dle zákona o mezinárodním právu soukromém*. In: ROZEHNALOVÁ, N.; DRLIČKOVÁ, K.; VALDHANS, J. *Dny práva 2015. Část IV. Kodifikace obecné části kolizního práva – cesta či omyl?* Brno: Masarykova Universita, 2016, s. 194.

není pro soud závazný. Ustanovení § 25 jasně stanoví, že jich je *možné* použít v případě, že práva a povinnosti, o které jde, mají k takovému třetímu státu dostatečně významný vztah a jejich užití je spravedlivé vzhledem povaze a účelu těchto ustanovení a důsledkům jejich (ne)užití pro strany. Obsah a platnost imperativních norem třetího státu musí prokázat účastník, který se jejich uplatnění dovolává.

Co naopak ZMPS na rozdíl od Nařízení Řím II a Haagské úmluvy o právu použitelném pro dopravní nehody explicitně neumožňuje, je přihlédnutím k pravidlům bezpečnosti a chování platným v místě jednání. Objevují se sice názory, že při hodnocení naplnění předpokladů vzniku deliktní odpovědnosti je tato pravidla nutné brát v potaz,<sup>510</sup> zůstává skutečností, že zákon výslovnou úpravu této otázky neobsahuje. Vzhledem k tomu, že pravidla bezpečnosti a chování jsou zpravidla součástí imperativních norem, přichází jejich aplikace v úvahu právě pouze v rámci jejich aplikace podle výše uvedených ustanovení. V případě, kdy rozhodné právo nebude právem místa protiprávního jednání<sup>511</sup> a místo jednání se nebude nacházet na území ČR, jedinou možností bude jejich aplikace prostřednictvím § 25 ZMPS. Jak ovšem bylo naznačeno výše, jeho použití podléhá poměrně přísným podmínkám a s formulací čl. 17 Nařízení Řím II, které přímo stanoví povinnost k pravidlům bezpečnosti platným v místě jednání při posuzování chování škůdce přihlížet, jej nelze srovnávat.

Výhrada veřejného pořádku je obsažena v § 4 ZMPS, který stanoví, že ustanovení zahraničního právního řádu, jehož se má použít podle ustanovení ZMPS, nelze použít, jestliže by se účinky tohoto použití zjevně přičily veřejnému pořádku. Jedná se o standardní ustanovení, jehož cílem prevence důsledků použití zahraničního práva, které by v tuzemském prostředí byly považované za nesnesitelné a neudržitelné.<sup>512</sup> Z velké míry lze tak na tomto místě odkázat na výklad poskytnutý k výhradě veřejného pořádku u Nařízení Brusel I bis a Nařízení Řím II.

---

<sup>510</sup> VALDHANS, J. Komentář k § 101. In: PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 655.

<sup>511</sup> Např. na základě volby práva postižené osoby či na základě aplikace všeobecné únikové doložky.

<sup>512</sup> Viz Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém, č. 91/2012 Dz, komentář k ustanovení § 4 ZMPS.

#### 4.1.3. Uznání a výkon cizích rozhodnutí podle ZMPS

Pro úpravu uznání a výkonu cizích rozhodnutí musíme opět do obecné části ZMPS – stejně jako u úpravy pravomoci neobsahuje ZMPS ve zvláštní části speciální úpravu pro mimosmluvní závazkové poměry.

Uplatní se tedy obecná úprava obsažená v § 14-16 ZMPS.<sup>513</sup> Podle § 14 mají v ČR zahraniční rozhodnutí účinnost, jestliže nabyla podle potvrzení příslušného cizího orgánu právní moci a byla-li uznána českými orgány veřejné moci. V případě rozhodnutí v majetkových věcech se uznání nevyslovuje zvláštním výrokem, ale je uznáno tím, že k němu český orgán veřejné moci přihlédne, jako by šlo o rozhodnutí české. Na základě cizího rozhodnutí, které splňuje podmínky uznání, je možné nařídit výkon tohoto rozhodnutí rozhodnutím českého soudu, které je třeba odůvodnit.

V zákoně jsou ovšem zároveň stanoveny i překážky uznání pravomocných cizích rozhodnutí – v § 15 ZMPS je stanoven taxativní výčet důvodů, pro které tato rozhodnutí není možné uznat, a tedy ani vykonat. Při jejich posouzení je však vždy nutné brát v potaz to, že rozhodnutí nelze přezkoumávat ve věci samé.<sup>514</sup>

Prvním důvodem odepření je podle § 15 odst. 1 písm. a) skutečnost, že věc náleží do výlučné pravomoci českých soudů. Jak bylo uvedeno výše, rozhodnutí ve věcech mimosmluvních závazkových poměrů do těchto vybraných oblastí nepatří a nejsou tak pro účely této práce příliš relevantní.<sup>515</sup>

Druhý důvod uvedený ve stejném ustanovení ovšem již relevantním být může. Je jím nedostatek mezinárodní soudní příslušnosti orgánů cizího státu – a to nedostatek z pohledu předpisů platných v ČR. Cizí rozhodnutí totiž není možné uznat v případech, jestliže by řízení nemohlo být orgány cizího státu vedeno, kdyby se ustanovení o příslušnosti českých soudů použilo na posouzení pravomoci cizího orgánu. Pokud tomu tak není, nemá podle představ českého zákonodárce cizí orgán k věci dostatečně silný

---

<sup>513</sup> Ustanovení § 17-19 ZMPS upravují postup v řízeních o uznání a výkonu cizích rozhodnutí, v nichž se postupuje podle přímo použitelných předpisů Evropské unie nebo mezinárodní smlouvy, které vyžadují prohlášení vykonatelnosti (exequatur).

<sup>514</sup> KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň – Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015, s. 377.

<sup>515</sup> Výlučná pravomoc českých soudů nemusí být dána jen základě ustanovení ZMPS, ale i mezinárodních smluv, a především unijního práva. Obdobně i PFEIFFER, M.; ZAVADILOVÁ, M. *Recognition and enforcement of judgments in commercial matters rendered by courts of non-eu countries in the Czech Republic*. Acta Universitatis Carolinae Iuridica, 2020, Vol. 66, č. 4, s. 164.

vztah a rozhodnutí tak nelze uznat.<sup>516</sup> Zde je ovšem nutné doplnit, že do „ustanovení o příslušnosti českých soudů“ nejsou zahrnuty jen předpisy vnitrostátní (ZMPS a potažmo OSŘ). Podle judikatury Nejvyššího soud totiž mezi tato pravidla patří i jurisdikční pravidla zakotvená v unijních předpisech, jež jsou nedílnou součástí českého práva, jakož i jurisdikční pravidla zakotvená v mezinárodních smlouvách, kterými je ČR vázána.<sup>517</sup> V daném případě Nejvyšší soud rozhodl, že pro posouzení toho, zda by podle uvedených jurisdikčních pravidel mohla být dána příslušnost zahraničního (konkrétně arizonského) soudu v projednávané věci, byl použitelný i čl. 5 odst. 3 Nařízení Brusel I. Toto rozhodnutí bylo vydáno sice ve vztahu k úpravě obsažené v SZMPS (§ 64 písm. a), nicméně tento konkrétní závěr je nepochybně aplikovatelný i v rámci ZMPS, i když jinak se nový zákon v daném ustanovení od starého částečně odklonil. Tento důvod odepření totiž není nově možné použít v případě, kdy se účastník řízení, proti němuž cizí rozhodnutí směřuje, pravomoci cizího orgánu dobrovolně podrobil.

Třetím důvodem je překážka litispendence – u českého soudu se o témže právním poměru vede řízení a toto řízení bylo zahájeno dříve, než bylo zahájeno řízení v cizině, v němž bylo vydáno rozhodnutí, jehož uznání se navrhuje. Se stejnou logikou pak čtvrtý důvod stanoví překážku věci rozhodnuté – o témže právním poměru již rozhodl český soud, popř. bylo v ČR již uznáno pravomocné rozhodnutí orgánu třetího státu.

Účelem pátého důvodu je ochrana procesních práv účastníka řízení, kdy v případech, kdy byla účastníku řízení, vůči němuž má být rozhodnutí uznáno, odňata postupem cizího orgánu možnost řádně se účastnit řízení. Jako příklad takové nepravidelnosti v řízení je přímo zákoně uvedena skutečnost, že žalovanému nebylo doručeno předvolání nebo návrh na zahájení řízení.

Šestý důvod je dalším standartním důvodem pro odepření uznání, který byl detailně rozebrán v souvislosti s výkladem Nařízení Brusel I bis, a to zjevný rozpor s veřejným pořádkem. I podle ZMPS by tato výhrada měla být uplatňována jen restriktivně a při respektování zásady zákazu přezkumu ve věci samé. Souhlasit lze nepochybně s názorem, že výhrada veřejného pořádku bude častěji použita v souvislosti

---

<sup>516</sup> JIRMANOVÁ, M. Komentář k § 15. In: PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 110.

<sup>517</sup> Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3157/2013.

s porušením procesních práv v řízení ve státě původu nežli z důvodů hmotněprávních.<sup>518</sup> Výjimku v tomto ohledu představuje uznání a výkon rozsudku, kterým byly přiznány tzv. *punitive damages*. Podle judikatury Nejvyššího soudu však není možné výkon rozhodnutí, ve kterém byly přiznány *punitive damages*, z důvodu rozporu s veřejným pořádkem odepřít bez dalšího. Uplatnění výhradu rozporu s veřejným pořádkem je totiž možné pouze tehdy, pokud je výše sankční náhrady újmy zjevně nepřiměřená újmě, již má odškodnit.<sup>519</sup> Toto zcela zásadní rozhodnutí Nejvyššího soudu bude blíže rozebráno v praktické části této práce, neboť se v projednávaném případě jednalo o uznání rozsudku, kterým byla přiznána náhrada újmy vyplývající z narušení osobnostních práv žalobce.

Sedmý a poslední důvod pro odepření uznání a výkonu v § 15 odst. 1 ZMPS naopak v Nařízení Brusel I bis nenalezneme, neboť jde o podmínku vzájemnosti. Pod vzájemností v rámci tohoto ustanovení rozumíme předpoklad, že stát původu uznává, resp. by uznal česká rozhodnutí v právní věci téhož druhu – tedy o vzájemnost materiální.<sup>520</sup> Nedostatek vzájemnosti však není důvodem pro odepření v případech, kdy uznávané rozhodnutí nesměruje proti občanovi ČR či české právnické osobě. Soud vzájemnost zkoumá z úřední povinnosti,<sup>521</sup> přičemž podle § 13 ZMPS se soud může v tomto ohledu obrátit na Ministerstvo spravedlnosti se žádostí o vydání sdělení o vzájemnosti. Podle judikatury Nejvyššího soudu je pro splnění podmínky vzájemnosti dostatečné pouhé doložení zakotvení principu vzájemnosti v obecné právní úpravě daného státu, bez uvedení jeho skutečné praxe v této oblasti. Dostatečné je tedy zjištění, že cizí stát při zachování vzájemnosti přiznává rozsudkům jiných států vykonatelnost.<sup>522</sup>

Z výše uvedených sedmi důvodů pak soud k většině z nich přihlédne i bez návrhu – výjimku tvoří pouze nepravdivosti v řízení, kterých se musí účastník řízení dovolat. Obdobnou povinnost má účastník i v případě překážky *litispence* a *res iudicata*, ledaže jsou rozhodujícímu orgánu tyto skutečnosti známé.

---

<sup>518</sup> PFEIFFER, M. – ZAVADILOVÁ, M. Recognition and enforcement of judgments in commercial matters rendered by courts of non-eu countries in the Czech Republic. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*, 2020, Vol. 66, č. 4, s. 167.

<sup>519</sup> Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3157/2013.

<sup>520</sup> BŘICHÁČEK, T. *Komentář k § 15*. In: BŘÍZA, P.; BŘICHÁČEK, T. et al. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 107.

<sup>521</sup> FIŠEROVÁ, Z. *Komentář k § 13*. In: BŘÍZA, P.; BŘICHÁČEK, T. et al. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 93.

<sup>522</sup> Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3753/2012.

## 4.2. Německé autonomní normy mezinárodního práva soukromého

Na rozdíl od české právní úpravy mezinárodního práva soukromého, která je komplexně upravena v jednom právních předpise, existuje v německém právním řádu jistá dvoukolejnost. Německé právo totiž mezinárodní právo soukromé (*Internationales Privatrecht*) chápe v užším smyslu než právo české, a to pouze jako právo kolizních norem (*Kollisionsrecht*).<sup>523</sup> Úpravu mezinárodního práva soukromého v tomto užším smyslu pak nalezneme v EGBGB – uvozovacím zákonu k německému občanskému zákoníku, konkrétně v jeho druhé kapitole (*Internationales Privatrecht*). Normy mezinárodního civilního práva procesního (*Internationales Zivilverfahrensrecht*) jsou naproti tomu považovány za součást německého práva procesního a jako takové je nalezneme v německém občanském soudním řádu – ZPO.<sup>524</sup>

### 4.2.1. Mezinárodní příslušnost podle ZPO

Stejně jako v českém právu, i v německém mezinárodním civilním právu procesním platí zásada, podle které jsou k rozhodování o právních poměrech s mezinárodním prvkem (*Auslandsbezug*) mezinárodně příslušné německé soudy v případech, kdy je podle procesních předpisů pro řízení místně příslušný soud na území Německa. Na rozdíl od české právní úpravy ovšem toto pravidlo není výslovně stanoveno v zákoně.

V ZPO tedy žádné ustanovení k mezinárodní příslušnosti (*internationale Zuständigkeit*) nenalezneme. Podle ustálené judikatury BGH jsou však pro určení mezinárodní příslušnosti německých soudů určující pravidla místní příslušnosti (*örtliche Zuständigkeit*).<sup>525</sup> Pokud tedy lze dovést místní příslušnost německého soudu, je zároveň dána i jeho mezinárodní příslušnost.<sup>526</sup> Tento princip bývá v německé odborné literatuře označován jako dvojí funkce norem o místní příslušnosti (*Grundsatz der Doppelfunktionalität der örtlichen Zuständigkeitsnormen*).<sup>527</sup>

Ustanovení o místní příslušnosti pak v ZPO nalezneme v § 12 a násl.

---

<sup>523</sup> RAUSCHER, T. *Internationales Privatrecht: Mit Internationalem Verfahrensrecht*. 5. vydání. Heidelberg: C. F. Müller, 2017, s. 1-2.

<sup>524</sup> RAUSCHER, T. *Internationales Privatrecht: Mit Internationalem Verfahrensrecht*. 5. vydání. Heidelberg: C. F. Müller, 2017, s. 31.

<sup>525</sup> BeckOK ZPO/Toussaint, 40. Ed. 1.3.2021, ZPO § 12 Rn. 26.

<sup>526</sup> Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 12. 6. 2007, sp. zn. XI ZR 290/06 (*Urteil des XI. Zivilsenats vom 12. 6. 2007 - XI ZR 290/06*).

<sup>527</sup> Musielak/Voit/Heinrich, 18. Aufl. 2021 Rn. 17, ZPO § 12 Rn. 17.

#### 4.2.1.1. *Allgemeiner Gerichtsstand*

Obecný soud žalovaného (*allgemeiner Gerichtsstand*) je v ZPO upraven jen v několika málo ustanoveních § 12-19a ZPO. Ustanovení § 12 ZPO obsahuje jeho obecnou definici, kdy stanoví, že obecný soud žalovaného je příslušný k rozhodování o všech žalobách proti žalovanému, které nespádají do výlučné příslušnosti jiného soudu.<sup>528</sup> I v německém civilním procesním právu tedy platí zásada *actor sequitur forum rei*.

Obecně příslušným soudem žalovaného – fyzické osoby – je podle § 13 ZPO soud jeho bydliště (*Wohnsitz*) a u právnických osob dle § 17 ZPO soud jejich sídla. Jak bylo nicméně uvedeno výše u výkladu českého práva, je při aplikaci národních předpisů nutné brát v potaz skutečnost, že v případě, že má osoba bydliště na území Německa – tedy členského státu EU – bude pro určení mezinárodně příslušného soudu přednostně aplikováno Nařízení Brusel I bis.

V úvahu tedy připadají další ustanovení ZPO, které určují obecný soud žalovaného. Např. podle § 16 ZPO je obecným soudem žalovaného, který nemá žádné bydliště, příslušný soud místa jeho pobytu (*Aufenthaltsort*), případně místo jeho posledního známého bydliště. Předpokladem aplikace § 16 ZPO je tedy skutečnost, že žalovaný vůbec bydliště nemá, a to nikde na světě, nejen na území Německa.<sup>529</sup> Použitelnost tohoto ustanovení je tedy relativně omezená.

Na základě obecné příslušnosti tedy s ohledem na aplikační přednost unijních nařízení a popř. mezinárodních smluv a relativně omezenou věcnou působnost § 23 ZPO mezinárodně příslušný německý soud zpravidla neurčíme.

#### 4.2.1.2. *Besonderer Gerichtsstand*

Výše uvedené ovšem neznamená, že na základě německého civilního procesního práva by nebylo možné mezinárodní příslušnost německých soudů nijak založit. Stejně jako v unijním a českém procesním právu najdeme v ZPO řadu ustanovení o zvláštní

---

<sup>528</sup> § 12 ZPO: „Das Gericht, bei dem eine Person ihren allgemeinen Gerichtsstand hat, ist für alle gegen sie zu erhebenden Klagen zuständig, sofern nicht für eine Klage ein ausschließlicher Gerichtsstand begründet ist.“

<sup>529</sup> BeckOK ZPO/Toussaint, 40. Ed. 1.3.2021, ZPO § 16 Rn. 1.



příslušnosti (*besonderer Gerichtsstand*), které podání žaloby v Německu i v případech s mezinárodním prvkem umožňují.

Primárně se jedná o § 23 ZPO (*besonderer Gerichtsstand des Vermögens und des Gegenstands*). Podle tohoto ustanovení je proti tomu, kdo nemá v Německu své bydliště, možno uplatnit majetková práva u soudu, v jehož obvodu má tato osoba svůj majetek, popř. v jehož obvodu se nachází předmět plnění uplatňovaný v žalobě.<sup>530</sup> Účelem tohoto ustanovení je právě umožnění založení mezinárodní příslušnosti německých soudů v případech, kdy žalovaný (ať už německé nebo jiné státní příslušnosti) nemá v Německu své bydliště, ale přesto se v Německu nachází jeho majetek.<sup>531</sup> Ustanovení je proto také někdy označované jako fórum pro cizince (*Ausländerforum*) a bývá kritizováno jako příliš široké<sup>532</sup> a existují tak tendence vykládat jej restriktivně.<sup>533</sup> Podle ustálené judikatury německých soudů je tak kromě majetku nacházejícího se na území Německa vyžadován pro jeho použitelnost i další, dostatečně významný prvek, který daný spor s Německem spojuje (*hinreichender Inlandsbezug* či také *genuine link*).<sup>534</sup> Předpoklady takového spojení ovšem nejsou obecně popsány a jejich existenci je nutné posuzovat v každém jednotlivém případě zvlášť.<sup>535</sup> Jako dostačující je podle judikatury považováno např. bydliště nebo pobyt žalobce v Německu či uzavření smlouvy či jiné pojítka předmětu sporu nebo např. důkazů k Německu.<sup>536</sup> Naopak skutečnost, že se předmětný majetek žalobce v Německu ocitl jen náhodou či pokud se místo placení pohledávky nachází v Německu, se za dostatečně významné spojení zpravidla nepovažuje.<sup>537</sup> Je ovšem nutné podotknout, že tento restriktivní výklad, který jde proti výslovnému znění § 23 ZPO, které žádné obdobné omezení (a to navíc prostřednictvím tak neurčitého pojmu, jako je „dostatečně významné spojení“) nepředvídá, je v německé odborné

---

<sup>530</sup> Ustanovení § 23 ZPO technicky není ustanovením, k

<sup>531</sup> MüKoZPO/Patzina, 6. Aufl. 2020 Rn. 1, ZPO § 23 Rn. 1.

<sup>532</sup> MüKoZPO/Patzina, 6. Aufl. 2020 Rn. 2, ZPO § 23 Rn. 2 či BeckOK ZPO/Toussaint, 40. Ed. 1.3.2021, ZPO § 23 Rn. 13.

<sup>533</sup> Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 2. 7. 1991, sp. zn. XI ZR 206/90 (*BGH – Urteil vom 2.7.1991 - XI ZR 206/90*), uveřejněný v NJW 1991, 3092.

<sup>534</sup> BeckOK ZPO/Toussaint, 40. Ed. 1.3.2021, ZPO § 23 Rn. 13 či Musielak/Voit/Heinrich, 18. Aufl. 2021, ZPO § 23 Rn. 2. Z judikatury zejména rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 2. 7. 1991, sp. zn. XI ZR 206/90 (*BGH – Urteil vom 2.7.1991 - XI ZR 206/90*), uveřejněný v NJW 1991, 3092.

<sup>535</sup> BeckOK ZPO/Toussaint, 40. Ed. 1.3.2021, ZPO § 23 Rn. 14.

<sup>536</sup> Musielak/Voit/Heinrich, 18. Aufl. 2021, ZPO § 23 Rn. 3.

<sup>537</sup> MüKoZPO/Patzina, 6. Aufl. 2020 Rn. 15, ZPO § 23 Rn. 15.

literatuře i kritizováno, neboť je ve svém důsledku v rozporu se zásadou předvídatelnosti a právní jistoty.<sup>538</sup>

Další případy zvláštní příslušnosti zahrnují např. příslušnost soudu, v jehož obvodu se nachází pobočka žalovaného, a to za předpokladu, že se jedná o spor vyplývající z jejího provozování (§ 21 ZPO – *besonderer Gerichtsstand der Niederlassung*) či soud místa plnění sporné povinnosti (§ 29 ZPO – *besonderer Gerichtsstand des Erfüllungsorts*).

Pro mimosmluvní závazkové poměry je však zcela zásadním ustanovení § 32 ZPO, které zakládá místní (a tedy i mezinárodní) příslušnost soudu pro případy žalob z protiprávního jednání (*besonderer Gerichtsstand der unerlaubten Handlung*). K projednání takové žaloby jsou příslušné soudy místa spáchání protiprávního jednání.<sup>539</sup> Místo spáchání protiprávního jednání (*Begehungsort*) pak zahrnuje veškerá místa, na kterých došlo alespoň k jednomu ze základních prvků daného protiprávního jednání.<sup>540</sup> Zahrnuto je tedy jak místo jednání (*Handlungsort*), tak místo, kde se projeví jeho účinky (*Erfolgort*).<sup>541</sup> Pokud k těmto událostem dojde na rozdílných místech, je otázkou volby žalobce, ke kterému z místně příslušných soudů svou žalobu podá.<sup>542</sup>

V ZPO jsou dále výslovně upraveny i dva zvláštní případy žalob na náhradu škody, pro které je stanovena výlučná příslušnost (*ausschließlicher Gerichtsstand*) na jejich základě určených soudů. Jedná se o § 32a ZPO, který stanoví příslušnost pro případy žalob na náhradu škody na životním prostředí podle zvláštního zákona o odpovědnosti provozovatele závodu za životní prostředí (*Umwelthaftungsgesetz*). Podle tohoto ustanovení jsou k projednání takové žaloby výlučně příslušné soudy, v jejichž obvodu se nachází závod (*Anlage*), jehož provoz škodu na životním prostředí způsobil. Uvedené ovšem přirozeně neplatí v případě, pokud se předmětný závod nachází v zahraničí. Druhým případem výlučné příslušnosti je ustanovení § 32b ZPO, které stanoví příslušnost pro projednání žalob na náhradu škody způsobené poskytnutím nepravdivých, zavádějících informací o kapitálovém trhu a opomenutí jejich poskytnutí.

---

<sup>538</sup> Musielak/Voit/Heinrich, 18. Aufl. 2021, ZPO § 23 Rn. 3.

<sup>539</sup> § 32 ZPO: „Für Klagen aus unerlaubten Handlungen ist das Gericht zuständig, in dessen Bezirk die Handlung begangen ist.“

<sup>540</sup> BeckOK ZPO/Toussaint, 40. Ed. 1.3.2021, ZPO § 32 Rn. 8.

<sup>541</sup> Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 2. 3. 2010, sp. zn. VI ZR 23/09 (*BGH – Urteil des VI. Zivilsenats vom 2. 3. 2010 - VI ZR 23/09*) či rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 29. 3. 2011, sp. zn. VI ZR 111/10 (*BGH – Urteil des VI. Zivilsenats vom 29. 3. 2011 - VI ZR 111/10*).

<sup>542</sup> BeckOK ZPO/Toussaint, 40. Ed. 1.3.2021 Rn. 14, ZPO § 32 Rn. 14.

Taková žaloba může být podána proti emitentovi cenných papírů z důvodu jeho odpovědnosti za obsah prospektu (*Prospekthaftung*), popř. proti investičnímu poradci či zprostředkovateli daného obchodu s cennými papíry,<sup>543</sup> a to v místě jejich sídla – opět ovšem za předpokladu, že se toto nachází v Německu.

#### 4.2.1.3. Ujednání o příslušnosti

Poslední možností předvídanou ZPO pro založení mezinárodní příslušnosti v Německu, je ujednání o příslušnosti, které nalezneme v §§ 38-40 ZPO (*Vereinbarung über die Zuständigkeit der Gerichte*).

Prvním z těchto ustanovení je § 38 ZPO obsahující úpravu prorogační dohody. První odstavec pouze obsahuje možnost účastníků obchodních vztahů („*Kaufleute*“) sjednat dohodu, na základě které se příslušným k projednání sporu stane soud jinak v prvním stupni nepřislušný. Odst. 2 ovšem již míří přímo na případy mezinárodní příslušnosti. Pokud totiž minimálně jedna ze smluvní stran nemá v Německu svůj obecný soud (viz výše), je možné takovou dohodu uzavřít i bez ohledu na postavení smluvních stran. Pokud jedna ze stran ovšem v Německu skutečně má svůj obecný soud, je jako místně příslušný německý soud možné zvolit právě jen její obecný soud či soud příslušný na základě zvláštní příslušnosti. Stejně jako u ZMPS má ovšem i toto ustanovení díky přednosti Nařízení Brusel I bis v případě, kdy je za příslušný soud zvolen soud členského státu, jen velmi omezený, až prakticky nulový dosah.

Naproti tomu ustanovení § 39 ZPO, které obsahuje úpravu obdobnou pravidlu o tiché prorogaci, o které bylo pojednáno výše v kapitole 3 při výkladu ustanovení Nařízení Brusel I bis, a to tzv. *rügelose Verhandlung*, již relevantním být může. Podle tohoto ustanovení se příslušným v prvním stupni může stát i soud jinak nepřislušný, a to v případě, že se žalovaný účastnil ústního jednání, aniž by nepřislušnost namítal. Že na základě tohoto ustanovení může být založena kromě místní, a dokonce i věcné příslušnosti,<sup>544</sup> založena i příslušnost mezinárodní, potvrdil ve své judikatuře opakovaně i BGH.<sup>545</sup>

<sup>543</sup> BeckOK ZPO/Toussaint, 40. Ed. 1.3.2021, ZPO § 32b.

<sup>544</sup> BeckOK ZPO/Toussaint, 40. Ed. 1.3.2021, ZPO § 39 Rn. 18.

<sup>545</sup> Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. I ZR 12/06 (*BGH – Urteil des I. Zivilsenats vom 30. 10. 2008 - I ZR 12/06*) či Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 9. 6. 2016, sp. zn. IX ZR 314/14 (*BGH – Urteil des IX. Zivilsenats vom 9. 6. 2016 - IX ZR 314/14*).

#### 4.2.2. Určování rozhodného práva podle EGBGB

Jak již bylo uvedeno výše, jsou kolizní normy v německém autonomním právu obsaženy v EGBGB, konkrétně v jeho druhé kapitole (*Internationales Privatrecht*), sestávající se ze sedmi částí.

V první části druhé kapitoly jsou obsažena obecná ustanovení mezinárodního práva soukromého. Zejména je zde vymezena působnost zákona, kdy čl. 3 EGBGB uvádí, že ustanovení druhé kapitoly EGBGB se použije v mezích přímo použitelných ustanovení práva EU a mezinárodních smluv pro určení rozhodného práva pro poměry, které vykazují spojení k cizímu státu. Mezi další obecná ustanovení patří úprava dalšího a zpětného odkazu v čl. 4 EGBGB a výhrada veřejného pořádku v čl. 6 EGBGB.

Druhá část druhé kapitoly EGBGB obsahuje kolizní normy související s právem fyzických osob a právních jednání, následovaná částí třetí ohledně práva rodinného a částí čtvrtou k právu dědickému. Pro mimosmluvní závazkové poměry je zcela zásadní část pátá, která obsahuje kolizní normy pro určení rozhodného práva právě pro mimosmluvní závazkové poměry (*Außervertragliche Schuldverhältnisse*). Šestá část druhé kapitoly EGBGB obsahuje kolizní úpravu práv věcných a část sedmá obsahuje adaptační ustanovení nezbytná pro provedení unijních předpisů mezinárodního práva soukromého.

Pro účely této práce je tedy zásadní právní úprava obsažená v části páté (čl. 27-42 EGBGB), konkrétně v jejím čl. 40 a násl, neboť ostatní ustanovení této kapitoly byla buď zrušena v návaznosti na přijetí unijních předpisů mezinárodního práva soukromého<sup>546</sup> (čl. 27-37) nebo se jedná o kolizní úpravu kvazideliktů – bezdůvodného obohacení (čl. 38) a jednatelství bez příkazu (čl. 39).

##### 4.2.2.1. Kolizní úprava v čl. 40 EGBGB

Kolizní normu pro určení rozhodného práva pro nároky vyplývající z protiprávního jednání (*Ansprüche aus unerlaubter Handlung*) tedy nalezneme v čl. 40 EGBGB. Stejně jako jeho český protějšek se musel německý zákonodárce vypořádat se skutečností, že podstatná část kolizní úpravy těchto závazků je obsažena v Nařízení Řím II, a na národní úrovni jsou tak upraveny pouze ty mimosmluvní závazkové vztahy, které byly z věcné působnosti nařízení vyloučeny. Právě pro jejich případy byla

---

<sup>546</sup> RAUSCHER, T. *Internationales Privatrecht: Mit Internationalem Verfahrensrecht*. 5. vydání. Heidelberg: C. F. Müller, 2017, s. 366.

v EGBGB i po přijetí Nařízení Řím II ponechána v platnosti úprava obsažená v člancích 38-42 EGBGB.<sup>547</sup>

Nároky z protiprávního jednání se podle čl. 40 odst. 1 EGBGB řídí právem státu, ve kterém škůdce (resp. povinný k náhradě škody – *Ersatzpflichtige*) jednal. Poškozený ovšem může požadovat, aby rozhodným bylo právo místa účinku tohoto jednání (*Schadenserfolg*), tedy místa škody. Stejně jako v českém právu je tedy primárním hraničním určovatelem tradiční *lex loci delicti commissi*. Zároveň je ale poškozenému umožněno rozhodné právo zvolit (*Bestimmunsrecht*), i když je tato možnost omezena pouze na právo země místa vzniku škody. Na rozdíl od českého práva je také výslovně určen nejzazší okamžik, kdy tak může poškozený učinit, a to do konce prvního ústního jednání ve věci nebo do skončení přípravného písemného jednání. Stanovením tohoto limitu je zajištěno, že rozhodné právo bude určeno před zahájením dokazování.<sup>548</sup>

Německé právo také obsahuje výjimku *lex loci communis*, obsaženou i v Nařízení Řím II. Podle čl. 40 odst. 2 EGBGB tak v případě, kdy škůdce a poškozený mají obvyklý pobyt (*gewöhnlicher Aufenthalt*) v době škodné události (*Haftungsergebnis*) ve stejném státě, je rozhodným právem právo tohoto státu. Pod škodnou událostí je míněno naplnění všech znaků daného deliktu – podle německého chápání deliktu (rozebraného v kapitole 1.1.2 výše) tedy zejména narušení právem chráněného zájmu (*Rechtsgutsverletzung*).<sup>549</sup> Stabilizaci této rozhodné skutečnosti k okamžiku škodné události lze nepochybně uvítat, neboť je díky ní postaveno najisto, že pozdější změna obvyklého pobytu účastníků daného poměru nemá na určení rozhodného práva vliv. Je tak předejito tzv. mobilnímu konfliktu.<sup>550</sup> V případě společností, spolků či jiných právnických osob je také výslovně uvedeno, že za místo jejich obvyklého pobytu je považováno místo hlavní správy či případně pobočky, pokud je tato účastníkem předmětného závazkového poměru. Pokud je účastníků předmětného mimosmluvního závazkového poměru více, přičemž ne všichni mají svůj obvyklý pobyt ve stejném státě, uplatní se pravidlo čl. 40 odst. 2 EGBGB pouze

---

<sup>547</sup> JUNKER, A. *Der Reformbedarf im Internationalen Deliktsrecht der Rom II-Verordnung drei Jahre nach ihrer Verabschiedung*. *Recht der Internationalen Wirtschaft*. 2010, Jahrgang 56, Heft 5, s. 257.

<sup>548</sup> RAUSCHER, T. *Internationales Privatrecht: Mit Internationalem Verfahrensrecht*. 5. vydání. Heidelberg: C. F. Müller, 2017, s. 19.

<sup>549</sup> BeckOK BGB/Spickhoff, 57. Ed. 1.11.2020, EGBGB Art. 40.

<sup>550</sup> Viz KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň – Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015, s. 119.

pro ty účastníky, kteří mají společný obvyklý pobyt, čímž může docházet ke štěpení statutu.<sup>551</sup>

#### 4.2.2.2. Úniková doložka užšího spojení

Flexibilní prvek německé úpravy rozhodného právo pro mimosmluvní závazkové poměry představuje zvláštní úniková doložka (*Ausweichklausel*) zakotvená v čl. 41 EGBGB. Podle tohoto ustanovení v případě, že existuje podstatně užší spojení (*Wesentlich engere Verbindung*) k právu jiného státu, nežli k právu státu určenému na základě kolizních norem čl. 38-40 odst. 2 EGBGB, je rozhodným právem právo státu užšího spojení.<sup>552</sup> Stejně jako v případě únikové doložky v ZMPS by ale měla být úniková doložka podle čl. 41 EGBGB užívána jen ve zcela výjimečných případech.<sup>553</sup>

V druhém odstavci čl. 41 EGBGB je uveden příkladný výčet situací, na základě kterých lze usuzovat na to, že podstatně užší spojení existuje. Zprv se jedná se o zvláštní právní či faktický vztah mezi účastníky v souvislosti se závazkem. Zpravidla půjde o tzv. akcesorické navázání na existující právní poměr, nejčastěji smluvní,<sup>554</sup> a to za účelem umožnění posouzení souvisejících poměrů podle stejného rozhodného práva.<sup>555</sup> Druhý příklad uvedený v čl. 41 odst. 2 EGBGB se vztahuje pouze na kvazidelikty upravené v čl. 38 a 39 EGBGB, kdy je za příklad podstatně užšího spojení uvedeno společné obvyklé bydliště účastníků daného poměru, neboť u těchto kolizních norem není tato výjimka na rozdíl od čl. 40 odst. 2 EGBGB výslovně uvedena.

Doložka podstatně užšího spojení se uplatní jak v případě určení rozhodného práva na základě čl. 40 odst. 1, tak na základě čl. 40 odst. 2 EGBGB, přičemž v případě určení rozhodného práva na základě společného obvyklého pobytu může užití únikové doložky vést opět k právu místa jednání podle odst. 1.<sup>556</sup> Poněkud překvapivě pak může být úniková doložka aplikována i v případě, že je rozhodné právo *lex loci damni infecti* určeno na základě volby práva poškozeného. Úniková doložka tedy působí jako určité

---

<sup>551</sup> RAUSCHER, T. *Internationales Privatrecht: Mit Internationalem Verfahrensrecht*. 5. vydání. Heidelberg: C. F. Müller, 2017, s. 371.

<sup>552</sup> Čl. 41 odst. 1 EGBGB: „Besteht mit dem Recht eines Staates eine wesentlich engere Verbindung als mit dem Recht, das nach den Artikeln 38 bis 40 Abs. 2 maßgebend wäre, so ist jenes Recht anzuwenden.“

<sup>553</sup> BeckOK BGB/Spickhoff, 57. Ed. 1.11.2020, EGBGB Art. 41 Rn. 1.

<sup>554</sup> BeckOGK/Fornasier, 1.3.2018, EGBGB Art. 41 Rn. 18.

<sup>555</sup> BeckOGK/Fornasier, 1.3.2018, EGBGB Art. 41 Rn. 8.

<sup>556</sup> RAUSCHER, T. *Internationales Privatrecht: Mit Internationalem Verfahrensrecht*. 5. vydání. Heidelberg: C. F. Müller, 2017, s. 370.

omezení tohoto práva poškozeného v případech, kdy je vztah deliktu jak k místu práva jednání, tak k místu vzniku škody, čistě náhodný a užití předmětných právních řádů by se jevilo jako nespravedlivé.<sup>557</sup> Uvedené ovšem neplatí v případě následné dohody stran podle čl. 42 EGBGB (viz níže), neboť čl. 42 není v čl. 41 EGBGB uveden.

#### 4.2.2.3. Dohoda o volbě práva

Poslední možností určení rozhodného práva pro mimosmluvní závazkové poměry podle německého autonomního práva je dohoda o volbě práva podle čl. 42 EGBGB. Podle tohoto ustanovení si mohou strany poté, co nastala škodná událost, která vedla ke vzniku mimosmluvního závazkového poměru, rozhodné právo zvolit.

V čl. 42 EGBGB není stanoven požadavek písemné formy dohody o volbě práva – lze tedy dovodit, že ji lze uzavřít i konkludentně, a to i např. v rámci probíhajícího soudního řízení, kdy strany ve svých podáních odkáží např. na ustanovení německého práva, aniž by braly v úvahu možnost aplikace práva zahraničního.<sup>558</sup>

Stejně jako v případě volby práva podle čl. 14 Nařízení Řím II ovšem nesmí být touto dohodou dotčena práva třetích osob.

#### 4.2.2.4. Rozsah a limity rozhodného práva

Stejně jako v ZMPS, ani v EGBGB není rozsah rozhodného práva určeného na základě kolizní normy v zákoně výslovně vymezen. Podle Rauschera je v rámci kvalifikace třeba pod danou kolizní normu zahrnout celou skutkovou podstatu deliktu (*Deliktstatbestand*), tedy otázku porušení právem chráněného zájmu, zavinění, deliktní způsobilosti, protiprávnosti, důkazního břemene a veškerých důsledků spojených právem se vznikem deliktní odpovědnosti, včetně otázky způsobu náhrady škody a jejího rozsahu.<sup>559</sup>

Právě s ohledem na skutečnost, že pod deliktní statut spadají i otázky způsobu náhrady škody a jejího rozsahu, je aplikace rozhodného práva v tomto ohledu částečně limitována v čl. 40 odst. 3 EGBGB. Toto ustanovení neumožňuje uplatnění takových

---

<sup>557</sup> BeckOGK/Fornasier, 1.3.2018, EGBGB Art. 41 Rn. 14. Obdobně i MüKoBGB/Junker, 8. Aufl. 2021, EGBGB Art. 41 Rn. 4.

<sup>558</sup> RAUSCHER, T. *Internationales Privatrecht: Mit Internationalem Verfahrensrecht*. 5. vydání. Heidelberg: C. F. Müller, 2017, s. 323 a 374.

<sup>559</sup> RAUSCHER, T. *Internationales Privatrecht: Mit Internationalem Verfahrensrecht*. 5. vydání. Heidelberg: C. F. Müller, 2017, s. 377.

nároků na náhradu škody podle zahraničního práva, které jsou z pohledu německého zákonodárce příliš excesivní. Jeho hlavním účelem je tedy zabránit tomu, aby byly před německými soudy uplatňovány nároky na náhradu škody v takovém rozsahu, které by podle německého práva nikdy být uplatňovány nemohly.<sup>560</sup> Upraveny jsou tři takové alternativy excesivních nároků. První z nich je náhrada škody, která jde výrazně nad rámec kompenzace utrpěné škody,<sup>561</sup> jako jsou např. *multiple damages*.<sup>562</sup> Druhou je náhrada škody, která slouží jinému účelu, než je jen kompenzaci utrpěné škody poškozenému,<sup>563</sup> jako je např. odstrašení nebo potrestání škůdce – typickým představitelem takové náhrady škody jsou *punitive damages*.<sup>564</sup> Třetí a poslední alternativou jsou takové nároky, které jsou v rozporu s úpravou rozsahu odpovědnosti za škodu obsaženou v mezinárodních smlouvách, kterými je Německo vázáno. Jedná se zejména o úpravu v mezinárodních smlouvách z oblasti mezinárodní dopravy, které zpravidla stanoví limity výše náhrady škody, které lze na jejich základě uplatňovat.<sup>565</sup>

Čl. 40 odst. 3 EGBGB je chápán jako konkretizace obecné výhrady německého veřejného pořádku obsažené v čl. 6 EGBGB, což ovšem neznamená, že jde o ustanovení k čl. 6 speciální. Obecnou výhradu veřejného pořádku je tak možné uplatnit i v případě mezinárodních deliktů nad rámec případů výslovně uvedených v čl. 40 odst. 3 EGBGB.<sup>566</sup> Čl. 6 EGBGB obsahuje tradiční koncept výhrady veřejného pořádku, podle kterého není použití zahraničního rozhodného práva možné v případech, kdy by se účinky tohoto použití zjevně přičily podstatným zásadám německého práva. Zahraničního rozhodného práva by zejména nemělo být použito v případech, kdy je jeho použití v rozporu se základními právy (*Grundrechte*).

Výhradu veřejného pořádku podle čl. 6 EGBG, popř. jeho konkretizaci v čl. 40 odst. 3 EGBGB, však lze použít pouze v případech, kdy má předmětný skutkový

---

<sup>560</sup> Heidel/Hüßtege/Mansel/Noack, BGB Allgemeiner Teil / EGBGB, EGBGB Art. 40 Rn. 33, beck-online.

<sup>561</sup> Čl. 40 odst. 3 bod 1 EGBGB.

<sup>562</sup> BeckOGK/Fornasier, 1.3.2018, EGBGB Art. 40 Rn. 139.

<sup>563</sup> Čl. 40 odst. 3 bod 2 EGBGB.

<sup>564</sup> BeckOGK/Fornasier, 1.3.2018, EGBGB Art. 40 Rn. 144. V praxi ovšem budou případy excesivních nároků podle bodu 1 a 2 splývat, neboť několikanásobné odškodnění bývá zpravidla přiznáváno právě z důvodu, že odškodnění sleduje vedle kompenzace utrpěné škody ještě další účel.

<sup>565</sup> RAUSCHER, T. *Internationales Privatrecht: Mit Internationalem Verfahrensrecht*. 5. vydání. Heidelberg: C. F. Müller, 2017, s. 376.

<sup>566</sup> BeckOGK/Fornasier, 1.3.2018, EGBGB Art. 40 Rn. 136.1.



stav dostatečně úzký vztah k Německu (*hinreichender Inlandsbezug*).<sup>567</sup> Předpokladem aplikace čl. 40 odst. 3 EGBGB tak může být např. obvyklý pobyt jedné ze stran sporu v Německu nebo vznik škody v Německu.<sup>568</sup>

Další modifikaci aplikace rozhodného práva mohou představovat i pravidla bezpečnosti a chování místa jednání škůdce. I když aplikace či zohlednění těchto pravidel není v EGBGB výslovně upraveno, v odborné literatuře panuje shoda, že by v případě, že je rozhodným právem výjimečně jiné místo, než je právo místa jednání, měly by být tyto normy zejména při posuzování protiprávnosti jeho jednání či zavinění zohledněny.<sup>569</sup> Naopak k použití obecných imperativních norem jako formy omezení aplikace rozhodného práva pro mimosmluvní závazkové poměry v zákoně ani v odborné literatuře na rozdíl od pravidel bezpečnosti a chování nic nenalezneme.<sup>570</sup>

#### 4.2.3. Uznání a výkon cizích rozhodnutí podle ZPO

Jak již bylo uvedeno v úvodu této části, úpravu mezinárodního civilního procesního práva nalezneme v německém právním řádu v ZPO, přičemž uvedené platí i pro úpravu uznání a výkonu cizích rozhodnutí.

Tyto dvě otázky jsou v ZPO upraveny odděleně, i když jde o normy přirozeně provázané. Otázka uznání cizích rozhodnutí je v ZPO upravena v rámci druhé knihy k řízení v prvním stupni (*Buch 2 Verfahren im ersten Rechtszug*), konkrétně v § 328 ZPO, jejich výkon pak v rámci knihy osmé, obsahující ustanovení k nucenému výkonu rozhodnutí (*Buch 8 Zwangsvollstreckung*) v § 722 ZPO.

##### 4.2.3.1. Uznání cizích rozhodnutí

Úprava v § 328 ZPO (*Anerkennung ausländischer Urteile*) je poměrně stručná – obsahuje taxativní výčet pěti důvodů, ze kterých je uznání cizího rozhodnutí vyloučeno.

---

<sup>567</sup> BeckOGK/Fornasier, 1.3.2018, EGBGB Art. 40 Rn. 138. Obdobně i Heidel/Hübtege/Mansel/Noack, BGB Allgemeiner Teil / EGBGB, EGBGB Art. 40 Rn. 36, beck-online či

<sup>568</sup> BeckOGK/Fornasier, 1.3.2018, EGBGB Art. 40 Rn. 138.

<sup>569</sup> RAUSCHER, T. *Internationales Privatrecht: Mit Internationalem Verfahrensrecht*. 5. vydání. Heidelberg: C. F. Müller, 2017, s. 377 nebo BeckOGK/Fornasier, 1.3.2018 Rn. 116, EGBGB Art. 40 Rn. 116 či MüKoBGB/Junker, 8. Aufl. 2021, EGBGB Art. 40 Rn. 105.

<sup>570</sup> MüKoBGB/Junker, 8. Aufl. 2021, EGBGB Art. 40 Rn. 105-108 či RAUSCHER, T. *Internationales Privatrecht: Mit Internationalem Verfahrensrecht*. 5. vydání. Heidelberg: C. F. Müller, 2017, s. 375-377 nebo BeckOGK/Fornasier, 1.3.2018 Rn. 116, EGBGB Art. 40 Rn. 116, kdy v těchto pramenech jsou jako omezení rozhodného práva uvedena právě jen pravidla bezpečnosti a chování a imperativní normy jsou případně uvedeny pouze v souvislosti s úpravou čl. 16 Nařízení Řím II.

Implicitně tedy stanovuje zásadu automatického uznávání cizích rozhodnutí.<sup>571</sup> K přezkumu uznatelnosti rozsudku zpravidla dochází pouze incidenčně v rámci řízení o výkonu cizího rozhodnutí podle § 722 ZPO.<sup>572</sup>

Důvody uvedené v § 328 ZPO bychom ve světle výše uvedeného výkladu k důvodům pro odepření uznání a výkonu cizích rozhodnutí obsažených v Nařízení Brusel I bis a ZMPS mohli označit za důvody standartní, nejdoucí nad rámec těchto dalších úprav. V rámci přezkumu existence důvodů pro uznání by zásadně uznávané rozsudky neměly být přezkoumávány z hlediska svého obsahu – platí tedy zákaz *révision au fond*.<sup>573</sup> S výjimkou druhého důvodu v § 328 odst. 1 bodu 2 ZPO jsou všechny důvody přezkoumávány z úřední povinnosti.

Prvním důvodem pro odepření uznání je nedostatek mezinárodní příslušnosti soudu, který o věci rozhodl, podle německého práva (tzv. „zrcadlový princip“, *Spiegelbildprinzip*).<sup>574</sup> Ustanovení výslovně hovoří o německých zákonech (*nach den deutschen Gesetzen*). Otázka, zda mohou být v tomto ohledu relevantní i pravidla o mezinárodní příslušnosti obsažená v unijních předpisech, je ovšem v německé nauce překvapivě sporná. Většina odborníků se v souladu s gramatickým výkladem kloní k názoru, že unijní předpisy by v tomto ohledu být brány v úvahu neměly.<sup>575</sup>

Druhý důvod obsažený v § 328 ZPO je obdobou čl. 45 odst. 1 písm. b) Nařízení Brusel I bis, neboť zakazuje uznání rozhodnutí v případě, že se žalovaný řízení neúčastnil a zároveň mu nebyl řádně či včas doručen návrh na zahájení předmětného řízení, čímž mu bylo znemožněno se v řízení hájit. Uvedené ovšem platí v pouze v případě, že žalovaný tento důvod pro odepření uznání sám uplatní.

Třetím důvodem pro odepření uznání je neslučitelnost uznávaného cizího rozhodnutí s jiným dříve v Německu vydaným či uznaným rozsudkem. Překážka věci rozhodnuté je upravena v § 328 odst. 1 bodě 3 ZPO, spolu s překážkou litispendence.

Výhrada veřejného pořádku, resp. zjevná neslučitelnost uznávaného rozsudku s podstatnými principy německého práva a zejména rozpor se základními právy, je

---

<sup>571</sup> BeckOK ZPO/Bach, 40. Ed. 1.3.2021, ZPO § 328 Rn. 10.

<sup>572</sup> Musielak/Voit/Stadler, 18. Aufl. 2021 Rn. 1, ZPO § 328 Rn. 1.

<sup>573</sup> BeckOK ZPO/Bach, 40. Ed. 1.3.2021, ZPO § 328 Rn. 1

<sup>574</sup> Musielak/Voit/Stadler, 18. Aufl. 2021, ZPO § 328 Rn. 9.

<sup>575</sup> MüKoZPO/Gottwald, 6. Aufl. 2020, ZPO § 328 Rn. 92 či Musielak/Voit/Stadler, 18. Aufl. 2021, ZPO § 328 Rn. 1. Srov. ale RAUSCHER, T. *Internationales Privatrecht: Mit Internationalem Verfahrensrecht*. 5. vydání. Heidelberg: C. F. Müller, 2017, s. 663.

čtvrtým důvodem uvedeným v § 328 ZPO odst. 1, bodu 4. Rozpor s veřejným pořádkem může spočívat jak v souvislosti s porušením procesních práv v řízení ve státě původu, tak v důvodech hmotněprávních.<sup>576</sup> V literatuře je v tomto ohledu opět poukazováno zejména na potenciální neslučitelnost cizích, zejména amerických rozhodnutí, kterými jsou přiznány *punitive damages*. I tato rozhodnutí musí být nicméně posuzována individuálně – k odepření jejich uznání může být přistoupeno pouze v tom případě, kdy převažuje „trestní“ charakter přiznané náhrady škody, což je rozporu s principy německého práva na náhradu škody, jehož hlavním účelem je kompenzace utrpěné škody, nikoliv potrestání škůdce. K analogické aplikaci čl. 40 odst. 3 EGBGB tedy nedochází.<sup>577</sup> Protože výhrada veřejného pořádku mj. představuje výjimku ze zákazu meritorního přezkumu cizího rozhodnutí, měla by být aplikována jen ve zcela výjimečných případech.<sup>578</sup> Stejně jako u kolizní výhrady veřejného pořádku podle EGBGB je při posuzování rozporu s veřejným pořádkem nezbytný i dostatečně významný vztah k Německu (*Inlandsbeziehung*).<sup>579</sup>

Pátým a posledním důvodem pro odepření uznání podle ZPO, jehož obdobu opět nalezneme v ZMPS (a přirozeně nikoliv v Nařízení Brusel I bis), je nedostatek vzájemnosti (*Gegenseitigkeit*). Při posuzování existence vzájemnosti je důraz kladen na skutečnou praxi, kdy roli může hrát i konkrétní typ uznávaného rozsudku. Rauscher v tomto ohledu uvádí příklad vybraných jihoamerických zemí, které zpravidla neuznávají rozsudky pro zmeškání – protože v tomto konkrétním případě není vzájemnost zaručena, nebylo by obdobné rozhodnutí v Německu uznáno.<sup>580</sup> Nedostatek vzájemnosti ovšem není překážkou uznání cizího rozhodnutí podle § 328 odst. 2 ZPO v případech, kdy předmětem uznávaného rozsudku je nemajetkový nárok (*nichtvermögensrechtlicher Anspruch*), pro jehož vydání by nebyl podle německých zákonů příslušný německý soud.

#### 4.2.3.2. Výkon cizích rozhodnutí

Výkon cizích rozhodnutí v ZPO upraven jen o něco málo podrobněji než jejich uznání – jeho úprava se sestává z ustanovení ohledně vykonatelnosti cizích rozhodnutí

---

<sup>576</sup> BeckOK ZPO/Bach, 40. Ed. 1.3.2021, ZPO § 328 Rn. 36.

<sup>577</sup> Musielak/Voit/Stadler, 18. Aufl. 2021, ZPO § 328 Rn. 25.

<sup>578</sup> BeckOK ZPO/Bach, 40. Ed. 1.3.2021, ZPO § 328 Rn. 45.

<sup>579</sup> Musielak/Voit/Stadler, 18. Aufl. 2021, ZPO § 328 Rn. 29.

<sup>580</sup> RAUSCHER, T. *Internationales Privatrecht: Mit Internationalem Verfahrensrecht*. 5. vydání. Heidelberg: C. F. Müller, 2017, s. 666.

(*Vollstreckbarkeit ausländischer Urteile*) v § 722 a ustanovení o rozsudku o vykonatelnosti (*Vollstreckungsurteil*) v § 723 ZPO.

Podle § 722 ZPO jsou vykonatelná pouze taková cizí rozhodnutí, jejichž vykonatelnost byla vyslovena ve zvláštním rozsudku o vykonatelnosti. Tento rozsudek je vydán na základě žaloby podané k obecnému soudu dlužníka či k soudu příslušnému na základě § 23 ZPO – tedy k soudu, v jehož obvodu se nachází jeho majetek.

Podle § 723 ZPO je rozsudek o vykonatelnosti vydán bez přezkumu zákonnosti (*Gesetzmäßigkeit*) vykonávaného cizího rozhodnutí. V případě vykonatelnosti cizích rozhodnutí je tedy zákaz *révision au fond* v zákoně upraven výslovně.

Podmínkou vydání rozsudku o vykonatelnosti cizího rozhodnutí je podle § 723 odst. 2 ZPO to, aby vykonávaný rozsudek nabyl ve státě původu právní moci – nepsanou podmínkou je ovšem i skutečnost, že předmětný rozsudek byl ve státě původu zároveň i vykonatelný.<sup>581</sup>

Další podmínkou podle § 723 odst. 2 ZPO je uznatelnost vykonávaného rozsudku podle § 328 ZPO – důvody pro odepření uznání stanovené výše jsou tedy zároveň i důvody pro odepření vykonatelnosti cizího rozsudku.

---

<sup>581</sup> BeckOK ZPO/Bach, 40. Ed. 1.3.2021, ZPO § 723 Rn. 7.

## 5. Praktické otázky mimosmluvních závazkových poměrů s mezinárodním prvkem

Po teoretickém úvodu, ve kterém došlo k vymezení pojmu mimosmluvního závazkového poměru, pojednání o přeshraničním prvku a hraničních určovateli v první kapitole této práce a v návaznosti na rozsáhlý výklad relevantních právních pramenů v kapitolách 2, 3 a 4, přecházíme nyní do praktické části, jejímž cílem je představení aplikace těchto teoretických pojmů a právních pramenů v praxi.

Jak již bylo uvedeno v úvodu této práce, rozhodla jsem se po zralé úvaze v rámci její praktické části soustředit pouze na vybranou oblast mimosmluvních závazkových poměrů s mezinárodním prvkem, a to na oblast přeshraničních mimosmluvních závazků vznikajících z narušení osobnostních práv.

Jak je patrné z výše uvedeného výkladu, je při určování mezinárodní příslušnosti i rozhodného práva zcela zásadním určení místa, kde došlo k protiprávnímu jednání a kde došlo ke vzniku újmy.

V kapitole 3.1. výše bylo v souvislosti s výkladem rozsudku SDEU ve věci *Bier v. Mines de Potasse d'Alsace* pojednáno o tzv. distantních deliktech, kdy se tato místa nenacházejí na jednom místě. V případě narušení osobnostních práv prostřednictvím médií distribuovaných na území více států naproti tomu hovoříme o deliktech tzv. rozptýlených (*Streudelikte*), kdy jednání učiněné v jednom státě může způsobit vznik škody ve více dalších státech.

Právní úprava, resp. judikatura unijních i národních soudů se v tomto ohledu musela vypořádat s otázkou, jak místo vzniku škody posoudit v případě škody těmito rozptýlenými delikty způsobené zároveň na několika místech. Za zejména problematické bylo považováno zejména způsobení škody prostřednictvím uveřejnění hanlivé informace na internetu. Kvůli jeho všudypřítomnosti totiž bylo nezbytné stávající kritéria pro založení mezinárodní příslušnosti a určování rozhodného práva částečně upravit, mj. aby bylo zabráněno již v úvodu této práce zmíněnému fenoménu *libel shopping*.

Dalším specifickým znakem mimosmluvních závazkových poměrů vyplývajících z narušení osobnostních práv je také již v úvodu zmíněná skutečnost, že v jejich případě i kontinentální soudy čas od času přiznávají poškozeným náhradu újmy v takové výši, která jde nad rámec její čistě kompenzační funkce. V tomto ohledu je nesmírně zajímavé

posouzení, zda za těchto okolností mohou národní soudy odmítnout pro rozpor s veřejným pořádkem *punitive damages* přiznané v zahraničí.

V této části práce bych právě na příkladu určování místa vzniku škody způsobené narušením osobnostních práv a přístupu národních soudů k odepření uznání a výkonu cizího rozhodnutí pro rozpor s veřejným pořádkem ráda představila praktickou aplikaci uvedených právních pramenů a poukázala na jejich případné rozdíly. Pro toto srovnání jsem nicméně nebrala v potaz úpravu mimosmluvních závazkových poměrů s přeshraničním prvkem obsaženou v mezinárodních smlouvách. Učinila jsem tak zaprvé z toho důvodu, že žádná z uvedených mezinárodních smluv neobsahuje speciální úpravu pro mimosmluvní závazkové poměry vznikající z narušení osobnostních práv a zadruhé pro neexistenci relevantní judikatury, která by se na tyto jejich vybrané aspekty zaměřovala.

## 5.1. Určování mezinárodní příslušnosti

Otázka mezinárodní příslušnosti je první otázkou mezinárodního práva soukromého, kterou je nutné si položit při řešení jakéhokoli soukromoprávního případu s mezinárodním prvkem, a mimosmluvní závazkové poměry vznikající z narušení osobnostních práv nejsou v tomto ohledu žádnou výjimkou. Jde o otázku zcela zásadní hned z několika důvodů. Zaprvé obecné soudy zásadně postupují podle vlastních procesních předpisů – určením mezinárodně příslušného soudu jsou tedy zároveň určeny i aplikovatelné procesní normy. To samé platí i o normách kolizních, kdy soud určuje rozhodné právo právě na základě kolizních norem *lex fori*, což může při neexistenci unifikovaných kolizních norem vést k odlišnému hmotněprávnímu výsledku.<sup>582</sup> V neposlední řadě je otázka toho, soud kterého státu bude předmětný spor projednávat, zcela zásadní i pro otázku uznání a výkonu rozhodnutí v jiných státech – ať už s ohledem na jejich případnou vázanost mezinárodními či unijními předpisy či případné zaručení vzájemnosti.

Pro určování mezinárodní příslušnosti soudů členských států, a tedy i ČR a Německa, je primárním právním pramenem unijní úprava obsažená

---

<sup>582</sup> PAUKNEROVÁ, M.; PFEIFFER, M. *Komentář k § 1* v PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ, N.; ZAVADILOVÁ, M. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 9.

v Nařízení Brusel I bis. Jak bylo opakovaně uvedeno výše, je nařízení v tomto ohledu až na výjimky aplikovatelné vždy, když má žalovaný své bydliště na území členského státu EU. Podle autonomního národního práva tedy budeme mezinárodní pravomoc/příslušnost (při neexistenci relevantní úpravy v mezinárodních smlouvách) posuzovat pouze v případech, že se bydliště žalovaného nenachází na území členského státu EU.

V první podkapitole praktické části tedy bude porovnána úprava mezinárodní příslušnosti v unijním Nařízení Brusel I bis, českém ZMPS a německém ZPO, a to ve vztahu k mimosmluvním závazkovým poměrům s přeshraničním prvkem vznikajícím z narušení osobnostních práv. Konkrétně budou představena pravidla tzv. zvláštní příslušnosti, která jsou obsažena ve všech porovnávaných pramenech. I když lze totiž samozřejmě mezinárodní příslušnost pro projednání sporů vznikajících z narušení osobnostních práv založit i na základě ostatních pravidel o příslušnosti (zejména obecné příslušnosti), jsou to právě ustanovení o zvláštní příslušnosti, která poskytují největší prostor pro srovnání a která jsou zároveň právně nejzajímavější, a to i s ohledem na výše uvedené problematické určení místa vzniku škody v případě rozptýlených deliktů.

### 5.1.1. Unijní úprava

Jak již bylo uvedeno výše v kapitole 3.1.4., je nutné považovat pravidla o zvláštní příslušnosti v čl. 7 Nařízení Brusel I bis jako výjimku z obecné příslušnosti dle čl. 4 nařízení, která musí být vykládána restriktivně.<sup>583</sup> Odchýlení od obecného pravidla by mělo být v zájmu právní jistoty omezeno pouze na případy u kterých existuje dostatečně úzká vazba mezi soudem a podanou žalobou.<sup>584</sup> Existence této vazby má za cíl posílit právní jistotu a předejít možnosti, aby byl žalovaný žalován před soudem členského státu, jehož příslušnost nemohl rozumně předpokládat.<sup>585</sup> Uvedené pak samozřejmě platí i o čl. 7 odst. 2 Nařízení Brusel I bis, který umožňuje založení příslušnosti soudu místa, u kterého došlo ke vzniku škodné události.

Výše bylo také uvedeno, že podle ustálené judikatury SDEU zahrnuje místo škodné události jak místo, kde došlo ke vzniku škody, tak místo příčinné události, v níž má tato škoda původ. Zároveň se ovšem místo škodné události ve smyslu ustanovení

---

<sup>583</sup> Srov. rozsudek ze dne 16. 7. 2009, Zuid Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, body 20-22 a citovaná judikatura).

<sup>584</sup> Viz odrážka (16) Preambule k Nařízení Brusel I bis.

<sup>585</sup> Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2020, sp. zn. 30 Cdo 4162/2019.

čl. 7 odst. 2 Nařízení Brusel I bis může lišit v závislosti na povaze práva, které bylo údajně porušeno.<sup>586</sup> Přístup SDEU v případě žalob na náhradu škody vyplývající z porušení osobnostních práv prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků prošel v tomto ohledu určitým vývojem, přičemž nemalou roli v tomto vývoji hrál i rozvoj technologií usnadňující jejich šíření.

#### 5.1.1.1. Rozsudek ve věci *Shevill*

Prvním z této řady rozsudků byl rozsudek ve věci *Shevill*.<sup>587</sup> V tomto případě šlo o žalobu o náhradu újmy způsobené publikací článku ve francouzských novinách *France Soir*, ve kterém byli čtenáři informováni o zásahu protidrogového oddělení policie v pařížské směnárně společnosti *Chequepoint*. V článku byla v této souvislosti výslovně zmíněna i „mladá žena jménem Fiona Shevill-Avrill“. Paní Shevill, anglická občanka, byla u společnosti *Chequepoint* krátkodobě zaměstnána a považovala tento článek za hanlivý, neboť dle jejího názoru naznačoval její zapojení do sítě obchodníků s drogami, pro kterou měla – lidově řečeno – prát špinavé peníze. Společně s několika společnostmi ze skupiny *Chequepoint* proto podala proti vydavateli novin, francouzské společnosti *Presse Alliance SA*, u anglických soudů žalobu na náhradu způsobené újmy.

Původní žaloba byla podána na veškerou způsobenou újmu, tedy jak ve vztahu k výtiskům novin vydaným ve Francii, tak ve vztahu k výtiskům v dalších evropských zemích, později ovšem byla omezena jen na újmu způsobenou novinami distribuovanými v Anglii a Walesu. V následném soudním řízení namítala žalovaná mezinárodní nepřislusnost anglických soudů s poukazem na to, že v Anglii nedošlo k žádné škodné události ve smyslu čl. 5 odst. 3 Bruselské úmluvy. V rámci odvolacího řízení anglická Sněmovna Lordů (*House of Lords*) podala k SDEU několik předběžných otázek k výkladu pojmu „místa, kde došlo ke škodné události“ v případech pomluvy uveřejněné v novinách distribuovaných v několika smluvních státech. Mezi řešené otázky patřil nejen výklad sporného pojmu, ale i již naznačená problematika výše rozsahu škody, k jejímuž projednání bude příslušen každý z v úvahu připadajících soudů v případě rozptýlení škody na území více států.

---

<sup>586</sup> Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 3. 10. 2013, *Pinckney* (C-170/12, EU:C:2013:635), bod 32.

<sup>587</sup> Rozsudek ze dne 7. 3. 1995, *Shevill a další* (C-68/93, EU:C:1995:61).



SDEU v první řadě potvrdil, že výklad zahrnující jak místo škodlivého jednání, tak místo samotné škody, se uplatní nejen v případech majetkové či fyzické újmy, ale i pro případy narušení dobré pověsti a jména fyzických či právnických osob zveřejněním pomlouvačné publikace. V takových případech je místem škodlivého jednání místo, kde je usazen vydavatel dané publikace a soudy tohoto místa jsou příslušné k projednání žaloby na náhradu celé utrpěné újmy.

Naproti tomu místem škody je místo, kde je publikace distribuována a kde poškozený tvrdí, že utrpěl újmu na své pověsti – soudy tohoto místa jsou ovšem příslušné pouze k projednání újmy, kterou poškozený utrpěl právě v tomto státě. SDEU se tak přiklonil k řešení prostřednictvím již výše zmíněného mozaikového principu a se zřejmou nevýhodou plynoucí z tohoto řešení – totiž riziku nesouladných rozsudků v případech, kdy o různých aspektech téhož sporu budou rozhodovat rozdílné soudy v několika smluvních státech – se vypořádal s poněkud lakonickou poznámkou, že žalobci i nadále zůstává možnost žalovat škůdce o náhradu celé újmy buď v místě jeho bydliště či v místě, kde je usazen vydavatel.

Zatímco v případech tištěných médií se – i přes výše naznačené problémy vyplývající z mozaikového principu – díky jejich územně omezenému šíření dala škoda a její výše víceméně lokalizovat (např. skrz počet výtisků dotčených novin distribuovaných v té či oné zemi), v případě uveřejnění informací na internetu tuto možnost díky jeho „všudypřítomnosti“ reálně nemáme. SDEU tedy byl vzhledem k technologickému vývoji nucen po 16 letech od případu *Shevill* vyložit pojem škodné události právě pro tyto případy. Stalo se tak v rozsudku *e-Date Advertising*.<sup>588</sup>

#### 5.1.1.2. Rozsudek ve věci *e-Date Advertising*

V tomto řízení byly ke společnému projednání spojeny dvě předběžné otázky – otázka položená německým BGH ve věci *eDate Advertising GmbH proti X* a otázka položená pařížským soudem prvního stupně (*tribunal de grande instance de Paris*) ve věci *Oliver Martinez, Robert Martinez proti MGN Limited*, neboť v obou řízeních šlo o případy občanskoprávní odpovědnosti ohledně informací zveřejněných na internetu.

V prvním případě se jednalo o informaci zveřejněnou na webovém portálu [www.rainbow.at](http://www.rainbow.at), provozovaném rakouskou společností *e-Date Advertising*, ohledně

---

<sup>588</sup> Rozsudek ze dne 25. 10. 2011, *eDate Advertising a další* (C-509/09 a C-161/10, EU:C:2011:685).

pana X, muže s bydlištěm v Německu, v souvislosti s ústavní stížností, kterou pan X společně se svým bratrem podal ke Spolkovému ústavnímu soudu (*Bundesverfassungsgericht*) proti rozsudku, kterými byli oba na počátku 90. let odsouzeni na doživotí za vraždu známého herce, přičemž na webu byla kromě stručného popisu jejich tehdejšího činu uvedena i jejich jména. Pan X se v žalobě podané k německým soudům domáhal toho, aby o něm společnost v souvislosti se spáchaným činem přestala uvádět informace s uvedením jeho plného jména. V druhém případě šlo o žalobu podanou známým francouzským hercem k francouzským soudům pro narušení soukromí a práva na podobu, ke kterému mělo dojít zveřejněním novinového článku na internetové stránce britských novin Sunday Mirror, ve kterém byli čtenáři (v anglickém jazyce) informováni o tom, že herec znovunavázal vztah se známou zpěvačkou.

V obou případech žalované strany zpochybňovaly mezinárodní příslušnost dotčených soudů a obě věci nakonec formou předběžné otázky doputovaly až k SDEU. Vzhledem k výše naznačené problematice kvantifikace škody utrpěné v jednom konkrétním členském státě, dospěl SDEU k názoru, že je nutné dosavadní kritéria přizpůsobit.

Pro případy poškození osobnostních práv prostřednictvím internetu SDEU dovodil, že poškozený je oprávněn podat žalobu na náhradu celé újmy u soudů místa, kde má „centrum svých zájmů“. Za takové místo by mělo být obecně považováno místo obvyklého bydliště poškozeného, přičemž při jeho určování může být přihlíženo i k dalším faktorům, které mohou prokázat úzkou vazbu k určitému státu, jako např. výkon profesní činnosti.<sup>589</sup> Tímto rozhodnutím tedy došlo k rozšíření hraničních určovatelných míst na celkem tři místa, kde může poškozený v případech narušení svých osobnostních práv žalovat škůdce na náhradu celé utrpěné újmy. Zaprvé k soudům toho státu, kde má žalovaný bydliště ve smyslu obecné příslušnosti, zadruhé k soudům státu, kde je usazen vydavatel poškozujícího obsahu ve smyslu rozsudku *Shevill*, a zatřetí k soudům státu, kde má poškozený centrum svých zájmů. Zároveň ovšem SDEU v tomto rozhodnutí potvrdil, že i nadále zůstává poškozenému možnost žalovat na základě mozaikového principu pouze část utrpěné újmy, a to u soudů každého členského státu, na jehož území byl přístupný poškozující obsah informace zveřejněné na internetu.<sup>590</sup>

---

<sup>589</sup> *e-Date Advertising*, body 45-49.

<sup>590</sup> *e-Date Advertising*, bod 51.

Posledním zásadním rozhodnutím SDEU v této oblasti je rozsudek ve věci *Bolagsupplysningen*,<sup>591</sup> ve kterém se soud vypořádal se zásadní otázkou určování centra zájmů u právnických osob a s otázkou mezinárodní příslušnosti v případě nedělitelných zdržovacích nároků.

#### 5.1.1.3. Rozsudek ve věci *Bolagsupplysningen*

I v tomto případě se jednalo o újmu způsobenou zveřejněním škodlivých informací na internetu, konkrétně o zařazení estonské společnosti Bolagsupplysningen na černou listinu na internetové stránce společnosti Svensk Handel, švédského sdružení zaměstnavatelů v odvětví obchodu. Na stránce bylo (ve švédském jazyce) uvedeno, že se společnost Bolagsupplysningen dopouští podvodů a nekalých praktik, na diskuzním fóru téže stránky se pak nacházelo množství komentářů, z nichž některé obsahovaly i výzvy k násilí proti společnosti a jejím zaměstnancům.

Po neúspěšné výzvě k odstranění těchto informací podala společnost Bolagsupplysningen u estonských soudů na společnost Svensk Handel žalobu, ve které požadovala jak opravu nesprávných údajů a odstranění uvedených komentářů, tak náhradu škody jí vzniklé jejich uveřejněním. Vedle faktické otázky, zda v Estonsku mohla společnosti vůbec vzniknout nějaká újma, která by mohla založit alespoň částečnou příslušnost estonských soudů ve smyslu mozaikového principu, vyvstaly během řízení i dvě zásadní právní otázky – totiž zda je možné u estonských soudů požadovat i uvedený nárok na opravu nesprávných údajů a odstranění komentářů v případě, kdy budou estonské soudy příslušně k projednání pouze části údajně utrpěné újmy, popř. zda je u nich přípustné žádat náhradu celé utrpěné újmy, neboť se v Estonsku nachází „centrum zájmů“ dotčeně společnosti. Toto pravidlo, jak bylo formulováno v rozsudku *e-Date Advertising*, zahrnovalo totiž podle názoru předkládacího soudu pouze fyzické osoby a otázka toho, zda je aplikovatelné na právnické osoby a kde se pak v takovém případě jejich centrum zájmů nachází, zůstávala otevřená.

SDEU následně rozhodl, že i právnická osoba může podat žalobu domáhající se opravy či odstranění škodlivých údajů zveřejněných na internetu a náhrady veškeré utrpěné újmy u soudů toho členského státu, kde se nachází centrum jejich zájmů. Pokud jde o určení tohoto místa, SDEU uvedl, že centrum zájmů musí odrážet místo, kde je

---

<sup>591</sup> Rozsudek ze dne 17. 10. 2017, *Bolagsupplysningen* (C-194/16, EU:C:2017:766).

obchodní pověst společnosti nejstálější, a tímto bude zpravidla místo, kde společnost vykonává svou hlavní podnikatelskou činnost – bez ohledu na to, zdá má v tomto státě společnost zapsané i své sídlo. V případech, kdy centrum zájmů právnické osoby není možné určit (tzn. nelze určit konkrétní členský stát, ve kterém by společnost vykonávala převážnou část své hospodářské činnosti), nemá poškozený možnost domáhat se pomocí tohoto kritéria úplné náhrady škody.<sup>592</sup>

Zároveň také v odpověď na první výše uvedenou otázku SDEU uvedl, že návrh domáhající se opravy údajů a odstranění komentářů na internetu je ve své podstatě „jediný a nerozdělitelný“, a tudíž je nutné jej předložit pouze jedinému soudu, a to pouze takovému, který je oprávněn rozhodovat o celém nároku na náhradu újmy.

### 5.1.2. Česká úprava

Již v rámci výkladu k ustanovení § 87 písm. b) OSŘ bylo výše v kapitole 4.1.1. uvedeno, že na rozdíl od výkladu místa škodné události podle čl. 7 odst. 2 Nařízení Brusel I bis není výklad pojmu „místa, kde došlo ke skutečnosti, která zakládá právo na náhradu újmy“ v judikatuře českých soudů jednotný.

V této části pak budou představena tři rozhodnutí, ve kterých se soudy výkladem tohoto pojmu v kontextu žaloby na náhradu újmy narušením osobnostních práv a otázkou založení místní příslušnosti zabývaly. Jedná se o dvě rozhodnutí soudů odvolacích a jedno rozhodnutí soudu Nejvyššího. Zajímavé je na těchto rozhodnutí je mj. i to, že se všechna nějakým způsobem vypořádávají s judikaturou SDEU citovanou výše, a to přes to, že se u všech projednávaných případů jednalo o spory čistě vnitrostátní, bez mezinárodního prvku.

#### 5.1.2.1. Usnesení Krajského soudu v Brně, sp. zn. 70 Co 140/2016

Prvním z těchto rozhodnutí je usnesení Krajského soudu v Brně z roku 2016.<sup>593</sup> V tomto případě se jednalo o posouzení místní příslušnosti pro projednání žaloby na náhradu újmy způsobené žalobci zveřejněním článku „*Opilí policisté při večírku na chatě surově napadli souseda*“, na webu idnes.cz provozovaného žalovanou. Žalobce se domáhal zveřejnění omluvy a náhrady nemajetkové újmy, neboť byl v uvedeném článku

<sup>592</sup> Viz bod 43 rozsudku *Bolagsupplysningen*.

<sup>593</sup> Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. 70 Co 140/2016.

nepravdivě označen za jednoho z útočníků. Žaloba byla podána k Okresnímu soudu v Jihlavě jako k soudu místně příslušnému podle § 87 písm b) OSŘ, což žalobce odůvodnil tím, že k neoprávněnému zásahu došlo z větší části jednáním jihlavské redakce žalované a v Jihlavě mělo toto jednání největší dopad na žalobce, který zde pracuje a je zde znám. Okresní soud v Jihlavě také rozhodoval v souvisejícím trestním řízení pro trestný čin pomluvy proti zaměstnanci žalované.

Žalovaná následně vznesla námitku nepřislušnosti, kterou ovšem okresní soud zamítl. V rámci odvolání byla otázka místní příslušnosti předložena k rozhodnutí Krajskému soudu v Brně. Krajský soud se ve svém rozhodnutí nicméně ztotožnil s rozhodnutím soudu prvního stupně a potvrdil příslušnost Okresního soudu v Jihlavě.

Ve svém odůvodnění se krajský soud nejprve vyjádřil, že česká soudní praxe problém v rozdílu místní příslušnosti soudu podle *loci delicti comissi* a *loci damni infecti* dosud uspokojivě nevyřešila. Podle jeho názoru nicméně neexistuje rozumný důvod, proč z možnosti volby místní příslušnosti soudu dle § 87 písm. b) OSŘ *a priori* vylučovat soud, v jehož obvodu došlo ke vzniku tvrzené nemajetkové újmy, přestože k tvrzenému neoprávněnému zásahu samotnému došlo v obvodu soudu jiného, a to s ohledem na případné usnadnění dokazování. Jakkoli totiž mohou existovat případy, ve kterých bude těžiště dokazování představováno otázkou neoprávněného *zásahu* do práva na ochranu osobnosti, mohou naopak existovat i případy, kdy potřeba dokazování neoprávněného zásahu samotného bude jen minimální a při dokazování bude nezbytné se soustředit na otázku zásahem vzniklé újmy.

Krajský soud pak v tomto ohledu odkázal na judikaturu SDEU ve věci *e-Date Advertising*, a to i vzhledem ke skutečnosti, že i v projednávaném případě se jednalo o poškozující informace zveřejněné na internetu. V souladu se závěry SDEU pak dospěl Krajský soud v Brně k názoru, že dopad obsahu informace zveřejněné na internetu na osobnostní práva může být lépe posouzen soudem místa, kde má údajný poškozený centrum svých zájmů. K uvedenému dospěl i na základě aplikace právní zásady *a maiori ad minus*, kdy uvedl, že za situace, kdy SDEU připouští pro účely šíření informací přes internet možnost, aby odpovědná osoba byla pro celou náhradu nemajetkové újmy žalována v jiném členském státě, platí v duchu této zásady obdobný přístup i pro účely určení místní příslušnosti soudů v rámci ČR.

Krajský soud následně uzavřel, že soudem, v jehož obvodu došlo ve smyslu § 87 písm. b) OSŘ ke skutečnosti, která zakládá právo na náhradu újmy, je v případě zveřejnění informací na internetových stránkách soud, v jehož obvodu se nachází centrum zájmů osoby, která tvrdí, že jí tímto způsobem bylo neoprávněně zasaženo do práva na ochranu osobnosti. Jako centrum zájmů žalovaného v tomto konkrétním případě označil soud právě obvod jihlavského soudu, a to i přes to, že bydliště žalobce se v tomto obvodu nenacházelo. Právě v Jihlavě měl podle názoru soudu tvrzený zásah největší dopad na žalobce, který zde pracoval a byl zde znám mezi občany i příslušníky Policie ČR. Centrum zájmů žalobce tedy v konkrétním případě nebylo dáno místem jeho bydliště, ale místem výkonu jeho profesní činnosti.

#### 5.1.2.2. Usnesení Městského soudu v Praze, sp. zn. 22 Co 91/2019

Ve druhém rozhodnutí, které se zabývalo touto otázkou, konkrétně v usnesení Městského soudu v Praze z roku 2019,<sup>594</sup> odvolací soud naopak inspiraci v evropské judikatuře pro určení místní příslušnosti při projednávání vnitrostátního sporu ohledně neoprávněného zásahu do osobnostních práv výslovně hledat odmítl.

I v tomto případě se jednalo o újmu vzniklou zásahem do osobnostních práv v souvislosti s obsahem článků uveřejněných na internetu. Žalobkyně se žalobou podanou k Obvodnímu soudu pro Prahu 10 domáhala odstranění několika článků uveřejněných na internetovém portálu *Expres.cz* a poskytnutí zadostiučinění ve formě omluvy a částky ve výši 2 500 000 Kč. Podání žaloby právě k Obvodnímu soudu pro Prahu 10 odůvodnila tím, že v jeho obvodu se nachází její bydliště a na tomto místě jí vznikla a vzniká nemajetková újma ve smyslu § 87 písm. b) OSŘ. Tento soud nicméně svou místní příslušnost k projednání žaloby odmítl a přikázal věc k projednání obecnému soudu žalované na Praze 5. Usnesení o vyslovení nepřislušnosti žalobkyně napadla odvoláním, o kterém rozhodl Městský soud v Praze.

Městský soud své rozhodnutí uvedl konstatováním, že i když jsou mu známy i opačné názory, přiklání se k doposud převažujícímu výkladu obecných soudů, že skutečností, která zakládá právo na náhradu újmy, je pouze porušení povinnosti či jiná škodná událost (tedy příčina újmy), nikoli i její následek spočívající v projevení se újmy. Výslovně tak odmítl nejen výše uvedené rozhodnutí Krajského soudu v Brně, ale i

---

<sup>594</sup> Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 5. 2019, sp. zn. 22 Co 91/2019.

judikaturu SDEU. Městský soud se sice podrobně zabýval závěry, ke kterým SDEU v *e-Date Advertising* a dalších rozhodnutích při výkladu pojmu škodné události dospěl, sám ale došel k názoru, že se tyto uplatní pouze ve specifickém kontextu mezinárodních sporů.

Podle názoru soudu tedy není rozšíření výkladu místa skutečnosti, která zakládá právo na náhradu újmy, z místa příčinné skutečnosti i na místo projevení se újmy v rámci vnitrostátních sporů, opodstatněné. Žalobce má totiž v takovém případě vždy možnost žalovat celou újmu ve státě, kde bydlí (má centrum zájmů), a to již podle místa obecného soudu žalovaného, nebo i podle místa vzniku příčinné skutečnosti. Místo bydliště žalobce jakožto místo, kde se podle žaloby (také) měla projevit újma vzniklá zásahem do osobnostních práv žalobce obsahem informace zveřejněné na internetu, tedy podle Městského soudu v Praze nezakládá místní příslušnost podle ustanovení § 87 písm. b) OSŘ.

#### 5.1.2.3. Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 25 Cdo 2669/2020

Posledním rozhodnutím je již výše citované usnesení Nejvyššího soudu z roku 2020.<sup>595</sup> V tomto případě se sice nejednalo o uveřejnění poškozujícího článku na zpravodajském portálu na internetu, přesto se ale jednalo o distanční zásah do osobnostních práv, a to zasíláním dehonestujících emailových zpráv různým adresátům.

Žalobce se domáhal nahrazení újmy takto způsobené žalobou podanou k Obvodnímu soudu pro Prahu 7 jako k soudu místa, kde tato újma vznikla, neboť žalobce se v jeho obvodu trvale zdržoval. Obvodní soud ovšem vyslovil svou nepřislušnost usnesením, proti kterému se žalobce bránil podáním odvolání. Odvolací soud (Městský soud v Praze) ovšem – i s ohledem i na svá předchozí rozhodnutí výše uvedená – odvolání zamítl.

Podané dovolání Nejvyšší soud označil za přípustné pro řešení procesní právní otázky, co lze považovat za skutečnost, která zakládá právo na náhradu újmy ve smyslu § 87 písm. b) OSŘ při zásahu do práva na čest, vážnost a důstojnost, a to i právě s ohledem na rozdílnou soudní praxi.

Při svém rozhodování pak Nejvyšší soud vycházel zejména z úvahy, že jednou z podmínek k tomu, aby byla negativně dotčena osobnost člověka, je objektivní způsobilost neoprávněného zásahu vyvolat následky, tedy újmu na osobnostních právech. Pod

---

<sup>595</sup> Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2020, sp. zn. 25 Cdo 2669/2020.

neoprávněný zásah do osobnosti je tak nutné vedle fáze spojené s činností původce zásahu zahrnout i fázi, kdy se dehonestující informace dostane k adresátům a vyvolá nepříznivý vliv na osobnostní sféru dotčené osoby. Teprve vnímáním účinku difamace ze strany poškozeného je tedy činnost původce dovršena do podoby neoprávněného zásahu. Z tohoto důvodu je pak místo, kde nastala skutečnost zakládající právo na náhradu újmy, nepochybně relevantním v kontextu § 87 písm. b) OSŘ.

V případě zásahů do cti, vážnosti a důstojnosti provedených distanční formou (tiskem, rozhlasovým či televizním vysíláním, internetem, jakož i právě rozesíláním elektronické pošty) je však toto místo obtížně určitelné. Protože však zároveň nemůže platit, že je tímto místem každé místo, kam neoprávněný zásah distančním způsobem doputuje nebo je toho vůbec schopen, je nutné jej pro účely určení místní příslušnosti vymezit úžeji. Mělo by se jednat o místo, v němž se poškozený v době neoprávněného zásahu vyskytuje, neboť právě zde dochází ke střetu zásahu s jeho osobnostní sférou. Nemělo by se ovšem jednat o konkrétní místo, kde se poškozený zrovna fakticky nacházel v okamžiku, kdy o zásahu dozvěděl, ale místo objektivní a dostatečně zjistitelné, jakým je centrum zájmu poškozeného ve smyslu rozhodnutí *e-Date Advertising*. Nejvyšší soud se tímto rozhodnutím nejen inspiroval, ale dokonce výslovně uvedl, že není důvod k této problematice přistupovat odlišně v poměrech podle vnitrostátního práva, čímž fakticky odmítl názor Městského soudu v Praze uvedený v předchozím citovaném rozhodnutí.

### 5.1.3. Německá úprava

I k § 32 ZPO existuje přirozeně judikatura německých soudů k výkladu pojmu místa spáchání protiprávního jednání, které může založit i mezinárodní příslušnost německých soudů v případě žaloby na náhradu újmy způsobené porušením osobnostních práv. Níže budou představeny dva zásadní rozsudky BGH, které se v tomto ohledu zabývaly určením místa, kde se dostavily účinky zásahu do osobnostních práv v případě uveřejnění škodlivých informací na internetu.

#### 5.1.3.1. New York Times

Prvním rozhodnutím je rozsudek BGH z roku 2010 ve věci *New York Times*.<sup>596</sup>

---

<sup>596</sup> Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 2. 3. 2010, sp. zn. VI ZR 23/09 (*BGH – Urteil des VI. Zivilsenats vom 2. 3. 2010 - VI ZR 23/09*).



Žalobce žijící v Německu podal proti americkému vydavatelství novin New York Times žalobu na zdržení se uveřejňování článku, který vyšel v tištěném vydání těchto novin dne 12. 6. 2001, ale zároveň byl ale téhož dne uveřejněn i na internetu v online archivu New York Times. Článek se zabýval předběžným vyšetřováním zahájeným proti žalobci a jím ovládané společnosti pro podezření z uplácení ukrajinského vládního činitele. Žalobce byl v článku výslovně uveden jménem a označen za pašeráka a pachatele zpronevěry, přičemž jím ovládaná obchodní společnost byla označena za součást ruského organizovaného zločinu. Dále bylo v článku tvrzeno, že má žalobce styky s ruským kriminálním prostředím a že mu byl z tohoto důvodu odepřen vstup do USA. Žalobce uvedené považoval za neoprávněný zásah do svých osobnostních práva a podal proto uvedenou žalobu na zdržení k německým soudům, konkrétně k Zemskému soudu v Düsseldorfu (*Landgericht Düsseldorf*).

Jak soud první instance i druhé instance v Düsseldorfu nicméně žalobu odmítly jako nepřipustnou, neboť dle jejich názoru nebyly německé soudy pro její projednání mezinárodně příslušné, neboť k tvrzenému narušení osobnostních práv žalobce uveřejněním předmětného článku nedošlo v Německu. Tištěné vydání New York Times není v Německu běžně dostupné a ani jeho uveřejnění na internetu nevykazuje dostatečný vztah k Německu, neboť se nedá předpokládat, že článek vzbudil v německých čtenářích zvláštní zájem, neboť němečtí čtenáři tvoří jen zanedbatelnou část všech registrovaných online čtenářů New York Times. Nepodstatnou měla být naopak skutečnost, že uveřejnění článku způsobilo právě v Německu poměrně značný rozruch a že byl článek hojně citován i německými médii. Věc nakonec doputovala až k BGH, který naopak příslušnost německých soudů podle § 32 ZPO dovodil.

BGH své úvahy založil na skutečnosti, že podle § 32 ZPO jsou k projednání žaloby z protiprávního jednání příslušné soudy, v jejichž obvodu k došlo ke spáchání tohoto jednání a připomněl, že toto místo zahrnuje místo jednání (*Handlungsort*) i místo, kde se projeví jeho účinky (*Erfolgsort*). V případě narušení osobnostních práv v případě tištěných médií již BGH dříve dovodil, že místem, kde se projeví účinky protiprávního jednání, je místem, kde byly předmětné noviny distribuovány a zároveň byl jejich obsah na tomto místě třetím osobám prokazatelně znám. Stejně jako SDEU v případě *e-Date Advertising* ovšem BGH uvedl, že v případě online médií nejsou tyto závěry pro posouzení mezinárodní příslušnosti německých soudů bez dalšího aplikovatelné.

Podle názoru BGH jsou německé soudy mezinárodně příslušné k projednání žaloby ohledně narušení osobnostních práv prostřednictvím článku dostupného na internetu v případě, že obsah předmětného narušujícího článku objektivně vykazuje dostatečné spojení k Německu (*deutlicher Inlandsbezug*), a to takové, které jde nad rámec pouhé dostupnosti (*bloße Abrufbarkeit*) online obsahu v Německu. Toto spojení je dáno především tím, že na území Německa dochází ke kolizi zájmu (*Interessenkollision*) žalobce na ochranu jeho osobnostních práv na straně jedné a zájmu žalovaného na uveřejnění jeho článku na internetu a výkon jeho zpravodajské činnosti na straně druhé. V projednávaném případě tato kolize na území Německa nepochybně nastala a obsah článku prokazatelně vzbudil zájem německých uživatelů internetu. V Německu žijící žalobce byl v článku výslovně jmenován a byly mu s odkazem na informace od evropských orgánů činných v trestním řízení přisuzovány vazby na ruskou mafii. V článku bylo dále tvrzeno, že žalobcem ovládaná německá společnost je součástí mezinárodní zločinné organizace a že žalobci nebyl z tohoto důvodu umožněn vstup do USA. V projednávané věci tedy bylo dáno dostatečně silné spojení s Německem.

#### 5.1.3.2. *Sieben Tage in Moskau*

Dostatečné spojení s Německem ovšem BGH neshledal v dalším jím projednávaném případě ohledně újmy způsobené narušením osobnostních práv prostřednictvím internetu, a to v rozhodnutí z roku 2011 „*Sieben Tage in Moskau*“.<sup>597</sup>

V tomto případě se jednalo o žalobu podanou ruským státním příslušníkem s obvyklým bydlištěm v Německu. Žalovaná, také ruské státní příslušnosti, byla bývalá spolužačka žalobce, se kterým chodila v Moskvě do stejné školy a která v době podání žaloby žila v USA. Žalobce a žalovaná se setkali společně s dalšími bývalými spolužáky v roce 2006 na třídním srazu v Moskvě v bytě žalobce. Žalovaná po svém návratu do USA následně uveřejnila na webové stránce [www.womaneurope.com](http://www.womaneurope.com) spravované německou společností v ruském jazyce azbukou sepsaný příspěvek nazvaný „*Sieben Tage in Moskau – Der dritte Tag*“ (Sedm dní v Moskvě – den třetí), ve kterém se mj. vyjádřila k životním podmínkám a vzhledu žalobce.

---

<sup>597</sup> Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 29. 3. 2011, sp. zn. VI ZR 111/10 (*BGH – Urteil des VI. Zivilsenats vom 29. 3. 2011 - VI ZR 111/10*).

Žalobce se žalobou podanou k německým soudům domáhal mj. odstranění tohoto příspěvku a náhrady způsobené újmy v penězích. Německé soudy nicméně tuto žalobu z důvodu mezinárodní nepřislušnosti zamítly, přičemž v tomto případě jim dal BGH za pravdu.

V daném případě totiž neexistovalo k Německu dostatečně významné spojení, které by mezinárodní příslušnost německých soudů odůvodňovalo. Protože byl předmětný příspěvek sepsán azbukou v ruštině a týkal se třídního srazu v Moskvě, byl jeho dosah v Německu pouze minimální, neboť byl určen právě zejména samotným účastníkům tohoto setkání, kteří téměř všichni žijí v Rusku, a nikoliv čtenářům v Německu. Obsah sporného příspěvku tedy objektivně nevykazoval dostatečné spojení judikaturou pro založení mezinárodní příslušnosti vyžadované. V Německu se proto ani nenacházelo místo střetu zájmů žalobce a žalované, a tedy ani místo, kde se účinky údajného zásahu do osobnostních práv žalobce projeví. K založení mezinárodní příslušnosti tedy nestačila pouhá dostupnost uvedeného příspěvku či to, že provozovatel webové stránky měl své sídlo v Německu. BGH také odmítl s ohledem na zahraniční zaměření příspěvku jako dostatečně významnou skutečnost, že žalobce měl v Německu svůj obvyklý pobyt. Podle názoru BGH by byla totiž možnost založení mezinárodní příslušnosti pouze na základě obvyklého pobytu příliš nestabilní a vedoucí k umožnění založení mezinárodní příslušnosti libovolného počtu soudů pouze na základě tvrzení žalobce o jeho obvyklém pobytu, což by bylo v rozporu se zásadou předvídatelnosti.

#### **5.1.4. Srovnání**

Na základě výše uvedeného lze shrnout, že zatímco evropská a česká úprava si při výkladu místa škodné události, resp. místa, kde došlo ke skutečnosti, která zakládá právo na náhradu újmy, pro účely určení místně a mezinárodně příslušného soudu v případě žalob na náhradu újmy způsobené narušením osobnostních práv v zásadě odpovídají, německá judikatura zvolila přístup odlišný.

Podle německých soudů tedy není místem účinků takového narušení centrum zájmů poškozeného, ale místo, kde dochází ke střetu zájmů poškozeného a škůdce. V Německu se toto místo nachází v případě, že na internetu publikovaná informace objektivně vykazuje dostatečné spojení k Německu. Toto ale nemusí nutně být zároveň místem, kde má žalobce svůj pobyt nebo kde vykonává svou profesní činnost, a tedy ani

místem centra jeho zájmů.<sup>598</sup> Rozhodnutí ve věci *Sieben Tage in Moskau* sice předcházelo rozhodnutí SDEU ve věci *e-Date Advertising*, BGH nicméně centrum zájmů poškozeného jako relevantního hraničního určovatele odmítl i ve svých dalších rozhodnutích.<sup>599</sup>

Mezi zásadní rozdíly vyplývající z těchto odlišných přístupů patří zaprvé otázka relevantnosti přístupnosti předmětného obsahu uveřejněného na webové stránce. Zatímco v souladu s mozaikovým principem je podle SDEU dostupnost webových stránek v členském státě dostatečná pro založení mezinárodní příslušnosti jeho soudů, i když jen v omezeném rozsahu pro na jeho území způsobené škody, pro německé soudy dostupnost webových stránek v žádném případě dostatečným kritériem není. *Erfolgsort* se tedy nachází výlučně v místě střetu zájmů obou účastníků.<sup>600</sup> Druhý podstatný rozdíl lze spatřovat i v tom, že zatímco míst střetu zájmů může být pravděpodobně hned několik a mohou se nacházet i na území několika států, místo centra zájmů může být zpravidla pouze jedno.<sup>601</sup> Ve svém důsledku tedy může být podle obou pojetí mezinárodně příslušných soudů více, lišit se ovšem může rozsah, k jehož projednání budou soudy v daném případě oprávněny.

## 5.2. Určování rozhodného práva

Druhou otázkou mezinárodního práva soukromého, kterou je nutné si při řešení případů přeshraničních mimosmluvních závazkových poměrů vznikajících z narušení osobnostních práv položit, je otázka určení rozhodného práva.

K jeho určení dojde na základě kolizních norem *lex fori*, tedy práva soudu, který předmětnou žalobu projednává. Pro oblast mimosmluvních závazkových poměrů vznikajících z narušení osobnostních práv jsou (při absenci úpravy v mezinárodních smlouvách) relevantní autonomní předpisy mezinárodního práva soukromého, neboť jak

---

<sup>598</sup> BeckOGK/Fornasier, 1.3.2018, EGBGB Art. 40 Rn. 86.

<sup>599</sup> Srov. bod 7 rozsudku Nejvyššího spolkového soudu ze dne 14. 5. 2013, spis. značka VI ZR 269/12 (*BGH – Urteil des VI. Zivilsenats vom 14. 5. 2013 - VI ZR 269/12*: „Zwar genügt es nach der Rechtsprechung des erkennenden Senats zur Begründung der internationalen Zuständigkeit der deutschen Gerichte im Rahmen des § 32 ZPO nicht, dass der Kläger den Mittelpunkt seiner Interessen im Inland hat“).

<sup>600</sup> BeckOGK/Fornasier, 1.3.2018, EGBGB Art. 40 Rn. 87.

<sup>601</sup> BeckOGK/Fornasier, 1.3.2018, EGBGB Art. 40 Rn. 87.

bylo opakovaně uvedeno výše, z věcné působnosti Nařízení Řím II jsou tyto poměry vyloučeny.

Uvedené zůstává realitou i 14 let pro přijetí Nařízení Řím II, a to i přes to, že na nevhodnost tohoto řešení poukázala již *Studie Mainstrat* z roku 2009<sup>602</sup> a že k zařazení této otázky do věcné působnosti Nařízení Řím II vyzval Evropský parlament Komisi již v roce 2012.<sup>603</sup>

Je sice pravdou, že podle *Studie Mainstrat* používá většina členských států stejného hraničního určovatele *lex loci delicti commissi*, výjimky z tohoto základního pravidla se nicméně již podstatně liší. Zejména problematická je pak rozdílná interpretace místa jednání a vzniku škody při narušení osobnostních práv u distantních (rozptýlených) deliktů.<sup>604</sup> I když tedy členské státy používají převážně shodné hraniční určovatele, jejich skutkové znaky nejsou vykládány jednotně.

Tak je tomu i v případě srovnávaných právních řádů, tedy v případě české kolizní úpravy obsažené v ZMPS a německé kolizní úpravy v EGBGB. Jak je patrné z výkladu uvedeného v kapitole 4 výše, vykazují tyto úpravy mnohé společné znaky, drobné odlišnosti, které mohou mít nicméně zásadní vliv na určení rozhodného práva, ovšem nalezneme.

### 5.2.1. Česká úprava

Hraničního určovatele *loci delicti commissi* nalezneme i v české úpravě práva rozhodného pro mimosmluvní závazkové poměry vyplývající z narušení soukromí a osobnostních práv. Tento tradiční hraniční určovatel je nicméně v § 101 ZMPS doplněn i flexibilním prvkem spočívajícím v jednostranné volbě práva postižené osoby, která může namísto práva místa narušení zvolit jeden ze tří taxativně vyjmenovaných právních řádů. Postižená osoba si tak může vybrat mezi právem státu svého obvyklého pobytu

---

<sup>602</sup> Srovnávací studie k situaci v 27 členských státech ohledně určování rozhodného práva pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z narušení soukromí a osobnostních práv (*Comparative study on the situation in the 27 Member States as regards the law applicable to non-contractual obligations arising out of violations of privacy and rights relating to personality, JLS/2007/C4/028. Final Report*), s. 6 a 8.

<sup>603</sup> Viz usnesení Evropského parlamentu ze dne 10. 5. 2012 s doporučeními Komise ke změně nařízení (ES) č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II) (2009/2170(INI)).

<sup>604</sup> Srovnávací studie k situaci v 27 členských státech ohledně určování rozhodného práva pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z narušení soukromí a osobnostních práv (*Comparative study on the situation in the 27 Member States as regards the law applicable to non-contractual obligations arising out of violations of privacy and rights relating to personality, JLS/2007/C4/028. Final Report*), s. 6.

(sídla) nebo právem místa obvyklého pobytu (sídla) původce narušení, popř. právem státu, ve kterém se dostavil výsledek narušujícího jednání, pokud to původce narušení mohl předvídat.

Pokud se opět zaměříme na problematickou otázku určení místa výsledku narušujícího jednání ve smyslu volby práva postižené osoby, budeme bohužel muset konstatovat, že k určení tohoto místa pro účely § 101 písm. c) ZMPS neexistuje zatím žádná judikatura českých soudů.

Lze tak pouze vyjádřit naději, že v budoucnu se rozhodovací praxe přikloní k názoru zastávanému Nejvyšším soudem při výkladu § 87 písm. b) OSŘ citovaném výše – tedy že za toto místo označí centrum zájmů postižené osoby ve smyslu judikatury SDEU. Toto řešení by bylo vhodné nejen pro zajištění právní jistoty, kdy předmětné termíny budou vykládány souladně v rámci českého práva (OSŘ a ZMPS), ale i práva evropského (Nařízení Brusel I bis). Zároveň by měl tento přístup vést i zajištění *forum et ius* v případě, že žaloba bude podána k českým soudům jako soudům centra zájmů postižené osoby (ať již podle čl. 7 odst. 2 Nařízení Brusel I bis či podle § 87 písm. b) OSŘ ve spojení s § 6 ZMPS) a postižený za rozhodné právo zvolí právo místa, kde se dostavil výsledek narušujícího jednání. Pro použití centra zájmů postižené osoby jako místa výsledku narušujícího jednání hovoří i skutečnost, že podle § 101 písm. c) ZMPS je možné toto právo zvolit pouze v případě, že toto místo bylo pro původce narušení předvídatelné. Právě předvídatelnost pro žalovaného byla totiž jedním z hledisek, které vzal SDEU v úvahu při zavedení tohoto hraničního určovatele<sup>605</sup> a kterou ve svém rozhodnutí akcentoval i Nejvyšší soud.<sup>606</sup>

V tomto ohledu by samozřejmě bylo možné namítat, že centrum zájmů poškozeného se bude ve většině případů shodovat s místem jeho obvyklého pobytu podle § 101 písm. a) ZMPS, což by činilo úpravu písm. c) poněkud nadbytečnou. Protože ale nelze vyloučit případy, kdy se centrum zájmů postižené osoby a místo jejího obvyklého pobytu shodovat nebudou, jedná se podle mého názoru o nejvhodnější řešení.

---

<sup>605</sup> Viz bod 50 rozhodnutí *e-Date Advertising*.

<sup>606</sup> Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2020, sp. zn. 25 Cdo 2669/2020.

### 5.2.2. Německá úprava

Jak uvedeno výše, je podle čl. 40 EGBGB hraničním určovatelem pro určení rozhodného práva pro nároky z protiprávního jednání místo jednání povinného k náhradě škody. Poškozenému je nicméně dána možnost požadovat, aby rozhodným bylo právo místo účinku tohoto jednání.

BGH pak místo účinků tohoto jednání (*Erfolgsort*) pro účely čl. 40 odst. 1 EGBGB vykládá obdobným způsobem, jako v případě § 32 ZPO – tedy jako místo střetu zájmů žalobce na ochraně jeho osobnostních práv a zájmu žalovaného na uveřejnění daného příspěvku na internetu a výkonu jeho zpravodajské činnosti.<sup>607</sup>

Stejný přístup k výkladu místa účinků podle čl. 40 EGBGB BGH zaujal jak v případě, ve kterém byla mezinárodní příslušnost založena jak na základě § 32 ZPO,<sup>608</sup> tak na základě čl. 5 odst. 3 Nařízení Brusel I.<sup>609</sup> Uvedené lze sice nepochybně přivítat z pohledu právní jistoty – nedávalo by jistě příliš smysl, aby v rámci jednoho právního řádu bylo toto místo vykládáno jinak podle toho, na základě které normy byla určena mezinárodní příslušnost. Ve svém důsledku však může vést k tomu, že nebude zachována jednota *forum et ius*. V případech, kdy bude mezinárodní příslušnost založena na základě místa vzniku újmy podle čl. 7 odst. 2 Nařízení Brusel I bis a místo centra zájmů poškozeného nebude odpovídat místu střetu zájmů stran, nebude poškozenému umožněno místo vzniku újmy zvolit a soud tak bude aplikovat cizí právo.<sup>610</sup>

Nesoulad *forum et ius* také vyplývá ze skutečnosti, že podle německého chápání místa vzniku újmy není relevantní skutečnost, že je v daném státě dostupný předmětný obsah uveřejněný na internetu. Příslušnost německých soudů podle Nařízení Brusel I bis však tímto způsobem být založena může, i když jen v souladu s mozaikovým principem případně omezeném rozsahu. Pokud se pak v Německu nebude zároveň nacházet i místo střetu zájmů, opět budou německé soudy nuceny aplikovat cizí právo. Rozhodné právo určené na základě místa střetu zájmů zároveň bude zahrnovat celý nárok na náhradu škody, bez ohledu na to, kde vznikla.<sup>611</sup>

---

<sup>607</sup> BeckOGK/Fornasier, 1.3.2018, EGBGB Art. 40 Rn. 90.

<sup>608</sup> Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 25. 10. 2011, sp. zn. VI ZR 93/10 (*BGH – Urteil des VI. Zivilsenats vom 25. 10. 2011 - VI ZR 93/10*).

<sup>609</sup> Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 8. 5. 2012, sp. zn. VI ZR 217/08 (*BHG – Urteil des VI. Zivilsenats vom 8. 5. 2012 - VI ZR 217/08*). V projednávaném případě se dokonce jednalo o rozsudek přímo navazující na rozhodnutí SDEU ve věci *e-Date Advertising*.

<sup>610</sup> BeckOGK/Fornasier, 1.3.2018, EGBGB Art. 40 Rn. 91.

<sup>611</sup> BeckOGK/Fornasier, 1.3.2018, EGBGB Art. 40 Rn. 90.

### 5.2.3. Srovnání

Vzhledem k tomu, že k výkladu místa, kde se dostavil výsledek narušujícího jednání podle § 101 ZMPS není zatím dostupná judikatura českých soudů, nelze na tomto místě srovnat skutečnou aplikační praxi soudů porovnávaných států při určování rozhodného práva pro závazky vyplývající z narušení osobnostních práv prostřednictvím internetu.

Srovnání tak lze provést pouze v teoretické rovině. Pokud by české soudy při výkladu § 101 písm. c) ZMPS aplikovaly závěry Nejvyššího soudu pro výklad místa vzniku újmy podle § 87 písm. b) OSŘ tak, jak je uvedeno výše, mohl by si poškozený jako rozhodné právo zvolit právo místa, kde se nachází centrum jeho zájmů. Naproti tomu na základě čl. 40 EGBGB je poškozený oprávněn zvolit za rozhodné právo místa, kde dochází ke střetu jeho zájmu na ochraně jeho osobnostních práv a zájmu žalovaného na uveřejnění předmětné informace. I když tedy obě právní úpravy stanoví stejného hraničního určovatele, jeho výklad je potenciálně rozdílný a mohl by vést i rozdílným hmotněprávním výsledkům.

### 5.3. Uznání a výkon rozhodnutí

Poté, co mezinárodně příslušný soud projednávaný případ rozhodně na základě rozhodného práva určeného podle kolizních norem *lex fori*, je poslední tradiční otázkou mezinárodního práva soukromého otázka uznání a výkonu zahraničních rozhodnutí.

I když je totiž pravděpodobné, že si žalobce v rámci *forum shopping* v případě, kdy v úvahu připadalo hned několik mezinárodně příslušných soudů, vybral právě soud toho státu, ve kterém hodlá pravomocné rozhodnutí i vykonat, nelze vyloučit jeho zájem na uznání a výkonu tohoto rozhodnutí v zahraničí.

Stejně jako při určování mezinárodně příslušných soudů panuje v úpravě uznání a výkonu cizích rozhodnutí (při opomenutí případné úpravy v mezinárodních smlouvách) dvoukolejnost, kdy relevantním právním předpisem může být předpis unijní či předpis národní. Rozhodujícím kritériem je v tomto ohledu to, jaký rozsudek je uznáván. Jak již bylo uvedeno v kapitole 3.1. výše, jsou podle Nařízení Brusel I bis uznávána výhradně rozhodnutí vydaná soudy členských států – podle národních procesních předpisů



mezinárodního práva soukromého jsou – s výhradou případné mezinárodní úpravy – uznávána a vykonávána rozhodnutí vydaná soudy nečlenských států.

Jak je patrné z výše uvedeného výkladu jednotlivých pramenů, jsou důvody pro odepření uznání a výkonu v zásadě obdobné, pouze s podstatnou výjimkou vzájemnosti a tzv. testu jurisdikce, které nalezneme v obou národních úpravách a přirozeně nikoliv v unijní unifikované úpravě.

Z tohoto důvodu bych se v této závěrečné části zaměřila na jednu specifickou oblast, a to na aplikaci výhrady veřejného pořádku jako důvodu pro odepření uznání a výkonu cizích rozhodnutí, a to pouze národními soudy. Jak totiž bylo uvedeno výše v kapitole 3.1.5. této práce, je výhrada veřejného pořádku – i když je stanovena v čl. 45 odst. 1 písm. a) Nařízení Brusel I bis – uplatněna národním soudem s ohledem na veřejný pořádek *lex fori*. SDEU je v tomto ohledu pouze příslušný kontrolovat limity, v jejichž rámci může soud členského státu tuto výhradu podle Nařízení Brusel I bis použít.

Právě v souvislosti s uplatněním výhrady veřejného pořádku bývá v odborné literatuře často zmiňována (a byla v této souvislosti i opakovaně výše při výkladu jednotlivých pramenů uvedena) otázka uznání a výkonu cizích rozhodnutí, ve kterých byly přiznány *punitive damages*. Níže tedy bude provedeno stručné porovnání přístupu k této otázce v českém a německém právu.

### 5.3.1. Český přístup

Jak již bylo naznačeno v úvodu této práce, i v české odborné literatuře dlouho převládal názor, že uznání a výkon cizího rozhodnutí, ve kterém byly přiznány *punitive damages*, by bylo nutné pro rozpor s veřejným pořádkem odmítnout.<sup>612</sup>

Zároveň ovšem ve vztahu k nárokům na náhradu škody vyplývajících z narušení osobnostních práv české soudy uznávají vedle satisfakční funkce náhrady nemajetkové újmy i funkci preventivně-sankční. Např. Ústavní soud v tomto ohledu v jednom ze svých klíčových nálezů uvedl, že přiměřené zadostiučinění je jednou z civilněprávních sankcí,

---

<sup>612</sup> ŽIVĚLOVÁ, A. Umožňuje nový občanský zákoník přiznat v řízení o náhradě nemajetkové újmy punitive damages? *Bulletin advokacie*. 2016, č. 4, s. 24-30, BĚLOHLÁVEK, A. J. Účast na řízeních o hromadných žalobách v zahraničí a uznání a výkon rozsudků v těchto věcech v jiných zemích. *Právní rozhledy*, 2016, č. 13-14, s. 467-474 či VANLEENHOVE, C. A normative framework for the enforcement of U.S. punitive damages in the European Union: Transforming the traditional no pasaran, *Vermont Law Review*. 2016, Vol. 41, no. 2, s. 347-404.

kteřá má v případě zásahu do práva na ochranu osobnosti rušitele chráněných osobnostních statků a jeho možné následovníky mj. odrazovat od protiprávního jednání, a být tak nástrojem speciální i generální prevence. Z tohoto důvodu je nezbytné, aby se jednalo o sankci patřičně důraznou a dostačující i z tohoto preventivního hlediska.<sup>613</sup> Zároveň by ale podle judikatury ani v těchto případech neměla být přiznána peněžité náhrada v násobcích jinak obvyklých náhrad za neoprávněný zásah do osobnostních práv.<sup>614</sup>

Ve vztahu k možnosti uznání a výkonu cizího rozhodnutí příznávajícího *punitive damages* je zcela zásadním usnesení Nejvyššího soudu z roku 2014 již citované výše. V tomto případě se jednalo o uznání a výkon rozhodnutí arizonského soudu o náhradu škody z titulu tvrzeného poškození žalobce (slovenského občana) webovými stránkami v českém jazyce, které vytvořil žalovaný (český občan) ve spolupráci s arizonskou společností. Arizonský soud v tomto rozsudku přiznal žalobci náhradu škody ve výši 100 000,- USD. Žalovaný následně v řízení před českými soudy mj. namítal, že se nepochybně jedná o nekompenzační náhradu újmy, neboť žalobci zřejmě žádná újma ve státě Arizona nevznikla, protože jej drtivá většina jeho obyvatel nezná. Z tohoto důvodu měl být výkon tohoto rozsudku pro rozpor s českým veřejným pořádkem odmítnut.

Nejvyšší soud nicméně ve svém usnesení v tomto ohledu uvedl, že uplatnění výhrady rozporu s veřejným pořádkem je možné pouze tehdy, pokud je výše sankční náhrady újmy zjevně nepřiměřená újmě, již má odškodnit. Rozpor s veřejným pořádkem není totiž dán jen proto, že české právo nezná institut cizího práva, na kterém je cizí rozhodnutí založeno. Naopak jej lze dovést pouze v případě, že by účinky rozhodnutí byly v rozporu s některou ze základních zásad, na nichž je český právní řád založen. U sankční náhrady újmy tomu tak bude pouze v případě zjevné nepřiměřenosti přiznané částky ke způsobené újmě, která bude v takovém případě v rozporu s čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, neboť bude představovat nepřiměřený zásah do práva vlastnit majetek. Odmítnutí uznání a výkonu zahraničního rozhodnutí v ČR pouze principiálně z důvodu, že toto přiznávaná nekompenzační náhradu škody, tedy Nejvyšší soud odmítl.

---

<sup>613</sup> Nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09.

<sup>614</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. 25 Cdo 27/2020.

### 5.3.2. Německý přístup

I v německé odborné literatuře převládá názor, že zahraniční rozsudek přiznávající *punitive damages* by bylo nutné pro rozpor s německým veřejným pořádkem odmítnout, neboť náhrada škody má podle německého práva pouze kompenzační funkci a nemá tak např. sloužit k obohacení poškozeného.<sup>615</sup>

Tento názor odpovídá i postoji zastávanému BGH, který ve svém rozsudku z roku 1992 uvedl, že uznání takového zahraničního (amerického) rozsudku, ve kterém jsou přiznány *punitive damages* v nezanedbatelné výši, a to navíc vedle již přiznané náhrady skutečně utrpěné majetkové i nemajetkové újmy, nemůže být v Německu uznáno pro rozpor s německým veřejným pořádkem.<sup>616</sup>

Zároveň ale ani německé judikatuře není neznámá i preventivní funkce náhrady škody. V této souvislosti je zpravidla v odborné literatuře uváděno rozhodnutí BGH z roku 1994, ve kterém šlo o jeden z mnoha sporů mezi monackou princeznou Caroline a německým bulvárním tiskem (tzv. *Caroline Entscheidungen*), konkrétně o zcela fiktivní interview, za jehož publikaci se princezna domáhala odškodnění. V tomto rozhodnutí se BGH vypořádal se skutečností, že pro část médií nepředstavovala odškodnění přiznaná poškozeným ve sporech o ochranu osobnosti dostatečnou motivaci k tomu, aby v těchto protiprávních jednáních nepokračovala, neboť jejich zisk z prodeje značně převyšoval výši přiznané náhrady škody.<sup>617</sup> BGH v tomto ohledu dospěl k názoru, že v případech narušení osobnostních práv způsobených úmyslně a čistě za účelem zvýšení objemu prodeje a zisku, musí být s ohledem na zásadu prevence výše přiznané peněžité náhrady škody stanovena právě i s ohledem na tento úmysl škůdce.<sup>618</sup>

V tomto ohledu pak existují v německé odborné literatuře názory, že vzhledem ke skutečnosti, že BGH očividně v jistých případech nekompenzační funkci náhradě újmy přiznává, měl by svůj kategorický závěr z roku 1992 o rozporu amerických *punitive*

---

<sup>615</sup> RAUSCHER, T. *Internationales Privatrecht: Mit Internationalem Verfahrensrecht*. 5. vydání. Heidelberg: C. F. Müller, 2017, s. 666.

<sup>616</sup> Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 4. 6. 1992, sp. zn. IX ZR 149/91 (*BGH – Urteil vom 4. 6. 1992 - IX ZR 149/91*).

<sup>617</sup> BROST, L.; HASSEL, D. *Der Anspruch auf Geldentschädigung bei Persönlichkeitsrechtsverletzungen*. Neue Juristische Wochenschrift, 2020, Heft 31, s. 2214-2217.

<sup>618</sup> Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 15. 11. 1994, sp. zn. VI ZR 56/94 (*BGH- Urteil vom 15.11.1994 - VI ZR 56/94*).

*damages* s německým veřejným pořádkem přehodnotit.<sup>619</sup> V judikatuře BGH k tomuto sice zatím nedošlo, v komentářové literatuře nicméně najdeme i ojedinělé názory, které tomuto volání odpovídají a u kterých lze najít paralelu k pojetí Nejvyššího soudu. Podle Stadlera je tak při posuzování případného rozporu *punitive damages* s německým veřejným pořádkem nutné v každém individuálním případě posoudit, zda jsou v daném rozhodnutí zachovány principy německého práva na náhradu škody, tedy zejména jeho kompenzační funkce, nebo v konkrétním případě převažuje funkce sankční.<sup>620</sup>

---

<sup>619</sup> ROSENGARTEN, J. *Der Präventionsgedanke im deutschen Zivilrecht – Höheres Schmerzensgeld, aber keine Anerkennung und Vollstreckung US-amerikanischer punitive damages?* Neue Juristische Wochenschrift, 1990, Heft 3, s. 1935-1938.

<sup>620</sup> Musielak/Voit/Stadler, 18. Aufl. 2021, ZPO § 328 Rn. 25.

## Závěry

Mimosmluvní závazkové poměry tvoří specifickou oblast závazkového práva, která se vyznačuje tím, že do těchto poměrů jejich účastníci vstupují nedobrovolně a zpravidla bez hlubší znalosti jejich právní úpravy. Tato neznalost je pak ještě hlubší v případě, že daný právní poměr obsahuje přeshraniční prvek.

Předmětem této práce byly mimosmluvní závazkové poměry s přeshraničním prvkem z pohledu mezinárodního práva soukromého, a to zejména s ohledem na jeho tři základní otázky, tedy otázku mezinárodní soudní příslušnosti, rozhodného práva a uznání a výkonu cizích rozhodnutí.

Její hlavním cílem byla analýza platné právní úpravy těchto otázek u mimosmluvních závazkových poměrů s přeshraničním prvkem za účelem zjištění, zda je tato právní úprava úpravou předvídatelnou a odpovídající požadavku na právní jistotu. Při vymezení tohoto cíle bylo vycházeno z předpokladu, že tyto požadavky nejlépe splňuje taková právní úprava, které vede k jednotě *forum et ius*, a to ideálně úprava mezinárodně či regionálně unifikovaná.

Úprava mimosmluvních závazkových poměrů s přeshraničním prvkem ve vztahu ke všem základním otázkám mezinárodního práva soukromého nicméně dosud unifikována není. Naopak je obsažena v pramenech mezinárodního, unijního i národního původu. Za účelem splnění hlavního cíle práce byly tedy všechny tyto relevantní prameny práva posouzeny zvláště i ve svém souhrnu, a to v několika navazujících krocích.

V první kapitole teoretické části byly vymezeny základní pojmy. Nejprve byl vymezen samotný mimosmluvní závazkový poměr, a to pomocí srovnání českého deliktu, německého *Unerlaubte Handlung*, anglických *torts* a pojetí unijního. Tímto srovnáním byly vymezeny základní znaky mimosmluvního závazkového poměru, které jsou společné všem těmto právním úpravám. Mezi tyto znaky patří protiprávnost neboli porušení povinnosti stanovené objektivním právem (a nikoliv na základě smlouvy) a narušení právem chráněného zájmu. V druhé části první kapitoly byla dále představena problematika přeshraničního prvku a jeho nezbytnosti pro úpravu mezinárodního práva soukromého, a to i s ohledem na různá pojetí jeho relevance. Hraniční určovatelé pro mimosmluvní závazkové poměry byli představeni i s ohledem na jejich historický vývoj, kdy za tradičního hraničního určovatele byl označen *lex loci delicti commissi*, který byl ovšem postupně nahrazen hraničním určovatelem *lex loci damni infecti*.

V kapitolách dvě, tři a čtyři byly následně představeny jednotlivé prameny práva, kdy byl důraz kladen zejména na jejich věcnou působnost, vzájemné vztahy a samozřejmě i obsah. Postupně tedy byla analyzována úprava obsažená v mezinárodních smlouvách, unijních nařízeních a národních předpisech ČR a Německa.

Úprava obsažená v mezinárodních smlouvách byla ve druhé kapitole vyložena ve třech blocích – jednalo se o úmluvy přijaté v rámci Haagské konference (Haagskou úmluvu o právu použitelném pro dopravní nehody a Haagskou úmluvu o dohodách o volbě soudu), mezinárodní smlouvy úzce související s unijní úpravou (Dohoda s Dánském a Luganská úmluva z roku 2007) a dvoustranné smlouvy o právní pomoci.

Třetí kapitola ohledně unijních nařízení (Nařízení Brusel I bis a Nařízení Řím II) byla uvedena krátkým pojednáním ohledně pravomoci EU k přijímání opatření v oblasti mezinárodního práva soukromého. I v této kapitole byla pozornost zaměřena na otázku jejich působnosti, strukturu pravidel a zejména jejich výkladu. Zcela zásadní se v tomto ohledu ukázala jednak povinnost autonomního výkladu, která zajišťuje i prostřednictvím SDEU jednotný výklad právních pojmů v těchto předpisech uvedených. Zároveň autonomní výklad zabraňuje i tomu, aby s ohledem na rozdílná chápání právních pojmů v jednotlivých právních řádech členských států docházelo k jejich rozdílné aplikaci. Druhým zásadním principem se také ukázala být povinnost souladného výkladu, na základě kterého by měly být pojmy použité v Nařízení Brusel I bis, Nařízení Řím I a Nařízení Řím II vykládány pokud možno jednotně. I uplatnění této zásady vede k lepší právní předvídatelnosti a ve svém důsledku případně i k jednotě *forum et ius*, neboť pojmům obsaženým v unijních normách mezinárodního civilního práva procesního i v normách kolizních je přisuzován stejný obsah.

Ve čtvrté kapitole byly představeny dvě národní úpravy mimosmluvních závazkových poměrů s přeshraničním prvkem, a to konkrétně úprava česká a úprava německá. Pojetí mezinárodního práva soukromého se v obou zemích liší. Zatímco úprava česká chápe mezinárodní právo soukromé v jeho širším smyslu, který zahrnuje jak úpravu mezinárodního civilního práva procesního, tak úpravu kolizní a která je komplexně obsažena v jednom právním předpise (ZMPS), německá jej chápe úžeji. Podle německé nauky tak mezinárodní právo soukromé představují pouze kolizní normy a jeho úprava je obsažena v EBGBG. Mezinárodní právo civilní procesní je naproti tomu chápáno jako součást práva procesního a jako takové je obsaženo v ZPO. I přes tyto systematické

rozdíly jsou si však obě autonomní úpravy velmi podobné. Ve vztahu k mezinárodní příslušnosti/pravomoci je tato u obou právních řádů navázána na místní příslušnost, kdy pro mimosmluvní závazkové poměry existuje speciální ustanovení o zvláštní příslušnosti, které umožňuje podání žaloby k soudům místa skutečnosti, která zakládá právo na náhradu újmy, resp. soudům místa spáchání protiprávního jednání. U kolizních norem je v případech obou srovnávaných úprav stanoven tradiční hraniční určovatel *lex loci delicti commissi*, zároveň je ale poškozenému umožněna omezená volba rozhodného práva a zakotvena je i úniková doložka užšího spojení. Důvody pro odepření uznání a výkonu si také v zásadě v obou právních úpravách odpovídají.

Předmětem páté kapitoly pak bylo praktické srovnání aplikace těchto pramenů na konkrétním příkladě mimosmluvních závazkových poměrů vyplývajících z narušení osobnostních práv. Právě v této části práce bylo podle mého názoru bezpečně prokázáno, že stávající (nesjednocená) úprava mimosmluvních závazkových poměrů s přeshraničním prvkem předvídatelnou úpravou není. I přes to, že si úprava ve srovnávaných pramenech formálně odpovídá (např. použitím stejných hraničních určovatelů), výklad jejich základních znaků se liší. Uvedené bylo prokázáno na příkladu místa vzniku újmy způsobené uveřejněním hanlivých informací na internetu. Zatímco podle unijního (a potažmo i českého) chápání je v tomto ohledu zásadní centrum místa zájmů poškozeného a ostatní místa jsou v souladu s mozaikovým principem relevantní jen v omezené míře, podle německého pojetí je zásadním naopak místo střetu zájmů žalobce (poškozeného) na ochranu jeho osobnostních práv na straně jedné a zájmu žalovaného (škůdce) na uveřejnění jeho článku a výkon jeho zpravodajské činnosti na straně druhé. Toto rozdílné chápání pak může vést nejen k tomu, že bude znemožněna jednota *forum et ius*, významným způsobem bude ale narušena i právní jistota účastníků daného mimosmluvního závazkového poměru.

Požadavek na právní jistotu a předvídatelnost tedy není naplněn výlučně z toho důvodu, že fakticky stejný právní pojem vykládají národní a unijní soudy různým způsobem. Řešením – minimálně ve vztahu k otázce kolizní unijní úpravy pro mimosmluvní závazkové vztahy vyplývající z narušení osobnostních práv – tedy podle mého názoru spočívá v zahrnutí této problematiky do věcné působnosti Nařízení Řím II. V návaznosti na výše zmíněnou povinnost autonomního a souladného výkladu

lze totiž předpokládat, že by hraniční určovatel v něm stanovený byl vykládán stejným způsobem, jako je tomu u čl. 7 odst. 2 Nařízení Brusel I bis.

Je sice pravdou, že přijetí unifikované unijní úpravy v této oblasti se již jednou pro odpor členských států prosadit nepodařilo. Lze nicméně vyjádřit naději, že vzhledem k tomu, že se přijímání případné revize Nařízení Řím II již nebude účastnit v důsledku Brexitu Velká Británie, mohla by tentokrát vyjednávání probíhat v jiném duchu.

V této souvislosti se samozřejmě nabízí otázka, jak by měla kolizní úprava mimosmluvních závazkových vztahů vyplývajících z narušení osobnostních práv v revidovaném Nařízení Řím II vypadat. Po výše provedené analýze všech relevantních pramenů bych se osobně klonila k přijetí úpravy, která by odpovídala kombinaci německé a české. Tedy se základním hraničním určovatelem *lex loci delicti commissi*, který je dostatečně předvídatelným pro všechny zúčastněné a naplňuje tak požadavek právní jistoty. Tento by měl být doplněn i možností volby poškozeného zvolit si za rozhodné právo *lex loci damni infecti*, čímž by měla být zajištěna možnost jednoty *forum et ius* v případě, že žalobce podá žalobu k soudům místa vzniku újmy. V dané kolizní normě by měla být nakonec obsažena i úniková doložka, která by poskytovala dostatečnou flexibilitu pro případ, že ani jeden z výše uvedených právních řádů by neodpovídal spravedlivému uspořádání daného poměru a oprávněným očekáváním stran. V případě, že by v důsledku volby práva poškozeného bylo rozhodným právem jiné právo než právo místa jednání, byl by soud v souladu s čl. 16 Nařízení Řím II povinen zohlednit pravidla bezpečnosti a chování platná v místě jednání, čímž by také měla být zajištěna předvídatelnost a právní jistota ve vztahu k osobě škůdce.



## Seznam zkratek

<b>BGB</b>	<i>Bürgerliches Gesetzbuch</i> – německý občanský zákoník
<b>BGH</b>	<i>Bundesgerichtshof</i> – německý Nejvyšší spolkový soud
<b>Bruselská úmluva</b>	Úmluva ze dne 27. 9. 1968 o příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
<b>Důvodová zpráva k OZ</b>	Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz
<b>Dohoda s Dánskem</b>	Dohoda ze dne 17. 1. 2005 mezi Evropským společenstvím a Dánským královstvím o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
<b>EGBGB</b>	<i>Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche</i> – uvozovací zákon k německému občanskému zákoníku
<b>EU</b>	Evropská unie
<b>EHS</b>	Evropské hospodářské společenství
<b>ESLP</b>	Evropský soud pro lidská práva
<b>EÚLP</b>	Evropská úmluva o lidských právech
<b>Haagská konference</b>	Haagská konference mezinárodního práva soukromého
<b>Haagská úmluva o právu použitelném pro dopravní nehody</b>	Haagská úmluva ze dne 4. 5. 1971 o právu použitelném pro dopravní nehody, vyhláška č. 130/1976 Sb.
<b>Haagská úmluva o dohodách o volbě soudu</b>	Haagská úmluva ze dne 30. 6. 2005 o dohodách o volbě soudu
<b>Luganská úmluva z roku 2007</b>	Úmluva ze dne 30. 10. 2007 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.
<b>Nařízení Brusel I</b>	Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.
<b>Nařízení Brusel I bis</b>	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

<b>Nařízení Řím I</b>	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. 6. 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy
<b>Nařízení Řím II</b>	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. 7. 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy
<b>Nejvyšší soud</b>	Nejvyšší soud České republiky
<b>OSŘ</b>	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
<b>OZ</b>	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
<b>SOZ</b>	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
<b>SZMPS</b>	zákon č. 97/1963 Sb. o mezinárodním právu soukromém a procesním
<b>SFEU</b>	Smlouva o fungování Evropské Unie
<b>SDEU, Soudní dvůr</b>	Soudní dvůr Evropské Unie, resp. Evropský soudní dvůr
<b>ZMPS</b>	zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém
<b>ZPO</b>	<i>Zivilprozessordnung</i> – německý občanský soudní řád

## Seznam použité literatury a dalších pramenů

### Monografie a učebnice

- BONOMI, A.; VOLKEN, P. *Yearbook of Private International Law: Volume XV (2013/2014)*. Mnichov: Sellier European Law Publishers, 2014.
- BONOMI, A.; ROMANO, G. P. *Yearbook of Private International Law Vol. XVIII - 2014/2015*. Kolín: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2016.
- BONOMI, A.; ROMANO, G. P. *Yearbook of Private International Law Volume 18 (2016/2017)*. Kolín: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2017.
- BURROWS, A.S. *English Private Law*. 3. vydání. Oxford: Oxford Univ. Press, 2013.
- BŘÍZA, P. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě*. Praha: C. H. Beck, 2012.
- BŘÍZA, P.; BŘICHÁČEK, T. et al. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.
- BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I. Komentář. I. Díl*. Praha: C. H. Beck, 2009.
- BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I. Komentář. II Díl*. Praha: C. H. Beck, 2009.
- BINCHY, W.; AHERN, J. *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-contractual Obligations: A New International Litigation Regime*. Leiden: Brill | Nijhoff, 2009.
- DICKINSON, A. *The Rome II Regulation: the law applicable to non-contractual obligations*. New York: Oxford University Press, 2008.
- DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. et al. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.
- GOTTSCHALK, E.; MICHAELS, R.; RUHL, G.; von HEIN, J. *Conflict of Laws in a Globalized World*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.
- HARDER, S. *Measuring Damages in the Law of Obligations: The Search for Harmonised Principles*. Oxford: Hart Publishing, 2010.
- HESS, B.; JAYME, E.; MANSEL, H.-P. *Europa als Rechts- und Lebensraum: liber amicorum für Christian Kohler: zum 75. Geburtstag am 18. Juni 2018*. Bielefeld: Verlag Ernst und Werner Gieseking, 2018.
- HULMÁK, M. et al.: *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.

- HULMÁK, M. et al. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.
- KNAPP, V. *Vědecká propedeutika pro právníky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003.
- KRONKE H.; THORN, K. *Grenzen überwinden – Prinzipien bewahren. Festschrift für Bernd von Hoffmann zum 70. Geburtstag*. Bielefeld: Verlag Ernst und Werner Gieseking, 2011.
- KUČERA, Z.; PAUKNEROVÁ, M.; RŮŽIČKA, K. et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň – Brno: Aleš Čeněk – Doplněk, 2015.
- KUIPERS, J.-J. *EU Law and Private International Law: The Interrelationship in Contractual Obligations*. Leiden: Brill | Nijhoff, 2012.
- KYSELOVSKÁ, T.; SEHNÁLEK D.; ROZEHNALOVÁ, N. eds. In: *In varietate concordia: soubor vědeckých statí k poctě prof. Vladimíra Týče*. Brno: Masarykova univerzita, 2019.
- LAVICKÝ, P. et al.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014.
- STANTON, K. M. *The Modern Law of Tort*. 1. vydání. Londýn: Sweet & Maxwell, 1994.
- MAGNUS, U.; MANKOWSKI, P. *Brussels I bis Regulation – Commentary*. Mnichov: Otto Schmidt, 2016.
- MANKOWSKI, P.; STAUDINGER A.; RAUSCHER T. et al. *Europäisches Zivilprozess- und Kollisionsrecht: Brüssel I-VO, LugÜbk 2007*. Mnichov: sellier european law publishers, 2011.
- MULHERON, R. *Principles of tort law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2016.
- PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.
- PETERSEN, J.; MEDICUS, D. *Bürgerliches Recht: Eine nach Anspruchsgrundlagen geordnete Darstellung zur Examensvorbereitung*. 25. vydání. Mnichov: Vahlen, 2015.
- POLÁČEK, B. *Pocta prof. JUDr. Květoslavu Růžičkovi, CSc. k 70. narozeninám*. Praha: Wolters Kluwer, 2016.
- PAUKNEROVÁ, M.; ROZEHNALOVÁ N.; ZAVADILOVÁ, M. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013.
- PFEIFFER, M. *Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém*. Praha: Leges, 2013.

- PIHLAJAMÄKI, H; DUBBER, M.H; GODFREY; A. M. *The Oxford Handbook of European Legal History*. Oxford: Oxford University Press, 2018.
- RAUSCHER, T. *Europäisches Zivilprozess – und Kollisionsrecht: EuZPR/EuIPR; Kommentar. Band I, Brüssel Ia-VO*. 4. vydání. Kolín: Otto Schmidt, 2016.
- RAUSCHER, T. *Europäisches Zivilprozess – und Kollisionsrecht: EuZPR/EuIPR; Kommentar. Band III, Rom I-VO, Rom II-VO*. 4. vydání. Kolín: Otto Schmidt, 2016.
- RAUSCHER, T. *Internationales Privatrecht: Mit Internationalem Verfahrensrecht*. 5. vydání. Heidelberg: C.F. Müller, 2017.
- ROGERS, W.V. H.; JOLOWICZ, J.A. *Winfield and Jolowicz On Tort*. 14. vydání. Londýn: Sweet & Maxwell, 1994.
- ROZEHNALOVÁ, N.; VALDHANS, J.; DRLIČKOVÁ, K.; KYSELOVSKÁ T. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013.
- ROZEHNALOVÁ, N.; DRLIČKOVÁ, K.; KYSELOVSKÁ T.; VALDHANS, J. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018.
- ROZEHNALOVÁ, N.; KYSELOVSKÁ, T. a kolektiv. *K některým vývojovým otázkám mezinárodního práva soukromého*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2013.
- ROZEHNALOVÁ, N.; DRLIČKOVÁ, K.; VALDHANS, J. *Dny práva 2015. Část IV. Kodifikace obecné části kolizního práva – cesta či omyl?* Brno: Masarykova Univerzita, 2016.
- ROZEHNALOVÁ, N. *Instituty českého mezinárodního práva soukromého*. Praha: Wolters Kluwer, 2016.
- SVOBODA, K.; SMOLÍK, P.; LEVÝ, J. et al. *Občanský soudní řád*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017.
- SYMEONIDES, S. *Codifying choice of law around the world: an international comparative analysis*. Oxford: Oxford University Press, 2014.
- ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK J.; FIALA J. *Občanský zákoník: komentář, V. svazek*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014.
- ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK J.; FIALA J. *Občanský zákoník: komentář, VI. svazek*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014.

- TICHÝ, L. *Nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018.
- VALDHANS, J.; DRLIČKOVÁ, K. *Rozhodování Soudního dvora EU ve věcech uznání a výkonu cizího soudního rozhodnutí: analýza rozhodnutí dle nařízení Brusel Ibis*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015.
- VAN CALSTER, G. *European private international law*. 2. vydání. Portland, Oregon: Hart Publishing, 2016.
- VALDHANS, J. *Právní úprava mimosmluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012.
- ZIMMERMANN, R.; REIMANN, M. *The Oxford Handbook of Comparative Law*. 1. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2006.

### **Zprávy a podobné dokumenty**

Zelená kniha o posouzení nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. Brusel, 21. 4. 2009, KOM (2009) 175 v konečném znění.

Dostupné z: [https://eur-](https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0175:FIN:CS:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0175:FIN:CS:PDF](https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0175:FIN:CS:PDF)

JENARD, P. *Report by Mr P. Jenard on the Convention of 27 September 1968 on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters*. Úřední věstník Evropských společenství, 1979, C 59.

Dostupné z:

<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e69d7939-d016-4346-9651-963a63f53381>

Srovnávací studie k situaci v 27 členských státech ohledně určování rozhodného práva pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z narušení soukromí a osobnostních práv (*Comparative study on the situation in the 27 Member States as regards the law applicable to non-contractual obligations arising out of violations of privacy and rights relating to personality, JLS/2007/C4/028. Final Report*). („Studie Mainstrat“)

Dostupné z: <https://www.ejtn.eu/PageFiles/6333/Mainstrat%20Study.pdf>

Důvodová zpráva Evropské Komise k návrhu Nařízení Řím II (*Proposal for a Regulation of the European Parliament and the Council on the law applicable to non-contractual*

*obligations ("ROME II") /\* COM/2003/0427 final - COD 2003/0168, Explanatory Memorandum)*

Dostupné z: [https://eur-](https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0427:FIN:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0427:FIN:EN:PDF](https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0427:FIN:EN:PDF)

Důvodová zpráva k Úmluvě ze dne 30. 6. 2005 o dohodách o volbě soudu.

Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/196d3251-fa6f-11e7-b8f5-01aa75ed71a1/language-cs>

ESSÉN, E. *Explanatory Report on the 1971 Hague Traffic Accidents Convention.*

Dostupné z: <https://assets.hcch.net/docs/826ac363-4725-484a-9435-0f10802ba2b3.pdf>

*Overview of the Hague Convention of 4 May 1971 on the Law Applicable to Traffic Accidents.* Dostupné z: <https://assets.hcch.net/docs/545975a7-8a1b-48cd-85d5-150e0d980640.pdf>

## **Odborné články**

BĚLOHLÁVEK, A.J. *Účast na řízeních o hromadných žalobách v zahraničí a uznání a výkon rozsudků v těchto věcech v jiných zemích.* Právní rozhledy. 2016, č. 13-14, s. 467-474.

BĚLOHLÁVEK, A.J. *Výhrada veřejného pořádku hmotněprávního a procesního ve vztazích s mezinárodním prvkem.* Právník. 2006, č. 11, ročník 145, s. 1267-1301.

BEZOUŠKA, P; HAVEL, B.; HULMÁK, M. et al. *Pět let poté: Nové soukromé právo v předškolním věku.* Právní rozhledy. 2019, č. 1, s. 1-9.

BROST, L.; HASSEL, D. *Der Anspruch auf Geldentschädigung bei Persönlichkeitsrechtsverletzungen.* Neue Juristische Wochenschrift, 2020, Heft 31, s. 2214-2220.

BOBEK, M. *Ptejte se mě na co chcete, já na co chci odpovím aneb přípustnost předběžných otázek před Evropským soudním dvorem.* Soudní rozhledy. 2004, č. 9, s. 321-329.

BOBEK, M. *Soudní dvůr Evropských společenství: UAB Profisa: K výkladovým „opravám“ nesprávných překladů práva Společenství.* Soudní rozhledy. 2007, č. 10, s. 242.

BOGDAN, M. *Zneužití litispendence pomocí italského torpéda.* Acta Universitatis Carolinae. Iuridica. 2008, s. 21-26.

- BRODEC, J. *Pojem "evropský veřejný pořádek" v judikatuře Evropského soudního dvora a Ústavního soudu ČR*, Jurisprudence. 2006, č. 8, s. 7-13.
- BŘICHÁČEK, T. *Změny v obecném režimu uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v civilních věcech v EU*. Právní rozhledy. 2013, č. 5, s. 165-171.
- BŘÍZA, P. *ČEZ, a.s.: české jádro na rakouských zahrádkách aneb výlučná mezinárodní příslušnost civilních soudů podle čl. 16 Bruselské úmluvy*. Jurisprudence, 2006, č. 6, s. 52-58.
- BŘÍZA, P. *Evropský soudní dvůr: Posudek k nové Luganské úmluvě značně posiluje vnější pravomoci Společenství*. Právní rozhledy. 2006, č. 10, s. 383-388.
- BŘÍZA, P. *Nový český zákon o mezinárodním právu soukromém v kontextu práva EU a mezinárodních smluv*. Právní rozhledy. 2013, č. 17, s. 580-589.
- BŘÍZA, P.; GANTNER, F. *Změny v určování mezinárodní soudní příslušnosti v důsledku revize nařízení Brusel I*. Právní rozhledy. 2015, č. 15-16, s. 533-540.
- DRLIČKOVÁ, K. *Časová působnost Nařízení Brusel Ibis (článek 66)*. In: VALDHANS, J.; DRLIČKOVÁ, K. *Rozhodování Soudního dvora EU ve věcech uznání a výkonu cizího soudního rozhodnutí: analýza rozhodnutí dle nařízení Brusel Ibis*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015, s. 249-260.
- DE BOER, T. M. *Party autonomy and its limitations in the Rome II regulation*. Yearbook of Private International Law, 2007, Vol. 9, s. 19-29.
- DOBIÁŠ, P. *Současný stav kolizní úpravy práva rozhodného pro dopravní nehody*. Právní fórum. 2010, č. 10, s. 511-520.
- EDLUND, H. H. *Culpa in Contrahendo: Tortious Liability, Breach of Contract or an Autonomous Legal Instrument?* European Business Law Review, 2019, č. 5, s. 815-822.
- ELISCHER, D. *Protiprávnost – co je jejím zdrojem v soukromém právu?* Časopis pro právní vědu a praxi. 2016, č. 4, s. 501-526.
- FIORINI, A. *The Evolution of European Private International Law*. International and Comparative Law Quarterly. 2008, Cambridge University Press, Vol. 57, Issue 4, s. 969-984.
- GEBAUER, M. *Lis Pendens, Negative Declaratory-Judgment Actions and the First-in-Time Principle* In: GOTTSCHALK, E.; MICHAELS, R.; RUHL, G.; von HEIN, J. *Conflict of Laws in a Globalized World*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, s. 89-100.



- GEBAUER, M. *Negative Feststellungsklage am Gerichtsstand der unerlaubten Handlung*, Zeitschrift für Europäisches Privatrecht, 2013, Heft 4, s. 870-888.
- GONZÁLES, J. C. *Distance Torts: The Mines de Potasse decision forty years on*. In: BONOMI, A.; ROMANO, G. P. *Yearbook of Private International Law Volume 18 (2016/2017)*. Kolín: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2017, s. 19-38.
- GRUŠIĆ, U. *Unjust Enrichment and The Brussels I Regulation*. International and Comparative Law Quarterly. 2019, Vol. 68, Issue 4, s. 837-868.
- HARTLEY, T. C. *Libel Tourism and Conflict of Laws*. International and Comparative Law Quarterly, 2010, Vol. 59, No. 1, s. 25-38.
- HAGE-CHAHINE, N. *Culpa in Contrahendo in European Private International Law: Another Look at Article 12 of the Rome II Regulation*. Northwestern Journal of International Law and Business, 2012, Vol. 32, Issue 3, s. 451-540.
- HOLEČKOVÁ, K. *Určování mezinárodní příslušnosti v případech deliktní odpovědnosti podle Nařízení Brusel I bis*. Obchodní právo, 2019, č. 6, s. 15-24.
- JAYME, E. *Der Kläegergerichtsstand für Direktklagen am Wohnsitz des Geschädigten (Art. 11 Abs. 2 i.V.m. Art. 9 EuGVO): Ein Danaergeschenk des EuGH für die Opfer von Verkehrsunfällen*. In: KRONKE H.; THORN, K. *Grenzen überwinden – Prinzipien bewahren. Festschrift für Bernd von Hoffmann zum 70. Geburtstag*. Bielefeld: Verlag Ernst und Werner Giesecking, 2011, s. 657-663.
- JUNKER, A. *Der Reformbedarf im Internationalen Deliktsrecht der Rom II-Verordnung drei Jahre nach ihrer Verabschiedung*. Recht der Internationalen Wirtschaft. 2010, Jahrgang 56, Heft 5, s. 257-269.
- KAPITÁN, Z. *Teorie veřejného pořádku a kritéria jeho použití*. Časopis pro právní vědu a praxi. 2004, č. 3, s. 214-226.
- KENNY, D.; HENNIGAN, R. *Choice-of-court agreements, the Italian Torpedo, and the Recast of the Brussels I Regulation*. International and Comparative Law Quarterly, 2015, Vol. 64, Issue 1, s. 197-209.
- KINDLER, P. *Abgasmanipulation als Umweltschädigung*. Recht der Internationalen Wirtschaft, 2021, Jahrgang 67, Heft 6, s. 321-331.
- KOMÁREK, J.; BOBEK, M. *Koho vážou rozhodnutí ESD o předběžných otázkách? – 2. část*. Právní rozhledy, 2004, č. 20, s. 752-757.

- KUIPERS, J.-J. *Towards a European Approach in the Cross-Border Infringement of Personality Rights*. German Law Journal, 2011, Volume 12, Number 08, s.1681-1706.
- KUTOVÁ, K. *Časová působnost předpisů upravujících oblast závazkových vztahů v právu EU*. Právní rozhledy. 2012, č. 6, s. 204-208.
- KÜHN, Z. *Iura novit curia: aplikace starého principu v nových podmínkách*. Právní rozhledy, 2004, č. 8, s. 295-299.
- KYSELOVSKÁ, T. *Procesní a kolizní problematika práv k duševnímu vlastnictví se zaměřením na judikaturu Soudního dvora EU*. Revue pro právo a technologie. 2013, č. 8, s. 19-27.
- KYZLINKOVÁ, Š. *Konsekvence a rizika příslušnosti soudu ve sporech o náhradu škody ze zakázaných dohod*. Obchodněprávní revue. 2015, č. 10, s. 295-299.
- LEIBLE, S.; LEHMANN, M. *Die neue EG-Verordnung über das auf außervertragliche Schuldverhältnisse anzuwendende Recht ("Rom II")*. Recht der Internationalen Wirtschaft. 2007, Heft 10, s. 721-735.
- LINHART, A. *Meze předsmuvní odpovědnosti podle o. z. a výkladová praxe soudů*. Bulletin advokacie. 2017, č. 3, s. 29-32.
- MAGNUS, R. *Der grenzüberschreitende Bezug als Anwendungsvoraussetzung im europäischen Zuständigkeits- und Kollisionsrecht*. Zeitschrift für Europäisches Privatrecht. 2018, Heft 3, s. 507-540.
- MELZER, F. *Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku*. Bulletin advokacie. 2011, č. 3, s. 24-27.
- PAUKNEROVÁ, M. *Prostor pro uvážení v českém mezinárodním právu soukromém: ohlédnutí se za mezinárodním právem soukromým k výročí Antonína Hobzy*. Právník, 2016, roč. 155, č. 1, s. 12-28.
- PAUKNEROVÁ, M. *Žalovaný neznámého pobytu a evropské unijní právo*. In: POLÁČEK, B. *Pocta prof. JUDr. Květoslavu Růžičkovi, CSc. k 70. narozeninám*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 305-316.
- PAUKNEROVÁ, M. *Imperativní normy a mezinárodní právo soukromé – klasické téma v současnosti*. Právník, 2021, roč. 160, č. 1, s. 1-20.
- PELIKÁN, M. *K některým otázkám předsmuvní odpovědnosti v praxi*. Obchodněprávní revue. 2017, č. 5, s. 129-133.

PFEIFFER, M.; ZAVADILOVÁ, M. *Recognition and enforcement of judgments in commercial matters rendered by courts of non-eu countries in the Czech Republic*. Acta Universitatis Carolinae Iuridica, 2020, Vol. 66, č. 4, s. 157-170.

PIPKOVÁ, P.J. *Ochranný účel normy a jeho význam pro vymezení rozsahu odpovědnosti za škodu (k § 2910 NOZ)*. Právník, 2013, č. 9, s. 869-882.

ROSENGARTEN, J. *Der Präventionsgedanke im deutschen Zivilrecht – Höheres Schmerzensgeld, aber keine Anerkennung und Vollstreckung US-amerikanischer punitive damages?* Neue Juristische Wochenschrift, 1990, Heft 3, s. 1935-1938.

ROZEHNALOVÁ, N. *Určení fóra a jeho význam pro spory s mezinárodním prvkem (dokončení z čísla 4/2005)*. Bulletin advokacie, 2005, č. 5, s. 12-16.

SACK, R. *Negative Feststellungsklagen und Torpedos*. Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht. 2018, Heft 9, s. 893-897.

SIMON, P. *Problematické určení časové působnosti Nařízení Brusel I. v rozhodnutích Nejvyššího a Ústavního soudu*. Právní rozhledy. 2007, č. 13, s. 481-486.

SCHRAMM, D. *Enforcement and the abolition of exequatur under the 2012 Brussels I Regulation*. In: BONOMI, A.; VOLKEN, P. *Yearbook of Private International Law : Volume XV (2013/2014)*. Mnichov: sellier european law publishers, 2014, s. 143-174.

SYMEONIDES, S.C. *Rome II and Tort Conflicts: A Missed Opportunity*. The American Journal of Comparative Law, 2008, Vol. 56, No. 1, s. 173-222.

SYMEONIDES, S. C. *Result-Selectivism in Private International Law*. Willamette Law Review, 2009, No. 1, s. 1-32.

SYMEONIDES, S.C. *Party Autonomy in Rome I and II from a Comparative Perspective* In: BOELE-WOELKI, K.; EINHORN, T.; GIRSBERGER, D.; SYMEONIDES, S.C. *Convergence and Divergence in Private International Law - Liber Amicorum Kurt Siehr*. Eleven International Publishing, 2010, s. 513-550.

THIELE, CH. *The Hague Convention on Choice of Court Agreements: Was it worth the effort?* In: GOTTSCHALK, E.; MICHAELS, R.; RUHL, G.; von HEIN, J. *Conflict of Laws in a Globalized World*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, s. 63-88.

THORN, K. *Internationale Zuständigkeit bei Persönlichkeitsverletzungen durch Massenmedien*. In KRONKE H.; THORN, K. *Grenzen überwinden – Prinzipien bewahren. Festschrift für Bernd von Hoffmann zum 70. Geburtstag*, Bielefeld: Verlag Ernst und Werner Giesecking, 2011, s. 746-762.

TRÁVNÍČKOVÁ S. *Mezinárodní prvek v mezinárodním právu soukromém*. In: ROZEHNALOVÁ, N.; KYSELOVSKÁ, T. a kolektiv. *K některým vývojovým otázkám mezinárodního práva soukromého*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2013, s. 131-154.

VALDHANS, J. *Mezinárodně-soukromoprávní tvář profesora Týče, neboli od lex loci delicti commissi k lex loci damni infecti*. In: KYSELOVSKÁ, T.; SEHNÁLEK D.; ROZEHNALOVÁ, N. eds. In: *In varietate concordia: soubor vědeckých statí k počtě prof. Vladimíra Týče*. Brno: Masarykova univerzita, 2019, s. 465-477.

VLASÁK, M. *Vybrané otázky práva civilních deliktů v novém občanském zákoníku na pozadí PETL*. Právní rozhledy. 2012, č. 15-16, s. 561-567.

VON HEIN, J. *Of Older Siblings and Distant Cousins: The Contribution of the Rome II Regulation to the Communitarisation of Private International Law*. *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, 2009, Band 73, Heft 3, s. 461-508.

VON HEIN, J. *Protecting victims of Cross-Border Torts under Article 7 no. 2 Brussels Ibis – towards a more differentiated and balanced approach*. In: BONOMI, A.; ROMANO, G. P. *Yearbook of Private International Law Vol. XVI - 2014/2015*. Kolín: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2016, s. 241-274.

WURMNEST, W. *International jurisdiction in competition damages cases under the Brussels I Regulation: CDC Hydrogen Peroxide*. *Common Market Law Review*, 2016, Vol. 53, Issue 1, s. 225–248.

ZHANG, M. *Party Autonomy in Non-Contractual Obligations: Rome II and its Impacts on Choice of Law*, 2009, *Seton Hall Law Review*, Vol. 39, s. 1-62.

ŽOLNERČÍKOVÁ, V. *Prokazování příčinné souvislosti u škod způsobených propojenými autonomními vozidly*. *Revue pro právo a technologie*. 2020, č. 21, s. 129-152.

## Internetové zdroje

<https://beck-online.beck.de/Home> - zejména online komentáře<sup>621</sup> k německým zákonům:

---

<sup>621</sup> Metoda citace užívaná v textu práce odpovídá pro zjednodušení citaci užívané u těchto pramenů německými autory ve formě: Publikace/Autor/Vydání a datum poslední aktualizace/Komentované ustanovení a číslo odstavce (*Randnummer-Rn*). Např. tak komentář k ustanovení § 823 BGB od Spindlera v *beck-online.GROSSKOMMENTAR zum Zivilrecht*, naposledy aktualizováno 1. 2. 2020, první odstavec komentáře, má následující formu: BeckOGK/Spindler, 1. 2. 2020, BGB § 823 Rn. 1. Zásadní výhodou

- BAMBERGER, H. G.; ROTH, H.; HAU, W.; POSECK, R. *Beck'sche Online-Kommentar BGB*. („BeckOK BGB“)
- GSELL, B.; KRÜGER, W.; LORENZ, S.; REYMANN, CH. *beck-online.GROSSKOMMENTAR zum Zivilrecht* („BeckOGK“).
- MUSIELAK, H.-J.; VOIT, W. *Zivilprozessordnung: ZPO mit Gerichtsverfassungsgesetz. Kommentar* („Musielak/Voit, ZPO“).
- RAUSCHER T.; KRÜGER, W. *Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und Nebengesetzen* („MüKoZPO“).
- SÄCKER, F. J.; RIXECKER, R.; OETKER, H.; LIMPERG, B. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch* („MüKoBGB“).
- VORWERK, V.; WOLF, CH. *Beck'sche Online-Kommentar ZPO* („BeckOK ZPO“).

## Seznam použité judikatury

### Soudní rozhodnutí

#### Judikatura Soudního dvora EU

Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. 2. 1963, Van Gend en Loos (C-26/62, EU:C:1963:1).

Rozsudek Soudního dvora ze dne 30. 11. 1976, Handelskwekerij Bier v. Mines de Potasse d'Alsace (C-21/76, EU:C:1976:166) („*Bier v. Mines de Potasse d'Alsace*“).

Rozsudek Soudního dvora ze dne 24. 6. 1981, Elefanten Schuh GmbH v. Jacqmain (C-150/80, EU:C:1981:148).

Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. 10. 1982, CILFIT (C-283/81, EU:C:1982:335).

Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 27. 9. 1988, Kalfelis (C-189/87, EU:C:1988:459) („*Kalfelis*“).

Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 11. 1. 1990, Dumez France (C-220/88, EU:C:1990:8).

Rozsudek Soudního dvora ze dne 21. 4. 1993, Sonntag (C-172/91, EU:C:1993:144). („*Sonntag*“).

Rozsudek ze dne 7. 3. 1995, Shevill a další v. Presse Alliance (C-68/93, EU:C:1995:61) („*Shevill*“).

---

tohoto citování je skutečnost, že při zadání do vyhledavače <https://beck-online.beck.de/Home> bude čtenář automaticky přesměrován na citovaný text. Zkratka pro danou publikaci je uvedena v závorce.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. 3. 1995, Kleinwort Benson v. City of Glasgow District Council (C-346/93, EU:C:1995:85).

Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. 9. 1995, Marinari (C-364/93, EU:C:1995:289).

Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. 3. 2000, Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164) („*Krombach*“).

Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 11. 5. 2000, Renault (C-38/98, EU:C:2000:225) („*Renault*“).

Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 13. 7. 2000, Group Josi (C-412/98, EU:C:2000:399) („*Group Josi*“).

Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. 9. 2002, Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499) („*Tacconi*“).

Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 1. 10. 2002, Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555) („*Henkel*“).

Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 5. 2. 2004, DFDS Torline (C-18/02, EU:C:2004:74) („*Torline*“).

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 1. 3. 2005, Owusu (C-281/02, EU:C:2005:120) („*Owusu*“).

Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 13. 10. 2005, Brigitte a Marcus Klein proti Rhodos Management Ltd. (C-73/04, EU:C:2005:607).

Posudek 1/03 Soudního dvora (pléna) ze dne 7. 2. 2006 (EU:C:2006:81).

Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 15. 2. 2007, Lechouritou (C-292/05, EU:C:2007:102) („*Lechouritou*“).

Rozsudek Soudního dvora (osmého senátu) ze dne 19. 4. 2007, Profisa (C-63/06, EU:C:2007:233).

Rozsudek Soudu prvního stupně (druhého rozšířeného senátu) ze dne 8. 5. 2007, Citymo v. Komise (T-271/04, EU:T:2007:128).

Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 13. 12. 2007, FBTO Schadeverzekeringen (C-463/06, EU:C:2007:792).

Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 16. 7. 2009, Zuid Chemie (C-189/08, EU:C:2009:47) („*Zuid Chemie*“).

Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 13. 10. 2011, Prism Investments (C-139/10, EU:C:2011:653).

Rozsudek ze dne 25. 10. 2011, eDate Advertising a další (C-509/09 a C-161/10, EU:C:2011:685) („*eDate Advertising*“).

Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 17. 11. 2011, Hypoteční banka a.s. proti Udo Mike Lindner (C-327/10, EU:C:2011:745) („*Lindner*“).

Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 19. 4. 2012, Wintersteiger (C-523/10, EU:C:2012:220).

Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 3. 10. 2013, Pinckney (C-170/12, EU:C:2013:635).

Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 25. 10. 2012, Folien Fischer a Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664) („*Folien Fischer*“).

Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 11. 4. 2013, Sapir (C-645/11, EU:C:2013:228) („*Sapir*“).

Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 12. 9. 2013, Sunico (C-49/12, EU:C:2013:545) („*Sunico*“).

Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 17. 10. 2013, Unamar (C-184/12, EU:C:2013:663).

Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 23. 10. 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319) („*flyLAL-Lithuanian Airlines*“).

Rozsudek Soudního dvora (sedmého senátu) ze dne 13. 3. 2014, Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148) („*Brogsitter*“).

Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 5. 6. 2014, Coty Germany (C-360/12, EU:C:2014:1318) („*Coty Germany*“).

Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 22. 1. 2015, Hejduk (C-441/13, EU:C:2015:28).

Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 21. 5. 2015, Cartel Damage Claims Hydrogen Peroxide SA (C-352/13, EU:C:2015:335) („*CDC Hydrogen Peroxide*“).

Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 21. 1. 2016, ERGO Insurance (spojené věci C-359/14 a C-475/14, EU:C:2016:40).

Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 14. 7. 2016, Granarolo (C-196/15, EU:C:2016:559).

Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 28. 7. 2016, Siemens Aktiengesellschaft Österreich (C-102/15, EU:C:2016:607).

Rozsudek ze dne 17. 10. 2017, Bolagsupplysningen a Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766)  
Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 16. 1. 2014, Kainz (C-45/13,  
EU:C:2014:7) („*Kainz*“).

Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 17. 3. 2016, Taser International  
(C-175/15, EU:C:2016:176).

Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 21. 4. 2016, Austro-Mechana (C-  
572/14, EU:C:2016:286).

Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 28. 7. 2016, Verein für  
Konsumenteninformation v. Amazon EU Sàrl (C-191/15, EU:C:2016:612) („*Verein für  
Konsumenteninformation v. Amazon EU Sàrl*“).

Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 20. 12. 2017, Valach (C-649/16,  
EU: C:2017:986).

Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 5. 7. 2018, flyLAL-Lithuanian  
Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533).

Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 24. 10. 2018, Apple Sales  
International a další v. MJA (C-595/17, EU:C:2018:854) („*Apple Sales International*“).

Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 31. 1. 2019, Da Silva Martins (C-  
149/18, EU:C:2019:84) („*Da Silva Martins*“).

Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 9. 7. 2020, Verein für  
Konsumenteninformation v. Volkswagen AG (C-343/19, EU:C:2020:534).

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 24. 11. 2020, Wikingerhof GmbH &  
Co. KG v. Booking.com BV (C-59/19, EU:C:2020:950) („*Wikingerhof*“).

### **Stanoviska generálních advokátů SDEU**

Stanovisko generálního advokáta Darmona ze dne 27. 10. 1992, Shearson Lehman Hutton  
v. TVB (C-89/91, EU:C:1992:410).

Stanovisko generálního advokáta Madura ze dne 11. 1. 2006, Land Oberösterreich proti  
ČEZ a.s. (C-343/04, EU:C:2006:13),

Stanovisko generálního advokáta Jääskinena ze dne 19. 4. 2012, Folien Fischer a Fofitec  
(C-133/11, EU:C:2012:226).



Stanovisko generálního advokáta Szpunara ze dne 3. 3. 2015, Diageo Brands (C-681/13, EU:C:2015:471).

Stanovisko generálního advokáta Wahla ze dne 7. 4. 2016, Siemens Aktiengesellschaft Österreich (C-102/15, EU:C:2016:225) („*Siemens Aktiengesellschaft Österreich*“).

Stanovisko generálního advokáta Szpunara ze dne 2. 3. 2017, Vinyls Italia (C-54/16, EU:C:2017:164) („*Vinyls Italia*“).

Stanovisko generálního advokáta Øe ze dne 24. 1. 2019, Bosworth a Hurley (C-603/17, EU:C:2019:65).

Stanovisko generálního advokáta Sánchez-Bordonyho ze dne 2. 4. 2020, Verein für Konsumenteninformation (C-343/19, EU:C:2020:253).

Stanovisko generálního advokáta Bobka ze dne 28. 2. 2018, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:136).

Stanovisko generálního advokáta Szpunara ze dne 14. 1. 2020, Rina (C-641/18, EU:C:2020:3).

Stanovisko generálního advokáta Sánchez-Bordonyho ze dne 2. 4. 2020, Verein für Konsumenteninformation (C-343/19, EU:C:2020:253).

## **Judikatura ESLP**

Rozsudek ESLP ze dne 13. 2. 2001, ve věci Krombach proti Francii, stížnost č. 29731/96

## **Judikatura českých soudů**

### Ústavní soud

Nález Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2007, sp. zn. I. ÚS 487/04.

Nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09.

Nález Ústavního soudu ze dne 4. 9. 2018, sp. zn. IV. ÚS 2607/17.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 2. 2018, sp. zn. II. ÚS 3381/17.

### Nejvyšší soud

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. 30 Cdo 444/2004.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. 25 Cdo 168/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1578/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2011, sp. zn. 33 Cdo 2485/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2012, sp. zn. 29 Cdo 20/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 11. 2012, sp. zn. 28 Nd 153/2012.  
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2013, sp. zn. 28 Nd 276/2012.  
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 10. 2013, sp. zn. 28 Nd 228/2013.  
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2013, sp. zn. 28 Cdo 797/2013.  
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3157/2013.  
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2014, sp. zn. 28 Cdo 2953/2013.  
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 28 Cdo 3204/2014.  
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2015, sp. zn. 23 Cdo 4210/2013.  
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5258/2014.  
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2017, sp. zn. 32 Cdo 547/2017.  
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 2. 2018, sp. zn. 30 Cdo 6002/2016.  
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2019, sp. zn. 21 Cdo 4436/2018.  
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2019, sp. zn. 27 Cdo 4352/2017.  
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2020, sp. zn. 27 Cdo 4100/2018.  
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2020, sp. zn. 30 Cdo 4162/2019.  
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2020, sp. zn. 25 Cdo 2669/2020.  
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. 25 Cdo 27/2020.  
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 3. 2021, sp. zn. 30 Cdo 240/2021.

#### Krajské soudy

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 23 Co 344/2010.  
Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. 70 Co 140/2016.  
Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 16. 8. 2018, sp. zn. 26 Co 236/2018.  
Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 5. 2019, sp. zn. 22 Co 91/2019.

#### **Judikatura německých soudů**

Usnesení Spolkového ústavního soudu ze dne 8. 4. 1987, sp. zn. 2 BvR 687/85  
(*Bundesverfassungsgericht – Beschluss vom 08. April 1987 - 2 BvR 687/85*).  
Usnesení Spolkového ústavního soudu ze dne 19. 5. 2020, sp. zn. 1 BvR 2397/19  
(*Bundesverfassungsgericht – Beschluss vom 19. Mai 2020 - 1 BvR 2397/19*).  
Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 2. 7. 1991, sp. zn. XI ZR 206/90.

*(BGH – Urteil vom 2. 7. 1991 - XI ZR 206/90).*

Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 4. 6. 1992, sp. zn. IX ZR 149/91  
*(BGH – Urteil vom 4. 6. 1992 - IX ZR 149/91).*

Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 15. 11. 1994, sp. zn. VI ZR 56/94  
*(BGH, Urteil vom 15.11.1994 - VI ZR 56/94).*

Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 12. 6. 2007, sp. zn. XI ZR 290/06  
*(BGH– Urteil des XI. Zivilsenats vom 12. 6. 2007 - XI ZR 290/06).*

Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. I ZR 12/06  
*(BGH – Urteil des I. Zivilsenats vom 30. 10. 2008 - I ZR 12/06).*

Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 2.3.2010, sp. zn. VI ZR 23/09  
*(BGH – Urteil des VI. Zivilsenats vom 2. 3. 2010 - VI ZR 23/09)* („New York Times“).

Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 29. 3. 2011, sp. zn. VI ZR 111/10  
*(BGH – Urteil des VI. Zivilsenats vom 29. 3. 2011 - VI ZR 111/10)* („Sieben Tage in Moskau“).

Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 29. 3. 2011, sp. zn. VI ZR 111/10  
*(BGH – Urteil des VI. Zivilsenats vom 29. 3. 2011 - VI ZR 111/10).*

Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 25. 10. 2011, sp. zn. VI ZR 93/10  
*(BGH – Urteil des VI. Zivilsenats vom 25. 10. 2011 - VI ZR 93/10).*

Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 8. 5. 2012, sp. zn. VI ZR 217/08  
*(BHG – Urteil des VI. Zivilsenats vom 8. 5. 2012 - VI ZR 217/08).*

Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 14. 5. 2013, sp. zn. VI ZR 269/12  
*(BGH – Urteil des VI. Zivilsenats vom 14. 5. 2013 - VI ZR 269/12).*

Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 9. 6. 2016, sp. zn. IX ZR 314/14)  
*(BGH – Urteil des IX. Zivilsenats vom 9. 6. 2016 - IX ZR 314/14).*

Rozsudek Nejvyššího spolkového soudu ze dne 25. 5. 2020, sp. zn. VI ZR 252/19 *(BGH – Urteil des VI. Zivilsenats vom 25. 5. 2020 - VI ZR 252/19).*

Rozsudek Vrchního zemského soudu ve Šlesviku ze dne 12. 10. 2017 sp. zn. 16 U 10/17 Kart *(Oberlandesgericht Schleswig, Urteil vom 12. 10. 2017 –. 16 U 10/17 Kart).*

## Abstrakt

### Mimosmluvní závazkové poměry s přeshraničním prvkem

Mimosmluvní závazkové poměry tvoří specifickou oblast závazkového práva, která se vyznačuje tím, že do těchto poměrů jejich účastníci vstupují nedobrovolně a zpravidla bez hlubší znalosti jejich právní úpravy. Tato neznalost je pak ještě hlubší v případě, že daný právní poměr obsahuje přeshraniční prvek.

Předmětem této práce jsou mimosmluvní závazkové poměry s přeshraničním prvkem z pohledu mezinárodního práva soukromého, a to zejména s ohledem na jeho tři základní otázky, tedy otázku mezinárodní soudní příslušnosti, rozhodného práva a uznání a výkonu cizích rozhodnutí.

Současná právní úprava mimosmluvních závazkových poměrů s přeshraničním prvkem je obsažena v řadě právních pramenů – od mezinárodních smluv a unijní úpravy po autonomní národní právo. Hlavním cílem této práce je analýza této právní úpravy za účelem zjištění, zda je úpravou předvídatelnou a odpovídající požadavku na právní jistotu nebo zda by případně byla v tomto ohledu vhodnější její unifikace na mezinárodní nebo unijní úrovni.

Práce se kromě úvodu a závěrů sestává z pěti kapitol.

V první kapitole jsou vymezeny základní pojmy. Nejprve je vymezen samotný mimosmluvní závazkový poměr, a to pomocí srovnání českého deliktu, německého *Unerlaubte Handlung*, anglických *torts* a pojetí unijního. V druhé části první kapitoly je představena problematika přeshraničního prvku a jeho nezbytnosti pro úpravu mezinárodního práva soukromého. Hraniční určovatelé pro mimosmluvní závazkové poměry jsou v závěru první kapitoly představeni i s ohledem na jejich historický vývoj, kdy došlo postupnému nahrazení tradičního hraničního určovatele *lex loci delicti commissi* hraničním určovatelem *lex loci damni infecti*.

V kapitolách dvě, tři a čtyři jsou představeny jednotlivé prameny práva, kdy důraz je kladen zejména na jejich věcnou působnost, vzájemné vztahy a samozřejmě i obsah. Postupně tedy je analyzována úprava obsažená v mezinárodních smlouvách, unijních nařízeních a národních předpisech ČR a Německa.

Úprava obsažená v mezinárodních smlouvách je ve druhé kapitole vyložena ve třech blocích – jedná se o úmluvy přijaté v rámci Haagské konference (Haagskou úmluvu o právu použitelném pro dopravní nehody a Haagskou úmluvu o dohodách

o volbě soudu), mezinárodní smlouvy úzce související s unijní úpravou (Dohoda s Dánském a Luganská úmluva z roku 2007) a dvoustranné smlouvy o právní pomoci.

Třetí kapitola ohledně unijních nařízení (Nařízení Brusel I bis a Nařízení Řím II) je uvedena krátkým pojednáním ohledně pravomoci EU k přijímání opatření v oblasti mezinárodního práva soukromého. I v této kapitole byla pozornost zaměřena na otázku působnosti, strukturu pravidel a zejména jejich autonomního výkladu ze strany Soudního dvora Evropské Unie.

Ve čtvrté kapitole jsou představeny dvě národní úpravy mimosmluvních závazkových poměrů s přeshraničním prvkem. Konkrétně je představena česká úprava obsažená v zákoně o mezinárodním právu soukromém a německá úprava obsažená v uvozovacím zákoně k německému občanskému zákoníku (*Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch*) a v německém civilním řádu procesním (*Zivilprozessordnung*).

Předmětem páté kapitoly je praktické srovnání aplikace těchto pramenů na konkrétním příkladě mimosmluvních závazkových poměrů vyplývajících z narušení osobnostních práv.

Závěry práce pak shrnují její hlavní zjištění a obsahují i doporučení autorky ohledně toho, jakým způsobem by právní úprava mimosmluvních závazkových poměrů s přeshraničním prvkem mohla být předvídatelnější a lépe odpovídající požadavku na právní jistotu.

## **Klíčová slova**

Mimosmluvní závazkové poměry, přeshraniční prvek, mezinárodní právo soukromé

## **Abstract**

### **Non-contractual obligations with cross-border elements**

Non-contractual obligations form a specific part of the law of obligations. Non-contractual obligations are characterized by the fact that the respective parties enter them involuntarily and without a clear understanding of their legal regulation. In cases where the respective legal relationship contains a cross-border element, this lack of understanding is even deeper.

The subject of this thesis are non-contractual obligations with a cross-border element and their regulation in private international law. The three fundamental questions of private international law are addressed: namely the issue of international jurisdiction, applicable law, and recognition and enforcement of foreign judgements.

The current legal regulation of non-contractual obligations with a cross-border elements is contained in a number of legal resources – from international treaties and EU legislation to autonomous national law. The main objective of this thesis is to analyse these systems of legal regulation in order to determine whether they meet the requirement of legal certainty and foreseeability or whether its unification on international or at least a regional level would be beneficial in that regard.

Apart from the introductory and conclusion parts, the thesis is divided into five chapters.

In the first chapter, the basic concepts are defined. First, the non-contractual obligation itself is defined, through the comparison of the Czech *civilní delikt*, German *Unerlaubte Handlung*, English torts, and the concept of the non-contractual obligations under the EU law. Second, the issue of the cross-border element and its necessity for regulation in private international law is addressed. Finally, the connecting factors relevant for the regulation of the non-contractual obligations are introduced, also with regard to their historical development, with the *lex loci delicti commissi* as the traditional connecting factor, which was gradually replaced by the *lex loci damni infecti*.

Chapters two, three and four are devoted to the respective legal sources, with the emphasis on their material scope, mutual relations and, of course, content. Consequently, the regulation contained in international treaties, EU regulations and national law (Czech and German) is analysed.

The regulation contained in international treaties is examined in the second chapter. First, the conventions adopted at the Hague Conference (Hague convention on the law applicable to traffic accidents and Hague Convention on Choice of Court Agreements) are presented, followed by international agreements closely related to EU law (Agreement with Denmark and the 2007 Lugano Convention) and bilateral agreements concluded by the Czech Republic.

The third chapter focuses on EU Regulations (Brussels I *bis* Regulation and Rome II Regulation), begins with a short discussion on the EU's competence to adopt measures in the field of private international law. Besides analysing their scope of application and the structure of their regulation, strong focus is given to their autonomous interpretation by the Court of Justice of the European Union.

The fourth chapter is then devoted to the two national regulations of non-contractual obligations with a cross-border element. Namely the regulation contained in the Czech Act on Private International Law (*Zákon o mezinárodním právu soukromém*) and in the German Introductory Act to the Civil Code (*Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche*) and the Code of Civil Procedure (*Zivilprozessordnung*).

The subject of the fifth chapter is the comparison of the application of the foregoing legal sources in regard to a specific example of the non-contractual obligations arising out of violations of privacy and rights relating to personality.

The conclusions of the thesis summarise its main findings and contain the author's recommendation. In particular, the author recommends how the regulation of non-contractual obligations with a cross-border element could be improved with regard to the requirement of legal certainty and foreseeability.

## **Key words**

Non-contractual obligations, cross-border element, private international law